

2016

ÅRS- OCH HÅLLBARHETSREDOVISNING

LKAB I KORTHET

EUROPA

LKAB är EU:s största järnmalsproducent och bryter cirka 78 procent av all järnmalm inom EU

84%

av LKAB:s intäkter kommer från försäljning av pellets

2

LKAB är världens andra största pelletsproducent på den sjöburna marknaden

År 1890

LKAB är ett av Sveriges äldsta industriföretag och har kundrelationer som är över 100 år gamla

16,3 MDKR

Var LKAB:s omsättning 2016

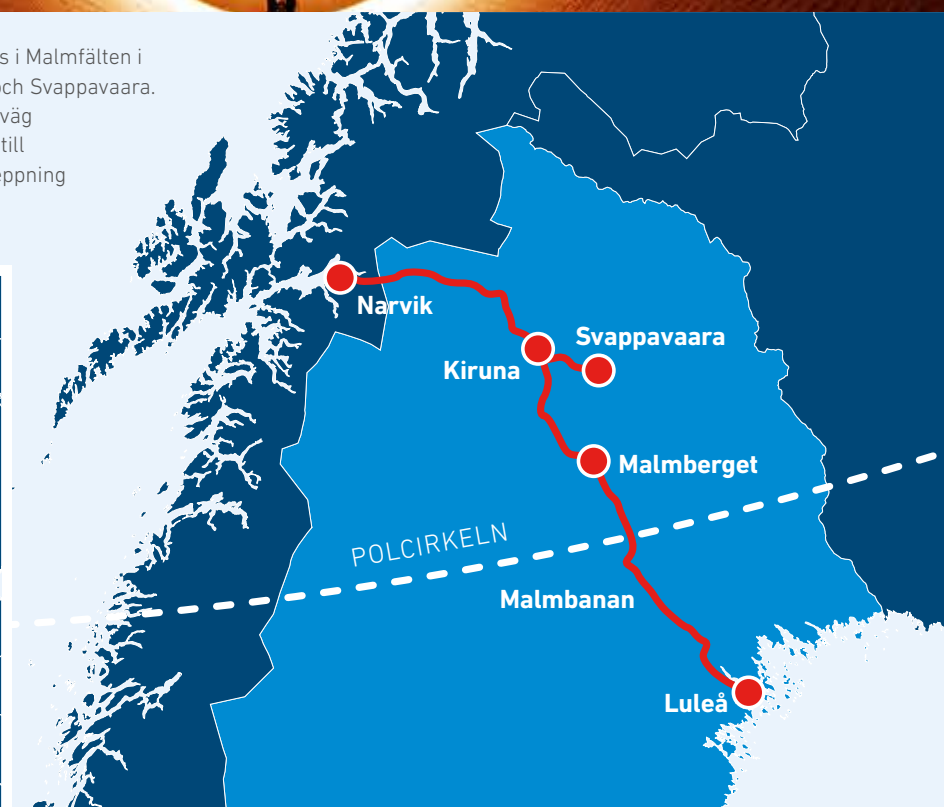
100%

 LKAB ägs av svenska staten till 100 procent

4 224

Totalt antal anställda

LKAB:s gruvor och förädlingsverk finns i Malmfälten i norra Sverige - i Kiruna, Malmberget och Svappavaara. Längs Malmbanan och Ofotbanan järnväg transporteras järnmalsprodukterna till hamnarna i Narvik och Luleå för utskeppning till kunderna runt om i världen.

Omslaget: Leveäniemi dagbrottsgruva i Svappavaara. Stora truckar med en totalvikt på 400 ton transporterar den brutna malmen från botten av gruvan till krossfickan, en höjdskillnad på 120 meter.

INNEHÅLL 2016

Året i korthet	2–3
Vd-ord	4–6
MARKNADSTRENDER OCH UTVECKLING	8
MÅL OCH STRATEGI	12
Mål för hållbar utveckling	12–13
Affärs- och hållbarhetsstrategi	14–15
Hur vi skapar värde	16–17
PRODUKTER OCH MARKNADER	18
Järnmalmsprodukter	19–20
Specialprodukter	21
VERKSAMHET OCH PÅVERKAN	22
Prospektera	24–25
Bryta	26–29
Förädla	30–33
Transportera	34–35
Leverantörer	36–37
Medarbetare	38–41
Samhällsansvar	42–45
Miljöansvar	46–49
RISKER OCH RISKHANTERING	50–54
STYRNING OCH KONTROLL	55
Bolagsstyrningsrapport	56–63
Styrelse	64–65
Koncernledning	66
Revisors yttrande om bolagsstyrningsrapporten	67
Revisors rapport över hållbarhetsredovisning	68
Väsentlighetsanalys	69
GRI-index	70–71
Koncernöversikt	72–74
FINANSIELLT RESULTAT	75
Finansiella rapporter	76–84
Noter	85–117
Styrelsens intygande	118
Revisionsberättelse	119–122
Mineralreserver och mineraltillgångar	122–125
Tioårsöversikt	126
BILAGOR	127
Termer och definitioner	127
Årsstämma och finansiell information	128
Adresser	lkab.com
GRI-appendix	lkab.com

Ökad efterfrågan på högre järnmalmskvaliteter för mer konkurrenskraftiga stålprocesser.

Marknadstrender och utveckling, sidan 8.

LKAB ska vara ett av de mest innovativa, resurs-effektiva och ansvarstagande gruvföretagen i världen.

Mål och strategi, sidan 12.

Högfördlade järnmalmsprodukter för stålindustrin kompletteras av andra industrimineraler och egenutvecklad teknik.

Produkter och marknader, sidan 18.

Fokus på ständiga förbättringar och ökad effektivitet genom värdekedjan.

Verksamhet och påverkan, sidan 22.

8

12

18

22

OM LKAB:S ÅRS- OCH HÅLLBARHETSREDOVISNING 2016

Styrelsen och verkställande direktören lämnar här 2016 Års- och hållbarhetsredovisning för Luossavaara-Kiirunavaara AB (publ), med organisationsnummer 556001–5835. LKAB är ett av svenska staten helägt aktiebolag.

Årsredovisningen är integrerad – innebärande att hållbarhetsarbetet, som utgör en integrerad del av LKAB:s verksamhet, redovisas tillsammans med den legala årsredovisningens förvaltningsberättelse och de finansiella rapporterna. I enlighet med statens ägarpolicy och riktlinjer för företag med statligt ägande, har LKAB:s hållbarhetsredovisning upprättats enligt Global Reporting Initiative, GRI:s riktlinjer.

Årsredovisningens förvaltningsberättelse utgörs av sidorna 2-3, 20-21, 38-40, 44-47, 50-54 samt 72-74 och de finansiella rapporterna, inklusive noter, utgörs av sidorna 76-117. Revisorernas revisionsberättelse avseende årsredovisningen finns på sidan 119-122. Den hållbarhetsinformation som översiktligt granskats av revisor framgår av sidhänvisningarna i GRI-index på sidorna 70-71 och revisors rapport finns på sidan 68.

LKAB har på sidorna 56-63 upprättat en bolagsstyrningsrapport enligt statens ägarpolicy. Rapporten utgör enligt ÅRL 6 kap 8§ en från den legala årsredovisningen skild handling. Revisorernas yttrande om LKAB:s bolagsstyrningsrapport finns på sidan 67.

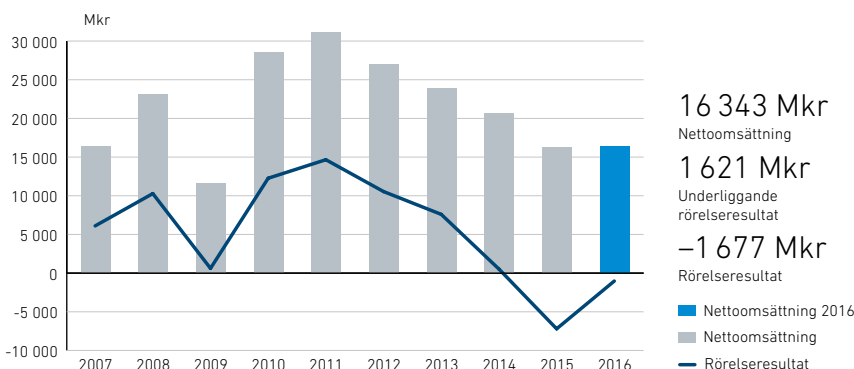
Årets redovisning samt "GRI-appendix 2016" finns tillgängligt på webbplatsen lkab.com från och med 31 mars 2017, samt därefter med engelsk översättning. Rapporten kan även beställas i tryckt version via mail till info@lkab.com.

ÅRET I KORTHET

ÅRETS RESULTAT

Under året har ökade leveransvolymer, förbättrade priser och effekterna av besparingsprogrammet bidragit positivt till det förbättrade resultatet. Kostnadseffektiviseringar om cirka 700 miljoner kronor har uppnåtts. Nedskrivning av anläggningstillgångar och ökade avsättningar till samhällsomvandlingarna påverkade dock rörelseresultatet negativt med 1 192 respektive 2 106 miljoner kronor. Därutöver tyngs resultatet även av säkringar gjorda vid de lägre prisnivåer som rådde under fjärde kvartalet 2015 och första kvartalet 2016, vilket har inneburit att LKAB inte fullt ut kunnat ta del av prisuppgången under 2016. Det underliggande rörelseresultatet ökade till 1 621 (1 548) miljoner kronor.

NETTOOMSÄTTNING OCH RÖRELSERESULTAT

ÅRETS HÄNDELSER

Q1

- Spotpriset på järnmalm noteras till 39,25 US\$/ton under januari, nära den lägsta prisnivån sedan råvaran började handlas på spotmarknaden 2009.
- Avtal om outsourcing av bogserbåtsverksamheten i Narvik innebär stora besparingar samtidigt som säkerhet och beredskap förbättras.
- Nya ersättningsprinciper presenteras för de fastighetsägare, boende och näringsidkare som påverkas av gruvbrytningen.

Q3

- Osäkerhet runt finansieringen av E10:s nya sträckning i Kiruna riskerar att försena nödvändiga detaljplaner för fortsatt gruvdrift. I november nås dock en överenskommelse om finansiering.
- 300 000 ton ny pelletsprodukt för europamarknaden produceras i Malmberget. Tester utförs i LKAB:s experimentmasugn i oktober.
- Efter omfattande renovering tas bergspelet som havererade i Kirunagruvan under 2015 åter i drift i juli 2016.

Q2

- LKAB, SSAB och Vattenfall presenterar ett gemensamt projekt för koldioxidfri ståltillverkning med vätgas som reduktionsmedel.
- Förhandlingar om ersättningsnivåer med Gällivare kommun drar ut på tiden. Överenskommelsen i oktober möjliggör fortsatt gruvbrytning i Malmberget.
- I slutet av april går första leveransen om 40 000 ton pellets från nya malmkaj 7 i Narvik.

Q4

- LKAB utses till ett av Sveriges Karriärföretag 2017 för femte året i rad.
- LKAB:s aviserade strukturöversyn och personalneddragningar har kunnat genomföras utan uppsägningar i moderbolaget.
- Järnmalmleveranserna ökar totalt över året med 11,5 procent jämfört med 2015. Det är LKAB:s bästa leveransresultat sedan 1970-talet.
- LKAB meddelar att dagbrottsgruvan i Mertainen inte tas i drift som planerat på grund av rådande marknadssituation.

PRODUCERAT

26,9Mt

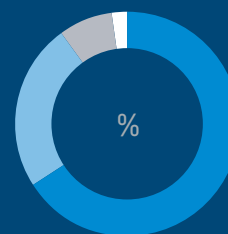
Järnmalmsprodukter producerade LKAB under 2016, jämfört med 24,5 miljoner ton under 2015.

LEVERERAT

27,0Mt

Järnmalmsprodukter levererade LKAB under 2016, jämfört med 24,2 miljoner ton under 2015.

FÖRSÄLJNING PER PRODUKTOMRÅDE

PROCENT AV FÖRSÄLJNING (MKR)

Masugnspelletts	66
Direktreduktionspellets	24
Fines	8
Specialprodukter	2

PELLETSANDEL LEVERANSER

Den högsta volymen av järnmalmspellets som LKAB levererat i antal ton.

84%

NYCKELTAL

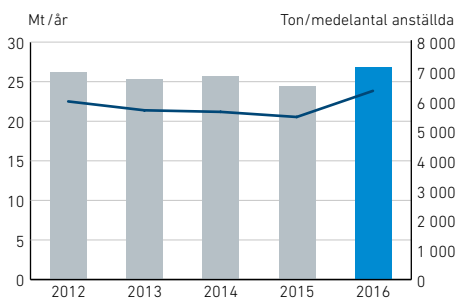
Från och med fjärde kvartalet 2016 sker styrning och uppföljning av verksamheten enligt en ny koncernstruktur där verksamheten delas in i Division Norra, Division Södra, Division Specialprodukter. En omräkning har skett för helåren 2016 och 2015 i enlighet med den nya strukturen.

PRODUKTION JÄRNMALMSPRODUKTER, Mt					
	2016	2015	2014	2013	2012
Division Norra ¹	15,2	13,8	-	-	-
Division Södra ¹	11,7	10,7	-	-	-
Totalt	26,9	24,5	25,7	25,3	26,2
Varav pellets	24,0	22,2	23,2	23,1	23,8
Varav fines	2,9	2,3	2,5	2,2	2,4

LEVERANSER JÄRNMALMSPRODUKTER, Mt					
	2016	2015	2014	2013	2012
Division Norra ¹	15,5	14,2	-	-	-
Division Södra ¹	11,5	10,1	-	-	-
Totalt	27,0	24,2	26,0	25,5	26,3
Varav pellets	22,7	20,3	21,7	21,1	22,0
Varav fines	4,3	3,9	4,3	4,4	4,3

PRODUKTION OCH PRODUKTIVITET

■ Produktion ■ Produktion 2016
— Produktivitet, ton/medelantal anställda

EKONOMISK ÖVERSIKT KONCERNEN		
	2016	2015
Nettoomsättning, Mkr	16 343	16 200
Underliggande rörelseresultat ³ , Mkr	1 621	1 548
Rörelseresultat, Mkr	-1 677	-7 156
Rörelsemarginal, %	neg	neg
Årets resultat	-978	-5 686
Operativt kassaflöde, Mkr	-2 762	-2 370
Avkastning på eget kapital, %	neg	neg
Nettoskuldssättningsgrad, %	20,7	10
Investeringar i materiella anläggningstillgångar, Mkr	3 341	6 354
Avsättningar till samhällsomvandling per balansdagen, Mkr	13 062	12 234

	DIVISION NORRA ²		DIVISION SÖDRA ²		DIVISION SPECIALPRODUKTER ²	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Nettoomsättning, Mkr	10 376	8 606	7 162	5 998	1 598	1 619
Underliggande rörelseresultat ³ , Mkr	2 891	1 002	1 293	479	n/a	n/a
Rörelseresultat, Mkr	1 164	-3 947	-278	-3 276	95	137

HÅLLBARHET ÖVERSIKT		
	2016	2015
Anställda, antal (medelantal)	4 224	4 463
Varav kvinnor, %	20,6	20
Varav kvinnliga chefer, %	19,5	17,7
Olycksfall med frånvaro per miljon arbetstimmar (olycksfallsfrekvens)	6,9	6,9

¹ Från och med fjärde kvartalet 2016 sker styrning och uppföljning av verksamheten enligt en ny koncernstruktur där verksamheten delas in i Division Norra, Division Södra, Division Specialprodukter. En omräkning har skett för helåren 2016 och 2015 i enlighet med den nya indelningen. Produktionsvolymer enligt finansiell redovisning.

² Koncernens resultat och hur koncernen är sammansatt samt hur resultatet fördelas mellan olika rörelsesegment framgår av Not 3 på sidan 93.

³ Underliggande rörelseresultat redovisas i Not 43 på sidan 117.

” Vi har satt ökat fokus på kärnaffären

VIKTIGA STEG FÖR ATT HÖJA LKAB:S KONKURRENSKRAFT OCH LÅNGSIKTIGA LÖNSAMHET

Under året har LKAB effektiviserat sin verksamhet, infört en ny organisation och formulerat nya koncernmål. Åtgärderna har bidragit till ökade volymer och rekord i pelletsproduktionen, men resultatet tyngs av engångsposter och ofördelaktiga prissäkringar. Vd Jan Moström kommenterar året som gått.

Hur skulle du sammanfatta 2016?

Vårt mål är hållbar, lönsam och kostnads-effektiv tillväxt. Med gemensamma ansträngningar har vi under året fått ned våra kostnader och ökat volymerna. Vi har även tagit stora steg för att skapa en mer flexibel och effektiv organisation som bättre kan parera svängningarna i marknaden. Samtidigt har marknaden utvecklats bättre än förväntat under året. Det återstår flera utmaningar för att stärka vår konkurrenskraft men sammantaget är vi på god väg i rätt riktning.

Vad har genomförts för att göra LKAB mer konkurrenskraftigt?

Vi har satt ökat fokus på kärnaffären och de operativa frågorna. I januari 2016 införde vi en ny koncernstruktur med tre affärsdrivande divisioner – Norra, Södra och Specialprodukter. Det innebär att de producerande divisionerna har tydligare ansvar och mandat, från ledningsnivå ut till enskilda medarbetare.

De som är närmast verksamheten ska själva kunna fatta beslut och ta ansvar för hur verksamheten bedrivs. Genom att fördela det operativa ansvaret sätter vi fokus på ständiga förbättringar och kostnads-effektivitet.

För att bli mer flexibla har vi även förändrat vår investeringsstrategi. Framöver ska våra investeringar bättre följa konjunkturen, så att vi investerar i goda tider och har förmågan att bromsa och försvara vårt kassaflöde och resultat i sämre tider.

Under de senaste två åren har vi dessutom genomfört två effektiviseringsprogram, som tillsammans kommer att ha minskat vår kostnadsbas med 1600 MSEK vid utgången av första kvartalet 2017. Detta

har vi gjort med största möjliga omsorg om våra medarbetare. Med en aktiv personalpolitik har vi lyckats effektivisera verksamheten enligt plan med väldigt få uppsägningar.

Programmen har varit nödvändiga för att snabbt förbättra vår konkurrenskraft och lönsamhet. Men jag ser det inte som en del av vår fortsatta väg framåt. Framöver ska vi i stället utveckla vår förmåga att arbeta med ständiga förbättringar och se till att vi bättre kan parera de konjunktursvängningar som oundvikligen sker i vår bransch.

Vilka resultat har arbetet gett i år?

Mycket pekar åt rätt håll. Tack vare en stabil produktion med få avbrott har vi under året ökat volymerna med 7 procent och med ett tydligt fokus på högförädlade produkter har vi slagit nytt rekord i pelletsproduktion. Samtidigt har vi lyckats sänka våra kostnader.

Trots dessa förbättringar gör LKAB ett negativt resultat 2016. Resultatet tyngs framför allt av engångsposter i form av nedskrivningen av dagbrottsgruvan Mertainen och ökade kostnader för samhällsomvandlingarna. Det underliggande rörelseresultatet ökade till 1 621 (1 548) miljoner kronor.

Prissäkringar som gjordes vid de lägre prisnivåer som rådde under fjärde kvartalet 2015 och första kvartalet 2016 har dock inneburit att LKAB inte fullt ut kunnat ta del av prisuppgången under året. Säkringar genomförs för att dämpa effekterna av pris- och valutaförändringar på marknaden. I det här fallet har det påverkat resultatet negativt. I februari 2017 beslutades om en reviderad finanspolicy

med förändringar vad gäller säkringsverksamheten. Huvudinriktningen i den reviderade policyn innebär att LKAB normalt inte säkrar prisrisk i koncernens prognostiserade järnmalmsförsäljning. LKAB arbetar därmed utifrån en uppdaterad finanspolicy från och med första kvartalet 2017.

Kan du beskriva LKAB:s strategi och vad ni arbetat med under året?

LKAB ska vara ett av de mest hållbara gruvföretagen i världen. För att försvara den positionen måste vi ha en högproduktiv gruvproduktion, högt förädlade produkter samt klimat- och energieffektiva processer.

En högproduktiv gruvproduktion förutsätter tillgång till, samt god kännedom om, mineralreserver och mineraltillgångar. Därför har vi fokuserat vår prospektering till befintliga dagbrott och underjordsgruvor, så vi kan förbättra underlaget för produktionsplaneringen. Det här är ett viktigt steg i att ta fram långsiktiga verksamhetsplaner, Life-of-Mine Plans, för att öka vårt verksamhetsstrategiska handlingsutrymme och reducera risk.

Under året har vi också utvecklat och börjat implementera en ny strategi med tre fokusområden – Operational excellence, tillväxt, samt medarbetarskap och ledarskap. Det handlar om att effektivisera och optimera våra processer, om att ligga i framkant i teknik- och produktutveckling, samt att tydligare delegera mandat och ansvar i organisationen.

Hur ser du på LKAB:s konkurrenskraft idag?

LKAB har en stark nischposition som en ledande leverantör av högförädlade järnmalmsprodukter. Vi har nära relationer till

våra kunder och har under året fördjupat våra kundsamarbeten ytterligare. Idag har vi utvecklingsprojekt med samtliga kunder. Efterfrågan är god och vi är fortsatt i ett läge där våra kunder efterfrågar större volymer än vad som kontrakterats.

Vi har med andra ord en stark position. Men för konkurrenskraften har vi två kraftfulla parametrar – kostnader och volym. En hög andel av LKAB:s kostnader är fasta – så volymerna har enorm påverkan på enhetskostnaden. Produktions- och produktivitetsutveckling står därför i fokus.

” Under 2016 har vi lagt grunden till ett starkare och mer uthålligt LKAB.

Hur ser tillväxtplanerna ut?

Tillväxten kommande år ska i första hand komma från att vi optimerar befintliga produktionsenheter genom ökad produktion och effektivitet. Vi kommer i första hand att expandera i våra befintliga underjordsgruvor. Vi är fortsatt i ett läge där våra kunder efterfrågar mer än vi kan producera. Vi ska öka vår produktion med fokus på lönsamma produkter. I nuvarande marknadsläge innebär det att vi fortsätter att fokusera på att maximera pelletsproduktionen där vi har en prispremie. Samtidigt innebär det att vi inte kommer att ta dagbrottet i Mertainen i drift förrän marknadsförutsättningarna medger en lönsam produktion.

Ni har sett över målen för LKAB under året – varför?

Som en del av strategiarbetet under året har vi flyttat fram positionerna. Vi har bland annat skärpt målen för arbetsmiljö och jämställdhet. På miljösidan har vi kopplat målen tydligare till produktionen. Tidigare hade vi miljömål i absoluta tal, nu inför vi mål per producerat ton. Det ligger bättre i linje med vår ambition att öka produktionen på ett hållbart sätt.

Hållbarhet är tydligt integrerat i LKAB:s strategi. Vad ser du som nyckelhändelser under året vad gäller miljömässig och social hållbarhet?

Ända sedan starten för över 125 år sedan har LKAB:s existens varit beroende av vår förmåga att skapa värde för, och växa tillsammans med, verksamhetsorterna.

Att vi tar ansvar för vår påverkan och att vi har en nära dialog med samhället omkring oss är avgörande.

På miljöområdet ska vi minska vår energiförbrukning och vår klimatpåverkan i form av utsläpp till luft och vatten. De nya målen är relaterade till vår produktion och de utmaningar vi har runt tillståndsfrågor och ökade krav från vår omvärld.

Inom social hållbarhet har LKAB en tydlig ambition att vara ett internationellt föredöme. Etik, jämställdhet, mångfald och arbetsmiljö är centrala frågor. Det återspeglas i vår uppförandekod liksom i de krav vi ställer på våra leverantörer.

Under året har vi bland annat genomfört revisioner hos ett antal leverantörer där vi gemensamt har identifierat utvecklingsområden. Vi har även antagit en policy för mänskliga rättigheter och inlett arbetet med att kartlägga exempelvis samhällsomvandlingens och prospekteringsverksamhetens påverkan på mänskliga rättigheter.

Trots flera framsteg inom hållbarhet måste jag tyvärr konstatera att olycksfall som resulterat i frånvaro i år summerar till 6,9 antal per miljon arbetade timmar. Det vill säga samma nivå som 2015 och därmed över vårt mål om max 3,5. Varje olycksfall är ett misslyckande och säkerhetskulturen är en prioriterad del i arbetet med en gemensam ledningsfilosofi som kommer att genomföras under 2017, vilket bland annat innebär att samtliga verksamheter genomför riktade handlingsplaner.

Vilka är de största utmaningarna för LKAB?

Vår verksamhet är starkt beroende av två faktorer – samhällets acceptans för gruvdrift och myndigheternas tillstånd för detsamma. Jag upplever att vi har gott förtroende och acceptans, en "social license to operate". Däremot är tillståndsprocesserna komplicerade och utdragna. Det påverkar våra möjligheter att upprätthålla och utöka produktionen i önskad takt.

I Kiruna och Malmberget är den fortsatta produktionen beroende av att stora delar av samhällena flyttas när brytningen breder ut sig. Runt 10 000 närboende och företag påverkas när cirka 700 000 kvadratmeter bostäder och fastigheter ska avvecklas och byggas upp på nytt.

Under 2016 fattades beslut om nya ersättningsprinciper för samhällsomvandlingen och med dessa som bas pågår nu processen med att teckna avtal med de

uppmot 10 000 mark- och fastighetsägare som berörs. Där offentlig infrastruktur påverkas är utmaningarna desto större. Men det är vår förhoppning att vi tillsammans med kommunerna kan planera och genomföra samhällsomvandlingarna i både Kiruna och Malmberget på ett sätt som förenar LKAB:s sociala och miljömässiga ansvar med en rimlig kostnad och en fastställd tidplan. Vi har ett stort gemensamt intresse i att säkerställa LKAB:s framtid i Malmfälten.

Utsikter 2017, hur ser du på utvecklingen framåt?

Jag är försiktigt optimistisk. Det globala järnmalmspriset har utvecklats bra jämfört med det oerhört pressade marknadsläget i början av året och vi räknar med en stabil prisnivå under 2017. Inriktningen att maximera pelletsproduktionen ligger fast och efterfrågan på LKAB:s pellets, som ger en premie över spotpriset, är stark.

Vi har under året tagit flera stora kostnader och genomfört flera förändringar som förbättrat vår operativa förmåga. De åtgärder som vidtagits, inklusive nedskrivningar och avsättningar, bör i kombination med volymökningar bidra till en positiv resultatutveckling under 2017.

Under 2016 har vi således lagt grunden för ett starkare och mer uthålligt LKAB. Jag vill passa på att tacka alla medarbetare, som var och en har bidragit till det. Det är min övertygelse att ledarskap och medarbetarskap är fundamentet för starka bolag. Tillsammans handlar det nu om att fortsätta på den inslagna vägen, för en kostnadseffektiv tillväxt som är långsiktigt hållbar. Det är så vi skapar värde för kunder, samhället, medarbetare och ägare.

Luleå, mars 2017

Jan Moström, Vd och koncernchef

KONCERNSTRUKTUR MED TRE DIVISIONER

LKAB:s verksamhet är decentraliserad till tre divisioner samt koncerngemensamma funktioner sedan januari 2016. Viktiga utvecklingsområden drivs av koncernens staber. Den nya strukturen innebär ett större fokus på produktionen och ett tydligare mandat och ansvar till organisationen.

1

DIVISION NORRA

Omfattar produktion av råmalm samt förädling i Kiruna, med världens största underjordsgruva för järnmalmsbrytning samt tre pelletsverk.

2

DIVISION SÖDRA

Omfattar produktion av råmalm samt förädling i Malmberget och Svappavaara, med underjordsgruva och två pelletsverk i Malmberget samt dagbrottsgruvor och ett pelletsverk i Svappavaara.

3

DIVISION SPECIALPRODUKTER

Vid sidan av järnmalmsaffären verkar LKAB på industrimineralmarknaden samt säljer egenutvecklad borrhälsborrtjänst för gruv- och anläggningsindustrin.

”Den nya strukturen innebär ett större fokus på produktionen och ett tydligare mandat och ansvar till organisationen.

KONCERNGEMENSAMMA FUNKTIONER

Inom LKAB-koncernen ryms flera koncerngemensamma funktioner som tillhandahåller bland annat tågtransporter, berg- och verkstadstjänster och sprängmedel, liksom fastigheter, försäkringar och elnät. Vissa av dessa drivs i bolagsform som helägda dotterbolag och levererar i huvudsak produkter och tjänster inom koncernen.

Som stöd till divisionerna finns också koncernfunktioner i form av Ekonomi- och finans, HR och hållbarhet, Verksamhetssupport och affärsutveckling samt Försäljning och logistik. Därtill staber för Samhällsomvandling samt Kommunikation och samhällskontakter.

MARKNADSTRENDER OCH UTVECKLING

” LKAB är väl positionerad som hållbar leverantör av kvalitativa och högförädlade järnmalmsprodukter.

LKAB:s utlastningshamn i Narvik.

FEM OMVÄRLDSTRENDER

1 EFTERFRÅGAN PÅ HÖGRE JÄRNMALMSKVALITETER

2 FOKUS PÅ MINSKADE KOSTNADER

3 FORTSATT PELLETSBRIST PÅ VÄRLDSMARKNADEN

4 STORA PRISVARIATIONER MEN STABILA PELLETSPREMIER

5 ÖKADE HÅLLBARHETSKRAV GENOM VÄRDEKEDJAN

Järnmalmemarknaden drivs av efterfrågan på stål, som i sin tur är kopplad till världsekonomin utveckling och tillväxt. Inbromsningen av Kinas tillväxt har skapat en överkapacitet och överproduktion av stål i Kina med fortsatt stor stålexport som följd.

Kinas stålexport var fortsatt stor men minskade något jämfört med föregående år från 112 miljoner ton till 109 miljoner ton. Tack vare en stark avslutning av året ökade världens totala stålproduktion med 0,8 procent under 2016 jämfört med 2015. Protektionism i USA och Europa i kombination med spekulation i Kina och ökade råvarupriser har bidragit till att världsmarknadspriserna på stål varit relativt höga, även om den globala efterfrågetillväxten på stål är fortsatt svag.

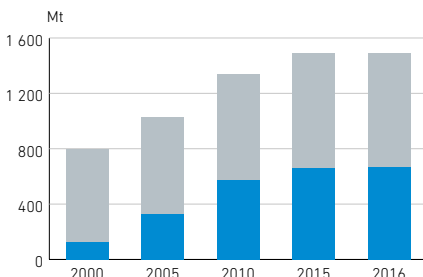
I Europa ger marknadsläget med fortsatt överkapacitet och minskad stålproduktion signaler om fortsatt konsolidering bland stålproducenterna. Effekterna av Brexit

skapar också osäkerhet runt stålmarknadens utveckling på sikt. Trots detta ökade stålefterfrågan och stålpriserna under sista kvartalet 2016 och marknadsutvecklingen för Europa som helhet bedöms som fortsatt svagt positiv och stabil.

I Mellanöstern och Nordafrika, MENA, är utvecklingen för stålindustrin svårbedömd. Stålimport från Kina och öststaterna (CIS), politisk oro, volatila oljepriser och brist på direktreduktionspellets, DR-pellets är faktorer som bidrar till det oroliga läget. Trots detta ökade den inhemska stålproduktionen under 2016. Även om stålpriserna stärktes under slutet av året förväntas oron i MENA bestå även under 2017.

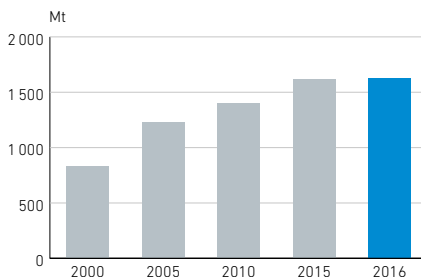
STÅLKONSUMTIONEN I KINA OCH VÄRLDEN

■ Kina ■ Övriga världen
Källa: World Steel Association

STÅLPRODUKTION I VÄRLDEN

Källa: World Steel Association

OMVÄRLDSTRENDER SOM PÅVERKAR VÅR MARKNAD

1

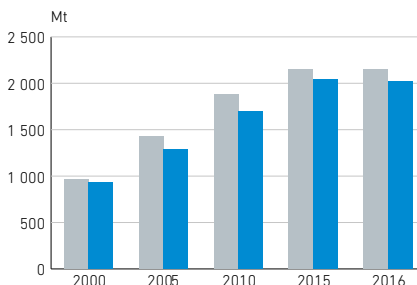
EFTERFRÅGAN PÅ HÖGRE JÄRNMALMSKVALITETER

Rådande marknads­läge innebär fortsatt kostnads- och produktiv­hetsfokus hos stålproducenterna. Högre kvalitet på järnmalm­råvaran är ett sätt att uppnå effektivare och konkurrenskraftiga processer. Kinas järnmalm­import ökade därför med drygt sju procent under 2016, samtidigt som landets egen lågvärdiga och kostsamma gruvproduktion successivt fasas ut. Stålbranschens produktiv­hets­fokus speglas också i spotprissättningen på järnmalm­fines, där prisskillnaden mellan högkvalitativa produkter och standardprodukter ökat under året.

LKAB:s respons: LKAB har en uttalad strategi att vara en framstående leverantör av högkvalitativa järnmalm­produkter. Den globala marknadstrenden bland stål­producenterna att efterfråga högre kvalitet på insatsråvaran för effektivare, mer miljö­vänliga och konkurrenskraftiga processer, ligger helt i linje med LKAB:s produktutbud av pellets och högvärdig fines.

JÄRNMALMSUTBUD OCH EFTERFRÅGAN

■ Utbud ■ Efterfrågan
Källa: Wood Mackenzie

2

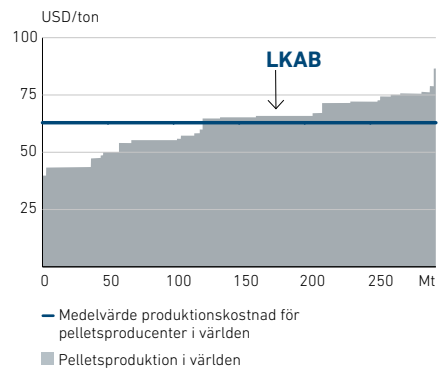
FOKUS PÅ MINSKADE KOSTNADER

De senaste årens prisfall, ner till den prisnivå som gällde i början av 2016, har inneburit att den kraftiga expansionen på järnmalm­marknaden har avstannat. Alla gruvbolag försöker anpassa sig till rådande marknads­läge och fokuserar på att sänka kostnaderna per producerat ton. Det innebär bland annat en mer restriktiv hållning till nya projekt, att lägga lågvärdiga kostnadskrävande fyndigheter i malpåse och öka produktion, automation och kostnads­medvetenhet i befintliga operativa gruvor.

LKAB:s respons: LKAB:s relativa position på kostnadskurvan ligger nära kostnads­medelvärdet för pelletsproducenter i världen. För att vara konkurrenskraftiga, oavsett marknads­läge, måste LKAB fortsätta sänka sin kostnadsnivå genom kostnads­kontroll samt volym- och pro­duktionsökningar. Förbättrad produktiv­het ska uppnås genom ökad tillgänglighet och råvarutillgång i gruvorna, optimering av produktionsstyrning och arbetssätt samt teknikutveckling.

CASH COST PELLETS

Källa: CRU Cost Model Q4 2016

3

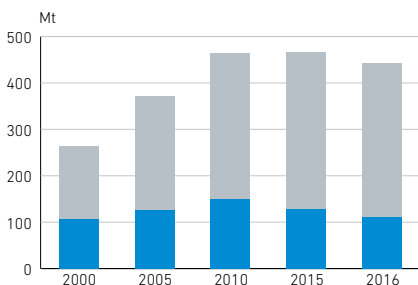
FORTSATT PELLETSBRIST PÅ VÄRLDSMARKNADEN

Världens näst största pelletsproducent på den sjöburna marknaden, Samarco, tvingades stänga ner sin produktion efter en tragisk dammolycka i slutet av 2015. Det innebar ett produktionsbortfall på den sjöburna pelletsmarknaden om närmare 30 miljoner ton, ett tapp som övriga pelletsproducenter inte har lyckats kompensera för. Därutöver har utbudet av pellets varit begränsat från vissa av LKAB:s konkurrenter.

LKAB:s respons: Efterfrågan på masugn- och framförallt DR-pellets är mycket god på LKAB:s primära marknader, Europa och MENA. LKAB avser att möta den efterfrågan och har som mål att, med 2015 års utfall, öka produktionen med fem procent per år fram till 2021. LKAB är för närvarande världens andra största pelletsproducent på den sjöburna marknaden och cirka 85 procent av försäljningen är pellets.

PELLETSPRODUKTION I VÄRLDEN

■ Världen totalt ■ Varav sjöburen marknad
Källa: Wood Mackenzie

4

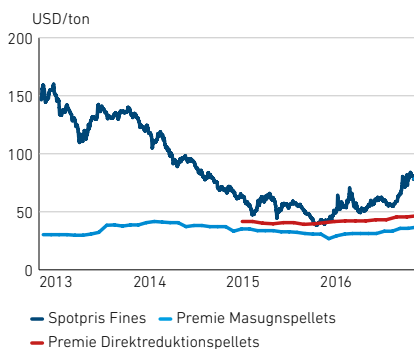
STORA PRISVARIATIONER MEN STABILA PELLETSPREMIER

Medan priset på järnmalmsfines pressats hårt under 2014 och 2015 har de marknadsnoterade pelletspremierna legat på en stabil nivå. Pelletsbrist samt ökad efterfrågan på högkvalitativa järnmalmsprodukter som insatsråvara i stålverken har bidragit till att prisutvecklingen för pelletspremierna i Europa och MENA även ökat något under 2016. I Kina har efterfrågan på pellets ökat då den inhemska finesproduktionen minskat. Pelletspremierna har därför stärkts även på den kinesiska marknaden.

LKAB:s respons: Stålindustrin efterfrågar och premierar hög och jämn kvalitet, vilket gynnar LKAB och ligger i linje med bolagets uttalade pelletsstrategi. Största delen av LKAB:s leveranser till stålindustrin består av järnmalmspellets med över 66 procent järnhalt.

UTVECKLING AV JÄRNMALMSPRIS OCH PELLETSPREMIE

Källa: PLATTS

5

ÖKADE HÅLLBARHETSKRAV GENOM HELA VÄRDEKEDJAN

Hösten 2016 undertecknade USA:s president och Kinas generalsekreterare FN:s 17 hållbara utvecklingsmål. Dessa innebär bland annat en satsning på att kraftigt minska ländernas koldioxidutsläpp. Globala politiska beslut om att lösa klimatkrisen får allt större påverkan och genomslag i hela värdekedjan hos världens alla företag. Järnmalms- och stålindustrin är dessutom en stark drivkraft när det gäller att uppfylla målen för bland annat ökat välbefinnande och samhällsutveckling.

LKAB:s respons: LKAB är en av världens teknologiskt ledande producenter av pellets som bidrar till effektivare och mindre klimatpåverkande stålprocesser. LKAB är dessutom initiativtagare till ledande forskning runt nya reduktionsprocesser med reducerat eller inget koldioxidutsläpp. I samverkan med stålbolaget SSAB och energikoncernen Vattenfall har ett nytt projekt initierats under året.

TOPP 5 PELLETSPRODUCENTER SJÖBUREN MARKNAD

Källa: Wood Mackenzie

NR	FÖRETAG	EXPORT, Mt
1	Vale	33
2	LKAB	17
3	Ferrexpo	11
4	IOC	10
5	Cliffs	7

MÅL FÖR HÅLLBAR UTVECKLING

LKAB:s övergripande mål är kostnadseffektiv expansion och tillväxt med långsiktig lönsamhet utifrån perspektiven ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet. LKAB:s ambition är att skapa välstånd genom att vara ett av de mest innovativa, resurseffektiva och ansvarstagande gruvföretagen i världen.

MÅLOMRÅDE	MÅL OCH RESULTAT ¹			
EKONOMISK HÅLLBARHET LKAB behöver vara finansiellt starkt för att vara ett innovativt och ansvarstagande företag som bidrar till välstånd.	Mål	2016	2015	Mål
	Avkastning på eget kapital ska överstiga 12 procent över en konjunkturcykel	neg	neg	>12 %
	Nettoskuldssättningsgrad 0–20 procent	20,7%	4,1%	0–20 %
	Ordinarie utdelning ska uppgå till 30–50 procent av årets vinst	0	0	30–50 %
SOCIAL HÅLLBARHET LKAB ska vara en säker och attraktiv arbetsplats, samt utöva ett positivt inflytande på våra affärspartners och vår närmiljö.	Mål	2016	Basår 2015	Mål 2021
	Minska olycksfall med frånvaro till frekvens 3,5 per miljon arbetstimmar till 2021	6,9	6,9	3,5
	Andelen kvinnor ska uppgå till minst 25 procent 2021, andelen kvinnliga chefer ska uppgå till minst 25 procent 2021	20,6%	20,0%	>25 %
		19,5%	17,7%	> 25 %
Efterlevnad av LKAB:s uppförandekod och en väl fungerande dialog med intressenter	Enligt plan för 2016	n/a	Enligt plan	
MILJÖMÄSSIG HÅLLBARHET LKAB ska vara ett av de mest resurs- och miljöeffektiva gruvföretagen i världen.	Mål	2016	Basår 2015	Mål 2021
	Minska koldioxidutsläpp med minst 12 procent per ton färdig produkt till 2021 jämfört med 2015 och samtidigt minska utsläpp av kväve till luft (NOx)	26,0 kg/ton	27,2 kg/ton	< 23,9 kg/ton
		-6 %	165 g/ton	n/a
	Minska energiintensiteten (kWh per ton färdig produkt) med minst 17 procent till 2021 jämfört med 2015	158 kWh/ton	166 kWh/ton	<138 kWh/ton
	Minska utsläpp av kväve till vatten med minst 20 procent per ton färdig produkt till 2021 jämfört med 2015	18,6 g/ton	21,0 g/ton	16,8 g/ton
	Minska utsläpp av stoft till luft från reningsanläggning med minst 40 procent till 2021 jämfört med 2015, räknat som snitt för alla anläggningar	821 ton 21 ² mg/m ³ ntg	532 ton 17 mg/m ³ ntg	319 ton 10 mg/m ³ ntg

¹ LKAB har under året tagit fram en strategi för 2017–2021. I samband med det har bolaget antagit nya hållbarhetsmål. Tidigare hållbarhetsmål och måloppfyllelse finns redovisade i LKAB:s årsredovisning för 2015.

² En mätpunkt för stoft i Kiruna särredovisas, se tabell för utsläpp från produktframställning på sidan 48.

AFFÄRSIDÉ

Att, med utgångspunkt från gruvorna i Malmfälten, för världsmarknaden tillverka och leverera förädlade järnmalmsprodukter och tjänster för järntillverkning som skapar mervärden för kunderna. Andra närbesläktade produkter och tjänster, som bygger på LKAB:s kunnande och som stödjer huvudaffären, kan ingå i verksamheten.

VISION

Att av kunderna uppfattas vara den leverantör som ger mest mervärde och därmed vara ledande inom våra utvalda marknadssegment.

KOMMENTAR

EKONOMISK HÅLLBARHET

LKAB:s lönsamhet, skuldsättning och utdelningsförmåga har under 2016 påverkats negativt av nedskrivning av Mertainen och avsättningar till samhällsomvandlingen.

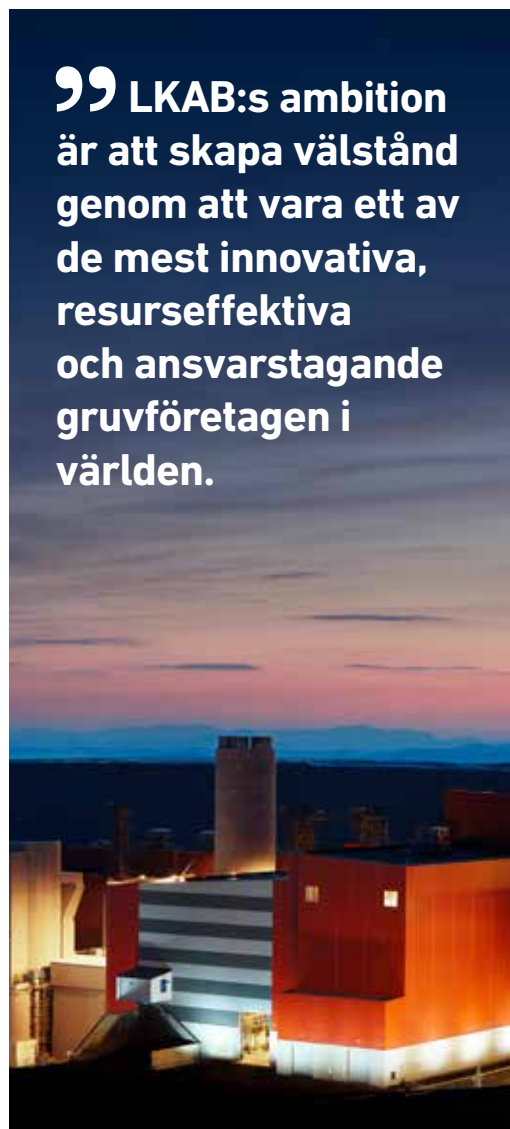
SOCIAL HÅLLBARHET

Olycksfallsfrekvensen ligger kvar på samma nivå som 2015. Vanligaste orsak till olycksfall är halkning och snubbling. Stärkt säkerhetskultur är en del av strategin för Operational excellence. Andelen kvinnor och kvinnliga chefer har ökat under året. Därtill har uppförandekoden uppdaterats och översatts till sex olika språk. Läs mer om hur LKAB arbetar med målet om uppförandekod och intressenter, sidan 45.

MILJÖMÄSSIG HÅLLBARHET

LKAB utreder kontinuerligt åtgärder för att minska energiintensiteten samt mängden koldioxid, stoft och kväve till luft från våra processer. Förbättringsåtgärder gällande skötsel av stoftreningsanläggningar har skett, då problem med ett fåtal anläggningar har påverkat stoftresultatet kraftigt. Kartläggning av åtgärder för att förbättra mätning och minska mängden kväve till vatten pågår. Fördjupning gällande åtgärder inom miljö- och energiområdet, se sidorna 46-49.

” LKAB:s ambition är att skapa välstånd genom att vara ett av de mest innovativa, resurseffektiva och ansvarstagande gruvföretagen i världen.

STRATEGISKT RAMVERK

LKAB:s strategiska huvudinriktning är att skapa långsiktigt hållbar gruvdrift genom Operational excellence och tillväxt. Våra fyra fokusområden för hållbarhet är centrala i arbetet.

STRATEGISKA PRIORITERINGAR

Högproduktiv gruvproduktion

Högförädlade järnmalmsprodukter

Energi- och klimat-effektiva processer

AFFÄRS- OCH HÅLLBARHETSSTRATEGI

OPERATIONAL EXCELLENCE

TILLVÄXT

FOKUSOMRÅDEN HÅLLBARHET

Resurseffektiv produktion

Attraktiva LKAB

Ansvarsfull verksamhet

Attraktiva samhällen

LEDARSKAP OCH MEDARBETARSKAP

Ivar Van der Stijl.

VÄRDERINGARNA SOM VÄGLEDER OSS

ENGAGERAD

Vi har våra kunders resultat i fokus i allt vi gör

NYTÄNKANDE

Allt kan förbättras om vi vågar tänka i nya banor

ANSVAR

Vi agerar långsiktigt, visar respekt och sätter säkerheten först.

” Medarbetarnas aktiva deltagande i ett ständigt förbättringsarbete är nyckeln till framgång.

LKAB:s Jan-Ivan Johansson och Peder Nensén pekar ut LKAB:s nya färdriktning.

LKAB:S FÄRDRIKTNING 2017–2021

Under de närmaste åren ska konkurrenskraften stärkas genom att tillvarata befintlig produktionskapacitet och genomförda investeringar i kombination med att vi identifierar och agerar på våra tillväxtmöjligheter.

OPERATIONAL EXCELLENCE

LKAB ska öka produktiviteten och fortsätta sänka kostnader genom effektivare processer. Det handlar till stora delar om ledarskap och medarbetarskap för att säkerställa ständiga förbättringar i vardagen på alla nivåer. Därutöver fokuserar vi på ett mer effektivt anläggnings- och maskinutnyttjande samt effektiva och hållbara inköp. Genom att vara mer resurseffektiva minskar vi inte bara våra kostnader utan även vår påverkan på miljön.

TILLVÄXT

Vår strategi för tillväxt omfattar i första hand expansion av befintliga produktionsenheter med nya huvudnivåer i befintliga underjordsgruvor. Vi ska optimera genomförda investeringar samtidigt som vi utvärderar och utvecklar ny teknik som kan öka vår produktivitet ytterligare. Genom

fokuserad prospektering utifrån befintliga underjordsgruvor tillförs också mineraltillgångar och mineralreserver¹.

FOKUSOMRÅDEN FÖR HÅLLBARHET

Sedan 2012 arbetar LKAB inom fyra fokusområden för hållbarhet - Resurseffektiv produktion, Attraktiva LKAB, Ansvarsfull verksamhet och Attraktiva samhällen.

Resurseffektiv produktion innebär att vi strävar efter att minska vår energiförbrukning, minimera utsläpp och bidra till ökad resurseffektivitet i kundernas processer. LKAB ska erbjuda säkra arbetsplatser och attraktiva karriärvägar och genom fokusområdet **Attraktiva LKAB** verkar vi även för att öka mångfald och jämställdhet. Att LKAB bedriver en **Ansvarsfull verksamhet** betyder att vi tar ansvar för att minimera den negativa påverkan vår verksamhet har på miljön.

Att våra verksamhetsorter är **Attraktiva samhällen** är avgörande för vår förmåga att rekrytera och vara en attraktiv arbetsgivare. LKAB ska bidra positivt till utvecklingen av våra verksamhetsorter i nära samverkan med invånare, myndigheter och andra näringar.

LEDARSKAP OCH MEDARBETARSKAP

Hur vi leder och det ansvar vi som medarbetare tar är – tillsammans med expertkompetens och teknisk utveckling – grunden i vår strategi. Med engagerade, nytänkande och ansvarstagande medarbetare säkerställer vi en konkurrenskraftig produktion, ett tillvaratagande av installerad kapacitet och därmed en bas för framtida strukturinvesteringar. Varje medarbetares aktiva deltagande i förbättringsarbetet är nyckeln till framgång för LKAB – och våra kunder.

¹ En utförlig beräkning och sammanställning av LKAB:s mineralreserver och mineraltillgångar finns på sidorna 123–125.

HUR VI SKAPAR VÄRDE

LKAB:s uppdrag är att på ett ansvarsfullt sätt tillvarata våra järnmalmsresurser och säkra uthållig konkurrenskraft och långsiktigt värdeskapande. Hållbarhetsarbetet är därmed centralt i vår affärsstrategi.

SKAPAT OCH FÖRDELAT EKONOMISKT VÄRDE 2016

Ett lönsamt LKAB skapar ett ekonomiskt värde både i och utanför bolaget. Företaget skapar arbetstillfällen för medarbetare, entreprenörer och leverantörer. Utdelningen till ägaren svenska staten och skatter är betydande. Investeringar i exempelvis forskning och utveckling och infrastruktur är andra effekter av vårt ekonomiska värdeskapande.

0 Mkr
Utdelningar till ägaren

117 Mkr
Koncernens betalda skatter

3 340 Mkr
Ersättningar till anställda

4 213 Mkr
Återinvesterat i verksamheten

8 763 Mkr
Leverantörsbetalningar

1 035 Mkr
Utbetalningar för samhällsomvandling

SKAPAR VÄRDE

FÖR KUNDER

FÖR ÄGAREN

FÖR MEDARBETARE

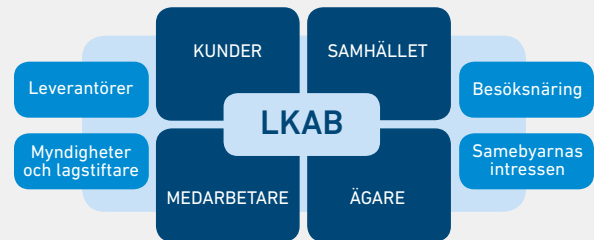
FÖR VERKSAMHETSORTERNA

FÖR SAMHÄLLET I STORT

LKAB strävar efter att, tillsammans med våra intressenter, öka hållbarheten och värdeskapandet genom hela värdekedjan. LKAB ska bidra till effektiva och hållbara processer hos kunderna. Det som är bra för kundernas affär genererar även avkastning till vår ägare. Som en betydande arbetsgivare erbjuder LKAB medarbetarna attraktiva karriärvägar och en säker arbetsmiljö. Genom att skapa arbetstillfällen och genom vårt produkt erbjudande vill vi också vara en positiv kraft i samhället och på de orter där vi verkar.

VÅRA INTRESSENTER OCH DERAS FÖRVÄNTNINGAR PÅ OSS

Vår möjlighet att verka för en långsiktig hållbar gruvdrift och bidra till en hållbar samhällsutveckling förutsätter att våra intressenter har förtroende för oss.

LKAB har en aktiv och löpande dialog med många olika intressenter för att främja det samarbete som krävs för att bedriva en hållbar gruvverksamhet. Vår affär förutsätter långsiktighet och samverkan på många olika plan och vi lägger stor vikt vid att vara lyhörda och transparenta. Läs mer om våra intressentdialoger i LKAB:s GRI-appendix.

VÄSENTLIGA FRÅGOR

LKAB har identifierat ett antal väsentliga frågor som är vägledande för oss när vi prioriterar och redovisar vårt hållbarhetsarbete. Utgångspunkten har varit att definiera de områden där LKAB har sin största påverkan och där våra intressenter anser att vi ska fokusera våra resurser. Läs mer på sidan 69 eller i vårt GRI-appendix.

- Produktens miljöfördelar
- Resurseffektivt nyttjande av råvaror
- Samhällsomvandling
- Ansvarsfulla inköp
- Samebyarnas intressen
- Mänskliga rättigheter
- Arbetsmiljö, hälsa och säkerhet
- Biologisk mångfald
- Miljöutsläpp
- Markpåverkan

17 468 Mkr

Årets skapade och fördelade värde TOTALT

PRODUKTER OCH MARKNADER

” LKAB:s kärnaffär är att bryta och förädla järnmalm till kunder inom stålindustrin. Inom koncernen ryms även specialprodukter som bland annat innefattar industrimineraler och försäljning av egenutvecklad teknik.

Den nya skeppslastaren på malmkaj 7 i Narvik har ökat LKAB:s utlastningskapacitet med 50 procent.

JÄRNMALMSPRODUKTER

LKAB:s kunder finns huvudsakligen bland världens främsta ståltillverkare. Våra järnmalmprodukter ska bidra till att ge stålverkskunderna stabila processer och ökad produktivitet som förbättrar deras konkurrenskraft och lönsamhet.

Magnetitmalmen från Malmfälten har inte bara en mycket hög järnhalt, utan avger också energi i förädlingsprocessen till pellets. Hög förädlingsgrad och pellets-kvalitet minskar också energiförbrukningen samt koldioxidutsläppen i kundernas reduktionsprocesser.

Genom en kombination av erfarenhet, spetsteknologi och kundsamverkan har

LKAB positionerat sig som en av världens kvalitetsledande tillverkare av järnmalm-pellets.

På så sätt bidrar vi till en mer effektiv och därmed mer ekonomisk och miljömässig produktionskedja från gruva till råstål. Det är kärnan i vårt kundlöfte Performance in Ironmaking.

PRODUKTER

Masugnspelle

Direktreduktionspelle

Fines

Största delen av LKAB:s leveranser till stålindustrin består av järnmalm-pellets med 66 procent järnhalt. Väl avvägda och utprovade tillsatser i pelletstillverkningen ökar produktiviteten, minskar energibehovet, ger lägre slitage och minskar förekomsten av slagg vid ståltillverkningen.

Masugnspelle

Masugnspelle

Direktreduktionspelle

DR-pelle

Fines

Fines är fint krossad järnmalm som under hög temperatur sammanfogas till större stycken (sintras) innan de kan användas för att tillverka järn i masugn. LKAB tillverkar en fines av hög kvalitet i Malmberget, så kallad MAF.

Malmtågen består av 68 malmvagnar med en lastkapacitet på 100 ton per styck. Varje tåg fraktar 6 800 ton järnmalmprodukter och är 750 meter långt.

78%
av EU

LKAB står för nära 78 procent av EU:s järnmalmproduktion och våra kunder hör till världens främsta ståltillverkare.

**Minskade
CO₂-utsläpp**

CO₂-utsläppen från gruva till stål, per ton varmvalsat bandstål, minskar med 15 procent med LKAB:s pellets jämfört med sintrad hematitfines.¹

84%
pellets

Järnmalm-pelle

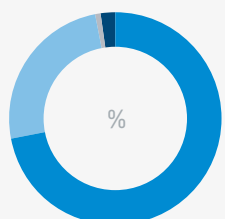
¹Benchmarking of carbon dioxide emissions from iron ore pelletizing. Rapporten är en uppdragsforskning beställd av LKAB.

JÄRNMALMSMARKNAD OCH MARKNADSUTVECKLING

FÖRSÄLJNING JÄRNMALMSPRODUKTER FÖR STÅLPRODUKTION

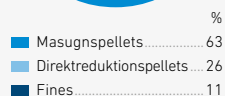
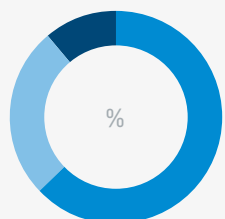
FÖRSÄLJNING PER REGION

Procent av försäljning (Mkr)

FÖRSÄLJNING PER PRODUKTOMRÅDE

Procent av försäljning (Mkr)

FORSKNING OCH UTVECKLING

Kostnaden för forskning och utveckling uppgick för helåret till 245 (365) miljoner kronor, vilket motsvarar cirka 1,3 (2,2) procent av koncernens kostnader (exklusive nedskrivningar). Verksamhetsfokus har legat på säkra och förutsägbara brytningsförhållanden, produkt- och processutveckling samt prospektering under jord och i befintliga dagbrottsgruvor.

Läs mer i avsnittet Verksamhet och påverkan på sidorna 26, 27, 30, 33, 34, 35.

Avvättning av Svappavaaramalmen.

I ett helhetsperspektiv är LKAB en nisch-leverantör på den globala järnmalmemarknaden. På den sjöburna importmarknaden för pellets är vi däremot världens andra största leverantör.

Importmarknaderna för järnmalm består i huvudsak av Asien, Europa samt Mellanöstern och Nordafrika, MENA. Övriga marknader är mycket små, eller har i huvudsak egen, inhemsk produktion.

Medan tillväxtmarknader med stora bygg- och infrastrukturprojekt har en större efterfrågan på stål av enklare kvalitet i stora volymer, efterfrågar mognare marknader i högre grad nischade stålprodukter med högre kvalitet.

Europa är vår största marknad

LKAB:s huvudsakliga marknad är Europa och här har vi utvecklat goda relationer i över 125 år. Med fokus på effektiviseringar och konsolidering, efterfrågas i stor utsträckning järnmalmsprodukter som gör att de europeiska stålproducenterna kan producera lika mycket eller mer stål på färre produktionsenheter. Det gör LKAB:s pellets till en eftertraktad råvara i kundernas produktion. Den geografiska närheten till de europeiska kunderna ger oss också fraktfördelar gentemot våra konkurrenter. Den europeiska stålmarknaden utvecklas

stabil och svagt positivt. Trots stigande stålpriser består överutbud och överkapacitet på stålmarknaden. Stålproduktionen i Europa minskar i snabbare takt än i övriga världen, främst i Sydeuropa och Storbritannien. Läget skapar viss osäkerhet om utvecklingen för europeiska stålbolag och ger signaler om ytterligare konsolidering.

LKAB:s pellets efterfrågas i MENA

I Mellanöstern och Nordafrika, MENA, gör god tillgång på naturgas och brist på högkvalitativt skrot att stål tillverkat av direktreducerat järn, så kallad DRI är vanligast. För att producera DRI krävs hög kvalitet och högt järninnehåll på insatsråvaran. Fraktneutralitet och en stark efterfrågan på LKAB:s DR-pellets för direktreduktion gör MENA till vår näst största marknad.

Stålproduktionen i MENA minskade kraftigt under året. Främst på grund av låga oljepriser, stålimport från Kina, brist på DR-pellets och politisk oro i regionen. Medan stålpriserna i övriga delar av världen varit stabila och även ökande, har stålpriserna i MENA fallit och trenden är fortsatt negativ. Bristen på DR-pellets på den sjöburna världsmarknaden gör dock att efterfrågan på DR-pellets i MENA är fortsatt hög.

Varmvalsat bandstål, Hot rolled coil (HRC).

SPECIALPRODUKTER

Som komplement till kärnaffären så förädlar och säljer LKAB även utvalda mineraler samt järnmalm för annan industriell tillämpning än stålproduktion, samt levererar egenutvecklad teknik till gruv- och anläggningsindustrin.

INDUSTRIMINERALER

LKAB Minerals är en global leverantör av industrimineraler. Magnetit samt glimmer och huntit är LKAB Minerals kärnprodukter där egna tillgångar samt produktexpertis ger möjlighet till ökat kundmervärde.

Magnetit används bland annat för vattenrening, ljud- och vibrationsdämpning samt som ballast i tung betong.

Huntit används exempelvis som halogenfri, brandskyddande tillsats i plaster och kablar.

Glimmer har ett brett användningsområde, bland annat som förstärkning och värmeskydd i plaster och som dekorativa inslag i keramiska material.

Mineralsand används för tillverkning av svetspinnar och svetstråd.

Eldfasta mineraler används för produktion av eldfast tegel och gjutsand.

BORRTEKNIK

LKAB Wassara utvecklar och säljer avancerade borrar tekniska system till främst gruv- och anläggningsindustrin över hela världen. Den patenterade vattendrivna borrar tekniken är utvecklad av LKAB för att effektivisera järnmalmsbrytningen i de egna underjordsgruvorna.

Marknadsutveckling

Minskad efterfrågan av borrar teknik från järnmalmsproducenter påverkar bolagets försäljning, men det kompenseras av

Marknadsutveckling

LKAB Minerals har under 2016 fokuserat på investeringar, utveckling och försäljning inom två renodlade affärsområden, Magnetit samt Polymer & beläggningar. Bolaget har ett uttalat mål att växa inom industriell användning av magnetit utanför stålindustrin. Globalt överutbud av järnmalm påverkade prisutveckling och marginaler, samtidigt som låga gas- och oljepriser stoppade eller flyttade fram många investeringar inom offshoresektorn. Trots det så har magnetit till tung betong sålts i till flera pipecoatingprojekt. Även bygg- och anläggningssektorn har visat viss återhämtning även om tillväxten är svag. Ökad försäljning till projekt där magnetitmalmen får nya tillämpningar, exempelvis inom tunnelbyggnation och flytande vindkraftverk, ger LKAB Minerals möjlighet att bredda affären och öka lönsamheten.

försäljning till gruvor som bryter andra mineraler. Samtidigt ökade försäljningen till grund- och anläggningsindustrin starkt. LKAB Wassaras borrar teknik blir allt mer uppmärksamman utanför gruvindustrin och är efterfrågad i många stora och stadsnära infrastrukturprojekt, framförallt i Europa och Skandinavien men också i Nordamerika. Då bolagets externa försäljning i huvudsak är projekt driven och inte konjunkturdriven, är trenden stabil och fortsatt positiv.

Ny tillämpning för magnetit.

DIVISION SPECIALPRODUKTER

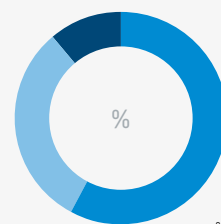
Dotterbolagen LKAB Minerals och LKAB Wassara bildar divisionen Specialprodukter.

- LKAB Minerals bryter och säljer mineraler samt förädlar och säljer järnmalm för tillämpning utanför stålindustrin.
- Verksamheten har säljkontor och produktionsenheter i Europa, USA och Asien.
- LKAB Wassara utvecklar och tillverkar vattendrivna precisionsborrssystem för gruv-, anläggnings- och undersökningsborrning samt dammbyggnationer och geoenergi.
- Kunderna finns över hela världen.

FÖRSÄLJNING SPECIALPRODUKTER

FÖRSÄLJNING PER REGION

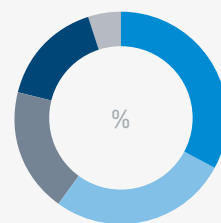
Procent av försäljning (Mkr)

Europa	58
Asien	31
USA	11

FÖRSÄLJNING PER PRODUKTOMRÅDE

Procent av försäljning (Mkr)

Magnetit	33
Mineralsand	27
Eldfasta material & gjuteri	19
Polymer & beläggningar	16
Borrar teknik	5

VERKSAMHET OCH PÅVERKAN

PROSPEKTERA
se sidan 24

BRYTA
se sidan 26

FÖRÄDLA
se sidan 30

TRANSPORTERA
se sidan 34

UTVECKLA

HÅLLBARHET GENOM VÄRDEKEDJAN

LKAB har under året arbetat fokuserat för att öka effektiviteten i våra verksamheter. Med siktet inställt på ständiga förbättringar skapar vi ett starkare LKAB där vi nyttjar all den kapacitet vi har i gruvor, förädlingsverk och logistik.

Samtidigt fortsätter LKAB att investera i vår och våra intressenters gemensamma framtid genom att ta ansvar för verk-

samhetens påverkan genom hela värdekedjan. Vi arbetar för att minimera påverkan på omgivande miljö och öka resurseffektiviteten i alla led. LKAB vill vara ett internationellt föredöme i gruvbranschen när det gäller etik, arbetsmiljö, jämställdhet och mångfald. För att säkra en långsiktig hållbar gruvdrift mår vi om att våra verksamhetsorter

fortsätter att vara attraktiva samhällen att leva och bo i.

Genom hela värdekedjan har vi ett kund- och leverantörsförhållande. Det innebär att vi är beroende av varandra för att skapa en ansvarsfull, effektiv och störningsfri produktion.

LEVERANTÖRER
se sidan 36

MEDARBETARE
se sidan 38

SAMHÄLLSANSVAR
se sidan 42

MILJÖANSVAR
se sidan 46

” Genom att identifiera och agera på risker och möjligheter och ta ansvar för vår påverkan genom hela värdekedjan stärker vi LKAB:s långsiktiga konkurrenskraft.

Malmtågen består av 68 vagnar med en total lastkapacitet på 6800 ton per tågsätt.

UTMANINGAR

Säkerställa långsiktig tillgång till järnmalm är en förutsättning för fortsatt gruvdrift, förbättrad produktivitet och ökade produktionsvolym. Huvudfokus är att utföra prospektering i anslutning till befintliga underjordsgruvor och dagbrott.

Samverkan och dialog med omgivande samhälle och intressenter som påverkas av gruvverksamheten är avgörande för fortsatt gruvdrift och allt mer mark tas i anspråk. LKAB för en ständig dialog med närboende, myndigheter, besöksnärning och samebyarna baserat på hänsyn, samverkan och kompromissvilja.

STÖRRE
PROSPEKTERINGS-
PROJEKT 2016

Huvudfokus har varit prospektering i anslutning till befintliga underjordsgruvor. I Leveäniemi och Gruvberget har produktionsgeologi och nya blockmodeller tagits fram för gruvplanering. I Ylipääsnjaska har en första undersökningsborrning, dokumentation och analys gjorts av en potentiell malmfyndighet.

- **Ylipääsnjaska:** Borrprogram etapp 1, klar. Blockmodellerat och tolkat
- **Per Geijer:** Utvärdering borrprogram, blockmodellerat och tolkat
- **Leveäniemi:** Produktionsgeologi och ny blockmodell
- **Gruvberget:** Produktionsgeologi och ny blockmodell
- **Mertainen:** Ny blockmodell samt blockmodellering
- **Kaptensmalmen:** Tolkat och blockmodellerat

PROSPEKTERA

Mineralreserven är ett gruvbolags viktigaste resurs. Mineralreservens storlek och kvalitet är av avgörande betydelse för produktkvalitet, produktionsvolym och kostnader. Framgångsrik prospektering har därför en central roll i LKAB:s långsiktiga gruvverksamhet, värdeskapande och konkurrenskraft. En utförlig beräkning och sammanställning av våra mineralreserver och mineraltillgångar finns på sidan 123.

Prospekteringsborrning i malmkroppen Printzsköld i Malmbergets underjordsgruva på 1 250 meters avvägning.

” Mineralreserver och mineraltillgångar är grunden för ett gruvföretags verksamhet.

PROSPEKTERINGSTAKTEN I MALMBERGET ÖKAR

Kärnprov för arkivering från malmkroppen Printzsköld i underjordsgruvan i Malmberget.

50 000 → 85 000

Undersökningsbörningarna i Malmberget under jord har ökat från cirka 50 000 bormeter per år till runt 85 000 bormeter under 2016. Primärt fokus har varit att förbättra underlaget för produktionsplaneringen samt säkerställa kunskapen om malmtillgången i befintliga underjordsgruvor efter 2030.

Ny prospekteringsorganisation

Fokus flyttar från nya järnmalmsprojekt ovan jord till prospektering i befintliga underjordsgruvor. En organisationsförändring innebär att ansvaret för driftsgeologi i operativa dagbrottsgruvor flyttas till produktionsdivisionerna. Samtidigt tar prospekteringsorganisationen över ansvaret för all prospektering under jord med uppdrag att beräkna och sammanställa underjordsgruvornas mineralreserver och mineraltillgångar. Underlaget från prospekteringen är en viktig pusselbit i arbetet med att ta fram långsiktiga verksamhetsplaner för gruvorna, så kallade Life-of-Mine plans.

Josefine Johansson, Jan-Anders Perdelin och Anton Lidström prospekterar i Malmberget under jord.

SAMVERKAN ÄR VÄGEN FRAMÅT

Renskötseln är central i den samiska kulturen och en viktig näring i regionen. Gruvindustrin och dess expansion påverkar rennäringen och LKAB strävar efter att ha en bra dialog med de samebyar som berörs av verksamheten.

Under 2016 fick LKAB till stånd ett samverkansavtal med en sameby i Gällivare. Motsvarande avtal finns sedan tidigare med två samebyar i Kiruna. I och med detta tredje avtal har LKAB samverkansavtal med samtliga samebyar med renbetesområden som gränsar till LKAB:s gruvverksamhet. Arbetsättet där dialogen står i centrum ger ökade förutsättningar att komma överens och hitta fungerande lösningar i frågor där parterna har motstridiga intressen. Avtalen sätter upp ett ramverk för de forum och arbetsformer som behövs för informationsutbyte, beslutsfattande och löpande samråd. De bygger i tillämpliga delar på den princip som kommit till uttryck i internationell rätt om urfolksrättigheter, benämnd FPIC (Free Prior and Informed Consent).

INTERAKTIV UTBILDNING FÖR BORRARE

LKAB har tagit fram en interaktiv utbildning för våra prospekteringsbörare med fokus på hållbarhetsansvar och hantering av känsliga naturmiljöer. Utbildningen syftar till att säkerställa minimal eller ingen påverkan av människa eller utrustning när LKAB utför provbörningar i känsliga naturmiljöer.

UTMANINGAR

Säkra och förutsägbara brytningsförhållanden är avgörande för effektiv gruvproduktion med hög brytningstakt. Utmaningen för LKAB är att hantera den gruvinducerade seismiciteten som påverkar såväl tillgänglighet och säkerhet under jord, samt miljö- och samhällspåverkan ovan jord.

Resurseffektiv produktion är en utmaning som kräver ett mer effektivt nyttjande av maskiner och anläggningar samt utvecklandet av ny teknik och nya arbetssätt. Arbetet med medarbetarskap och ledarskap utifrån våra värderingar är grunden till förbättringar i utvecklingsarbetet.

Säkerställa tillgång till mark för fortsatt järnmalmsbrytning är en stor utmaning för LKAB. Gruvdriften påverkar bland annat samhällena i Kiruna och Malmberget som undan för undan måste flyttas. Att i tid få igenom detaljplaner och tillstånd som annars kan äventyra gruvverksamheten är avgörande.

BRYTA

LKAB:s främsta uppgift är att bryta och ta tillvara norra Sveriges järnrika malm för att skapa maximalt värde för bolaget och våra intressenter. Det gör vi genom säker och resurseffektiv produktion med fokus på förbättrad produktivitet, leveranssäkerhet och kvalitet. Avgörande för gruvverksamheten och vårt långsiktiga värdeskapande är att säkerställa tillgången på mark och därmed järnmalmsråvara till vår förädlingskedja.

”Produktionsborrning med coiled tubing-teknik är exempel på LKAB:s utvecklingsprojekt för effektivare underjordsbrytning.

1 365_m
1 250_m

LKAB bryter malm i Kiruna och Malmberget på mer än en kilometers djup.

PRODUKTION GRUVOR

RÅMALM MILJONER TON	PRODUKTION PER VERKSAMHETSORT		
	Kiruna	Malmberget	Svappavaara
2016	26,9	16,4	6,1
2015	26,1	16,3	4,6

VÅRA GRUVOR

LKAB bryter järnmalm på tre verksamhetsorter. I Kiruna och Malmberget sker gruvbrytningen under jord på över 1 000 meters djup. I Svappavaara bryts malmen i dagbrott. Att bryta malm under jord är ett logistiskt problem som kräver storskaliga och effektiva brytningsmetoder med hög automation.

Kiruna

Malmkroppen i Kiruna är en lutande skiva av magnetit som är ungefär 80 meter bred, fyra kilometer lång och sträcker sig minst två kilometer ner i marken. Nuvarande huvudnivå ligger på 1 365 meters avvägning.

Malmberget

I Malmberget består underjordsgruvan av ett 20-tal utspridda malmkroppar, varav drygt 10 bryts för närvarande. I östra fältet bryts uteslutande magnetit, i västra fältet också en mindre andel hematit. Nuvarande huvudnivå ligger på 1 250 meters avvägning.

Svappavaara

Idag bryts järnmalm i Gruvberget och Leväniemi dagbrott. Ökad produktion i LKAB:s förädlingskedja förutsätter tillgång på järnmalmsråvara. Svappavaaras dagbrottsgruvor ger LKAB ett flexibelt tillskott av rågods som komplement till malmen från underjordsgruvorna.

Storskalig skivrasbrytning ger konkurrenskraft

Merparten av LKAB:s järnmalm bryts i Kiruna och Malmberget. För att den mer kostnadskrävande underjordsbrytningen ska kunna konkurrera med världens dagbrottsgruvor har LKAB utvecklat högt automatiserade, säkra och effektiva produktionsmetoder och processer under jord.

Tekniken LKAB använder för underjordsbrytning kallas skivrasbrytning. Metoden bygger på att man efter produktionsborrning och sprängning låter malmen rasa ner till underliggande produktions-tunnlar, så kallade gruvortar, för utlastning och vidare transport med tåg och malmhissar till marknivån.

En stor kostnad för skivrasbrytning är att anlägga gruvortar genom malmkroppen. Genom att öka avståndet mellan ortarna i höjd och sidled kan betydligt mer malm brytas och arbetet rationaliseras.

Avgörande för lönsamheten

Med egenutvecklad sprängmedels- och borrarbrytning har LKAB kunnat öka höjden på den del av malmkroppen som tas ut från varje gruvort från cirka 15 meter till 28 meter. Det innebär att varje sprängning idag ger cirka 10 000 ton råmalm mot 1 200 ton på 1980-talet. Den effektiva och storskaliga skivrasbrytningen har varit helt avgörande för att LKAB ska kunna bedriva konkurrenskraftig underjordsbrytning.

LKAB förfinar och utvecklar hela tiden tillgängligheten och tekniken runt järnmalmsbrytningen under jord. Det handlar exempelvis om ökad säkerhet, förbättrade kommunikationer, ökad automation samt ny och förfinad teknik. Nästa generations produktionsborrsystem från LKAB Wassara, kommer att kunna optimera rasflödet och minska gråbergsinblandningen i malmen. Då varje procentenhet extra malm i varje skivras innebär mångmiljonbelopp, har det stor betydelse för LKAB:s lönsamhet.

NY BORRTEKNIK EFFEKTIVISERAR UNDERJORDSBRYTNINGEN

Att bryta malm på stora djup är en logistisk utmaning som fördyrar och försvårar brytningsprocessen. Introduktionen av LKAB Wassaras vattendrivna borrhammare på 1990-talet möjliggjorde att kransar kunde precisionsborras till en längd av 55 meter från tidigare 28 meter. Nu kommer nästa tekniksprång som innebär styrd och skarvlös borrhning där borrstålet är upplindat på en trumma, så kallad coiled tubing-teknik.

Fördelarna är att borrhningen kan styras beroende på utseendet av malmkroppen. Inblandning av föroreningar, som gråberg i malmen, kan minskas och rasflödet kan optimeras med jämnare fragmentering som resultat. Tekniken utprovas i Malmberget för validering under senare delen av 2017. Målet är att coiled tubing-tekniken ska vara i operationell drift år 2020.

LKAB:s chef för gruvteknik, Lars Malmgren tillsammans med utvecklarna av det nya mätsystemet, Jesper Martinsson, forskare i matematisk statistik samt Ville Törnman, forskare inom teknisk fysik.

SEISMICITET PÅVERKAR GRUVDRIFTEN

Järnmalsbrytningen i LKAB:s underjordsgruvor orsakar spänningar i berget som kan orsaka skalv, så kallat seismicitet. Den seismiska påverkan som underjordsgruvorna i Malmberget har på närliggande samhälle ökade under 2016, vilket påverkade brytningstakten negativt. För att klara rågodsförsörjningen till förädlingsverken har produktionsplaner fått läggas om och gruvbrytningen tidigare lagts i andra områden. Försök pågår i såväl Kiruna som Malmberget att försöka minska spänningarna genom att med högt tryck pumpa in vatten i borrhål för att skapa sprickor i bergmassan, så kallad hydraulisk spräckning.

NYTÄNKANDE LA GRUNDEN FÖR UNIKT SEISMISKT MÄTSYSTEM

Avgörande för säkra och förutsägbara brytningsförhållanden under jord är tillgången på högkvalitativa mätdata från seismiska händelser orsakad av gruvproduktionen. Idag tolkas mätvärden från LKAB:s totalt cirka 400 geofoner i Kiruna och Malmberget manuellt av ett externt företag.

Förutom att den manuella hanteringen ger upphov till stora bedömningsvariationer, är processen mycket kostsam och analysen fördröjs med runt 40 minuter upp till timmar vid hög belastning.

Automatisk reelltidsanalys

Snabba och exakta resultat för lokalisering och storleksbestämning av seismiska händelser är avgörande för tidskritiska säkerhetsbeslut, men också för långsiktiga analyser av sambandet mellan seismicitet och produktion. LKAB har därför sedan 2009 forskat fram ett eget unikt system för automatisk reelltidsanalys. Genom ett tvärvetenskapligt angreppssätt, där traditionella modeller och principer ersatts av problemlösning genom en blandning av fysik och statistik, har LKAB rönt stora

framgångar. Exempelvis ger det automatiska systemet fem gånger bättre träffsäkerhet och 40 gånger snabbare analys.

Ökad informationskvalitet

Systemet för automatisk dataanalys har utvärderats i Malmbergsgruvan parallellt med befintligt mätsystem under 2016, där resultaten presenteras direkt i befintligt analysverktyg. Försöken visar på resultat näst intill i realtid samt kraftigt ökad informationskvalitet och lokaliseringssäkerhet. Systemet är också självkalibrerande, extremt kostnadseffektivt jämfört med dagens manuella analysmetoder, samt öppnar upp för nationella och internationella forsknings Samarbeten genom sin öppna forskningsplattform.

SAMHÄLLSOMVANDLING

700 000

kvadratmeter bostads-
och lokalytor ska avvecklas

10 000

människor berörs av
sammanslagningarna

TILLGÅNG TILL MARK AVGÖRANDE FÖR LKAB

För fortsatt gruvverksamhet måste LKAB ta mer mark i anspråk. Malmkropparnas läge och malmbrytning mot större djup innebär att centrala delar av Kiruna och Malmberget successivt måste flyttas. Samhällsomvandlingarna ska säkerställa fortsatt järnmalmsbrytning samtidigt som LKAB har ett stort ansvar för att ersätta det gruvorna påverkar och vara med och bygga upp livskraftiga attraktiva samhällen.

Det är en utmaning att planera och genomföra samhällsomvandlingarna på ett sätt som förenar LKAB:s sociala och miljömässiga ansvar med en rimlig kostnad och en fastställd tidplan. Tidplaner tas fram i samarbete med kommunerna och det är kommunernas uppgift att i översikts- och detaljplaner fastställa hur de nya samhällena ska utvecklas.

För att få ökad kontroll över tidplaner och kostnader har LKAB tagit en mer operativ och drivande roll i samhällsomvandlingarna. Bland annat agerar LKAB beställare av nya fastigheter tillsammans med andra stora och kommersiella byggbolag.

I RÄTT TID TILL RÄTT KOSTNAD OCH I SAMFÖRSTÅND

Gruva och samhälle lever sida vid sida, beroende av varandra. LKAB:s tillväxt och framgång är bra för verksamhetsorterna och tvärt om. Därför är det viktigt att samhällsomvandlingarna sker i samarbete och samförstånd med våra intressenter.

Förutom LKAB och kommunerna involverar samhällsomvandlingarna ett flertal myndigheter som Länsstyrelsen, Trafikverket, Boverket och Riksantikvarieämbetet samt många privata intressen och företag.

LKAB tar ett stort ansvar för att ersätta gruvans påverkan och utveckla attraktiva samhällen. Lika viktigt är det att tillståndsprocesser och planläggning sker i tid och till rätt kostnad för LKAB. Det är avgörande för långsiktigt lönsam gruvverksamhet och bolagets möjlighet att ta ett omfattande samhällsansvar på våra verksamhetsorter.

Påverkan på gruvplaneringen

Under 2016 var det två viktiga förhandlingar som kraftigt påverkade LKAB:s långsiktiga

gruvplanering. Diskussioner med Trafikverket och Kiruna kommun om ersättningsnivåerna för E10:ans nya sträckning förbi staden höll på att påverka fortsatt malmbrytning i Kirunagruvan. Mellan LKAB och Gällivare kommun innebar utdragen förhandling om ersättningen för västra Malmberget och försenade detaljplaneändringar, reducerade brytningsmöjligheter i flera malmkroppar i Malmberget.

I oktober 2016 slöts en överenskommelse mellan Gällivare kommun och LKAB om ersättningsnivåerna för västra Malmberget och i november var Trafikverket överens med LKAB om ersättningen för E10:ans nya sträckning förbi Kiruna.

Läs mer om vårt samhällsansvar på sidorna 42-45.

FÖRÄDLA

UTMANINGAR

Produktutveckling för tillväxt bedrivs i nära samarbete med kund för att förbättra produktens effektivitet i stålproduktionen. Utmaningar är att få fram produkter med malm från olika gruvor för att skapa flexibilitet i rågodsförsörjningen, samt kontinuerliga kvalitetsförbättringar som exempelvis pelletsens hållfasthet under transport.

Förbättrad produktivitet är en utmaning som kräver ett mer effektivt nyttjande av maskiner och anläggningar genom effektiviseringar och ökad processstabilitet. Arbetet med medarbetarskap och ledarskap utifrån våra värderingar är grunden till förbättringar i utvecklingsarbetet.

Hållbar gruv- och stålproduktion är en viktig global utmaning där LKAB har en framstående kunskapsposition, bland annat i det nationella samverkansprojektet HYBRIT mot helt koldioxidfri ståltillverkning.

FÖRÄDLA

LKAB är en kvalitetsledande producent av högförädlade järnmalmsprodukter. Hög och jämn pellets kvalitet bidrar till att ge våra stålverkskunder stabila processer och ökad produktivitet för förbättrad konkurrenskraft och lönsamhet. LKAB:s ambition är att leverera maximal kundnytta och marknadens bästa mervärde, från produktprestanda till leverans och service. Vi kallar det Performance in Ironmaking, vårt kundlöfte.

1,7GJ

mindre energi per ton stål med LKAB:s pellets jämfört med hematitfines¹

15%

mindre utsläpp av CO₂ per ton stål med LKAB:s pellets jämfört med hematitfines¹

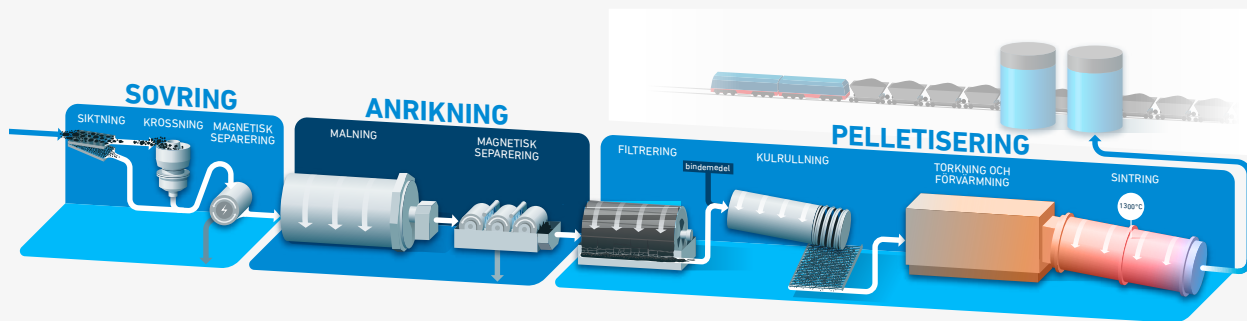
¹ Benchmarking of carbon dioxide emissions from iron ore pelletizing. Rapporten är en uppdragsforskning beställd av LKAB.

PRODUKTION FÖRÄDLINGSVERK

FÖRÄDLADE PRODUKTER MILJONER TON	PRODUKTION PER VERKSAMHETSORT		
	Kiruna	Malmberget	Svappavaara
2016	14,4	9,0	3,5
2015	12,5	8,5	3,5

LKAB:S FÖRÄDLINGSVERKSAMHET

LKAB har en produktionsstruktur som är inriktad mot hög förädlingsgrad samt hög flexibilitet. Genom möjlighet att styra flöden av rågods mellan produktionsorterna ges möjlighet till maximalt kapacitetsutnyttjande i befintliga verk.

Sovring

LKAB har för närvarande två sovringsverk i drift, ett i Kiruna och ett i Malmberget. Sovringen är en torr förädlingsprocess där malmen krossas och siktas för att med hjälp av magnetseparatorer sortera ut de bergarter som inte är järnmalm. Järnhalten i rågodset höjs från ungefär 45 procent till cirka 62 procent.

Anrikning

För att rena malmen ytterligare efter sovringen mals

rågodset ännu finare i en anrikningsprocess. Kiruna har tre anrikningsverk medan Svappavaara och Malmberget har ett vardera.

I anrikningsverken mals och magnetsepareras rågodset med vatten i flera steg för att frigöra och få bort orenheter innan anrikningsprodukten, slurryn, går vidare till förädlingsverken för att bli pellets. Järninnehållet har då ökat från runt 62 procent till cirka 68 procent.

I Malmberget produceras förutom slurry till pelletsverken en fin järnmalmssand med hög järnhalt, fines, i första steget i anrikningsprocessen.

Pelletisering

LKAB har för närvarande sex stycken pelletsverk i drift; tre i Kiruna, två i Malmberget och ett i Svappavaara. I Malmberget och Svappavaara produceras masugnspelletts. I Kiruna tillverkas både masugnspelletts och pellets för direktreduktion.

Den totala kapaciteten i verken uppgår till cirka 28 miljoner ton pellets per år.

I pelletsverken avvattnas slurryn och ett bindemedel, bentonit, tillsätts innan järnmalmskoncentratet rullas till cirka 10 millimeter stora pelletskulor. Pelletsen torkas, förvärms, sintras och kyles sedan ner innan den transporteras till en lagrings silo för vidare järnvägstransport till hamnarna i Narvik och Luleå.

UTVÄRDERING AV NY PELLETS-PRODUKT I MALMBERGET

För att möta efterfrågan från stålproducenterna och öka flexibiliteten i produktionen, har LKAB:s avdelning för process- och produktutveckling tagit fram en ny masugnspelletts för produktion i Malmberget. Tidigare har pelletsproduktionen i södra divisionen uteslutande handlat om en olivinpellets särskilt utvecklad för SSAB.

Den nya pelletsprodukten har större flexibilitet som insatsråvara i blandbeskickningar med sinter och är därför mer anpassad för masugnprocesserna för många av kunderna i Europa. I oktober genomfördes positiva fullskaleförsök i LKAB:s experimentsmasugn i Luleå.

Högsta prioritet är att säkerställa bergstabilitet och tillgänglighet i gruvorna under jord. I förädlingsverken ligger fokus på processtabilitet och tillgänglighet.

FÖRSTÄRKNING AV DAMMSÄKERHETEN

Under 2016 har två dammsäkerhetsförbättrande åtgärder utförts. I Kiruna avslutades en dammhöjande åtgärd som påbörjades 2015, där nytt utskov med erosions-skyddad kanal anlagts och tidigare riskkonstruktion avlägsnats. Instrumenten avseende kontroll av dammstabilitet på berörd sträcka har också förstärkts. I Malmberget har utökad kontroll av dammstabiliteten genomförts och en extra stödbank anlagts längs del av sandmagasinet i samband med dammhöjning.

Två nya tjänster tillsätts under 2017 som en del i att förstärka organisationen för dammsäkerhet. **Läs mer om dammsäkerhet under risk och riskhantering, sidan 52.**

SVENSK INDUSTRI TAR INITIATIV TILL KOLDIOXIDFRI STÅLPRODUKTION

Tillsammans med SSAB, Vattenfall och Energimyndigheten har LKAB initierat ett projekt med mål att utveckla hållbar teknik för koldioxidfri järn- och ståltillverkning.

Med en budget på 13,4 miljoner kronor kommer projektet att kartlägga förutsättningarna att använda vätgas i reduktionsprocessen istället för kol och koks. Om tekniken blir verklighet i industriell skala skulle det kunna innebära att Sverige blir först i världen med koldioxidfri stålproduktion.

Idag används direktreduktionstekniken för att reducera syret i järnmalmspellet med hjälp av naturgas till så kallad järnsvamp eller DRI, Direct Reduced Iron. Naturgas är dock ett fossilt reduktionsmedel som släpper ut koldioxid i atmosfären. Om vätgas skulle användas istället skulle restprodukten från reduktionsprocessen bli vanligt vatten.

Kräver tillgång till fossilfri energi

Utmaningen ligger i att tillverkning av vätgas är en mycket energikrävande process. Avgörande för projektets framgång är därför stor tillgång på ren, fossilfri energi som exempelvis vatten-, sol- och vindkraft. Det måste också skapas förutsättningar att lagra vätgas i tillräcklig utsträckning för att säkerställa störningsfria driftförhållanden. Det kommer också att bli mycket kostsamt att ersätta stora delar av befintlig infrastruktur i stålverken. Därför är det viktigt att framförhållningen är god, så att skiftet sker när tidigare investeringar tjänat ut.

En av uppsidorna är dock att restprodukten vid vätgastillverkning blir rent syre. Syret kan sedan användas i kombination med andra biobränslen för att helt eliminera fossila bränslen i LKAB:s pelletsproduktion.

INGET KOLDIOXID-UTSLÄPP FRÅN ELANVÄNDNING

Genom inköp av ursprungsgarantier gällande förnybar elkraft, har LKAB helt nollat koldioxidutsläppen från gruv- och förädlingsverksamhetens elanvändning under 2016. Beslutet att köpa in ursprungsgarantier, vilka utfärdas av svenska Energimyndigheten, är ett led i LKAB:s koldioxidmål, att minska utsläppen med 12 procent till 2021 med 2015 som basår. Läs mer under "Miljöpåverkan och resursförbrukning" på sidan 48.

Koldioxidavtrycket från LKAB:s pelletsproduktion verifierat

Under 2016 har LKAB genomfört en grundlig kartläggning och certifiering av de CO₂-emissioner som pelletsproduktionen genererar från gruva till hamn. I beräkningen ingår inte enbart utsläppen i förädlingsverken utan påverkan från hela verksamheten som exempelvis gruvproduktion och bergförstärkning, underleverantörer samt alla typer av resor och transporter. Certifieringen är utförd av SP, Sveriges tekniska forskningsinstitut och LKAB kan nu som första pelletsproducent i världen visa upp certifierade siffror för koldioxidavtryck i pelletsproduktionen. Utsläppen varierar mellan 32 till 57 kg CO₂ per ton pellets, beroende på produkt.

Minskad klimatpåverkan från gruva till råstål

Att LKAB nu kan visa upp verifierade data för koldioxidutsläpp är efterfrågat av såväl kunder som i LKAB:s egen målsättning att minska klimatpåverkan. Tidigare har LKAB också presenterat resultatet i en forskarrapport från industriforskningsinstitutet Swerea MEFOS som bekräftar att LKAB:s magnetitpellets släpper ut mindre koldioxid och förbrukar mindre energi i masugnprocessen. Forskarrapporten visar att masugnens energiförbrukning minskar med totalt 1,7 GJ per ton varmvalsat stål (HRC) med magnetitpellets som insatsråvara jämfört med sintrad hematitfines. Utsläppen av koldioxid minskar också med 15 procent (cirka 320 kg) per ton HRC jämfört med sinter.

LEVEÄNIEMI GER FLEXIBEL RÅGODSFÖRSÖRJNING

Fortsatt produktionsökning förutsätter att malmen från underjordsgruvorna toppas med rågods från dagbrottsgruvorna i Svappavaarafältet. En flexibel tillgång på malm minskar också risken för rågodsbrist och ökar möjligheten till en hög och jämn pelletsproduktion. Under andra kvartalet 2016 började Leveäniemi dagbrottsgruva leverera rågods till förädlingsverken i såväl Malmberget som Kiruna. I Malmberget har i genomsnitt 20 procent och i Kiruna runt 10 procent av rågodset för pelletsstillverkningen utgjorts av järnmalm från Leveäniemi.

Mer Leveäniemimalm till Malmberget

Andelen rågods som kan blandas med underjordsgruvornas malmer avgörs bland annat av järnhalt och malmernas sammansättning så pelletsprodukten håller sig inom given produktspifikation. Enligt plan förväntas Malmberget öka andelen rågods från Leveäniemi upp mot 25-30 procent under 2017, medan förädlingsverksamheten i Kiruna i första hand kommer använda malmen från Kiruna underjordsgruva med Leveäniemimalmen som buffert i produktionen.

Ramesh Abrahamsson transporterar malm i Leveäniemi dagbrott.

FÄRRE KORTA STOPP GER HÅLLBAR PRODUKTION

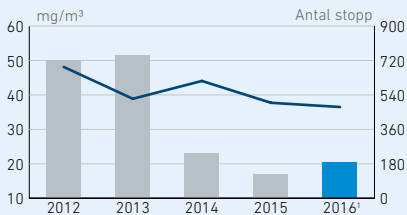
Vägen till ett lönsamt, konkurrenskraftigt och hållbart LKAB är ökad produktion med sänkta kostnader och mindre miljöpåverkan. En instabil produktions- och förädlingskedja med många korta stopp sliter hårt på anläggningarna, ökar utsläpp och energiförbrukning samt påverkar produktionsvolym och kvalitet negativt. Stabilitet

och förutsägbarhet i förädlingskedjan är avgörande för förbättrad produktivitet och LKAB:s tillväxtmål.

och förutsägbarhet i förädlingskedjan är avgörande för förbättrad produktivitet och LKAB:s tillväxtmål.

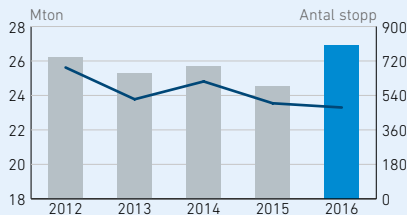
UTSLÄPP AV STOFT

LKAB har som hållbarhetsmål att de totala utsläppen av stoft till luft från våra reningsanläggningar ska minska med minst 40 procent, från 17 mg/m³ ntg år 2015, till 10 mg/m³ ntg 2021.

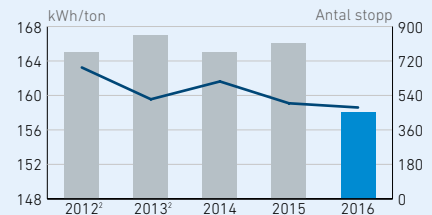
PRODUKTIONSVOLYM

Ett lönsamt och konkurrenskraftigt LKAB förutsätter att vi kan utnyttja maximalt av den tillgängliga kapaciteten i befintliga förädlingsverk. Det innebär att vi måste stabilisera och effektivisera befintliga anläggningar, processer och arbetsmetoder.

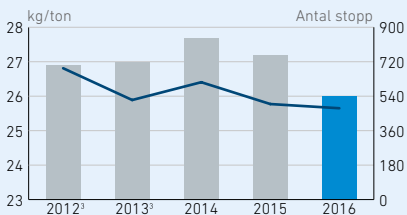
ENERGIFÖRBRUKNING PER TON

LKAB har som hållbarhetsmål att minska energiintensiteten med 17 procent per ton färdig produkt, från 166 kWh år 2015 till cirka 138 kWh år 2021. Ett mål med stor betydelse för produktionskostnader och miljöpåverkan.

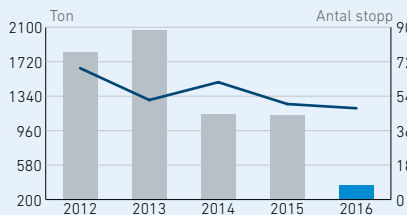
KOLDIOXIDUTSLÄPP PER TON

LKAB har som hållbarhetsmål att minska koldioxidutsläppen med 12 procent per ton färdiga produkter, från 27,2 kg år 2015 till 23,9 kg år 2021. Samtidigt ska utsläppen av kväve till luft (NOx) minska. Ett mål med stor betydelse för kostnader och miljöpåverkan.

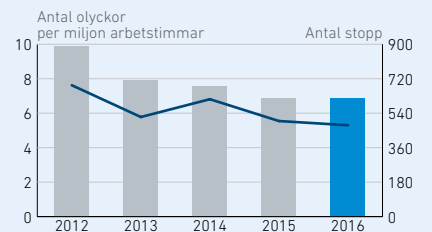
SVAVELDIOXIDUTSLÄPP

LKAB har under de senaste åren investerat i rökgasrening i Malmberget och Svappavaara, vilket gett kraftigt minskade utsläppsnivåer. Stabila processer och tillkommande rökgasreningsanläggning, bidrar till att uppfylla hållbarhetsmålet om minskade utsläpp av svaveldioxid⁴.

ANTAL OLYCKOR I PRODUKTIONEN

LKAB har som hållbarhetsmål att olycksfallsfrekvensen med frånvaro ska minska till 3,5 per miljon arbetstimmar till 2021.

— Antal stopp

¹ En mätpunkt för stoft i Kiruna särredovisas, se tabell för utsläpp från produktframställning på sidan 48.

² Energiförbrukning 2012 och 2013 avser Kiruna, Svappavaara, Malmberget, Luleå och Narvik, exklusive elektricitet till malmtåg.

³ Koldioxidutsläpp 2012 och 2013 avser Kiruna, Svappavaara och Malmberget, exklusive elektricitet till malmtåg.

⁴ Läs mer om minskning av svaveldioxid, tabell för utsläpp från produktframställning på sidan 48 samt bildtext på sidan 49.

UTMANINGAR

Kapacitet och flexibilitet i logistikkedjan måste säkerställas för att klara LKAB:s långsiktiga tillväxtmål. Försök med ökad axellast på hela Malmbanan utförs under 2017. Kapacitetshöjande åtgärder och nationella infrastruktursatsningar som muddring av Luleå hamn, samt dubbelspår på Malmbanan är under utredning.

Resurs- och processoptimering är prioriterat och arbetet med att se över vilka delar av logistiksystemet som ska bemannas i egen respektive extern regi fortsätter. Det gäller även planeringen av underhåll samt översyn och optimering av driften i befintliga anläggningar.

Året i sammandrag

Med relativt små möjligheter för mellanlagring i upplag och utskenningshamnar är ett av LKAB:s viktigaste mål att transportera och leverera ut så stora volymer, i så jämn takt, som möjligt. Fokus under 2016 har varit att se över organisation och resursbehov, optimera revisions-tider och underhållsplaner samt öka kapacitet och flexibilitet i logistikkedjan.

Effektiviseringsvinster har uppnåtts i och med idrifttagning av de nya terminalerna på verksamhetsorterna samt bentonitanläggningen i Luleå. Framgångsrika försök med ökad axellast på Malmbanan har genomförts och den nya malmkajen i Narvik invigdes under året.

TRANSPORTERA

Från brytningen under jord, genom förädlingsprocessen till hamnarna i Narvik och Luleå hanterar och levererar LKAB miljontals ton järnmalmprodukter varje år. Vår konkurrenskraft på en global marknad bygger på en effektiv logistikkedja såväl under som ovan jord.

” LKAB står för cirka 35 procent av frakten på svensk järnväg och är därmed Sveriges största fraktbolag.

Den nya skeppslastaren i malmkaj 7 togs i drift första gången i april 2016.

NY MALMKAJ I NARVIK INVIGD

I september 2016 invigdes LKAB:s nya malmkaj 7 i Narvik. Kapaciteten i malmkaj 7 med förtöjningssystem, siktstation, skeppslastare, vägstation samt bandtransportörer är cirka 9 000 ton pellets eller 11 000 ton fines per timme. Den kan användas parallellt med den äldre Kaj 5 och totalt har utlastningskapaciteten i

Narvik ökat med 50 procent, från 20 miljoner ton till närmare 30 miljoner ton järnmalmprodukter per år. Investeringskostnaden uppgår till strax över 1,1 miljarder svenska kronor. I och med färdigställandet av Kaj 7 har LKAB de senaste tio åren investerat över fyra miljarder kronor i malmhamnen i Narvik.

NYTT SIGNALSYSTEM SKAPAR OSÄKERHET

För att underlätta tågtrafik mellan Europas länder har EU bestämt att ett standardiserat signalsäkerhetssystem, ERTMS, ska införas i alla EU-länder. I Sverige har ERTMS utprovats på Haparandabanan, Bothniabanan, Ådalsbanan och Västerdalsbanan. Planen är att systemet ska börja införas på Malmbanan 2021 trots att systemet inte är fullt färdigutvecklat och att stora inkörningsproblem uppstått på en del sträckor.

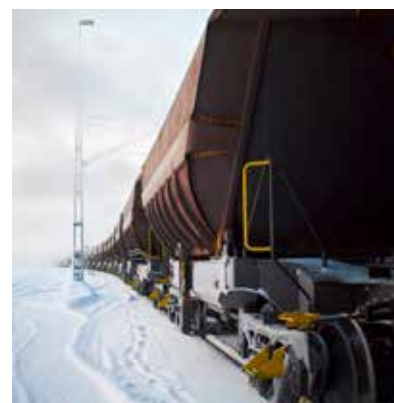
LKAB:s hållning är att införandet av ERTMS är önskvärt men i dagsläget är systemet att betrakta som en allvarlig affärsrisk på grund av osäkerheten runt tillgänglighet och leveranssäkerhet på Malmbanan. Tågoperatörernas totalkostnad för systemet är inte heller garanterad och dessutom måste LKAB:s samtliga lok anpassas för det nya systemet, vilket innebär en risk för kapacitetsbortfall.

Effektivare godstransporter minskar miljöbelastningen

I samverkan med SSAB och Scania Ferruform har LKAB under 2016 inlett ett pilotprojekt som syftar till att flytta delar av bolagets godstransporter från väg till järnväg. Tanken är att ta tillvara på outnyttjad kapacitet på SSAB:s järnvägstransporter, den så kallade stålpendeln, mellan Luleå och Borlänge. SSAB:s tågtransporter avgår tre gånger per dag året om från båda orterna och förväntas ge flera positiva effekter. Band annat ökad leveransprecision, sänkta koldioxidutsläpp samt minskade transporttider och leveranskostnader.

FÖRSÖK MED TYNGRE LAST PÅ MALMBANAN

Avgörande för LKAB:s logistiksystem är att säkerställa leveranskapaciteten längs Malmbanan till hamnarna i Narvik och Luleå. När transportkapaciteten på Malmbanan börjar nå sin övre gräns, är den långsiktiga lösningen att anlägga dubbelspår. Men då det är en stor infrastruktursatsning som ligger långt fram i tiden, har försök med ökad axellast, från 30 ton till 32,5 ton, gjorts längs sträckan Malmberget – Luleå. Inicialt lastades ett av fem dagliga malmtåg med 680 extra ton, för att i slutet av 2016 omfatta två av fem tågsätt. Förhoppningen är att försök med högre lastvikter kan genomföras även på sträckan Kiruna – Narvik under 2017.

UTMANINGAR

Kostnadseffektiva och ansvarsfulla inköp är en del i LKAB:s långsiktiga ansvarsstagande. Det förutsätter en samverkan med nyckelleverantörer samt en tydlig ansvarsfördelning mellan LKAB:s drifts- och inköpsorganisation för konkurrensutsättning, uppföljning och styrning av leverantörsprestationerna.

Uppföljning av leverantörer med högre risk samt att sprida synsättet och vikten av att leverantörerna granskar sina egna leverantörer ur ett hållbarhetsperspektiv är en prioritering och en utmaning för LKAB.

Efterlevnaden av LKAB:s baskrav ska säkerställas hos samtliga leverantörer. Av de befintliga leverantörerna har 51 procent¹ hittills godkänt baskraven.

¹ Beräknat för inköp av moderbolaget, rullande 12 månader.

Leverantörer

LKAB är en betydande inköpare och har drygt 4 000 leverantörer inom olika branscher.

Inköp av entreprenader, transporter och logistik utgör drygt hälften av inköpsvolymen. Därutöver är inköp av utrustning, råvaror och kemikalier samt olika typer av tjänster en väsentlig del.

LKAB:s leverantörer finns i 35 olika länder, huvuddelen i Sverige och Norge men även i övriga Europa, USA och Asien. Vår ambition är att arbeta med leverantörer som är föredömen inom hållbart företagande och utgör en stabil leverantörsbas som bidrar till minskade verksamhetsrisker och besparingar.

ANSVARSFULLA OCH EFFEKTIVA INKÖP

Ansvarsfulla och effektiva inköp är en central del av LKAB:s arbete för att stärka konkurrenskraften framåt. LKAB ska välja att arbeta med de mest konkurrenskraftiga och hållbara leverantörerna för att på så sätt skapa mesta möjliga mervärde för koncernen och i förlängningen för våra kunder. LKAB:s leverantörer ska alltid agera på ett hållbart sätt genom hela leverantörskedjan. Särskilt fokus läggs på arbetsmiljö, miljö, etik och mänskliga rättigheter. LKAB har ett nytt arbetssätt för att utveckla hållbara inköpssamarbeten. På så vis strävar LKAB efter hållbarhet i hela värdekedjan. Under 2016 har fokus legat på utveckling av leverantörer med högre risk.

SÅ SKAPAR LKAB HÅLLBARA INKÖPSSAMARBETEN

Sedan 1 januari 2015 måste LKAB:s leverantörer godkänna baskrav för att få leverera varor och tjänster till oss. Leverantörer med en högre risknivå genomför dessutom en självdeklaration baserad på vår uppförandekod för leverantörer. Att helt förlita sig på självdeklarationen är dock inte tillräckligt. Därför genomför LKAB uppföljningar på plats hos leverantören, i syfte att se hur kraven uppfylls samt diskutera och driva förbättringsprojekt.

LKAB:s arbete med hållbara inköp utgår ifrån ett riskperspektiv. Leverantörsbasen har kategoriserats med hjälp av ett verktyg, Supply Chain Management Tool, med ett eget riskindex – LKAB Supplier Risk Index

som bland annat tar hänsyn till bransch, ägarstruktur och var i världen leverantören finns.

Leverantörerna bedriver oftast ett ansvarsfullt och utvecklande företagande, men vid uppföljningarna har det ändå framkommit förbättringsområden utifrån de krav vi ställer i vår uppförandekod för leverantörer.

Arbetsättet har flera fördelar: förbättringsprojekten kan leda till kostnadsbesparingar, bättre kvalitet och minskade verksamhetsrisker samtidigt som LKAB:s engagemang i relationen skapar trygghet för leverantören. På så vis bidrar LKAB både till utvecklingen av leverantörernas och vår egen verksamhet.

PLATSBESÖK SÄKRAR ETT HÅLLBART FÖRETAGANDE

LKAB har identifierat 150 leverantörer med högre risk för potentiella brister i efterlevnad av vår leverantörsuppförandekod. Genom leverantörsuppföljningar kan LKAB bidra till att öka medvetenheten om hållbarhet hos leverantören och säkerställa att uppförandekoden efterlevs i praktiken.

Under 2016 genomfördes totalt fyrtiotvå leverantörsuppföljningar i sju länder. (Kina, Indien, Tjeckien, Finland, Holland, England och Sverige). Uppföljningarna har i några fall resulterat i att LKAB valt att avstå från att ingå i affärsrelationer eller att leverantörssamarbeten har avbrutits.

Vid platsbesöken genomlyser LKAB verksamheten, går igenom bland annat policyer, rutiner, besöker produktionsanläggningar, intervjuar medarbetare och ledning samt besöker leverantörens underleverantörer. Exempel på förbättringsområden är mänskliga rättigheter, arbets- och anställningsförhållanden, krisberedskap och brandskydd samt utbildning i affärsetik.

En relativt vanlig avvikelse från uppförandekoden är att leverantören inte följer upp sina egna leverantörer ur ett hållbarhetsperspektiv. Att sprida medvetenheten kring vikten av ett sådant arbete är en av LKAB:s främsta utmaningar.

Besöken mynnar ofta ut i konstruktiva diskussioner som leder till ett utvecklat arbetssätt. LKAB lämnar alltid en rapport från uppföljningen till leverantören med identifierade avvikelser men framför allt med rekommendationer till förbättringsområden som de bör prioritera. Leverantören återkommer med en handlingsplan som utmynnar i gemensamma förbättringsprojekt exempelvis inom hälsa och säkerhet.

LKAB Trading i Asien

År 2011 öppnades ett helägt dotterbolag, LKAB Trading, som är inköpskontor för hela koncernen i Shanghai, Kina. Här utförs inköp i hela Asien, som är en del av LKAB:s långsiktiga strategi för att utöka inköpsmarknaden, rationalisera bort onödiga mellanhänder och sänka inköpskostnaderna. En stor del av arbetet går ut på att utvärdera leverantörer för att kontrollera

att de kan möta ställda leverans- och kvalitetskrav enligt vår uppförandekod för leverantörer. Det handlar också om att driva förändringsprocesser framåt genom att stötta leverantörer som har god utvecklings- och förbättringspotential. Till exempel genom att se till att leverantörerna har ordentliga anställningsvillkor och tydliga riktlinjer mot korruption.

BASKRAV PÅ LEVERANTÖRER

LKAB strävar efter hållbarhet i hela värdekedjan vilket inkluderar alla våra leverantörer. För att få teckna avtal med LKAB måste leverantörerna godkänna våra baskrav för hållbarhet. Åtta grundläggande krav bestäms utifrån internationella riktlinjer såsom FN:s Global Compact, OECD:s riktlinjer för multinationella företag, FN:s "Childrens Rights and Business Principles" och FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter.

För LKAB:s cirka 150 leverantörer som bedöms ha en högre risk¹ att bryta mot baskraven har LKAB infört en mer detaljerad kravställning – en uppförandekod för leverantörer som består av 80 krav inom sju hållbarhetsområden.

Under 2016 har uppförandekoden förstärkts med krav på att våra leverantörer inte handlar med så kallade konfliktmineraler, som direkt eller indirekt bidrar till att finansiera konflikter exempelvis i Demokratiska republiken Kongo och angränsande länder.

8

grundläggande krav

bestäms utifrån internationella riktlinjer.

80

detaljerade krav

inom sju hållbarhetsområden för leverantörer som bedöms ha högre risk¹

42st

Av 150 identifierade högriskleverantörer¹ inom koncernen genomfördes 42 uppföljningar under 2016, avseende kraven i vår leverantörsuppförandekod.

¹ Hög eller extrem risk (baserat på resultat från värt riskanalysverktyg), samt flaggade leverantörer. Flaggade leverantörer har inte hög risk för avvikelser från leverantörskraven, men kan förknippas med en riskfylld bransch eller region och har dessutom en stor produktionspåverkan.

MEDARBETARE

UTMANINGAR

Säker arbetsmiljö innebär ett fortsatt arbete med säkerhetskulturen, med fokus på utbildningar och arbetsplatsnära insatser med dialoger och uppföljning. LKAB arbetar för att ständigt förbättra fysisk, organisatorisk och psykosocial arbetsmiljö.

Långsiktig kompetensförsörjning och attraktionskraft krävs för ett framgångsrikt LKAB. Trots effektiviseringar och personalminskningar ska LKAB fortsätta att vara en attraktiv arbetsgivare. Vi fortsätter att satsa på samarbeten med skolor och universitet och samverkar med lokalsamhället.

Ansvarsfulla personalneddragningar innebär att LKAB haft ett långsiktigt kompetensförsörjningsperspektiv och arbetat med att matcha övertaliga personer utifrån kompetens mot tillgängliga lediga tjänster.

Anställda

Totalt antal anställda (medelantal) 2016, inklusive deltids- och visstidsanställda, var 4 224 personer.

- 4 042 tillsvidareanställda medarbetare, varav 1 333 tjänstemän och 3 068 kollektivanställda
- 34 personer deltidsanställda
- 359 personer var visstidsanställda

Valmöjligheter finns till heltidsanställning respektive deltid för medarbetare med små barn. Samtliga medarbetare i LKAB i Sverige och Norge omfattas av kollektivavtal, med undantag för concernledning och dotterbolagschefer.

Redovisning av LKAB:s belöningsystem, se Not 6 sidan 106.

MEDARBETARE

” Det är människorna som gör LKAB. Våra värderingar är grunden för allt vi gör.

Medarbetarnas engagemang, nytänkande och ansvar är grunden för ett fortsatt konkurrenskraftigt LKAB. Att personalen deltar aktivt i vårt förbättringsarbete är avgörande för såväl företagets, som kundernas, framgång. LKAB ska vara en attraktiv arbetsgivare med en kultur som kännetecknas av säkerhet, inkludering och utvecklingsmöjligheter.

Det krävs en bredd av kompetenser för att driva LKAB:s storskaliga och moderna järnmalmsgruvor, liksom våra produktionsanläggningar och omfattande logistik. Inom LKAB finns cirka 200 olika befattningar inom olika yrkeskategorier representerade – från bergarbetare, elektriker, processoperatörer, till automationsingenjörer, bergs- och forskningsingenjörer.

Kompetensförsörjning och attraktionskraft

Samtidigt kan vi erbjuda ett flertal karriärvägar – en attraktiv levnadsmiljö i en vacker region. Här finns ett starkt näringsliv vid sidan av gruvverksamheten, samt god livskvalitet för våra medarbetare och deras familjer. Vår långsiktiga konkurrenskraft bygger även på att vi kan attrahera och behålla kompetens genom yrkesmässiga

utmaningar, breda karriärvägar och personlig utveckling. Ett stöd i det arbetet är vår talentmanagementprocess som avser successionsplanering och identifiering av talanger och nyckelpositioner. Genom denna process kan vi erbjuda olika karriärvägar. Årliga medarbetarsamtal är en viktig grund för medarbetarnas utveckling.

Engagemang, nytänkande och ansvar

Värderingarna – engagerad, nytänkande och ansvar – handlar om att ta ansvar för bolagets framtid, vara engagerad i kundernas resultat och vara nytänkande för att hela tiden utvecklas och bli bättre.

LKAB:s ambition är att vara ett internationellt föredöme i gruvbranschen när det gäller etik, arbetsmiljö, jämställdhet och mångfald. Vi följer erkända deklarerationer

Kamilla Bruksås och Truls Johan Mojlänen framför nya skeppslastaren i Narvik.

och konventioner, som FN Global Compact 10 principer, "Children's Rights and Business Principles", OECD:s riktlinjer för multinationella företag samt FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter. För att säkra ansvaret genom hela värdekedjan har vi även en uppförandekod för våra leverantörer. LKAB har en treårig mångfaldsplan och under året har fokus varit på att inkludera mångfald i framtagandet av normer och spelregler på arbetsplatserna.

LKAB:s medarbetarundersökning

I december skickades LKAB:s medarbetarundersökning ut till samtliga medarbetare för att identifiera områden där LKAB kan förbättras. Den senaste medarbetarundersökningen genomfördes 2013.

I likhet med 2013-års undersökning är de fyra huvudområdena för frågorna: Jag som medarbetare, På min arbetsplats, Min chef och LKAB som arbetsgivare. Årets enkät har inkluderat fler frågor om mångfald och frågor kopplat till ledningsfilosofin.

Under 2017 kommer man att arbeta med resultatet utifrån medarbetarundersökningen.

RAKET I KARRIÄRBAROMETERN

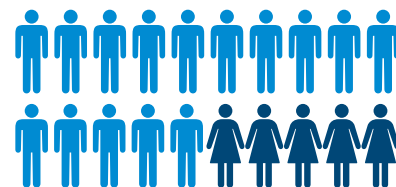
I 2016 års Karriärbarometer¹ var LKAB en av raketerna, det vill säga ett av de företag som ökat mest i popularitet. Jämfört med året innan steg LKAB 38 placeringar bland högskoleingenjörer och 12 bland civilingenjörer. Företaget återfinns bland de topp 70 högst rankade arbetsgivarna bland svenska ingenjörer.

Grete Solvang Stoltz utsågs av Universum till årets personaldirektör. Hon fick utmärkelsen för sitt arbete med att stärka arbetsgivarvarumärket och förankringen i LKAB:s ledning.

LKAB utsågs i december som karriärföretag 2017, för femte året i rad².

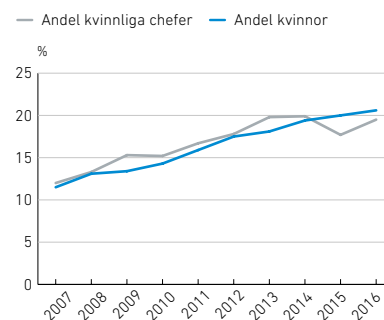
¹ Karriärbarometern är Universums årliga undersökning med frågor om arbetsgivare och karriär som vänder sig till yrkesverksamma unga akademiker.

² Karriärföretagen är en fristående organisation som årligen utser Sveriges 100 främsta arbetsgivare.

Andelen kvinnor i koncernen är 20,6% (20,0%) och andelen kvinnliga chefer är 19,5% (17,7%). År 2021 är målet att andelen kvinnor, samt andelen kvinnliga chefer, inom LKAB ska uppgå till 25 procent.

ANDEL KVINNOR I LKAB

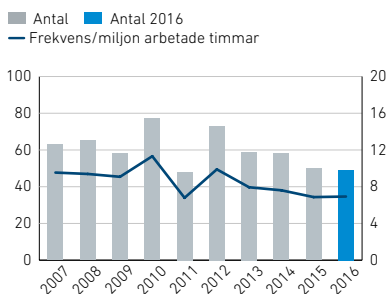
Andelen kvinnor inom LKAB fortsätter att öka. Trots att det totala medelantalet anställda under året minskade har utvecklingen mot en högre andel kvinnor kunnat bibehållas. Av totalt 4 042 (4 278) tillsvidareanställda under 2016 var 831 (857) kvinnor.

Mångfald

Varje medarbetare är med sina olika egenskaper, förutsättningar och livserfarenhet en del av mångfalden i LKAB. Jämställdhet och mångfald bidrar till långsiktig hållbarhet.

- Andelen utrikesfödda i LKAB är enligt SCB:s analys 6,7% (6,5%)
- Andelen utrikesfödda bland tjänstemännen är något högre 8,8% (8,7%).
- Mångfaldsdiskussioner genomförs på arbetsplatsträffar samt fortbildningsdagar för skyddsombud.
- Mångfald ingår i ledarutbildningar och chefsseminarier.
- LKAB tar också upp mångfald till diskussion med leverantörer och entreprenörer.

OLYCKSFALL MED FRÅNVARO LKAB-KONCERNEN

Olycksfall

Olycksfallsfrekvensen totalt har inte minskat under året och ligger kvar på 6,9 olycksfall med frånvaro per miljon arbetade timmar. Fortsatt fokus på det förebyggande säkerhetsarbetet har dock gett positivt genomslag i delar av verksamheten. En stark säkerhetskultur är också prioriterat i den satsning på ledarskap och medarbetarskap som görs inom hela LKAB. De flesta olycksfallen har fortsatt odramatiska orsaker som halkning och snubbling. Målet 2021 är max 3,5 olycksfall per miljon arbetade timmar.

3,7 %

Sjukfrånvaron ligger på 3,7 varav långtids-sjukfrånvaron utgör endast 0,8 procent.

1

fall av korruption där anställd utnyttjat sin position i företaget för egen vinnings skull.

11

fall av egenmäktigt förfarande där anställd erhållit arbetsrättsliga konsekvenser på grund av att man brutit mot anställningsavtalet.

Kontroll av förstärkningsarbete i Printzsköldmalmen, Malmberget.

FOKUS PÅ ARBETSMILJÖ OCH SÄKERHETSKULTUR

LKAB arbetar mot målet noll olycksfall, en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö, och långsiktigt friska medarbetare. Det innebär ett pågående och systematiskt arbete med säkerhetskultur, förbättrad fysisk, organisatorisk och social arbetsmiljö så att alla medarbetare trivs, känner trygghet och mår bra på arbetsplatsen.

Säkerheten först, är benämningen på LKAB:s ständigt pågående arbete för säkra och trygga arbetsplatser. Som ett led i att utveckla den arbetsplatsnära säkerhetskulturen har utbildning och dialoger genomförts ute på arbetsplatserna. Olycksfallsfrekvensen för 2016 ligger kvar på samma nivå som föregående år, trots systematiska och omfattande förebyggande insatser. Åtgärderna har dock gett positivt genomslag i delar av verksamheten och säkerhetsarbetet är fortsatt starkt prioriterat.

Även psykosocial arbetsmiljö har varit i fokus under året. Obligatoriska aktiviteter, psykosociala skyddsronder och gruppdiskussioner har genomförts där gemensamma normer och spelregler tagits fram utifrån uppförandekoden.

Ett annat viktigt utvecklingsområde för god arbetsmiljö för alla som vistas inom LKAB:s verksamheter, är samverkan med, och tydlighet i, kravställandet på leverantörer.

Under 2016 har det gjorts en genomlysning av arbetssätt, metoder samt styrning av arbetsmiljöområdet, som en del i förberedelserna inför kommande certifiering i enlighet med den internationella arbetsmiljöstandarden OHSAS 18001. Prioriterat är också en branschövergripande samsyn i arbetsmiljöfrågor och LKAB driver dessa frågor aktivt genom deltagande i GRAMKO, (gruvornas arbetsmiljökommitté) samt i olika externa samverkans- och forskningsprojekt.

SPEAKUP – KANAL FÖR VISSSELBLÅSARE

Arbetet med frågor som anti-korruption och icke-diskriminering har hög prioritet inom LKAB och vi har ett uttalat mål att vår uppförandekod ska efterlevas av hela organisationen. LKAB har ett visseblåsarprogram, SpeakUp, som lanserades i januari 2016. SpeakUp kompletterar uppförandekoden och via systemet kan medarbetarna anonymt rapportera upplevda missförhållanden. Exempel på frågor som

kan rapporteras är brott mot uppförandekoden, ekonomisk brottslighet, såsom mutor, bestickning och bedrägeri, men även säkerhetsbrister, brott mot miljöregler eller diskriminering och trakasserier.

Uppförandekoden anger LKAB:s riktlinjer inom områden som anti-korruption och diskriminering. Under 2017 lanseras och genomförs även en interaktiv utbildning för LKAB:s medarbetare i koden.

Medarbetarintervju:

” Nu arbetar jag mer operativt och ser resultaten direkt

När LKAB och marknaden förändras skapas nya möjligheter till oväntade karriärkliv. En medarbetare som har tagit steget till något helt nytt är Daniel Ulvefeldt som gått från tjänsten som marknadsanalytiker till ansvarig för LKAB:s internbank och valutahandlare.

Hur kom det sig att du tog det här klivet?

Jag fick höra talas om tjänsten som internbanksansvarig och valutahandlare och blev nyfiken. Tidigare arbetade jag långsiktigt och strategiskt med omvärldsbevakning, marknadsanalys och statistik. Mitt nya jobb är annorlunda, mer operativt och handgripligt.

Hur upplever du bytet av tjänst? Blev det som du trodde?

Det har varit väldigt mycket att sätta sig in i för att kunna axla rollen och dess ansvar, men jag har lärt av mina kollegor och av våra motparter. Jag blev snabbt operativ och nu ser jag resultaten direkt av mitt arbete. Jag har också fler kontakter med personer och dotterbolag runt om i organisationen än tidigare. Det är roligt och känns som ett privilegium.

Vad har du haft nytta av från ditt tidigare jobb?

Jag har haft stor nytta av att veta hur järnmalm- och stålmarknaderna fungerar, samt att marknadsanalys fortfarande är en stor del av min vardag, men nu kopplat till mitt ansvarsområde. Att jag tidigare gått LKAB:s traineeprogram har också varit värdefullt och gett mig en god förståelse för LKAB:s verksamhet, samt malmens väg från gruvan till hamn.

LÅNGSIKTIGHET LEDSTJÄRNA VID PERSONALNEDDRAGNINGAR

Arbetet med att anpassa LKAB till marknadsläget genom att se över organisationen fortsatte under hela 2016. Fokus har legat på kostnader och effektivitet. Inom ramen för koncernens nya struktur har en ny underliggande organisation baserad på divisioner tagits fram och under hösten varslades 95 personer om uppsägning.

Viktiga utgångspunkter i arbetet har varit respekten för den enskilde individen och LKAB:s långsiktiga kompetensbehov. Tack vare ett externt anställningsstopp, riktade pensionslösningar och matchning mellan befintlig kompetens och lediga befattningar har antalet tjänster kunnat minskas utan uppsägningar i moderbolaget.

” Matchning mellan befintlig kompetens och lediga befattningar har varit en viktig del av omställningsarbetet.

ETT UTVECKLAT MEDARBETARSKAP OCH LEDARSKAP

Ett fortsatt hållbart företag ställer krav på flexibilitet och anpassningsförmåga – särskilt när marknaden är satt under press. Engagerade och delaktiga medarbetare är nyckeln i ett sådant förändringsarbete.

Under 2016 har LKAB formulerat sin syn på medarbetarskap och ledarskap – en vägvisare hur vi ska uppträda som individ, teammedlem och ledare. I centrum ligger LKAB:s fortsatta utveckling och hur ledare och medarbetare ska arbeta med förbättringar varje dag. Den nya filosofin ska vara ett stöd i prioriteringar, beslutsfattande och dagliga förbättringar där framgångsrika kunder är slutmålet. I grunden finns hela tiden våra värderingar – engagerad, nytänkande och ansvar.

Dialoger och utbildning

När det gäller ledarskapet handlar det bland annat om hur LKAB:s ledare visar vägen framåt, skapar förutsättningar, uppmuntrar delaktighet och coachar sina teammedlemmar. Medarbetarna har i sin tur ansvar för kvaliteten i det egna arbetet, samt att ständigt se möjlighet till förbättringar och att leverera i linje med kundens förväntningar. Efterlevnaden av uppförandekoden gäller alla och säkrar ett ansvarsfullt agerande och ett öppet företagsklimat.

Att förändra arbetssätt och beteenden är en utmaning. Under 2017 ska det nya synsättet implementeras genom dialoger och utbildning på alla nivåer inom LKAB.

90 dialoger

om mångfaldsfrågor genomförda i LKAB:s verksamheter under perioden 2013 till 2016. Dialogerna är utförda som en del av arbetet med LKAB:s mångfaldsplan.

SAMHÄLLSANSVAR

UTMANINGAR

Omvärldens förtroende med samverkan och goda relationer till lokalsamhället är en utmaning och förutsättning för LKAB:s verksamhet. Stor vikt läggs vid dialog, tillgänglighet och öppenhet, samt att aktivt bemöta oro och diskutera enskilda fastighetsägares önskemål.

I rätt tid till rätt kostnad och i samförstånd är avgörande vid genomförandet av samhällsomvandlingarna på våra verksamhetsorter. LKAB har tagit en aktiv roll för att få kontroll över tidplaner och kostnader och säkerställa "utveckling före avveckling". Bland annat genom att själv agera beställare och erbjuda ersättningsfastigheter.

Den rika järnmalmen i norra Sverige genererar stora samhällsekonomiska värden. Den har lagt grunden till samhällena i Malmfälten, varit anledning till utbyggnad av svensk vattenkraft och femtio mil järnväg från Atlanten till Bottenviken. Den har gett upphov till två malmhamnar, ett stålverk och bidragit till ett av världens nordligaste tekniska universitet. Ett kluster av basindustri, spetsteknologi och forskning.

Verksamheten har sedan LKAB bildades år 1890 präglats av långsiktighet, samverkan och ett långtgående socialt och miljömässigt ansvar. Vi har en stark ambition att fortsätta ta ansvar och vara en positiv kraft – som hållbar leverantör till stålindustrin, men också som samarbetspartner, arbetsgivare och samhällsmedborgare.

Samverkan med många olika intressenter
LKAB:s verksamhet påverkar och påverkas av många olika intressen. Dialogerna med våra olika intressenter är vägledande när vi prioriterar och redovisar de frågor som är mest väsentliga i vårt hållbarhetsarbete.

På verksamhetsorterna i Malmfälten är inte minst relationen till lokalbefolkningen

och ren- och turistnäringen central. Samhällsomvandlingarna – där utveckling alltid måste föregå avveckling – är en av de enskilt viktigaste frågorna för såväl LKAB som verksamhetsorterna.

Att våra verksamhetsorter fortsätter att vara attraktiva samhällen där människor vill bo och verka är också en förutsättning för att attrahera kompetens. Ett samhälle med bra bostadsmarknad, bra skolor, ett brett utbud av kultur och möjlighet till friluftsliv, samt attraktiva offentliga miljöer. Det förutsätter samverkan mellan LKAB och boende, kommuner, regionala och lokala näringar, samt markägare och myndigheter.

Kommunikation avgörande

LKAB är verksam i en bransch där påverkan på samhälle och individ är stor. Öppenhet, tillgänglighet och en ständigt pågående dialog såväl inom som utanför bolaget är därmed helt avgörande för att behålla omgivningens förtroende.

Våra kommunikationskanaler är främst webbplatsen lkab.com, tidningen "LKAB Framtid" och våra aktiviteter på verksamhetsorterna. Vi kommunicerar i nyhetsmedia och genomför därtill regelbundna publika och enskilda möten och informationsträffar i olika forum.

Kiruna centrum med gruvområdet och Kirunavaaras terrasser i fonden.

FORSKNINGS- & UTVECKLINGSSAMARBETEN

LKAB samverkar med ett flertal externa partners och kunskapscentra, nationellt och internationellt, inom för bolaget viktiga fokusområden. Syftet är att utveckla kunskap, attrahera kompetenta medarbetare, verka för minskad energi- och klimatpåverkan och säkra bolagets konkurrenskraft.

- Nationell och internationell samverkan med gruvnäringen, bland annat genom Bergforsk, i forskningsprogrammet STRIM samt Nordic Rock Tech Center samt ETI Raw Material.
- Samverkan och samarbete med svensk och europeisk stålindustri genom exempelvis Research Fund for Coal and Steel samt SWEREA Mefos.
- Samverkan inom processindustriell IT och automation sker nationellt och inom EU, bland annat genom strategiska tillväxtprogrammet PiiA och Vinnova.
- Nära och långsiktig samverkan med Luleå tekniska universitet i flera olika plattformar, program och projekt.

LÅNGSIKTIGA SKOLSATSNINGAR

För att trygga LKAB:s långsiktiga kompetensförsörjning arbetar vi med olika former av skolsatsningar. Arbetet syftar till att ge ungdomar goda utbildningsmöjligheter och en stabil grund för framtiden. Skolan är också grunden för ett attraktivt samhälle.

Vi har ett nära samarbete med bland annat Luleå tekniska universitet och är aktivt engagerade i de lokala grund- och gymnasieskolorna, bland annat genom LKAB-gymnasiet.

Stiftelsen LKAB Akademi ger ekonomiskt stöd till förskolor, grundskolor och gymnasieskolor i Malmfälten och Narvik.

Syftet är att stärka intresset för teknik och naturvetenskap bland barn och ungdomar. Hittills har ett 50-tal skolprojekt i malmfältskommunerna fått stöd. Under 2016 delade stiftelsen ut kring 3,6 miljoner kronor till olika utvecklingsprojekt.

Ett lärande byggprojekt

Under året har bland annat elever från Lapplands gymnasium fått bygga en ny samlingslokal på LKAB Fastigheters bostadsområde i Gällivare. Bygget har varit ett samarbete mellan LKAB och skolan och elever från bygg- och anläggningsprogrammet har fått vara med från början till slut i projektet. Fokus i arbetet har legat på arbetsmiljöfrågor, risker och inläring av de olika momenten i ett byggprojekt.

NYTT SOCIALT HÅLLBARHETSMÅL 2017–2021

Under året har nya mål för social hållbarhet antagits som vi kommer att arbeta mot 2017-2021. Utöver mål som rör säkerheten på arbetsplatsen och andelen kvinnor och kvinnliga chefer, har vi definierat följande mål: Efterlevnad av LKAB:s uppförandekod och en väl fungerande dialog med våra intressenter.

Målet följs upp enligt nedan:

- Alla verksamheter ska ha genomfört en konsekvensanalys av mänskliga rättigheter och vid behov upprättat en åtgärdsplan
- Förtroendet för LKAB ska bibehållas genom samhällsomvandlingsprocessen (årliga SIFO-undersökningar i Kiruna och Gällivare)
- Alla anställda ska vara utbildade i uppförandekoden

- Samverkansavtal ska upprättas för samebyar med renbetesområden som gränsar till LKAB:s gruvverksamhet
- Audits ska genomföras hos högriskleverantörer och överenskomna handlingsplaner följas upp
- Vi ska bedriva samarbeten med våra kunder i hållbarhetsinitiativ
- Vi ska ha ett system för externa klagomål på plats

Sedan hösten 2013 är LKAB samarbetspartner till Narviks Ryttersportklubb, ett exempel på vårt engagemang lokalt.

Sponsring stärker varumärket

LKAB arbetar aktivt med sponsring och samarbeten som en del i bolagets engagemang på de orter där vi verkar.

LKAB:s engagemang består i huvudsak av bidrag till kultur, idrott, forskning och utbildning på LKAB:s verksamhetsorter. Viss sponsring inom idrott och kultur sker även på nationell nivå, framför allt i syfte att stärka varumärket för att stötta framtida rekryteringar.

Exempel på större sponsringsengagemang är:

- **Norrbottnesteatern**
- **Teknikens Hus** – utställningen "Gruva och Geologi"
- **Tekniska Museet** – utställning "Gruvan" tillsammans med branschorganisationen SveMin
- **Ishockey** – Kiruna IF, Kiruna AIF och Luleå Hockey
- **Längdskidor** – Charlotte Kalla och Marcus Hellner

Principer för samhällsomvandlingen

Dialog och samverkan

I samråd med kommunerna, invånarna, markägare, myndigheter och rennäringen med flera, verkar LKAB för att samhällsomvandlingarna sker med trygghet och framtidstro. Överenskommelserna regleras i samverkans-, samarbets- och genomförandevalt.

Utveckling före avveckling

En viktig utgångspunkt är att det ska finnas nya bostäder, service och infrastruktur färdigt och under uppbyggnad innan LKAB avvecklar tidigare bebyggelse.

LKAB:s ansvar

Enligt minerallagen är det LKAB som kompenserar för den påverkan och de kostnader som uppstår när bolagets gruvbrytning gör samhällsomvandlingarna nödvändiga.

Ersättning till villaägare och fastighetsägare

De som äger en fastighet kan välja att få ett ersättningshus som är likvärdigt det nuvarande, eller en summa pengar som motsvarar marknadsvärdet plus 25 procent.

Ersättning till bostadsrättsägare

Bostadsrättsägare ersätts med en summa pengar. Ersättningen är ett belopp per kvadratmeter boyta som motsvarar kvadratmeterpriset för en nyproducerad bostadsrätt i Malmfälten och ett tillägg baserat på skick och standard på nuvarande bostadsrätt.

Ersättning till företagare, myndigheter och organisationer

De som äger sin fastighet får erbjudande om en ersättningsfastighet och de som hyr blir erbjuden en ny lokal med hyrestrappning i upp till fem år. Utöver det står LKAB för omlokiseringskostnader och resultatbortfall i samband med flytten.

Ersättning till hyresgäster

Hyresgäster, som inte äger en fastighet, blir ersatta med trappning av hyran och får förtur till både äldre och nya bostäder. Hyrestrappningen börjar med befintlig hyra under första året som sedan trappas upp under sju år. Oavsett hyresvärd omfattas hyresgästerna som måste flytta av LKAB:s trappning.

SAMHÄLLSOMVANDLINGARNA I MALMFÄLTEN

Samhällsomvandlingen i Kiruna och Malmberget är en konsekvens av gruvbrytningens utbredning och malmkropparnas läge. När brytningen sker på större djup medför det påverkan på människor och samhälle, som måste flytta för att gruvverksamheten ska fortsätta.

Samhällsomvandlingen är en utmaning för alla inblandade. LKAB:s ambition är att underlätta omställningen och kompensera för den direkta påverkan som samhällsomvandlingen har på de människor och samhällen som berörs.

Utveckling före avveckling

Det är väsentligt för LKAB och våra intressenter att viktiga samhällsfunktioner är färdiga eller under uppbyggnad innan tidigare bebyggelse avvecklas. Det sker successivt och när områden avvecklas så anläggs parkområden, gruvstadsparkar.

På så sätt skapas mjuka övergångar mellan gruva och samhälle. LKAB:s ambition är att ingen ska behöva bo eller vistas bredvid ett industristängsel.

Samhällsomvandlingarna sker i samarbete och samförstånd med våra intressenter. Vi är också en aktiv part, både som beställare av nya fastigheter och samverkanspartner, för att hitta olika förslag på och skapa valfrihet i bostadsfrågan. Även för industri- och affärsfastigheter söker vi konstruktiva lösningar tillsammans med företagen.

KULTURBYGGNADER BEVARAS

En stor del av bebyggelsen i de områden som berörs av förändringarna har kulturhistoriska värden. Flera av husen är unika och omtyckta, och dessutom byggnadsminnesmärkta. Avvecklingsarbetet måste därför ske med både stor omsorg och respekt.

LKAB och Kiruna kommun har kommit överens om att LKAB ska ansvara för att vissa av byggnaderna bevaras. LKAB har åtagit sig att flytta uppemot 21 byggnader, däribland kyrkan och Hjalmar Lundbohmshägrgården. Bolagshotellet omfattas inte av avtalet, utan flyttas på LKAB:s initiativ. De första kulturbyggnaderna flyttas under 2017.

I Malmberget får cirka 30 kulturbyggnader ny adress. Genom att flytta äldre byggnader bidrar LKAB till att det finns ett varierat bestånd av bostäder. Äldre bostäder kan erbjudas till en lägre hyra än nybyggda fastigheter vilket också ökar valfriheten.

För att bevara kulturmiljöerna finansierar och driver LKAB även ett omfattande projekt med att dokumentera husen, vilket också är ett krav från Länsstyrelsen och Riksantikvarieämbetet.

Hjalmar Lundbohmshägrgården, Kiruna.

Avsättningar och kostnader för samhällsomvandlingarna

LKAB:s avsättningar för samhällsomvandlingarna i Malmfälten uppgick vid årets slut till 13 062 (12 234) miljoner kronor. Kostnaderna för avsättningar till samhällsomvandlingarna under året uppgick till 2 106 (1 568) miljoner kronor och avsåg främst kostnader på grund av påverkanslinjens förflyttning samt omvärderingar av tidigare avsättningar, se även Not 31.

ÖVERENSKOMMELSE OM E10:AN I KIRUNA

Trafikverket och LKAB kom under hösten överens om finansiering och genomförande av en ny sträckning för väg E10 förbi Kiruna. LKAB finansierar den nya vägdragningen som är en förutsättning för goda kommunikationer i det nya Kiruna.

Det blir en betydande kostnad för LKAB men projektet är nödvändigt för att kunna fortsätta bryta järnmalm i Kiruna. Trafikverket och LKAB kommer att arbeta tillsammans för att hitta möjliga effektiviseringar och besparingar i projektet, exempelvis genom tekniska lösningar.

Den nya vägsträckan börjar byggas 2017 och beräknas vara klar 2019–2020.

ÖKAT TEMPO FÖR FLYTTEN I MALMBERGET

LKAB presenterade under året de detaljerade planerna för köp och flytt i Malmberget. Nu omfattas 1 740 bostäder av de aktuella tidplanerna. Bakom den ökade takten i samhällsomvandlingen ligger prognoser över kommande markrörelser som orsakas av gruvbrytningen. Planerna innebär att stora delar av Malmberget ska vara utflyttade under 2019.

Med den nya tidplanen blir framtiden mer förutsägbar för invånarna i Malmberget. Under 2016 har hyresgästerna i 78 lägenheter av LKAB:s egna bostäder påverkats av flytten. Hyresgästerna fick hjälp att flytta till tillfälligt boende och ersättningsbostäder.

Inom några år kommer även kommunala verksamheter som sporthall, äldreboende och skola att beröras. Dessa kommer Gällivare kommun att bygga upp på nya platser i Gällivare.

Utbetalningar under året uppgick till 1 035 (291) miljoner kronor.

Utökad rapportering om LKAB:s samhällsomvandlingar återfinns på webbplatsen lkab.com. Mer om avsättningar till följd av gruvdrift finns att läsa i Not 1, 28.1.1. sidan 91 samt Not 31 sidan 109.

Milstolpar i samhällsomvandlingen under 2016

Kiruna

- Beslut tas att Bolagshotellet flyttas tillsammans med övriga kulturbyggnader till Luossavaaraområdet.
- LKAB köper tio nyckelfastigheter i centrala Kiruna av Telerit.
- LKAB meddelar att bolaget finansierar ny väg E10.
- 16 nya lägenheter är inflyttningsklara på området Jägarskolan.
- Förhandlingar med bostadsrättsföreningen Ort drivaren om försäljning. Det blir den första bostadsrättsföreningen som säljer till LKAB.

Malmberget

- De fyra kommunicerade tidsetapperna detaljeras, vilket innebär att takten ökar i samhällsomvandlingen.
- Styrelsen godkänner investering för mark- och infrastrukturarbetena på Repisvaara i Gällivare. Cirka 120 villatomter ska förberedas.
- LKAB köper ishallen i Malmberget som tidigare ägts och drivits av Malmbergets Allmänna Idrottsförening (MAIF).
- LKAB och Gällivare kommun kommer överens om ersättning för kommunala verksamhetslokaler och mark i berörda områden i Malmberget.

Gemensamt

- LKAB lanserar detaljerade ersättningsprinciper för kompensation av fastighetsägare, hyresgäster och verksamheter.
- Dialogen skärps mellan LKAB och kommunerna för att säkra byggbar mark i utvecklingsområden som är avgörande för framtida gruvbrytning.
- LKAB tecknar avtal med sju husleverantörer som ska bygga ersättningsbostäder i Malmfälten.

Det här händer 2017

- Gamla järnvägsstationen, LKAB:s annex, Järnvägshotellet, Hotell Rallaren med flera byggnader rivs i Kiruna.
- Byggstart av ny vägsträckning för väg E10.
- Hjalmar Lundbohmshägrgården och Bolagshotellet flyttas till Luossavaara i Kiruna.
- Ingenjörsvillan byggs om till övernattnings- och konferensbyggnad och flyttas till Luossavaara i Kiruna.
- Byggnation av bostäder påbörjas på kvarteret Kommunalhemmet, kvarteret Hasseln, på Repisvaara och i Koskullskulle i Gällivare.
- Inflyttning till kulturhusen i Koskullskulle påbörjas, samt flytt av resterande 14 av totalt 30 kulturbyggnader från Malmberget till Koskullskulle i Gällivare.

MILJÖANSVAR

LKAB:s gruvverksamhet medför en väsentlig miljöpåverkan på omgivande landskap och samhällen. Främst från utsläpp till luft och vatten, buller, vibrationer och markpåverkan från industri- och malmförädlingsverksamhet.

LKAB är en av Sveriges största energianvändare. Att effektivisera energianvändningen är ett viktigt arbete både för att hålla nere kostnader och begränsa påverkan på miljön. Hållbarhetsmålen driver inriktningen och förbättringsarbetet där såväl energiförbrukning, utsläpp till luft och klimatsmarta produkter finns med. Arbetet bedrivs inom fokusområdena Resurseffektiv produktion och Ansvarsfull verksamhet.

Tillståndspliktig verksamhet

Inom koncernen bedrivs tillståndspliktig verksamhet enligt miljöbalken. De mest omfattande tillstånden avser gruvbrytning och järnmalmsförädling, samt deponering av avfallssand och sidoberg. Även täkt- och hamnverksamhet kräver tillstånd.

Vi kontrollerar regelbundet hur väl LKAB lever upp till givna tillstånd och villkor samt utför kontroller av vår miljöpåverkan. Hur väl vi lever upp till tillstånd, villkor och andra ställda krav redovisas i de årliga miljörapporterna, som finns tillgängliga på webbplatsen lkab.com.

Våra huvudsakliga verksamheter är certifierade enligt kvalitets-, energi- och miljöledningssystemen ISO 9001, ISO 50001 och ISO 14001, och de huvudsakliga verksamheterna inom LKAB är certifierade enligt dessa.

Omgivningspåverkan som gruvverksamheten ger upphov till mäts kontinuerligt. Det handlar främst om vibrationer eller luftstötvägor, buller samt markdeformationer och rörelser i bergmassan som kan kännas av i de närliggande samhällena.

LKAB:s tekniker Ulf Nilsson gör provtagning av vattenkvaliteten i Rakkurijoki, Kiruna kommun.

Markpåverkan och deformationsgränser, hur det ska kontrolleras och följas upp, regleras genom villkor i miljötillstånden. Mätningarna sker huvudsakligen genom GPS-mätplintar (cirka 372 plintar i Kiruna och cirka 218 plintar i MalMBERGET) utspridda runt om i samhället.

Vibrationer och luftstötvägor mäts kontinuerligt av online-mätare på verksamhetsorterna Kiruna, MalMBERGET, Svappavaara och Masugnsbyn.

Buller mäts årligen på ett flertal mätpunkter på samtliga verksamhetsorter enligt Naturvårdsverkets riktlinjer för emissionsmätning av externt industribuller.

Efterbehandling

Det är LKAB:s ansvar och skyldighet att efterbehandla områden som påverkats av gruvverksamheten genom planerad efterbehandling. LKAB:s riktlinjer för markanvändning slår fast att så kallad ekologisk

efterbehandling ska eftersträvas, vilket innebär att skapa nya naturvärden på mark som använts för industriellt ändamål.

Biologisk mångfald

Vid efterbehandling är ambitionen att nettoförlust av biologisk mångfald inte ska ske. Utgångspunkt är platsens möjligheter för biologisk mångfald, antingen genom att efterlikna omgivande landskap eller tillföra nya förutsättningar. Arbetet bygger på den så kallade hänsynshierarkins fyra steg; undvika, minimera, restaurera och kompensera skada. Förhållningssättet kräver redan i planeringsskedet stor kunskap om naturtyper och arter samt väl dokumenterade naturvärden, både på land och i vatten. Arbetet föregås av samråd och dialog med berörda intressenter. Ett exempel på hur LKAB arbetar med biologisk mångfald, är att det under året har utförts växtförsök för att se hur det går att skapa nya miljöer för kalkgynnade arter vid efterbehandling av dolomitbrottet i Masugnsbyn.

STORT FOKUS PÅ HANtering AV GRUV- OCH PROCESSVATTEN

Malmförädling kräver stora mängder vatten. Vattnet har bland annat stor påverkan på LKAB:s anriknings- och pelletiseringsprocess.

Samtidigt innebär LKAB:s gruvproduktion och förädling att önskad föroreningar, som exempelvis kväve, fosfor, nickel och zink, riskerar att följa med överskottet av processvattnet ut i omgivande vattendrag.

Utsläpp till vatten regleras i miljöbalken med stöd av EU:s miljökvalitetsnormer. I och med EU-domstolens dom angående muddring i tyska floden Weser (Weserdomen) så har miljöbalkens tillämpning av reglerna för utsläpp till vatten skärpts. God ekologisk status ska kunna uppfyllas, vilket enligt de nya och strängare kraven innebär att vattenkvaliteten inte ska vara påverkad av människan. I princip innebär det att även mycket små förändringar inte är godtagbara.

Den nya tillämpningen av miljökvalitetsnormerna har stor betydelse och påverkan på LKAB. Under året har ett omfattande arbete genomförts för att kartlägga hur exempelvis inblandning av nya malmer påverkar processvattnet och hur den kemiska sammansättningen i sin tur påverkar pelletsprodukterna och återcirkulationen till vattendragen. Målet om att minska kväveutsläppen till vattendrag från sprängmedlen i gruvproduktionen är också en stor utmaning. Här ser vi över olika möjligheter att effektivisera sprängmedelsanvändningen samt skräddarsy de förädlade järnmalmsprodukterna ytterligare.

Klarningsdammen, Kiruna.

STÖRRE TILLSTÅNDSHÄNDELSE 2016

Vår påverkan regleras av gällande lagstiftning och miljötillstånd. Samtidigt har LKAB en uttalad ambition att vara ett av de ledande gruvföretagen i världen när det gäller resurseffektiv produktion och att minimera vår miljöpåverkan.

Kiruna

- I februari beslutade Mark- och miljööverdomstolen att inte ompröva beslutet att avvisa LKAB:s ansökan om ändringstillstånd för ökad pelletsproduktion i KK4. LKAB har överklagat beslutet till Högsta domstolen.
- LKAB har beslutat att inlämna en ansökan om nytt grundtillstånd som innefattar ökad produktion i befintlig gruv- och förädlingsverksamhet. Beslutet innebär en totalprövning av verksamheten och förberedande arbete pågår.
- Länsstyrelsen har valt att för tillfället inte bifalla LKAB:s önskemål om ny plats för sidobergsdeponering inom befintligt industriområde.
- Ansökan om nytt tillstånd för fortsatt och ökad brytning av dolomit i Masugnsbyns dagbrott, lämnades till mark- och miljödomstolen i april. Dolomit används till vissa pelletsprodukter.

Svappavaara

- I mars 2016 ansökte LKAB om kapacitetshöjande åtgärder för LKAB:s dammar i Svappavaara, Kiruna kommun, hos mark- och miljödomstolen. Huvudförhandling har

hållits i början av 2017 och LKAB inväntar dom i ärendet.

- Länsstyrelsen har förelagt LKAB att söka tillstånd för åtgärder i sandmagasinet i Svappavaara. LKAB:s begäran om omprövning av beslutet beviljades inte, varför LKAB överklagade beslutet till mark- och miljödomstolen. Länsstyrelsen har lämnat in åtalsanmälan med anledning av genomförda åtgärder.
- LKAB har erhållit förlängd prövotid avseende utredning om utsläpp till recipient. Senast 2019 ska förslag lämnas på maximala utsläppsvärden för sulfat, zink, koppar och uran, samt månadsmedelvärde för uran. Som skyddsåtgärd kan LKAB i samråd med länsstyrelsen pumpa vatten från Kalix älv till Liukattijoki.

Malmerberget

- I juli 2016 ansökte LKAB hos mark- och miljödomstolen om ändringstillstånd för ökad sanddeponering och hantering av externt rågods under tiden 2017-2018. Ansökan kompletterades efter begäran från länsstyrelsen.
- I december påbörjades arbetet med att upprätta ansökan om permanent ändringstillstånd för ökad sanddeponering och hantering av externt rågods från 2019.
- Ansökan för ny sidobergsdeponi i Tingvallskulle och Viri-gropen upprättades under året. Lämnas till mark- och miljödomstolen i början av 2017.

- Halten av partiklar i bräddvattnet från malmförädlingen i Vitåfors har under året överskridits tre gånger och vid flertalet tillfällen legat på gränsen till överskridande. Ny pumpstation och muddring av klarningen är förbättrande åtgärder som gjorts. Länsstyrelsen har begärt ett tidigare föreläggande, samt information om åtgärder och planer för att säkerställa efterlevnad av villkoret.

Luleå

- Ansökan om nytt tillstånd för LKAB:s malmhamn i Luleå kommun lämnades i maj 2016. Ansökan avser ingen ny verksamhet, utan syftar till att befintlig drift ska omfattas av ett modernt tillstånd med ändamålsenliga villkor.
- LKAB har under året fått ett flertal klagomål gällande damning från malmhamnen i Luleå. Ett mätprogram och en åtgärdsplan har tagits fram och ett övergripande projekt för att begränsa damningen påbörjades i inledningen av 2017.

Narvik

- I december 2015 meddelade Miljödirektoratet dom avseende överklagan av såväl närboende som LKAB gällande delar av LKAB:s tillstånd för ökad verksamhet från 2013. Domen utföll i huvudsak till LKAB:s fördel. I januari 2016 meddelades tillstånd med uppdaterade villkor.

EFTERBEHANDLING UNDER ÅRET

Efterbehandlingsåtgärder har främst utförts vid LKAB:s gamla verksamhetsområden. Bland annat har ett par gamla prospekteringsområden kontrollerats och efterbehandlingsåtgärder vidtagits, till exempel kapades foderrör som hade lämnats för långa enligt dagens standard. Därutöver har efterbehandling i form av sanering utförts på en hushållsdeponi i Koskullskulle samt på delar av de nedlagda

verksamhetsområdena på Luossavaara och Tuolluvaara. Åtgärderna innebär att de sanerade områdena nu lämpar sig för ny bostadsbebyggelse.

Vid efterbehandlingsarbetet, som görs både successivt och efter avslutad verksamhet, ska hänsyn tas till såväl säkerhets-, miljömässiga, ekonomiska som estetiska aspekter. För uppgifter om avsättningar för efterbehandling se Not 10, sidan 97.

MILJÖPÅVERKAN OCH RESURSFÖRBRUKNING

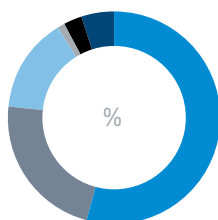
Vår påverkan regleras av gällande lagstiftning och miljötillstånd. Samtidigt har LKAB en uttalad ambition att vara ett av de ledande gruvföretagen i världen när det gäller resurseffektiv produktion och att minimera vår miljöpåverkan.

UTSLÄPP TILL LUFT

LKAB:s utsläpp till luft kommer i huvudsak från malmförädlingsverken och består främst av koldioxid, kväveoxider, stoft samt sura gaser som svaveldioxid, vätefluorid och väteklorid. LKAB har som hållbarhetsmål att minska koldioxidutsläppen med minst 12 procent per ton färdiga produkter till år 2021, jämfört med 2015. Samtidigt ska utsläppen av kväve till luft (NOx) minska.

Ett annat hållbarhetsmål är att de totala utsläppen av stoft till luft från våra reningsanläggningar ska minska med minst 40 procent till år 2021 jämfört med 2015. Vi mäter och kontrollerar också övrig verksamhetsgenererad damning och nedfallande stoft i ett antal mätpunkter på våra produktionsorter.

KOLDIOXIDUTSLÄPP LKAB KONCERNEN¹

Per energislag	%	kton
Kol	57	406
Bränsleolja	23	160
Tillsatsmedel	16	117
Dieselolja	3	22
Övriga bränsleslag	1	8
Elektricitet	0	0
Fjärrvärme	0	0
Kol i pellets	-	-13
TOTALT	100%	700

¹ Avser anläggningar i Kiruna, Svappavaara, Malmberget, Luleå, Narvik och elektricitet till malmtåg.

KOLDIOXIDUTSLÄPP PER TON PRODUKTER¹

	2016	2015
Koldioxid (kg/ton produkter)	26,0	27,2

¹ Avser anläggningar i Kiruna, Svappavaara, Malmberget, Luleå, Narvik och elektricitet till malmtåg.

UTSLÄPP FRÅN PRODUKTFRAMSTÄLLNING¹

	2016	2015
Utsläpp till luft		
Stoft (ton)	821 ²	532
Stoft (mg/m ³ ntg)	21 ²	17
Svaveldioxid ⁴ (ton)	372	1 136 ³
Fluorväte (ton)	34	46
Väteklorid ⁴ (ton)	90	381
Kväveoxid (ton)	4 179	4 053
Kväveoxid (g/ton produkter)	155	165

¹ Avser anläggningar i Kiruna, Svappavaara, Malmberget, Luleå, Narvik och elektricitet till malmtåg.

² Filterläckage i en enskild dammsugningsanläggning i Kiruna höjde årsmedelvärdet för LKAB:s samtliga anläggningar kraftigt, till 57 mg/m³ ntg. Årsmedelvärdet exklusive den felande anläggningen blev 21 mg/m³ ntg.

³ Från och med 2015 har en ny mätmetod använts i Svappavaara.

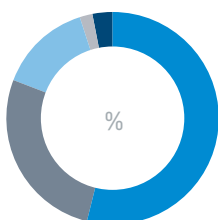
⁴ Minskade utsläpp av svaveldioxid och väteklorid under 2016. Effekt av investeringar i rökgasreningsanläggning i Svappavaara. Läs mer i bildtexten på sidan 49.

KOLDIOXIDUTSLÄPP LKAB MINERALS, UTANFÖR SVERIGE

	2016	2015
Koldioxid (kt)	13,1	13,3

ENERGIFÖRBRUKNING OCH ENERGIINTENSITET

ENERGIFÖRBRUKNING FÖR LKAB KONCERNEN¹

Per energislag	%	GWh
Elektricitet	55	2 370
Kol	28	1 217
Bränsleolja	14	578
Dieselolja	2	84
Övriga bränsleslag	1	39
Fjärrvärme	0	7
Spillvärme	-	-45
TOTALT	100%	4 250

¹ Avser anläggningar i Kiruna, Svappavaara, Malmberget, Luleå, Narvik och elektricitet till malmtåg.

LKAB är en av Sveriges största energiförbrukare och står för en stor andel av landets totala elförbrukning. Då energi utgör en väsentlig del av våra totala kostnader, har vi en långsiktig strategi för hantering av både energianskaffning och energieffektivisering.

LKAB har som hållbarhetsmål att minska energiintensiteten med minst 17 procent per ton färdig produkt till år 2021, jämfört med 2015.

ENERGIINTENSITET PER TON PRODUKTER¹

	2016	2015
Energiintensitet, (kWh/ton produkter)	158	166

¹ Avser anläggningar i Kiruna, Svappavaara, Malmberget, Luleå, Narvik och elektricitet till malmtåg.

ENERGIFÖRBRUKNING LKAB MINERALS, UTANFÖR SVERIGE

	2016	2015
Energiförbrukning, (GWh)	39,0	38,1

MINSKADE UTSLÄPP TILL LUFT

LKAB har mellan 2012 och 2015 investerat 1,5 miljarder kronor i rökgasrening för anläggningarna i Malmberget och Svappavaara. Under 2016 har reningsanläggningarna kunnat nyttjas fullt ut, vilket tydligt märks i uppmätta utsläppsnivåer. Utsläppen av svaveldioxid har minskat med över 67 procent och vätekloridutsläppen med cirka 76 procent jämfört med föregående år.

RESURSFÖRBRUKNING, AVFALL & DEPONI

Största delen verksamhetsavfall utgörs av bergarter som inte är malm, så kallat sidoberg, och deponeras huvudsakligen på upplag. LKAB hanterar också mindre volymer av avfallskalk/reningsavfall, skrot, verksamhetsavfall och farligt avfall. Krossat sidoberg samt avfallskalk återanvänds i egen betongproduktion för ökat resursutnyttjande och minskning av deponi och avfall. Identifierade risker vid avfallshantering är, förutom specifika och reglerade risker avseende farligt avfall som exempelvis avfallskalk, kopplade till rasrisk vid deponering.

BRUTNA MÄNGDER, INSATSVAROR OCH RESTPRODUKTER

	2016	2015
Brutna mängder		
Råmalm, magnetit och hematit (Mt)	49,4	47,0
Huntit (kt) ¹	20	21
Dolomit (kt)	89	123
Insatsvaror		
Sprängmedel (kt)	21,7	21,8
Tillverkad betong (10 ³ m ³)	264	233
Tillsatsmedel (kt)	846	842
Restprodukter		
Sidoberg (Mt)	25,4	27,6
Anrikningssand (Mt)	5,6	4,6
Avfallskalk (Mt)	0,069	0,053

¹ Preliminär uppgift för år 2016, fastställt i april 2017.

UTSLÄPP TILL VATTEN

Malmförädling kräver stora mängder vatten även om 75 procent återanvänds i processen. Överskottsvattnet återförs till älvar och sjöar, varav flera är biflöden till eller ingår i Natura 2000-områden. Egenkontroll av biologiska och kemiska mätningar görs på återfört vatten. Övrigt vatten från produktionen leds till de kommunala avloppsnäten för efterbehandling. LKAB har som hållbarhetsmål att minska utsläpp av kväve till vatten med minst 20 procent per ton färdig produkt till år 2021, jämfört med 2015.

UTSLÄPP TILL VATTEN¹

	2016	2015
Kväve (ton)	501	515
Kväve (g/ton produkt)	18,6	21,0
Fosfor (kg)	660	615
Utsläpp av spårmetaller		
Krom (kg)	2,4	3,0
Kadmium (kg)	0,7	0,5
Koppar (kg)	39,9	35,2
Nickel (kg)	96,9	128,0
Bly (kg)	0,2	0,1
Zink (kg)	104,0	128,7
Arsenik (kg)	14,9	8,1
TOTALT Spårmetaller (kg)	259,0	303,6

¹ Mängderna är baserade på bräddat vatten i magasin i Kiruna, Svappavaara och Malmberget.

RISK OCH RISKHANTERING

” Programmet **Säkerheten först!** lägger fokus på riskhantering och att verka för att stärka säkerhetskulturen.

All affärsverksamhet är förenat med risker. Inom LKAB identifieras och värderas bolagets risker inför beslut om hur riskerna ska hanteras. Målet är att skapa hög medvetenhet runt verksamhetens risker för koncernen som helhet.

Under 2016 har LKAB:s organisation förändrats och beslutsfattandet decentraliserats. Det innebär att ansvaret för de

risker som identifieras tydliggörs. Chief Risk Officer koordinerar det övergripande riskarbetet och ansvarar för att samordna och informera koncernledningen om bolagets riskexponering.

Styrelsens revisionsutskott ansvarar för uppföljning av strategiska och operationella risker samt risker inom hållbart företagande.

STRATEGISKA RISKER

LKAB är exponerad för ett antal olika risker som är svåra att påverka. För att hantera strategiska risker arbetar LKAB bland annat med omvärldsbevakning och scenarioanalyser samt långsiktiga kundrelationer och flexibilitet i kund- och produktportföljen.

RISK	RISKHANTERING
Risk för att inte få tillgång till mark för gruvverksamheten	
Fördröjningar i processen för att ge LKAB rådgighet över den mark som behövs för fortsatt gruvdrift innebär risk för att LKAB måste dra ner på produktionstakten eller till och med delvis stoppa produktionen. Detta skulle få stor påverkan på LKAB:s resultat och kassaflöde.	LKAB:s påverkan på samhällena i Malmfälten innebär att LKAB behöver få tillgång till den mark som påverkas av gruvdriften. Fördröjningar i processen kan utgöras av tröghet i förhandlingarna, felprioriteringar eller fastighetsägare som motsätter sig förhandlingslösningar. För att processen med samhällsomvandlingarna ska fortgå på det sätt som krävs har LKAB tydliga riktlinjer och god samverkan med berörda parter. Arbetet med samhällsomvandling är långsiktigt och bygger på ett brett hållbarhetstänkande. Kontroll och uppföljning av LKAB:s påverkan på marken i de områden som berörs är nödvändig och sker kontinuerligt. Det finns även en beredskap för att hantera situationer då frivilliga överenskommelser inte kan nås.
Risker avseende miljötillstånd	
LKAB bedriver tillståndspliktig verksamhet enligt minerallagen och miljöbalken i moderbolaget samt i de svenska dotterbolagen. Brott mot tillämpliga miljölagar kan leda till straffrättsliga påföljder och tvångsåtgärder. Det kan även påverka gällande tillstånd.	Efterlevnad av miljökrav är av stor betydelse i LKAB:s verksamhet. Utan miljötillstånd kan den nuvarande verksamheten inte bedrivas. De mest omfattande miljötillstånden avser storskalig gruvbrytning och anläggningar för förädling av järnmalmsprodukter. Där ingår främst tillstånd för sandmagasin, sidobergsdeponering, samt krossning, sovring och pelletsproduktion. LKAB arbetar förutseende och med långsiktig planering för att tillstånden ska motsvara verksamheternas behov både vad gäller omfattning och flexibilitet. LKAB:s organisation är anpassad så att de väsentliga tillståndsfrågorna kan hanteras i god tid utifrån vad som fordras för en effektiv produktion och de förväntade miljökraven.
Kundberoende	
Den globala järnmalms- och stålmarknaderna kännetecknas av ett fåtal aktörer. Koncentrationen ger varje enskild aktör ökad betydelse och ett stort ömsesidigt beroende mellan leverantör och kund. Kraftiga konjunktursvängningar som kan medföra problem för LKAB:s järnmalmskunder ökar risken för minskade försäljningsvolymerna för LKAB.	För att säkerställa långsiktig lönsamhet och konkurrenskraft strävar LKAB efter att oberoende av konjunktursvängningar alltid kunna sälja hela sin produktion. Detta uppnås genom nära och långsiktiga kundrelationer, tekniska samarbeten och en långsiktig leveransplanering. Genom att säkerställa flexibilitet i produktportfölj, kundportfölj samt produktions- och logistiksystem skapar LKAB en bättre beredskap för att klara plötsliga konjunktursvängningar. LKAB strävar efter att alltid erbjuda en hög och jämn kvalitet på sina produkter samt hög leveranssäkerhet för att på så sätt skapa en konkurrensfördel vid nedgångar på marknaden. LKAB Minerals har en mer diversifierad kundbas och produktportfölj som till viss del dämpar konjunktursvängningar, då olika geografiska områden, segment och mineraler har olika konjunkturcykler.
Politisk risk	
De länder där LKAB:s kunder verkar har en varierande grad av politisk och kommersiell stabilitet. Affärsrisker kan uppstå till följd av politiska beslut eller förändringar i den lagstiftning och de regelverk som finns inom branschen.	Om LKAB:s kunder påverkas av en eller flera av dessa faktorer skulle det kunna ha en negativ inverkan på den framtida efterfrågan på LKAB:s produkter. LKAB bedriver en aktiv omvärldsbevakning för att hantera politiska risker och samarbetar med både nationella och internationella branschorganisationer för att förhålla sig till dessa risker.
Investeringsrisk	
Till följd av relativt långa projektider för investeringar i till exempel nya huvudnivåer eller nya förädlingsverk, föreligger bland annat marknadsrisker, upphandlingsrisker, risk för teknikförändringar och förändrade miljökrav.	LKAB är ett mycket kapitalintensivt företag. Investeringar i till exempel nya huvudnivåer eller nya pelletsverk kräver en framförhållning om cirka 5-10 år. För att hantera risker i investeringar ingår riskbedömning som en del i investeringsprocessen. Strategiska investeringsplaner tas fram årligen och presenteras för koncernledning och styrelse för beslut.
Risk för otillräcklig mineralreserv	
För att långsiktigt trygga LKAB:s tillgång på järnmalms krävs en långsiktig planering, brytning under befintliga huvudnivåer och/eller nya fyndigheter genom prospektering.	Gruvdrift bygger på att malmtillgångar tas i anspråk. Sedan mitten av 1960-talet har avsänkning av underjordsgruvorna i Kiruna och MalMBERGET skett i etapper. Ett kontinuerligt arbete pågår för att dokumentera fyndigheternas omfattning. För att erhålla information om brytning under befintliga huvudnivåer och nya gruvor krävs en framförhållning om cirka 10 år innan driftsättning kan ske. För att finna nya fyndigheter pågår ett kontinuerligt prospekteringsarbete i närområdet. LKAB har sökt och beviljats flera koncessioner för prospektering i Malmfälten. Läs vidare i avsnittet om mineralreserver och mineraltillgångar på sidorna 128-130.

OPERATIVA RISKER

LKAB är genom sin verksamhet exponerad mot ett antal operativa risker bland annat avseende produktionsanläggningar, miljöpåverkan och personal. Nedan beskrivs de mest väsentliga operativa riskerna.

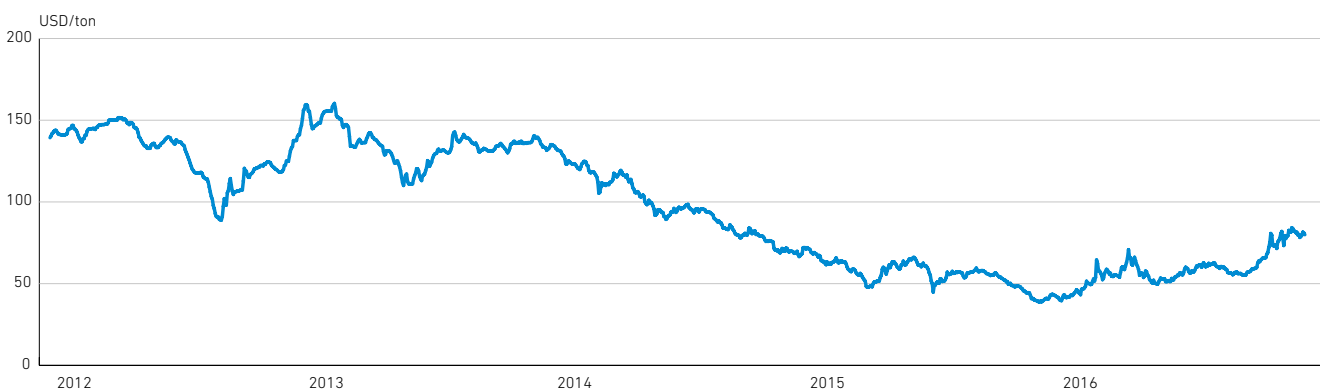
RISK	RISKHANTERING
Risk för olycksfall och ohälsa	
LKAB:s medarbetare och entreprenörer exponeras periodvis för riskfyllda situationer som kan innebära risk för olycksfall och/eller ohälsa.	LKAB arbetar systematiskt med arbetsmiljön och har väl etablerade rutiner för att förebygga ohälsa och minimera risk för framtida skador. I programmet "Säkerheten först!" läggs fokus på att stärka säkerhetskulturen i företaget.
Risk för dammhaveri	
Ett riskskenario för LKAB och gruvindustrin generellt är risken för dammhaveri vilket skulle kunna innebära stora ekonomiska samt samhälls- och miljöpåverkande konsekvenser.	LKAB bedriver ett proaktivt och systematiskt arbete avseende dammsäkerhet enligt branschens säkerhetsdirektiv, GruvRIDAS. För skador på tredje man orsakade av dammhaveri gäller i Sverige ett strikt och obegränsat ansvar. LKAB är försäkrad genom en så kallad dammansvarsförsäkring.
Risk för miljöpåverkan genom utsläpp	
Utsläpp till luft och vatten samt uppkomst av buller och avfall, genom olyckor eller tillfälliga överskridanden av tillståndsnivåer eller andra gällande regler, kan negativt påverka LKAB:s förtroende och därmed möjligheterna att fortsätta att driva verksamheten.	LKAB mäter systematiskt utsläppsnivåer för att kontrollera efterlevnad av gällande miljövillkor och tillstånd, samt utför nödvändiga förbättrande åtgärder. Även forskning och utveckling utförs för att möta framtida lagar och krav.
Risk för oplanerade produktionsstopp	
LKAB:s produktion består till stora delar av kontinuerliga processer där oplanerade stopp kan påverka produktionsvolym, produktkvalitet, utsläpp till luft och vatten samt det finansiella resultatet. Produktionsstörningar kan bero på till exempel tekniska problem, seismicitet i gruvorna, olyckor eller strejker.	En säker och störningsfri produktion är ryggraden i LKAB och bygger på storskalighet samt kontinuerlig effektivisering. Årligen sker revisioner av anläggningarnas skyddsnivåer i förhållande till LKAB:s krav och avbrottsstudier genomförs för att fastställa aktuell risknivå. Utifrån resultatet tas aktiva beslut om hur risken ska hanteras. Historiskt sett har avbrott på grund av brand medfört de största ekonomiska förlusterna och därför har förebyggande arbete inom brandskydd hög prioritet. Som skydd för oförutsedda händelser försäkras koncernens anläggningar. De enskilt största försäkringsbara riskerna avser egendom och avbrott. För att minska risken för stora gruvinducerade seismiska händelser finns bland annat regler för skjutning av produktions- och tillredningssalvor. Brytningssekvenserna styrs så att kritiska strukturer eller svaghetszoner inte överbelastas. För att minska risken för bergutfall på grund av gruvinducerad seismicitet används bergförstärknings-system som har hög energiupptagande förmåga och därför kan förhindra bergutfall. LKAB har genomfört en risk-reducerande investering i Narvik, i form av en ny skeppslastare och kaj för att erbjuda redundans. Störning på grund av strejker söker LKAB undvika genom att vara en attraktiv arbetsgivare och med en löpande dialog med fackförbunden.
Risk för icke konkurrenskraftiga produktionskostnader	
LKAB:s största konkurrenter bryter sin malm i dagbrott, och har därmed avsevärt lägre produktionskostnader.	LKAB:s konkurrenskraft är starkt kopplad till att kontinuerliga förbättringar genomförs för ökad effektivitet inom alla verksamheter och till ökade leveransvolym. LKAB har under de senaste åren investerat i en ökad produktionskapacitet i syfte att dels göra det möjligt att växa med kunderna, dels öka kostnadseffektiviteten genom att fördela fasta kostnader på ökade volymer och därigenom reducera kostnaden per producerad och levererad enhet. För att klara en konkurrenskraftig kostnadsnivå pågår också ett strukturerat och långsiktigt arbete med kostnadseffektiviseringar där identifierade potentialer löpande värderas och genomförs.
Risk för otillräcklig kompetensförsörjning	
Att kunna behålla och attrahera medarbetare är en mycket viktig förutsättning för LKAB:s långsiktiga konkurrenskraft.	Ungdomar på arbetsmarknaden är villiga att flytta, men främst till orter som anses attraktiva. LKAB är därför starkt engagerad i utvecklingen av orterna i Malmfälten i syfte att de ska förbli attraktiva, livskraftiga samhällen. Exempelvis bidrar LKAB med en mängd stöd till utbildningen av de unga på orterna. Härigenom stärks möjligheterna att kunna rekrytera nödvändig kompetens i framtiden.
Risk för brister i leverantörskedjan	
Brister i leverantörskedjan kan få negativ påverkan på LKAB:s verksamhet, anseende och finansiella resultat.	Riskanalyser genomförs löpande, både vad gäller befintliga och potentiella leverantörer. LKAB har utvecklat ett eget verktyg för riskgradering där huvudpelarna består av risk kopplad till affärsetik, miljö samt mänskliga rättigheter. Riskerna värderas i förhållande till LKAB:s leverantörsuppförandekod. Utifrån riskgraderingen utför LKAB hållbarhetsrevisioner hos ett antal identifierade högriskleverantörer varje år. Även sårbarhetsanalyser inom leverantörskedjan genomförs kontinuerligt för att säkerställa att kritiska leveranser till LKAB kan fortsätta vid ett avbrott, vilket sker med hjälp av alternativa försörjningskanaler.
Risk för otillräcklig tilldelning av utsläppsrätter	
LKAB:s verksamhet omfattas av utsläppshandelssystemet EU-ETS och LKAB har fri tilldelning av utsläppsrätter inom innevarande handelsperiod, det vill säga fram till 2020. Prognosen är dock att LKAB kommer att behöva komplettera med utsläppsrätter under 2017-2020. Den fria tilldelningen gäller fram till nästa handelsperiod som inleds år 2021. Skulle LKAB då förlora den fria tilldelningen innebär det en konkurrensnackdel gentemot konkurrenterna som finns utanför EU:s utsläppshandelssystem.	LKAB för en dialog med beslutsfattare inom både Sverige och EU kring den framtida modellen för utsläppsrätter. För att klara EU:s och Sveriges långsiktiga klimatmål med nödvändiga investeringar i fortsatt reducerat CO ₂ -utsläpp behövs en fortsatt fri tilldelning av utsläppsrätter. Globalt sett innebär LKAB:s magnetitmalmin-dre koldioxidutsläpp än till exempel hematitmalmin, vilket många av LKAB:s konkurrenter använder. LKAB:s mål är att minska koldioxidutsläppen från dagens nivå på 27 kg per ton färdiga produkter till 17 kg år 2020. Genom löpande effektiviseringar försöker LKAB finna miljömässigt mer attraktiva bränslealternativ till kol och olja. I syfte att uppnå en helt fossilfri produktion görs, som ett första steg, försök med naturgas som i förlängningen skulle kunna ersättas med biogas.

FINANSIELLA RISKER

LKAB:s finansiella risker är främst kopplade till fluktuationer i det globala järnmalmspriset och valutakursen för USD/SEK, men även till prisrisk kopplat till råvaror och energi. Sammantaget kan dessa faktorer få en stor negativ inverkan på LKAB:s resultaträkning, balansräkning och/eller kassaflöde.

RISK	RISKHANTERING
Prisrisk järnmalmsprodukter	
<p>Prissvängningar på den globala järnmalmsmarknaden ger kraftiga förändringar i LKAB:s resultat och kassaflöde. Priset på LKAB:s produkter är främst påverkat av det globala priset på järnmalm samt pellets-premier. Priset på järnmalm omsätts dagligen medan premier förhandlas årligen mellan LKAB och kunder.</p>	<p>Under 2016 har prisrisken för järnmalmsprodukter och dess inverkan på framtida kassaflöden hanterats med normalt förekommande säkringsinstrument inom ramen för finanspolicyen.</p> <p>I februari 2017 beslutades om en reviderad finanspolicy där grundregeln är att LKAB normalt inte säkrar prisrisk i koncernens prognostiserade järnmalmsförsäljning. Vissa undantag finns, bland annat kan prissäkring ske för säkert konstaterade enskilda kommersiella flöden vid bindande kontrakt.</p>

JÄRNMALMSPRISETS UTVECKLING 2012-2016

Valutarisk

LKAB är exponerad för olika typer av valutarisker. Den främsta exponeringen härrör från försäljning av järnmalm där marknadsprissättningen sker i USD. Denna valutarisk benämns transaktionsexponering.

Valutarisker finns också i omräkningen av utländska dotterbolags tillgångar och skulder till moderbolagets funktionella valuta, så kallad omräkningsexponering.

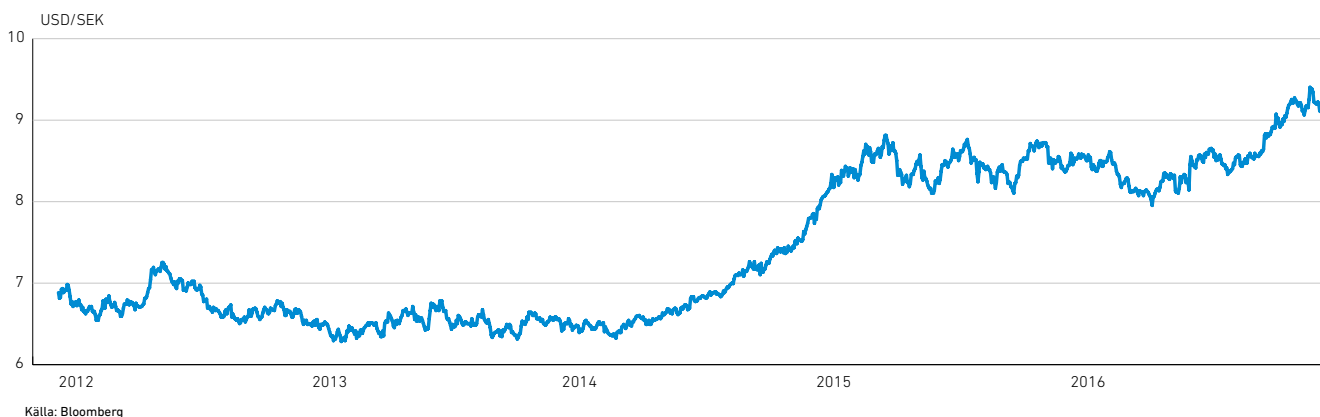
Under 2016 har transaktionsexponeringen i USD och dess inverkan på framtida kassaflöden hanterats med normalt förekommande säkringsinstrument inom ramen för finanspolicyen.

I februari 2017 beslutades om en reviderad finanspolicy där grundregeln är att LKAB normalt inte valuta-säkrar koncernens prognostiserade framtida kassaflöden. Däremot säkras utestående kundfordringar.

LKAB säkrar normalt sett inte sin omräkningsexponering.

De utländska dotterbolagen inom koncernen verkar främst i sina lokala valutor och såväl investeringar som finansieringar görs huvudsakligen i den lokala valutan i syfte att reducera omräkningsexponeringen.

KURSENTVECKLING 2012-2016

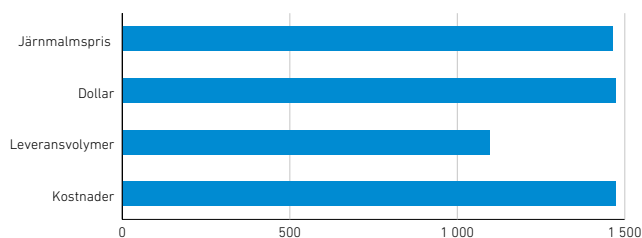

RISK	RISKHANTERING
Prisrisk råvaror och energi	
Med råvaruprisrisk avses förändringen i priset på insatsvaror och dess påverkan på resultatet. För LKAB är det främst förändringar av energipriser som utgör en stor råvaruprisrisk.	Säkring av elpriser sker till indexerat pris samt genom relevanta finansiella kontrakt på elmarknaden för inköp till rörligt pris.
Ränterisk	
Med ränterisk menas hur avkastningen på en räntebärande tillgång eller räntekostnaden på en räntebärande skuld påverkas av en förändring av räntan. Storleken på ränterisken påverkas av räntornas utveckling och av tillgångens räntekänslighet. LKAB är främst exponerat för ränterisker vad gäller placeringar av kortfristiga placeringar och likvida medel.	LKAB:s likvida medel fördelas på tre portföljer: <ul style="list-style-type: none"> • Likviditetsportfölj • Samhällsomvandlingsportfölj • Pensionsportfölj I finanspolicyn regleras vad den genomsnittliga durationen maximalt får uppgå till i respektive tillgångsportfölj. Ramarna sätts i relation till respektive portföljs åtagande eller syfte samt i relation till ett urval av riskmått och restriktioner.
Kreditrisker	
LKAB:s kreditrisker är främst förknippade med kundfordringar, derivat och kortfristiga placeringar.	Koncernens finanspolicy innehåller ett regelverk för kreditbedömning av nya och existerande kunder ur ett kreditriskperspektiv samt regelverk för övriga kreditrisker.
Finansieringsrisk	
Med finansieringsrisk avses risken att LKAB inte kan möta sina åtaganden på grund av brist på likviditet eller oförmåga att ta upp externa lån för löpande verksamhet.	I koncernens finanspolicy definieras koncernens finansieringsbehov, i form av operativt kapital samt behov föranlett av fluktuationer i kassaflödet, planerade utbetalningar för samhällsomvandlingsåtaganden, pensioner och efterbehandling. Finansieringen som ska vara långfristig ska minst täcka finansieringsbehovet.

LKAB har en centraliserad finansfunktion som hanterar finansiella risker i linje med den av styrelsen fastställda finanspolicyn. I februari 2017 beslutades om en reviderad finanspolicy. Koncernens målsättning är att finansverksamheten vid var tid ska stödja beslutad affärsplan samt säkerställa att finansiella risker identifieras, kvantifieras och hanteras.

KÄNSLIGHETSANALYS

Känslighetsanalysen nedan sammanfattar resultat-känsligheten i LKAB vid en hypotetisk förändring av volymer, priser och valutor. Störst påverkan på resultatet ger ändrad valutakurs SEK/USD, marknadspriser och leveransvolymer. I analysen avser leverans- och prisanalysen moderbolaget och resterande faktorer hela koncernen.

KÄNSLIGHETSANALYS					
Koncernen	Förändring	Exponering 2016	Effekt på rörelseresultatet 2016 (Mkr)	Exponering 2015	Effekt på rörelseresultatet 2015 (Mkr)
Järnmalmspris ¹	10 procent	14 715	1 463	14 494	1 445
Dollarkurs ¹	10 procent	1 738	1 472	1 802	1 454
Leveransvolymer	10 procent	27,0	1 098	24,2	1 114
Kostnader ²	10 procent	14 722	1 472	14 652	1 465

¹ Effekter av säkringar är ej beaktat

² Exkl avsättningar för samhällsomvandling och nedskrivning av anläggningstillgångar

STYRNING OCH KONTROLL

BOLAGSSTYRNINGSRAPPORT

” Vi ska maximera det värde LKAB skapar i alla led samtidigt som vi minimerar verksamhetens negativa påverkan.

STYRELSEORDFÖRANDE STEN JAKOBSSON: LKAB har haft ett intensivt år, och det är glädjande att konstatera att det omställningsarbete som inleddes hösten 2015 ger effekt. Vi har sett en bra utveckling mot högre volymer och större kostnadseffektivitet.

Styrelsen har under 2016 framför allt fokuserat på tre stora frågor. För det första arbetet med att säkerställa en mer produktionsfokuserad organisation och en strategi som syftar till att snabbt öka LKAB:s lönsamhet och få avkastning på genomförda investeringar. Vidare har samhällsomvandlingarna – och LKAB:s möjligheter att överhuvudtaget fortsätta att bedriva verksamhet – varit en central fråga. Därtill fortsätter hållbarhet att vara högt prioriterat inom LKAB, och styrelsens mål för det arbetet har skärpts ytterligare.

Ny organisation och strategi

Jan Moström tillsattes som ny vd hösten 2015, och redan den 1 januari 2016 implementerades under hans ledning en ny koncernstruktur, med decentraliserade produktionsdivisioner och en till stora delar ny koncernledning.

Strategiarbetet som sedan genomförts under 2016 har syftat till att så fort som möjligt få upp volymer och öka kostnadseffektiviteten för att få avkastning på de stora investeringar som LKAB genomfört under det senaste decenniet. Vi ser redan resultat av det arbetet, vilket är glädjande.

När vi säkerställt att LKAB på ett effektivt sätt producerar de volymer som bolaget har kapacitet för och som är lönsamma, blir det också aktuellt att lägga fast strategin på längre sikt.

Marknadsläget förbättrades något under året, men fortfarande är järnmalmspriserna på en nivå där det för LKAB:s del inte är lönsamt att ta dagbrottsgruvan i Mertainen i produktion. I slutet på året bedömde vi därför att en nedskrivning av Mertainen var nödvändig.

Samhällsomvandlingarna – en utmaning

Det har under året varit bitvis hårda förhandlingar såväl i Gällivare kommun som i Kiruna för att säkerställa tillgång till mark för fortsatt brytning. Vi är nöjda över de viktiga överenskommelser som slutits under året, men för LKAB:s del blir kostnaderna en utmaning. Alternativet – att äventyra produktionen – skulle dock slå betydligt hårdare mot såväl bolaget som verksamhetsorterna. Förhoppningen är dock att i kommande etapper av samhällsomvandlingarna snabbare komma fram till hållbara lösningar.

Hållbarhetsarbete i framkant

Under 2016 har styrelsen antagit nya, skarpare hållbarhetsmål, som också fokuserar mer mot det vi anser vara mest väsentligt.

LKAB ska vara ett föredöme. Det gäller även säkerhetsarbetet, där vi behöver göra mer vad gäller olycksfallsfrekvensen. Arbetet med att stärka säkerhetskulturen är en viktig del av den satsning på ledarskap och medarbetarskap som nu genomförs i organisationen.

LKAB har ett stort ansvar gentemot samhället vad gäller miljö där vi har skärpt målen för att få ner utsläpp till luft och vatten. LKAB ska också fortsätta att ligga i framkant av utvecklingen vad gäller energieffektiviseringar. Det anser vi är en skyldighet såväl som en förutsättning för att behålla vår position som en ledande hållbar leverantör av järnmalmsprodukter. Ambitionen måste vara att maximera det värde LKAB skapar i alla led samtidigt som vi minimerar verksamhetens negativa påverkan.

STRUKTUR FÖR BOLAGSSTYRNING

LKAB:s aktieägare, svenska staten, är den som ytterst fattar beslut om bolagets styrning. På årsstämman utser aktieägaren styrelse, styrelsens ordförande och väljer revisor. Styrelsen ansvarar inför ägaren för bolagets organisation och förvaltning av bolagets angelägenheter. Bilden nedan sammanfattar hur styrning och kontroll är organiserad i LKAB. Bolagsorganen beskrivs närmare på sidorna 58–63 i bolagsstyrningsrapporten.

1 ÅRSSTÄMMA

Årsstämman är LKAB:s högsta beslutande organ och det forum där aktieägaren formellt utövar sitt inflytande. Årsstämman beslutar bland annat om fastställande av resultat- och balansräkning, ansvarsfrihet för styrelsen, val av styrelse och revisor, ersättning till styrelseledamöter och revisor samt riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare.

Riksdagsledamöter har rätt att närvara vid LKAB:s årsstämmor. Årsstämman är även öppen för allmänheten.

2 STYRELSENOMINERING

LKAB har ingen valberedning. Beredning av beslut om nominering av styrelseledamöter sker istället genom en styrelsenomineringsprocess i enlighet med statens ägarpolicy. Arbetet koordineras av Näringsdepartementet.

Se avvikelser från Kodregler på sidan 58.

3 REVISOR

Revisorn är ansvarig inför aktieägaren på årsstämman och lämnar en revisionsberättelse över årsredovisningen och styrelsens förvaltning.

Revisorerna rapporterar muntligen och skriftligen löpande till revisionsutskottet om hur revisionen har bedrivits och revisorns bedömning av ordningen och kontrollen i bolaget. En sammanfattande redogörelse för årets revision lämnas också till styrelsen i sin helhet.

4 STYRELSE

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltar bolagets angelägenheter för ägarens räkning. Styrelsen ska fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation och se till att bolaget är organiserat så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Styrelsen utser även verkställande direktör.

5 ERSÄTTNINGSKOTT

Utskottet bereder beslut om verkställande direktörens anställningsvillkor och stödjer verkställande direktörens arbete med lönesättning av ledande befattningshavare. Utskottet arbetar även med successionsplanering.

6 FINANSUTSKOTT

Utskottet förbereder och följer efterlevnaden av bolagets finanspolicy, vilket bland annat innefattar bolagets likviditetsförvaltning, upplåning och säkringsprogram för valuta (USD), elpris och järnmalmpris.

7 REVISIONSKOTT

Utskottet övervakar den finansiella rapporteringen genom att granska alla kritiska redovisningsfrågor och andra förhållanden som kan påverka den finansiella rapporteringens kvalitativa innehåll.

8 VERKSTÄLLANDE DIREKTÖR

Verkställande direktör utses av styrelsen. För verkställande direktören gäller, förutom instruktioner från styrelsen, aktiebolagslagen och en rad andra lagar och regler om bolagets bokföring, medelsförvaltning och kontroll över verksamheten.

STYRANDE POLICYER, RIKTLINJER OCH REGELVERK

ÄGARKRAV AFFÄRSIDÉ, VISION, STRATEGI LKAB:S VÄRDERINGAR "ENA"

Bolagsstyrningen inom LKAB utgår från svensk lagstiftning, svensk kod för bolagsstyrning (Koden), statens ägarpolicy och interna styrdokument.

I statens ägarpolicy och riktlinjer för företag med statligt ägande, vilken fastställs årligen, redogör regeringen för sina uppdrag och mål, tillämpliga ramverk och sin inställning i viktiga principfrågor avseende bolagsstyrningen av statligt ägda bolag, se vidare www.regeringen.se.

Uppförandekoden

Utgör grunden för hur var och en inom koncernen ska agera gentemot interna och externa intressenter. LKAB:s verksamhet ska präglas av hög affärsetik och integritet.

Kvalitetspolicy

LKAB ska överträffa kundernas nuvarande och framtida förväntningar genom att engagera alla i ständiga förbättringar. Vi ska sträva mot noll fel i allt vi gör och varje anställd är ansvarig för kvaliteten i sitt arbete.

Arbetsmiljöpolicy

Arbetsplatserna på LKAB ska vara trygga, säkra och utvecklande. Alla medarbetare har och tar ansvar för sin egen och andras säkerhet.

Miljö- och energipolicy

LKAB har ett ansvar att ständigt förbättra vår energiprestanda, förebygga och minimera vår

miljöpåverkan. Målet är en långsiktigt hållbar verksamhet.

Personalpolicy

Medarbetare och ledning ska bidra till att verksamheten utvecklas genom att uppmuntra initiativtagande, engagemang och goda arbetsinsatser. Vi ställer tydliga krav, ger konstruktiv återkoppling och kontinuerlig kompetensutveckling.

Finanspolicy

Koncernens samlade finansiella risker ska identifieras, rapporteras och hanteras i enlighet med styrelsens och bolagsledningens instruktioner.

Kommunikationspolicy

LKAB ska ge omvärlden, medarbetare och andra intressenter en rättvisande bild av företaget och dess verksamheter.

Policy för mänskliga rättigheter

LKAB ska på ett effektivt sätt identifiera, respektera och hantera risker förknippade med direkta och indirekta brott mot mänskliga rättigheter.

Insiderpolicy

LKAB ska hantera insiderinformation på ett korrekt sätt och säkerställa att insiderhandel inte förekommer.

LKAB:s värderingar och policyer finns närmare beskrivna på webbplatsen lkab.com.

AVVIKELSER FRÅN KODEN

Svensk kod för bolagsstyrning (Koden) ingår som en del av statens ägarpolicy. På följande punkter avviker LKAB:s styrning beträffande räkenskapsåret 2016 från de regler som finns i Koden.

Kodregel	Avvikelse och förklaring/kommentar
PUNKT 1.1 <i>Publicering av information om aktieägares initiativrätt.</i>	Syftet med regeln är att ge olika aktieägare möjlighet att i god tid förbereda sig inför årsstämman och få ett ärende upptaget i kallelsen till årsstämman. I statligt helägda bolag saknas skäl att tillämpa regeln och publicering av information om aktieägares initiativrätt sker därför inte.
PUNKT 2 <i>Bolaget ska ha en valberedning som representerar bolagets aktieägare.</i>	På grund av ägarstrukturen saknar LKAB en valberedning. Styrelsenomineringsprocessen genomförs enligt de principer som beskrivs i statens ägarpolicy och koordineras av Näringsdepartementet. Referenserna till valberedningen i punkt 1.2, 1.3, 4.6, 8.1 och 10.2 i Koden är därmed inte heller tillämpliga.
PUNKT 10.2 <i>Bolagsstyrningsrapporten ska innehålla uppgifter om styrelseledamöter är oberoende i förhållande till större aktieägare.</i>	Bestämmelsen syftar i huvudsak till att skydda minoritetsägare i bolag med spritt ägande. I statligt helägda bolag saknas skäl att tillämpa regeln.

AKTIEÄGARE OCH ÅRSSTÄMMA

AKTIEÄGARE

LKAB är helägt av svenska staten, företrädd av regeringen via Näringsdepartementet.

Staten utövar sitt ägande genom en årligen fastställd ägarpolicy, nomineringar till styrelsen samt offentliggjorda riktlinjer för rapportering. Statens behov av insyn tillgodoses med direkt ägarrepresentation i styrelsen. Rapporter till ägaren är viktiga styrinstrument för löpande uppföljning och utvärdering av bolagen. Statligt ägda företag ska vara minst lika väl genomlysta som företag noterade på börsen.

Styrelsen samordnar, genom ordföranden, sin syn på frågor av avgörande betydelse med företrädare för ägaren. Till sådana frågor hör främst större strategiska förändringar i företagets verksamhet och större förvärv, fusioner eller avyttringar, men även beslut som innebär att företagets riskprofil eller balansräkning förändras på ett avsevärt sätt.

ÅRSSTÄMMA 2016

LKAB:s årsstämma ägde rum den 28 april 2016 på Vetenskapens Hus i Luleå. Den var öppen för allmänheten, som gavs möjlighet att ställa frågor till styrelse och bolagsledning. Vid årsstämman närvarade cirka 80 personer. Ägaren företrädades av Erik Tranaeus, Näringsdepartementet. Ordförande vid stämman var styrelsens ordförande Sten Jakobsson. Stämman fattade beslut om bland annat följande:

- Ingen utdelning för räkenskapsåret 2015.
- Omval av styrelseledamöterna Leif Darner, Eva Hamilton, Majja-Liisa Friman, Lars-Åke Helgesson, Sten Jakobsson och Hanna Lagercrantz. Nyval av styrelseledamöterna Bjarne Moltke Hansen och Ola Salmén.
- Omval av Sten Jakobsson till styrelsens ordförande.
- Arvode till styrelsens ordförande om 615 000 kronor och till övriga av årsstämman valda ledamöter om 270 000 kronor. Arvode utgår inte till styrelseledamot som är anställd i Regeringskansliet och inte till arbetstagarrepresentanter.
- Omval av det registrerade revisionsbolaget Deloitte AB till revisor för en period om ett år.
- Riktlinjer för ersättning och andra anställningsvillkor för ledande befattningshavare.

Protokollet från årsstämman 2016 och de senaste årens stämprotokoll finns tillgängliga på LKAB:s webbplats lkab.com.

STYRELSENOMINERING

LKAB har ingen valberedning, utan istället förbereds valet av ledamöter i enlighet med statens ägarpolicy. Arbetet koordineras av Näringsdepartementet. LKAB:s kompetensbehov analyseras utifrån bolagets verksamhet, situation och framtida utmaningar. Hänsyn tas även till behov av kvalifikationer med avseende på hållbarhetsfrågor. För att komma i fråga för ett styrelseuppdrag fordras en hög kompetens inom relevant löpande affärsverksamhet, affärsutveckling, branschkunskap, finansiella frågor eller inom andra relevanta områden. Därutöver krävs en stark integritet och förmåga att se till bolagets bästa.

REVISOR

Revisorn ska på uppdrag av ägaren oberoende granska styrelsens och den verkställande direktörens förvaltning samt bolagets årsredovisning och bokföring. De genomför också en översiktlig granskning av en delårsrapport. Val av revisor beslutas av årsstämman. Revisorer i de statliga bolagen utses för en mandatperiod om ett år. För det fall omval av revisor övervägs, utvärderas alltid revisorns arbete.

Vid årsstämman den 28 april 2016 omvaldes Deloitte AB till revisor för en period om ett år. Auktoriserad revisor Peter Ekberg är huvudansvarig revisor. Ersättning till revisor framgår av Not 7, sidan 96 i årsredovisningen.

STYRELSE

STYRELSENS SAMMANSÄTTNING OCH ARBETSFÖRDELNING

LKAB:s styrelse ska enligt bolagsordningen bestå av lägst sex och högst elva stämموvalda ledamöter utan suppleanter. Styrelsen består av åtta stämموvalda ledamöter. De anställda representeras av tre ledamöter samt tre suppleanter i enlighet med lagen om styrelserepresentation för de privatanställda. Styrelsens ledamöter har en bred och omfattande erfarenhet från näringslivet och flertalet upprätthåller andra uppdrag som ledamot i styrelsen för större företag. Styrelsens sammansättning framgår av styrelsepresentationen på sidorna 64-65.

Styrelsen fastställer årligen en arbetsordning för styrelsen, vd-instruktion samt instruktion för den ekonomiska rapporteringen. Dessa dokument klargör den grundläggande ansvars- och kompetensfördelningen mellan styrelsen, styrelsens utskott, ordföranden och verkställande direktören.

STYRELSEORDFÖRANDE

Ordförandens uppgifter följer av aktiebolagslagen, Kodex och ägarpolicy. De preciseras ytterligare i styrelsens arbetsordning. Ordföranden ska bland annat organisera och leda styrelsens arbete, säkerställa att styrelsen fullgör sina uppgifter och att dess beslut verkställs på ett effektivt sätt, samt säkerställa att styrelsen årligen genomför en utvärdering av det egna arbetet.

Samordningsansvaret är en särskild uppgift som åligger styrelseordföranden i statliga bolag. Ansvaret innebär att styrelsen genom ordföranden ska samordna sin syn med företrädare för ägaren när bolaget står inför viktiga avgöranden eller strategiska förändringar i företagets verksamhet.

STYRELSENS ARBETE 2016

Under året har styrelsen hållit nio sammanträden, varav två telefonmöten och ett konstituerande styrelsemöte. Sammanträdena har hållits på verksamhetsorterna Luleå, Malmberget och Narvik samt i Stockholm. Styrelsen har även genomfört en styrelseresa i november 2016, då SSAB i Oxelösund besöktes.

Mötena följer en fastställd föredragningsplan för att säkerställa styrelsens behov av information. Årets första möte är vanligtvis ett bokslutssammanträde, då även revisorn deltar. Styrelsen

håller vid detta möte en överläggning med bolagets revisor utan närvaro av verkställande direktören eller annan person från bolagsledningen. Vid andra styrelsemötet avhandlas årsredovisningen. Det tredje till sjunde mötet ägnas bland annat åt verksamhets-, strategi- och personalfrågor samt marknadsutvecklingen. Vid årets sista styrelsemöte fattas beslut om budget och affärsplan för nästföljande år.

LKAB:s hållbarhetsstrategi och uppförandekod är utgångspunkt för arbetet med hållbar utveckling. Under 2016 har styrelsen antagit nya mål avseende ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet. Målen har omformulerats och antalet har minskats ned från tolv till sju mål i syfte att skapa bättre fokus. Uppföljning av hållbarhetsmålen rapporteras kvartalsvis till styrelsen och ägaren.

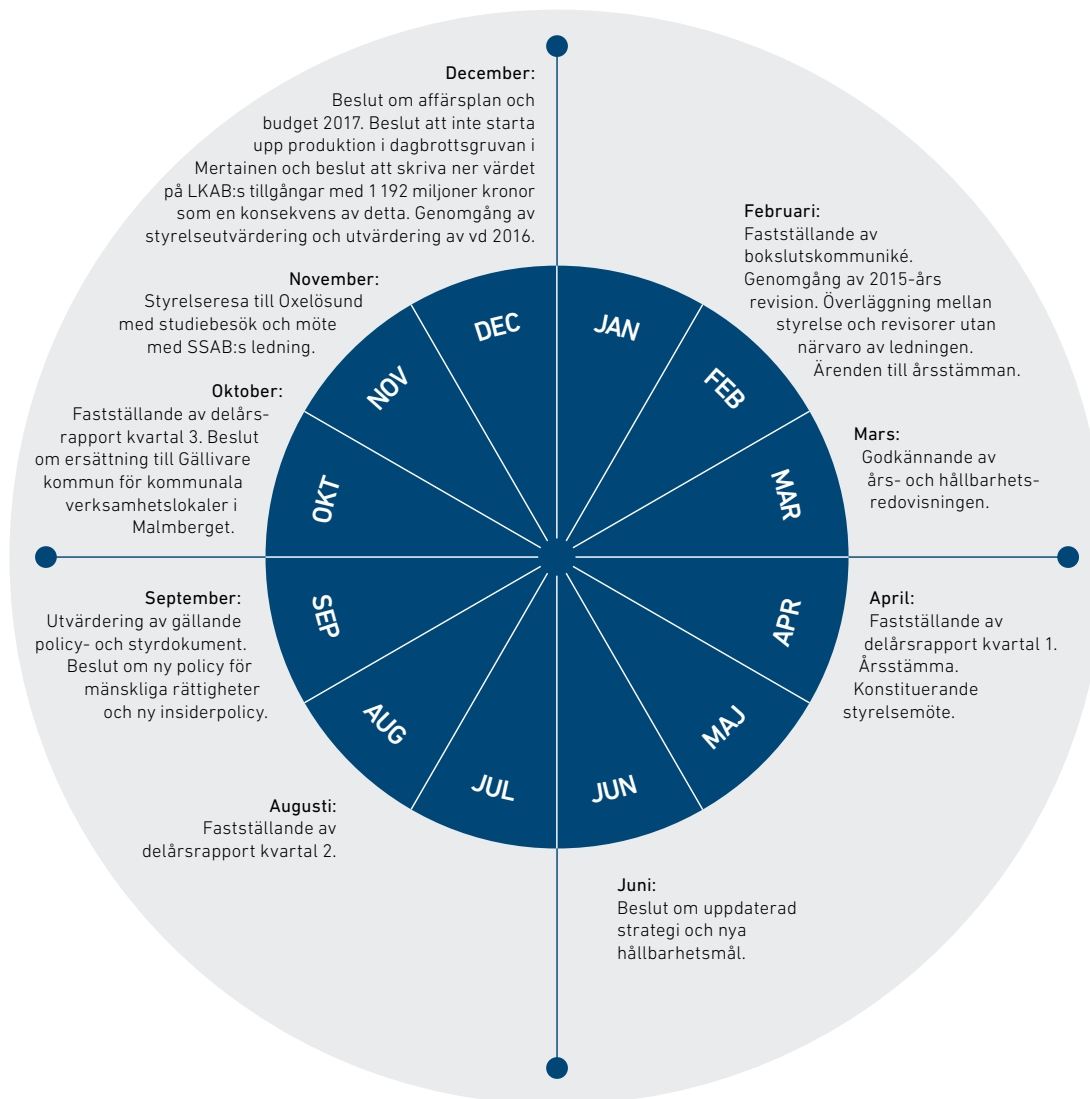
Styrelsearbetet under 2016 har präglats av det marknadsläge som LKAB befinner sig i, med väsentligt lägre järnmalmpriser och ett överutbud av järnmalm på världsmarknaden. Viktiga frågor på styrelsens agenda har varit samhällsomvandlingarna i Malmfälten, pågående kostnadseffektiviseringsprogram samt an-

tagandet av en uppdaterad strategiplan för koncernen. Under året har styrelsen antagit en ny policy för mänskliga rättigheter och en ny insiderpolicy. I september 2016 antog även styrelsen den nya uppförandekoden som finns tillgänglig på sex språk.

Vid styrelsens sammanträden deltar suppleanterna till arbetstagarernas representanter. Verkställande direktören ingår inte i styrelsen, men deltar i styrelsens sammanträden. Ledamöternas närvaro vid 2016 års styrelsemöten och utskottsmöten framgår på sidorna 64-65.

UTSKOTT

Enligt statens ägarpolicy är det styrelsens ansvar att bedöma behovet av att inrätta särskilda utskott. LKAB:s styrelse har ett revisionsutskott, ett finansutskott och ett ersättningsutskott. Utskottens arbete är i huvudsak av beredande och rådgivande karaktär. Styrelsen kan dock i särskilda fall delegera beslutsbefogenheter till utskotten. Utskottens ledamöter och ordförande utses vid det konstituerande styrelsesammanträdet efter årsstämman varje år.

Revisionsutskott

Revisionsutskottet har fyra ledamöter; Lars-Åke Helgesson, ordförande, Hanna Lagercrantz, Ola Salmén och Stefan Fagerkull. Vid sammanträdena deltar även verkställande direktören och ekonomidirektören. Utskottets arbete syftar till att kvalitetssäkra LKAB:s finansiella rapportering och att säkerställa att bolaget har en ändamålsenlig riskhantering, att fastlagda principer för finansiell rapportering och intern kontroll efterlevs, att LKAB har en kvalificerad, effektiv och oberoende revision samt att bereda styrelsens förslag till vinstdisposition för verksamhetsåret. Under 2016 har utskottet även arbetat med bland annat ett flertal olika frågor kopplade till samhällsomvandlingarna i Kiruna och Malmberget och den nya konsolideringsstrukturen inom koncernen med rapportering i tre divisioner; Division Norra, Division Södra och Division Specialprodukter.

Under året har revisionsutskottet hållit sex sammanträden.

Finansutskott

Finansutskottet har fyra ledamöter; Ola Salmén, ordförande, Lars-Åke Helgesson, Hanna Lagercrantz och Stefan Fagerkull. Vid sammanträdena deltar även verkställande direktören, ekonomidirektören och finanschefen.

I finansutskottets uppgifter ingår att förbereda och följa att bolagets likviditetsförvaltning, finansiering och säkringsaktiviteter avseende valuta (USD), järnmalmspris och elpris sker i enlighet med av styrelsen beslutad finanspolicy, samt att i övrigt bereda ärenden som fordrar styrelsebeslut i finansiella frågor. Under 2016 har finansutskottet bland annat arbetat med en uppdatering av LKAB:s finanspolicy, koncernens säkringsstrategi och kreditexponeringar.

Utskottet har hållit fem sammanträden under året.

Ersättningsutskott

Ersättningsutskottet har fyra ledamöter; Sten Jakobsson, ordförande, Lars-Åke Helgesson, Hanna Lagercrantz och Tomas Strömberg. Vid sammanträdena deltar även personaldirektören.

I ersättningsutskottets uppgifter ingår bland annat att bereda och utvärdera ersättningsvillkoren för verkställande direktören och lönesättningsprinciperna för personerna i bolagets koncernledning samt att årligen utvärdera bolagets belöningsystem för anställda. Under 2016 har utskottet även arbetat med LKAB:s program för successionsplanering och Talent Management, i syfte att säkerställa den framtida kompetensförsörjningen för nyckelbefattningar inom företaget.

Under året har ersättningsutskottet hållit ett sammanträde.

UTVÄRDERING

UTVÄRDERING AV STYRELSEN

Utvärdering av styrelsens arbete sker en gång per år med frågor kring hur styrelsen som kollektiv och de enskilda ledamöterna uppfyller sin uppgift. Utvärderingen används i styrelsens interna arbete. Ordföranden ansvarar för behandlingen av resultatet, så att det kan bilda en grund för diskussioner och förbättringar. Utvärderingen 2016 har skett i form av en enkätundersökning. Resultatet och analysen av utvärderingen har presenterats för hela styrelsen, liksom för verkställande direktören i tillämpliga delar. Styrelsens ordförande delger ägaren resultatet av utvärderingen inför arbetet med val av nya ledamöter.

UTVÄRDERING AV VERKSTÄLLANDE DIREKTÖREN

Utvärderingen av verkställande direktören är en grundläggande uppgift för styrelsen. Styrelsen utvärderar löpande verkställande direktörens arbete och har regelbundet överläggning utan närvaro av bolagsledningen i samband med styrelsesammanträdena. Utvärderingen 2016 har skett i form av en enkätundersökning. Resultatet och analysen av utvärderingen har presenterats för hela styrelsen, liksom för verkställande direktören.

ERSÄTTNINGSPRINCIPER

RIKTLINJER

Årsstämman 2016 beslutade om ersättningsnivåer till styrelseledamöter och revisorer samt riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare. För ersättning till koncernledningen har årsstämman beslutat att regeringens vid var tid gällande riktlinjer för anställningsvillkor för ledande befattningshavare i företag med statligt ägande ska tillämpas. Den totala ersättningen är baserad på en fast ersättning, förmåner och pension. Ingen rörlig ersättning utgår till ledande befattningshavare som ingår i koncernledningen.

I Not 6 på sidorna 94-96 i årsredovisningen redovisas riktlinjer och utfall för ledande befattningshavares ersättningar.

BELÖNINGSSYSTEM OCH MÅL

LKAB:s belöningsystem för koncernens medarbetare är utformat för att stödja koncernens strategiska mål avseende produktionsvolym, arbetsmiljö, produktkvalitet och produktionskostnad. Under de senaste två åren, 2015 och 2016, har ingen belöning utgått till koncernens medarbetare. Belöningsystemet beskrivs närmare i avsnittet Medarbetare, sidan 39.

ERSÄTTNING TILL STYRELSEN

Det sammanlagda arvudet till de bolagsstämموvalda styrelseledamöterna uppgår år 2016 till 2 320 tusen kronor. Se Not 6 på sidorna 94-96.

LKAB:S LEDNING

KONCERNLEDNING OCH KONCERNLEDNINGSSTRUKTUR

Vd, som också är koncernchef för LKAB-koncernen, ansvarar för den löpande förvaltningen i enlighet med aktiebolagslagen. Det allmänna ansvaret för vd framgår av vd-instruktionen och styrelsens arbetsordning.

LKAB har från den 1 januari 2016 en ny organisationsstruktur där verksamheten delas in i tre divisioner; Division Norra, Division Södra och Division Specialprodukter. Division Norra består av gruva och förädlingsverk i Kiruna och Division Södra består av gruvor och förädlingsverk i Malmberget och Svappavaara. Divisionen Specialprodukter består av dotterbolagen LKAB Minerals som producerar och säljer industrimineraler samt borrhälsföretaget LKAB Wassara. Som stöd till divisionerna finns koncernfunktioner i form av Ekonomi och finans, HR och hållbarhet, Verksamhetsstöd och affärsutveckling, Försäljning och logistik, Kommunikation och samhällskontakter samt Samhällsomvandling.

De stora dotterbolagen styrs genom att bolagen ingår i en division eller enhet där koncernledningens medlemmar har ordförandeskapet i dotterbolagens styrelser. Dotterbolagen bedriver självständigt sina verksamheter i enlighet med bolagets uppdrag i koncernen så som det formulerats i dotterbolagets bolagsordning.

Ansvar och befogenheter har inom koncernen tilldelats enskilda befattningshavare, snarare än grupper och kommittéer.

Information om medlemmarna i koncernledningen framgår på sidorna 66-67.

INTERN KONTROLL AVSEENDE DEN FINANSIELLA RAPPORTERINGEN

Styrelsens ansvar för intern styrning och kontroll regleras i aktiebolagslagen, årsredovisningslagen och koden för bolagsstyrning. Styrelsen har det övergripande ansvaret för den finansiella rapporteringen och i dess arbetsordning regleras styrelsens och revisionsutskottets inbördes arbetsfördelning. Kvalitetssäkringen av bolagets finansiella rapportering sker genom att styrelsen, efter beredning i revisionsutskottet, behandlar väsentliga redovisningsfrågor och de finansiella rapporter som bolaget lämnar. Styrelsen behandlar även frågor rörande intern kontroll, regellevnad, väsentlig osäkerhet i redovisade värden, ej korrigerade felaktigheter, händelser efter balansdagen, ändringar i uppskattningar och bedömningar, eventuellt konstaterade oegentligheter samt andra förhållanden som påverkar de finansiella rapporternas kvalitet.

KONTROLLMILJÖ

LKAB:s struktur för den interna kontrollen baseras på en definierad ansvarsfördelning mellan styrelse, styrelsens utskott samt verkställande direktör. Vidare bygger den interna kontrollstrukturen på bolagets organisation och på det sätt affärsverksamheten bedrivs, vilket innefattar väldefinierade roller och ansvarsområden, delegering av befogenheter, styrande dokument som exempelvis policyer samt tydligt definierade planerings- och stödprocesser.

De mest väsentliga delarna av kontrollmiljön avseende den finansiella rapporteringen, inklusive upprättandet av koncernredovisningen, behandlas i koncerngemensamma styrande dokument avseende redovisning, finansiella transaktioner och befogenhetsreglering. Koncerngemensamma riktlinjer och system för inrapportering och konsolidering av koncernens räkenskaper syftar till att säkerställa den finansiella rapporteringen och riktigheten i koncernredovisningen.

RISKBEDÖMNING

Som ett led i den interna styrningen och kontrollen kartläggs risker avseende finansiell rapportering. För de mest väsentliga processerna genomförs löpande riskbedömningar för att hantera och minimera dessa risker.

För den finansiella rapporteringen har ett antal områden med högre risk identifierats, bland annat avseende redovisnings- och skattefrågor kopplade till samhällsomvandlingarna i Malmfälten samt den stora mängden pågående investeringsprojekt. Andra mer generella risker är förlust eller förskingring av tillgångar samt andra väsentliga fel i bolagets redovisning, exempelvis avseende bokföring och värdering av balansräkningsposter, fullständighet avseende resultaträkningens poster eller avvikelser från upplysningskrav.

KONTROLLAKTIVITETER

Viktiga delar i LKAB:s kontrollstruktur är kontroller avseende godkännande av affärstransaktioner (attestinstruktioner), befogenhetsbeskrivningar och bokslutsinstruktioner. Därutöver finns kontroller avseende bokslutsprocessen och processerna för delårsbokslut och årsredovisning som tar hand om mer unikt förekommande risker för fel i den finansiella rapporteringen.

Koncernens juridiska personer som bedriver affärsverksamhet har ekonomichefer och rapporterade enheter har controllers.

Dessa deltar i analys av dotterbolagens och de rapporterade enheternas resultat. Analyserna omfattar tillgångar, skulder, intäkter, kostnader och kassaflöden. Även för samhällsombildningarna och för de strategiska investeringsprojekten finns utsedda controllerresurser som följer upp, analyserar, gör prognoser samt utreder särskilda frågor rörande den finansiella informationen. För upprättandet av koncernredovisningen har LKAB ett koncerngemensamt konsolideringssystem där bolagens ekonomichefer/controllers ansvarar för riktigheten i den inrapporterade finansiella informationen. Tillsammans med den övergripande analys som utförs på koncernnivå syftar detta bland annat till att begränsa risken för väsentliga fel i den finansiella rapporteringen.

INFORMATION OCH KOMMUNIKATION

Information om styrdokument så som policyer, riktlinjer och rutiner finns tillgängliga på LKAB:s intranät. Förändringar avseende riktlinjer för den finansiella rapporteringen uppdateras löpande och kommuniceras till berörda funktioner och verksamheter via e-mail, intranätet samt via möten.

För kommunikation med externa parter finns en kommunikationspolicy som ger riktlinjer för hur information ska presenteras. Syftet med policyn är att säkerställa att alla informationskyldigheter efterlevs på ett korrekt och fullständigt sätt. Extern finansiell kommunikation lämnas via årsredovisning, delårsrapporter, bokslutskommuniké, pressmeddelanden samt via lkab.com.

UPPFÖLJNING

Den koncerngemensamma controllerfunktionen genomför själva eller med stöd av externa resurser granskningsinsatser avseende de verksamhetsprocesser som bedöms ha väsentlig påverkan på den finansiella rapporteringen.

En plan för interna kontrollaktiviteter upprättas årligen inom den koncerngemensamma controllerfunktionen. Under 2016 har fokus legat på uppföljning av prioriterade interna processer, bland annat avseende besluts- och upphandlingsprocesserna vid investeringsprojekt samt förvävsprocessen inom samhällsombildningarna. Resultaten från genomförda granskningar sammanfattas i granskningsrapporter och återkoppling sker till berörda verksamheter. Efterlevnad av beslutade åtgärder efter genomförda granskningar följs upp löpande av den koncerngemensamma controllerfunktionen.

INTERNREVISION

Den struktur för uppföljning av den interna kontrollen som finns idag inom LKAB bedöms uppfylla styrelsens krav, varför ingen separat internrevisionsfunktion finns upprättad. Beslutet om internrevision omprövas årligen av styrelsen.

Luleå den 21 mars 2017

Styrelsen genom ordförande

Sten Jakobsson

STYRELSEN

STEN JAKOBSSON / ORDFÖRANDE

BEFATTNING Direktör
UTBILDNING Civilingenjör
INVALD ÅR 2012, ordförande sedan 2014
FÖDD 1949
ANDRA STYRELSEUPPDRAG Styrelseordförande i Power Wind Partners AB, Styrelseledamot i Saab AB, Stena Metall AB, FLSmidth A/S och Xylem Inc.
BAKGRUND Vd och koncernchef ABB Sverige, Vice vd Asea Brown Boveri AB Sverige, Affärsområdeschef Business Area Cables, vd ABB Cables AB, vd Asea Cylinda, Produktionschef Asea Low Voltage Division, Asea central staff – Produktion, Asea trainee.
ERSÄTTNING 615 000 kr
STYRELSEMÖTEN NÄRVARO 9 av 9 möten.
ERSÄTTNINGSKOTT NÄRVARO 1 av 1 möten.

LEIF DARNER

BEFATTNING Direktör
UTBILDNING Civilekonom Handelshögskolan Göteborg, Masters i Företagsekonomi Göteborgs Universitet.
INVALD ÅR 2015
FÖDD 1952
ANDRA STYRELSEUPPDRAG Styrelseledamot i Flowserve Corporation Dallas US, I-Tech AB och Vicore Pharma Holding AB.
BAKGRUND Executive Board Member, AkzoNobel Amsterdam NL. Ansvarig för Performance Coatings 2008-2013 och för Chemicals 2004-2008. Managing Director Business Unit Marine & Protective Coatings, AkzoNobel London UK 1999-2004, Director Worldwide Yacht & Protective Coatings, Courtauld plc London UK 1997-1999, Chief Executive Coatings Northern Europe, Courtauld plc Göteborg 1993-1997, Chief Executive Protective Coatings Europe, Courtauld plc London UK 1991-1993, VD International Färg AB, Göteborg, 1987-1991.
ERSÄTTNING 270 000 kr
STYRELSEMÖTEN NÄRVARO 9 av totalt 9 möten.

MAIJA-LIISA FRIMAN

BEFATTNING Direktör
UTBILDNING Civilingenjör kemi, Helsinki University of Technology
INVALD ÅR 2008
FÖDD 1952
ANDRA STYRELSEUPPDRAG Styrelseordförande i Helsinki Deaconess Institute, Vice ordförande i Neste Oyj, Styrelseledamot i Svenska Cellulosa Aktiebolaget SCA, Finnair Oyj, Boardman Oyj och Värdepappersmarknadsföreningen, Finland.
BAKGRUND Koncernchef Aspocomp Group Oyj 2004-2007, vd Vattenfall Oyj 2000-2004, vd Gyproc Oyj 1993-2000, olika chefsbefattningar i Kemira Oyj i Finland, Mexico och USA 1978-1993.
ERSÄTTNING 270 000 kr
STYRELSEMÖTEN NÄRVARO 7 av 9 möten.

EVA HAMILTON

BEFATTNING Direktör
UTBILDNING Dag Hammarskiöld College, nationalekonomi Uppsala Universitet 1974, Journalisthögskolan i Stockholm 1976.
INVALD ÅR 2015
FÖDD 1954
ANDRA STYRELSEUPPDRAG Styrelseordförande i Nexiko Media AB, Styrelseledamot i Fortum Oyj, AB Lindex, Kungliga Dramatiska Teatern AB och 2 EGroup AB, Ordförande för IVA:s näringslivsråd och ledamot i IVA:s presidium, Ledamot i Nobel Center Committee.
BAKGRUND Vd SVT 2006-2014, Chef för SVT/Fiktion 2004-2006, Chef för SVT Nyheter och Sport 2000-2004, Journalist på Sydsvenska Dagbladet, Sundsvalls Tidning, Aftonbladet, SvD, Dagens Industri och Rapport/SVT.
ERSÄTTNING 270 000 kr
STYRELSEMÖTEN NÄRVARO 9 av 9 möten.

LARS-ÅKE HELGESSON

BEFATTNING Direktör
UTBILDNING Gymnasieingenjör, civilekonom Handelshögskolan Göteborg.
INVALD ÅR 2000
FÖDD 1941
ANDRA STYRELSEUPPDRAG Styrelseordförande i Translink Holding AB, Styrelseledamot i Axel Christiernsson International AB, STS Holding AB och Crane Inc., Dalton MA USA.
BAKGRUND Koncernchef Haldex 1981-1988, divisionschef Stora 1988-1992, vd och koncernchef Stora 1992-1998.
ERSÄTTNING 350 000 kr
STYRELSEMÖTEN NÄRVARO 8 av 9 möten.
REVISIONSUTSKOTT NÄRVARO 6 av 6 möten.
FINANSUTSKOTT NÄRVARO 5 av 5 möten.
ERSÄTTNINGSKOTT NÄRVARO 1 av 1 möten.

HANNA LAGERCRANTZ

BEFATTNING Kansliråd, Näringsdepartementet
UTBILDNING Civilekonom, M. Science, Handelshögskolan Stockholm, M. Phil. in Economics, Cambridge University.
INVALD ÅR 2010
FÖDD 1970
ANDRA STYRELSEUPPDRAG Styrelseledamot i Svenska Rymdaktiebolaget och Swedfund International AB.
BAKGRUND Corporate Finance på S.G. Warburg, UBS, Brunswick-Warburg 1994-1998, Aktieanalytiker och Investor Relations på SEB 1999-2008, Regeringskansliet sedan 2008.
ERSÄTTNING 0 kr
STYRELSEMÖTEN NÄRVARO 9 av 9 möten.
REVISIONSUTSKOTT NÄRVARO 6 av 6 möten.
FINANSUTSKOTT NÄRVARO 5 av 5 möten.
ERSÄTTNINGSKOTT NÄRVARO 1 av 1 möten.

BJARNE MOLTKE HANSEN

BEFATTNING Group Executive Vice President (Koncerndirektör), Product Companies Division, FLSmidth & Co. A/S
UTBILDNING BSc Engineering.
INVALD ÅR 2016
FÖDD 1961
ANDRA STYRELSEUPPDRAG Vice ordförande i RMIG A/S, Styrelseledamot i BWSC A/S.
BAKGRUND Inom FLSmidth & Co. A/S-koncernen sedan 1984: tidigare Group Executive Vice President, Customer Services Division, FLSmidth 2002-2015, VD Aalborg Portland Holding A/S 2000-2002, VD Cembricit Holding A/S 1992-2000, olika chefsbefattningar i Unicon A/S 1984-1995.
ERSÄTTNING 270 000 kr
STYRELSEMÖTEN NÄRVARO 5 av 9 möten.¹

¹ Tillträdde efter årsstämman 2016.

OLA SALMÉN

BEFATTNING Direktör
UTBILDNING Civilekonom, Stockholms universitet.
INVALD ÅR 2016
FÖDD 1954
ANDRA STYRELSEUPPDRAG Styrelseledamot Lernia AB, Svevia AB och Eniro AB.
BAKGRUND CFO Sandvik AB, CFO Vin & Sprit AB och CFO Adcore AB, Ekonomichef Handelsbanken Markets, Ekonomichefs- och controllerbefattningar inom koncernerna Swedish Match och STORA.
ERSÄTTNING 330 000 kr
STYRELSEMÖTEN NÄRVARO 6 av 9 möten.¹
REVISIONSUTSKOTT NÄRVARO 3 av 6 möten.¹
FINANSUTSKOTT NÄRVARO 3 av 5 möten.¹

¹ Tillträdde efter årsstämman 2016.

STYRELSENS ARBETSTAGARREPRESENTANTER ORDINARIE / SUPPLEANTER

JAN THELIN / ORDINARIE

BEFATTNING Svetsare

UTBILDNING Utbildad internationell svets-specialist

INVALID ÅR 2010

FÖDD 1955

ANDRA STYRELSEUPPDRAG Ordförande i klubb Gruv 12:an Kiruna, IF Metall Malmfälten. Styrelseledamot i LKAB Fastigheter AB.

BAKGRUND Anställd i LKAB 1974–1977 och sedan 1995. Anställd inom olika verkstadsbolag 1977–1995.

ERSÄTTNING 0 kr

STYRELSEMÖTEN NÄRVARO 9 av 9 möten.

TOMAS STRÖMBERG / ORDINARIE

BEFATTNING Tillredare

UTBILDNING Gymnasieutbildning

INVALID ÅR 2011

FÖDD 1967

ANDRA STYRELSEUPPDRAG Ordförande i klubb Gruv 4:an, IF Metall Malmfälten.

BAKGRUND Anställd i LKAB sedan 1987.

ERSÄTTNING 0 kr

STYRELSEMÖTEN NÄRVARO 9 av 9 möten.

ERSÄTTNINGSKOTT NÄRVARO 1 av 1 möten.

STEFAN FAGERKULL / ORDINARIE

BEFATTNING Projektledare

UTBILDNING Ingenjör, Berg- och anläggnings-teknik, Bergsskolan Filipstad.

INVALID ÅR 2011

FÖDD 1963

ANDRA STYRELSEUPPDRAG Styrelseledamot i Ledarnas klubb i Kiruna.

BAKGRUND Anställd i LKAB 1987–1989 och sedan 1995. Studier samt FN-tjänst mellan 1989–1995.

ERSÄTTNING 0 kr

STYRELSEMÖTEN NÄRVARO 9 av 9 möten.

REVISIONSKOTT NÄRVARO 6 av 6 möten.

FINANSUTSKOTT NÄRVARO 5 av 5 möten.

REVISOR OCH SEKRETERARE

REVISOR

Deloitte AB

Peter Ekberg

Auktoriserad revisor

SEKRETERARE

Malin Sundvall

Chefsjurist LKAB

Styrelsens sekreterare sedan 2008

FÖRÄNDRINGAR I STYRELSEN

Ola Salmén

Tillträdde efter årsstämman 2016

Bjarne Moltke Hansen

Tillträdde efter årsstämman 2016

PENTTI RAHKONEN / SUPPLEANT

BEFATTNING Processoperatör

UTBILDNING Gymnasieutbildning, fackliga utbildningar.

INVALID ÅR 2010

FÖDD 1965

ANDRA STYRELSEUPPDRAG Ordförande i klubb Gruv 135:an, IF Metall Malmfälten. Styrelseledamot i Gruvverksamhetens branschforum.

BAKGRUND Anställd i LKAB sedan 1987.

ERSÄTTNING 0 kr

STYRELSEMÖTEN NÄRVARO 9 av 9 möten.

TOMMY WETTAININ / SUPPLEANT

BEFATTNING Drifttekniker

UTBILDNING Elbehörighet AB, Gymnasieutbildning, Bolagsstyrelseutbildning.

INVALID ÅR 2016

FÖDD 1988

ANDRA STYRELSEUPPDRAG Ordförande IF Metall Svartöstad. Styrelseledamot Gruvverksamhetens branschforum.

BAKGRUND Anställd i LKAB sedan 2008.

ERSÄTTNING 0 kr

STYRELSEMÖTEN NÄRVARO 6 av 9 möten.¹

¹ Tillträdde efter årsstämman 2016.

DAN HALLBERG / SUPPLEANT

BEFATTNING Specialist FoU

UTBILDNING Kandidatexamen Kemiteknik, Luleå tekniska universitet.

INVALID ÅR 2014

FÖDD 1965

ANDRA STYRELSEUPPDRAG Styrelseledamot i Unionens klubb för Luleå & Malmberget. Styrelseledamot i PRISMA (Centre of Process-interaction in Steelmaking).

BAKGRUND Anställd i LKAB sedan 1990.

ERSÄTTNING 0 kr

STYRELSEMÖTEN NÄRVARO 9 av 9 möten.

KONCERNLEDNINGEN

JAN MOSTRÖM

BEFATTNING Vd och koncernchef¹
UTBILDNING Gruvingenjör, Bergsskolan Filipstad, 1983
ANSTÄLLNINGÅR 2015
FÖDD 1959
ANDRA UPPDRAG Ledamot i SveMin och GAF (Gruvornas Arbetsgivarförbund), ledamot SGU insynsråd, suppleant i Svenskt Näringslivs styrelse
BAKGRUND Boliden 2000–2015, Skellefteå kommun 1998–2000, Boliden 1979–1998
ERSÄTTNING Se Not 6, sidorna 94–96.

¹ Vd, eller honom närstående fysisk eller juridisk person, har inte väsentligt aktieinnehav eller delägarskap i företag som LKAB har betydande affärsförbindelse med.

MAGNUS ARNKVIST

BEFATTNING Direktör, Division Södra
UTBILDNING Gruvingenjör, Bergsskolan Filipstad, 1994
ANSTÄLLNINGÅR 2016
FÖDD 1967
BAKGRUND Bergteamet AB 2013–2015, Kiruna Iron 2012–2013, Boliden Tara Mines 2008–2012, Rapallo Pty Ltd 2006–2007, Boliden Mineral AB 2001–2006, Bergteamet AB 2000–2001, Boliden Mineral AB 1989–2000
ERSÄTTNING Se Not 6, sidorna 94–96.

LEIF BOSTRÖM

BEFATTNING Direktör, Division Specialprodukter
UTBILDNING Civilekonom, Luleå tekniska universitet, 1990.
ANSTÄLLNINGÅR 1992
FÖDD 1959
ANDRA UPPDRAG Styrelseledamot i Inlands Innovation, styrelseledamot i Euromin
BAKGRUND NCC 1980–1992
ERSÄTTNING Se Not 6, sidorna 94–96.

PETER HANSSON

BEFATTNING Direktör, Ekonomi och finans
UTBILDNING Civilekonom, Luleå tekniska universitet, 2000
ANSTÄLLNINGÅR 2016
FÖDD 1970
BAKGRUND Boliden Mineral AB 2002–2015, Riksskatteverket 2000–2002, Skatteverket 1991–2000
ERSÄTTNING Se Not 6, sidorna 94–96.

MARKUS PETÄJANIEMI

BEFATTNING Direktör, Försäljning och logistik
UTBILDNING Civilingenjör Samhällsbyggnadsteknik med inriktning teknisk miljövärd, Luleå tekniska universitet, 1985.
Maskiningenjör 4-årig teknisk, 1979
ANSTÄLLNINGÅR 2005
FÖDD 1959
BAKGRUND Sema/Schlumberger/Atos/WMdata 1996–2005, De-Icing Systems/Kiruna Industrial Systems 1995–1996, Kiruna Värmeverk och Renhållning 1988–1995, NAB (numera Sweco) 1985–1988
ERSÄTTNING Se Not 6, sidorna 94–96.

STEFAN ROMEDAHL

BEFATTNING Direktör, Division Norra
UTBILDNING Civilingenjör, Luleå tekniska universitet, 1994
ANSTÄLLNINGÅR 2016
FÖDD 1967
BAKGRUND Boliden Tara Mines 2013–2016, SKB 2010–2013, RTC Nordic Rock Tech Centre AB 2009–2010, Rio Tinto / Lundin Mining Group (Zinkgruvan Mining AB) 2003–2009, Boliden koncernen 2003–1994
ERSÄTTNING Se Not 6, sidorna 94–96.

GRETE SOLVANG STOLTZ

BEFATTNING Direktör, HR och hållbarhet
UTBILDNING Magisterexamen Ekonomi, Luleå tekniska universitet, 1993
ANSTÄLLNINGÅR 2009
FÖDD 1970
ANDRA UPPDRAG Ordförande Career Center vid Luleå tekniska universitet, ledamot i SveMin och GAF (Gruvornas Arbetsgivarförbund)
BAKGRUND LKAB 1993–1995, SCA 1995–2008, Northland Resources 2008–2009
ERSÄTTNING Se Not 6, sidorna 94–96.

ÅSA SUNDQVIST

BEFATTNING Direktör, Verksamhetsstöd och affärsutveckling
UTBILDNING Teknologie licentiat (1993) och teknologie doktor (1996) Vattenteknik, Luleå tekniska universitet, Civilingenjör Samhällsbyggnadsteknik inriktning Teknisk Miljövärd, Luleå tekniska universitet, 1987
ANSTÄLLNINGÅR 2000
FÖDD 1962
BAKGRUND Expandum, Gällivare 2001–2003, NAB Industrikonstult AB/Sweco Industriteknik AB 1996–2000, Tekniska Högskolan i Luleå 1990–1996, NAB Arkitekter & Ingenjörer 1989–1991, Scandiaconsult VA-Teknik 1987–1989
ERSÄTTNING Se Not 6, sidorna 94–96.

REVISORS YTTRANDE OM BOLAGSSTYRNINGSRAPPORTEN

Till årsstämman i Luossavaara-Kiirunavaara AB (publ),
org.nr 556001-5835

UPPDRAG OCH ANSVARFÖRDELNING

Det är styrelsen som har ansvaret för bolagsstyrningsrapporten för år 2016 på sidorna 56-66 och för att den är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen.

GRANSKNINGENS INRIKTNING OCH OMFATTNING

Vår granskning har skett enligt FAR:s uttalande RevU 16 Revisorns granskning av bolagsstyrningsrapporten. Detta innebär att vår granskning av bolagsstyrningsrapporten har en annan inriktning och en väsentligt mindre omfattning jämfört med den inriktning och omfattning som en revision enligt International Standards on Auditing och god revisionssed i Sverige har. Vi anser att denna granskning ger oss tillräcklig grund för våra uttalanden.

UTTALANDE

En bolagsstyrningsrapport har upprättats. Upplýsingar i enlighet med 6 kap. 6 § andra stycket punkterna 2-6 årsredovisningslagen samt 7 kap. 31 § andra stycket samma lag är förenliga med årsredovisningen och koncernredovisningen samt är i överensstämmelse med årsredovisningslagen.

Stockholm den 21 mars 2017

Deloitte AB

Peter Ekberg
Auktoriserad revisor

REVISORS RAPPORT ÖVER ÖVERSIKTLIG GRANSKNING AV HÅLLBARHETSREDOVISNING

Till Luossavaara-Kiirunavaara AB (publ)

INLEDNING

Vi har fått i uppdrag av styrelsen i Luossavaara-Kiirunavaara AB ("LKAB") att översiktligt granska LKAB:s hållbarhetsredovisning för år 2016. Företaget har definierat hållbarhetsredovisningens omfattning i anslutning till innehållsförteckningen på sidan 1.

STYRELSENS OCH FÖRETAGSLEDNINGENS ANSVAR FÖR HÅLLBARHETSREDOVISNINGEN

Det är styrelsen och företagsledningen som har ansvaret för att upprätta hållbarhetsredovisningen i enlighet med tillämpliga kriterier, vilka framgår på sidorna 70-71 i hållbarhetsredovisningen, och utgörs av de delar av Sustainability Reporting Guidelines (utgivna av The Global Reporting Initiative (GRI)) som är tillämpliga för hållbarhetsredovisningen, samt av företagets egna framtagna redovisnings- och beräkningsprinciper. Detta ansvar innefattar även den interna kontroll som bedöms nödvändig för att upprätta en hållbarhetsredovisning som inte innehåller väsentliga fel, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

REVISORNS ANSVAR

Vårt ansvar är att uttala en slutsats om hållbarhetsredovisningen grundad på vår översiktliga granskning.

Vi har utfört vår översiktliga granskning i enlighet med RevR 6 Bestyrkande av hållbarhetsredovisning utgiven av FAR. En översiktlig granskning består av att göra förfrågningar, i första hand till personer som är ansvariga för upprättandet av hållbarhetsredovisningen, att utföra analytisk granskning och att vidta andra översiktliga granskningsåtgärder. En översiktlig granskning har en annan inriktning och en betydligt mindre omfattning jämfört med den inriktning och omfattning som en revision enligt IAASB:s standarder för revision och god revisionsred i övrigt har. Revisionsföretaget tillämpar ISQC 1 (International Standard on Quality Control) och har därmed ett allsidigt system för kvalitetskontroll vilket innefattar

dokumenterade riktlinjer och rutiner avseende efterlevnad av yrkesetiska krav, standarder för yrkesutövningen och tillämpliga krav i lagar och andra författningar. De granskningsåtgärder som vidtas vid en översiktlig granskning gör det inte möjligt för oss att skaffa oss en sådan säkerhet att vi blir medvetna om alla viktiga omständigheter som skulle kunna ha blivit identifierade om en revision utförts. Den uttalade slutsatsen grundad på en översiktlig granskning har därför inte den säkerhet som en uttalad slutsats grundad på en revision har.

Vår granskning utgår från de av styrelsen och företagsledningen valda kriterier, som definieras ovan. Vi anser att dessa kriterier är lämpliga för upprättande av hållbarhetsredovisningen.

Vi anser att de bevis som vi skaffat under vår granskning är tillräckliga och ändamålsenliga i syfte att ge oss grund för vårt uttalande nedan.

UTTALANDE

Grundat på vår översiktliga granskning har det inte kommit fram några omständigheter som ger oss anledning att anse att hållbarhetsredovisningen inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet med de ovan av styrelsen och företagsledningen angivna kriterierna.

Stockholm den 21 mars 2017

Deloitte AB

Peter Ekberg
Auktoriserad revisor

Lennart Nordqvist
Specialistmedlem i FAR

VÄSENTLIGHETSANALYS

Öppen intressentdialog och bred omvärldsanalys är grunden för bedömning av vilka frågor som är viktiga att arbeta med för en hållbar gruvdrift. I väsentlighetsanalysen kartläggs de frågor som påverkar LKAB:s affär och som vi har möjlighet att påverka. De väsentliga frågorna ligger också till grund för vår hållbarhetsredovisning.

VÄSENTLIGHETSANALYS

LKAB gör en väsentlighetsanalys vartannat år och den senaste analysen genomfördes under 2015. Den utgörs av omvärldsanalys, djupintervjuer, workshops och enkäter där olika representanter förmedlar frågor som är viktiga för LKAB att arbeta med och att rapportera om, sett ur deras perspektiv. För den fullständiga analysen, se GRI-appendix.

STYRNING OCH KOMMUNIKATION

LKAB:s väsentliga frågor är indelade i fyra kategorier och strategin för dess hantering är beroende av hur LKAB och intressenterna bedömer dess betydelse för hållbar utveckling. I frågor där både LKAB och intressenterna bedömer att de har avgörande betydelse för koncernens påverkan, arbetar bolaget tydligt mot förbättringar och utveckling, samt kommunicerar hur företaget styr, hanterar och följer upp frågorna.

KOMMUNICERA & STYRA

● Ansvarsfulla inköp

Genom ansvarsfulla inköp respekteras mänskliga rättigheter och arbetsvillkor och påverkan på miljö och samhälle minskas i vår verksamhet samt i vår värdekedja.

● Produktens miljöfördelar

Produkterna har miljöfördelar vid användning hos kund med låga föroreningar i råvaran och därmed låga koldioxidutsläpp. Höga järnhalter i produkten medför mindre deponeringsavfall.

● Samebyarnas intressen

Respekt och förutsättningar för andra näringar och intressen ligger till grund för LKAB:s principer för samverkan och samförstånd, såsom ömsesidig respekt, förhandlingsvilja, öppen dialog samt tillgång till information i ett tidigt skede.

● Resurseffektivt nyttjande av råvaror

Resurseffektiv brytning av järnmalm och mineraler samt nyttjande av insatsvaror i produktionsprocess och bergförstärkning. Genom prospektering säkerställs bra och tillräckliga mineralreserver.

● Analys av påverkan mänskliga rättigheter

Identifiering, hantering och uppföljning av verksamhetens direkta och indirekta negativa påverkan på mänskliga rättigheter.

● Arbetsmiljö, hälsa och säkerhet

Kontinuerligt och förebyggande arbete för att säkerställa en säker arbetsmiljö och friska medarbetare. Har i förlängningen påverkan på rekryteringskraft och kompetensförsörjning.

● Samhällsomvandling

Stegvis och ansvarsfull flytt av samhällen för att möjliggöra gruvdrift är en överlevnadsfråga för LKAB. Transparens, planering, dialog och samverkan med intressenterna är ett måste.

● Biologisk mångfald

LKAB arbetar proaktivt mot förluster av biologisk mångfald och ekosystemtjänster i verksamheten. Detta genom att arbeta efter hänsynshierarkins fyra steg: undvika, minimera, restaurera och kompensera skadan med fokus på landskaps- och naturtypsnivå.

● Miljöutsläpp

Minimering av negativ påverkan på vår omgivning genom aktivt arbete för att minska utsläpp till luft och vatten. Inkluderar till exempel växthusgaser, kväveoxider, svaveloxider, sidobergdeponier, anrikningsand samt miljöhändelser som oljespill och kemikaliehantering.

● Markpåverkan

LKAB påverkar samhället genom bland annat prospektering, gruvbrytning, förädling, transporter och efterbehandling. Eftersom gruvverksamhet tar mark i anspråk sker ett kontinuerligt arbete med ansvarstagande i fokus för att minimera vår påverkan.

De väsentliga frågorna presenteras översiktligt nedan. LKAB:s fokusområden för hållbarhet samt styrning av de väsentliga frågorna beskrivs närmare i GRI-appendix.

● Ansvarsfull verksamhet ● Resurseffektiv produktion ● Attraktiva LKAB ● Attraktiva samhällen

REDOVISNINGSPRINCIPER OCH GRI-INDEX

LKAB har sedan 2008 årligen upprättat en hållbarhetsredovisning enligt riktlinjerna i Global Reporting Initiative, GRI. Sedan rapporteringsåret 2014 tillämpas version G4, enligt rapporteringsalternativet "core". En redovisning enligt GRI:s riktlinjer ska täcka de tre hållbarhetsområdena ekonomi, miljö och socialt ansvar och redogöra för både styrning och resultat av företagets hållbarhetsarbete. Redovisningen ska ge en balanserad och rimlig bild av hållbarhetsarbetet och beskriva både det som är positivt och sådant som utgör utmaningar för verksamheten.

INDEX	BESKRIVNING	SIDA
ALLMÅN INFORMATION		
Strategi och analys		
G4-1	Kommentar från vd	5-6
Organisationsprofil		
G4-3	Organisationens namn	1
G4-4	Varumärken, produkter och tjänster	19-21
G4-5	Huvudkontorets lokalisering	128
G4-6	Länder där organisationen finns	116
G4-7	Ägarstruktur och bolagsform	1
G4-8	Marknader	19-21
G4-9	Bolagets storlek	Insida, 2-3
G4-10	Beskrivning av total personalstyrka ●	38 appendix
G4-11	Andel av personalstyrkan som omfattas av kollektivavtal	Appendix
G4-12	Leverantörskedja	36-37
G4-13	Större förändringar under redovisningsperioden	2
G4-14	Försiktighetsprincipens tillämpning	Appendix
G4-15	Externa stadgar, principer och initiativ	Appendix
G4-16	Medlemskap i organisationer	Appendix
Identifierade väsentliga aspekter och avgränsningar		
G4-17	Enheter som ingår i redovisningen	70-71, 116
G4-18	Process för att definiera redovisningens innehåll	69 Appendix
G4-19	Väsentliga aspekter	17, 69
G4-20	Väsentlig påverkan inom organisationen	Appendix
G4-21	Väsentlig påverkan externt	Appendix
G4-22	Korrigeringar från tidigare rapporter	Appendix
G4-23	Väsentliga förändringar jämfört med tidigare rapporter	Appendix
Intressentrelationer		
G4-24	Intressentgrupper	17, Appendix
G4-25	Identifiering och urval av intressenter	Appendix
G4-26	Metoder för samarbete med intressenter	17, 69 Appendix
G4-27	Viktiga frågor som framkommit i dialog med intressenter	Appendix

MM = Mining and Metal sektorspecifika tillägg

● Fullständig redovisning. Se GRI-appendix för information.

Sedan 2012 är hållbarhetsredovisningen integrerad med årsredovisningen, vilket reflekterar hållbarhetsfrågornas integrering i den löpande verksamheten. Redovisningen har också beaktat det branschspecifika tillägget för gruva och metaller, Mining and Metals Sector Supplement (MM). I enlighet med riktlinjerna för statligt ägda bolag, är hållbarhetsredovisningen granskad av externa revisorer. Eftersom hållbarhetsredovisningen är granskad i sin helhet redovisas inte extern granskning per informationspunkt i GRI-index nedan. Bestyrkanderapporten finns på sidan 68.

OMFATTNING, AVGRÄNSNING OCH APPENDIX

Redovisningen har liksom föregående år en tyngdpunkt i den nordiska verksamheten med järnmalmsverksamheten i Sverige och

INDEX	BESKRIVNING	SIDA
Rapportprofil		
G4-28	Redovisningsperiod	70
G4-29	Senaste redovisningen	Appendix
G4-30	Redovisningscykel	70
G4-31	Kontaktperson för rapporten	71
G4-32	GRI-index	70-71
G4-33	Policy och praxis för extern granskning	68, 70, Appendix
Styrning		
G4-34	Styrning	56, 58
Etik och integritet		
G4-56	Uppförandekod	40, 43, 58
SÄRSKILDA UPPLYSNINGAR, VÄSENTLIGA FRÅGOR		
Ekonomi		
DMA Ekonomiska resultat		
DMA	Skapat och levererat direkt ekonomiskt värde	12-15, Appendix
G4-EC1 + MM	Skapat och levererat direkt ekonomiskt värde	16-17, Appendix
G4-EC3	Organisationens förmånsbestämda åtaganden	106-108
DMA Indirekt ekonomisk påverkan		
G4-EC8	Beskrivning av betydande indirekta ekonomiska effekter	14, 42
Miljö		
DMA Material		
G4-EN1	Materialanvändning i vikt eller volym	49
DMA Energi		
G4-EN3	Energianvändning i den egna organisationen	48
G4-EN5	Energiintensitet	48
DMA + MM Biologisk mångfald		
G4-EN12 + MM	Väsentlig påverkan från aktiviteter, produkter och tjänster på den biologiska mångfalden	46-47, Appendix
MM2	Verksamheter med krav om beredskapsplan för biologisk mångfald	46-47, 97 Appendix

Norge i fokus. Division Norra och Division Södra utgör tillsammans huvuddelen av verksamheten med cirka 90 procent av koncernens totala omsättning. Utöver det ingår till viss del underlag från Division Specialprodukter, dotterbolagen LKAB Minerals och LKAB Wassara. Dessa har verksamhet utomlands, framförallt från LKAB Minerals är detta bedömt vara relevant. Det framgår löpande i rapporten i samband med rapportering av data vilka enheter som omfattas. Förändringar vad gäller avgränsning, omfattning eller mätmetoder jämfört med föregående år förklaras i redovisningen i anslutning till data eller i separat GRI-appendix.

På samma sätt som föregående år finns ett separat GRI-appendix att tillgå på LKAB:s hemsida i anslutning till års- och hållbarhetsredovisningen.

INDEX	BESKRIVNING	SIDA
DMA	Utsläpp	Appendix
G4-EN15	Direkta utsläpp av växthusgaser	48, Appendix
G4-EN16	Indirekta utsläpp av växthusgaser	48, appendix
G4-EN21 + MM	NOx, SOx samt andra väsentliga utsläpp till luft + avsteg mobila och stationära källor	48, appendix
DMA + MM	Utsläpp till vatten, spill och avfall	Appendix
G4-EN24 + MM	Totalt antal samt volym av väsentligt spill	49, Appendix
MM3	Volym jordmassor, gråberg, gruvavfall och slam, samt risker	49
DMA	Produkter och tjänster	Appendix
G4-EN27	Minskad miljöpåverkan från produkter och tjänster	19,30,32
DMA	Efterlevnad, miljö	
G4-EN29	Betydande böter och andra sanktioner pga brott mot miljölagstiftning och bestämmelser	Appendix
DMA	Miljöpåverkan i leverantörsledet	Appendix
G4-EN33	Miljöpåverkan i leverantörsledet	36-37, Appendix
DMA	Klagomålsmekanism för miljöärenden	Appendix
G4-EN34	Rapporterade miljöärenden som mottagits och hanterats	Appendix
	Socialt	
	Anställningsförhållande och arbetsvillkor	
DMA + MM	Anställning	Appendix
G4-LA1	Totalt antal anställda och personalomsättning	38, Appendix
DMA + MM	Arbetsmiljö, hälsa och säkerhet	Appendix
G4-LA6 + MM	Skador, arbetsrelaterade sjukdomar, förlorade arbetsdagar, frånvaro samt arbetsrelaterade dödsolyckor	40, Appendix
DMA	Mångfald och jämställdhet	Appendix
G4-LA12	Mångfald inom styrelse, ledning och personalstyrka ●	39, 64-66, Appendix
DMA	Bedömning av arbetsvillkor hos leverantörer	Appendix
G4-LA15	Bedömning av arbetsvillkor i leverantörsledet	36-37 Appendix
DMA	Klagomålsmekanism för ärenden rörande arbetsvillkor	Appendix
G4-LA16	Rapporterade ärenden avseende arbetsvillkor som mottagits och hanterats ●	Appendix

I appendix finns samlade förklaringar till förändringar, en utförlig beskrivning av processen för att ta fram väsentlighetsanalysen samt de mer detaljerade beskrivningarna av hållbarhetsstyrning för relevanta aspekter.

I appendix beskrivs även eventuella avsteg som görs i rapporteringen i enlighet med G4:s krav. I GRI-indexet nedan anges om informationen finns i års- och hållbarhetsredovisningen, och/eller i appendix.

KONTAKT

Kontaktperson för LKAB:s hållbarhetsredovisning är Grete Solvang Stoltz, direktör HR och hållbarhet, grete.solvang.stoltz@lkab.com.

INDEX	BESKRIVNING	SIDA
	Mänskliga rättigheter	
DMA	Icke-diskriminering	Appendix
G4-HR3	Diskrimineringsfall	40
DMA + MM	Ursprungsbefolkningars rättigheter	Appendix
G4-HR8	Kränkningar mot ursprungsbefolkningars rättigheter	25, 43, appendix
MM5	Verksamhet i anslutning till ursprungsbefolkningars traditionella områden, och överenskommelser med ursprungsbefolkningar	25, 43, Appendix
DMA	Granskning/genomlysning mänskliga rättigheter	Appendix
G4-HR9	Verksamheter som granskats med avseende på mänskliga rättigheter	6,36-37, 43, 52, Appendix
DMA	Bedömning av mänskliga rättigheter hos leverantörer	Appendix
G4-HR11	Mänskliga rättigheter i leverantörsledet	36-37, Appendix
DMA	Klagomålsmekanismer för ärenden rörande mänskliga rättigheter	Appendix
G4-HR12	Rapporterade ärenden avseende mänskliga rättigheter som mottagits och hanterats ●	Appendix
	Samhälle	
DMA + MM	Lokalsamhälle	Appendix
G4-S02	Väsentlig, faktisk eller potentiell negativ påverkan på lokala samhällen	25, 28-29, 42-45
MM6	Markdispyter med lokala samhällen och ursprungsbefolkningar	25
DMA	Korruption	Appendix
G4-S05	Korruptionsincidenter	40
DMA	Klagomålsmekanismer rörande samhällspåverkan	Appendix
G4-S011	Rapporterade ärenden som mottagits och hanterats	Appendix
	Förflyttning (bosättning)	
MM9	Hushåll som omfattas av flytt, samt påverkan på uppehälle	44-45
DMA	Plan för stängning	Appendix
MM10	Verksamheter med stängningsplaner på plats	46-47, 97 Appendix
DMA	Krisberedskap	28, 46, Appendix

KONCERNÖVERSIKT

KONCERNEN

Från och med fjärde kvartalet 2016 sker styrning och uppföljning av verksamheten enligt en ny koncernstruktur. Verksamheten är indelad i tre divisioner: Division Norra, Division Södra och Division Specialprodukter. Koncerngemensamma funktioner följs upp i segmentet Övrigt där vissa delar drivs i bolagsform som helägda dotterbolag. De levererar

rar i huvudsak produkter och tjänster inom koncernen.

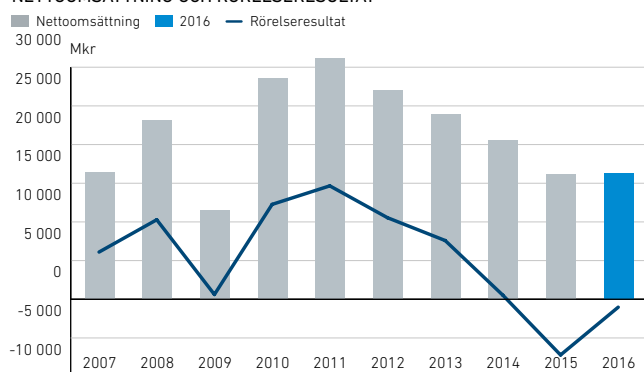
En omräkning har skett för helåren 2016 och 2015 i enlighet med den nya strukturen. Koncernens resultat samt beskrivning av hur resultatet fördelas mellan olika rörelsesegment, beskrivs nedan samt i Not 3 på sidan 93.

EKONOMISK ÖVERSIKT

KONCERNEN I SAMMANDRAG (MKR)	2016	2015
Nettoomsättning	16 343	16 200
Underliggande rörelseresultat ¹	1 621	1 548
Kostnader för avsättning till samhällsomvandling	-2 106	-1 568
Nedskrivning av materiella anläggningstillgångar	-1 192	-7 136
Rörelseresultat	-1 677	-7 156
Finansnetto	613	-115
Resultat före skatt	-1 063	-7 271
Periodens resultat	-978	-5 686

¹ Underliggande rörelseresultat definieras i not 42, sidan 117.

NETTOOMSÄTTNING OCH RÖRELSERESULTAT

ANALYS AV FÖRÄNDRING RÖRELSERESULTAT (MKR)	2016
Rörelseresultat 2015	-7 156
Leveransvolym och mix	1 825
Priser	672
Valutaeffekt	233
Säkringar av valuta och järnmalmpris	-2 587
Kostnad för avsättning samhällsomvandling	-538
Nedskrivning anläggningstillgångar	5 944
Avskrivningar	54
Produktionsvolym, lager	-694
Övriga kostnader och övriga intäkter	570
Rörelseresultat 2016	-1 677

För helåret 2016 har ökade leveransvolym, förbättrade priser och kostnadseffektiviseringar bidragit till det förbättrade resultatet. Säkringar, som i huvudsak gjordes vid de lägre prisnivåer som rådde under fjärde kvartalet 2015 och första kvartalet 2016, har däremot haft en negativ påverkan. De genomfördes för att dämpa effekterna av pris- och valutaförändringar på marknaden, vilket inneburit att LKAB inte fullt ut kunnat ta del av prisuppgången under 2016.

Under året har kostnadseffektiviseringar om cirka 700 Mkr uppnåtts, vilket är enligt plan. Nedskrivning av anläggningstillgångar påverkade rörelseresultatet negativt med 1 192 Mkr, att jämföra med 7 136 Mkr för helåret 2015.

Finansnettot för 2016 uppgick till 613 (-115) Mkr vilket främst beror på en bättre avkastning på placeringar, positivt valutaneito och positiva effekter från säkringsverksamheten.

FINANSIELL STÄLLNING

FINANSIELL NETTOSKULD (MKR)	2016	2015
Låneskulder	5 105	2 996
Avsättningar till pensioner	1 877	1 860
Avsättningar samhällsomvandling	13 062	12 234
Avsättningar efterbehandling	1 276	1 253
Avgår:		
Likvida medel	-2 624	-4 335
Kortfristiga placeringar	-11 271	-10 225
Finansiella placeringar	-1 096	-581
Finansiell nettoskuld	6 330	3 202

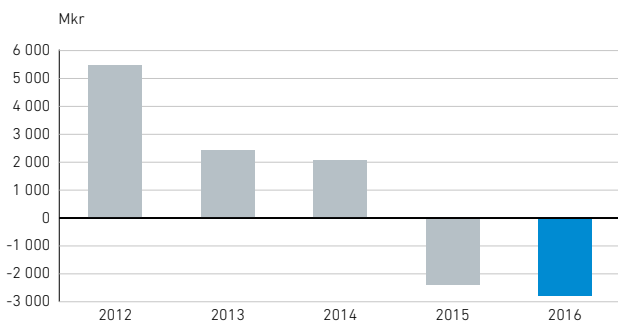
Ökningen av finansiell nettoskuld beror främst på en ökad upplåning och ökade avsättningar till samhällsomvandling.

NETTOSKULDSÄTTNINGSGRAD (MKR)	2016	2015
Finansiell nettoskuld, Mkr	6 330	3 202
Eget kapital, Mkr	30 551	32 116
Nettoskuldsättningsgrad, %	20,7	10,0

Nettoskuldsättningsgraden ökade till 20,7 (10,0) procent till följd av den ökade finansiella nettoskulden och ett lägre eget kapital. Det egna kapitalet minskade främst med anledning av nedskrivningen av dagbrottsgruvan Mertainen, negativ påverkan från säkringsverksamheten samt ökade kostnader för avsättning till samhällsomvandling.

OPERATIVT KASSAFLÖDE OCH INVESTERINGAR

OPERATIVT KASSAFLÖDE

OPERATIVT KASSAFLÖDE (MKR)	2016	2015	FÖRÄNDRING
Kassaflöde från den löpande verksamheten	3 569	3 672	-103
Förändring rörelsekapital	-3 043	162	-3 205
Investeringsutbetalningar (netto)	-3 288	-6 204	2 916
Operativt kassaflöde	-2 762	-2 370	-392

Operativt kassaflöde försämrades jämfört med 2015. Kassaflödet från den löpande verksamheten blev däremot i nivå med föregående år, vilket främst är en effekt av ett bättre resultat som motverkats av ökade utbetalningar till samhällsomvandlingarna. Rörelsekapitalet påverkades negativt av ökad kapitalbindning för ställda säkerheter för utestående säkringspositioner och för kundfordringar. Lägre investeringsutbetalningar bidrog positivt.

INVESTERINGAR, TOTALT OCH PER DIVISION (MKR)	2016	2015
Koncernen	3 341	6 354
Division Norra	883	1 258
Division Södra	1 997	4 004
Division Specialprodukter	14	31
Övriga segment	447	1 061

Årets investeringar uppgick till 3 341 Mkr varav 2 240 Mkr avser investeringar inom tillväxtprogrammet samt 409 Mkr för den nya huvudnivån i Kiruna underjordsgruva. Vid underjordsgruvan i Kiruna har den fjärde av totalt fem etapper av huvudnivån på 1 365 meters djup tagits i drift. Den femte och sista etappen kommer att tas i drift successivt under nästa år.

I Narvik har en ny skeppslastare och kaj inklusive ny transportlogistik och siktstation tagits i drift under året.

För att möta skärpta miljövillkor för utsläpp till luft har investeringar i rökgasrening i pelletsverket i Svappavaara drifttagits under året. Årets investeringar i miljöskydd, rökgasrenings- och dammanläggningar, uppgår till 172 (487) Mkr.

MODERBOLAGET

Moderbolaget LKAB består av Division Norra och Division Södra och de koncernstaber som redovisas under övriga segment. I moderbolaget finns huvuddelen av LKAB:s rörelsedrivande verksamhet samt bolagets finansiella verksamhet.

MODERBOLAGET I SAMMANDRAG (MKR)	2016	2015
Nettoomsättning	14 904	14 770
Underliggande rörelseresultat ¹	902	1 010
Kostnader för samhällsomvandling	-2 106	-1 568
Nedskrivning av materiella anläggningstillgångar	-1 184	-6 096
Rörelseresultat	-2 388	-6 654
Investeringar i materiella anläggningstillgångar	3 087	5 817
Avskrivningar	-2 213	-2 151
Leveranser järnmalm, Mt	27,0	24,2
Produktion järnmalm, Mt	26,9	24,5

¹ Underliggande rörelseresultat definieras i not 42, sidan 117.

UTSIKTER 2017

LKAB bedömer att marknadsläget kommer att vara i stort sett oförändrat under 2017. Överutbudssituationen inom järnmalmsfines förväntas bestå, vilket innebär fortsatt press på järnmalmspriserna och därmed också på LKAB:s lönsamhet. Efterfrågan på LKAB:s pellets är fortsatt stark och strategin med att maximera pelletsproduktionen ligger fast. LKAB fortsätter omställningsarbetet med fokus på lönsamhet, produktivitetsförbättringar och kostnadssänkningar för ökad konkurrenskraft.

Arbetet med samhällsomvandlingen går in i en intensivare fas med fortsatta avsättningar och ökat antal förvärv, vilket innebär ökade utbetalningar under det kommande året.

RIKTLINJER FÖR ERSÄTTNING TILL LEDANDE BEFATTNINGSHAVARE

De av årsstämman beslutade riktlinjerna för 2016 samt redovisning av ersättning till ledande befattningshavare, framgår av Not 6 på sidorna 106-108.

Styrelsen föreslår årsstämman den 27 april 2017 att besluta om nya riktlinjer baserade på regeringens riktlinjer för ersättning och andra anställningsvillkor för ledande befattningshavare, antagna den 22 december 2016. Styrelsens förslag är utformat för att säkerställa att LKAB-koncernen kan erbjuda en marknadsmässig och konkurrenskraftig kompensation som förmår attrahera och behålla kvalificerade medarbetare till LKAB:s koncernledning.

DIVISIONER

DIVISION NORRA

Divisionen producerar både masugnspelletts och pellets för ståltillverkning via direktreduktion, DR-pellets, i gruvor och förädlingsverk i Kiruna. De förädlade järnmalmsprodukterna transporteras på Malmbanan och Ofofanens järnväg till hamnen i Narvik för utskeppning till stålverkskunder runt om i världen.

MKR	2016	2015
Nettoomsättning	10 376	8 606
Underliggande rörelseresultat ¹	2 891	1 002
Kostnader för avsättning till samhällsomvandling	-1 727	-1 308
Nedskrivning av anläggningstillgångar		-3 641
Rörelseresultat	1 164	-3 947
Investeringar	883	1 258
Avskrivningar	-1 264	-1 332
Leveranser järnmalm, Mt	15,5	14,2
Pelletsandel leveranser, %	90	87
Produktion järnmalmsprodukter, Mt	15,2	13,8

¹ Underliggande rörelseresultat definieras i not 42, sidan 117.

Årets omsättning ökade med 20 procent, främst med anledning av högre leveransvolymerna samt något högre järnmalmspris än föregående år. Kostnaderna, exklusive avsättningar för samhällsomvandling och nedskrivning, var lägre än föregående år. Högre kostnader till följd av ökade produktions- och leveransvolymerna samt schaktrenoveringar, motverkades av kostnadseffektiviseringar. Under 2016 har kostnaderna för avsättningar till samhällsomvandlingen ökat delvis som en effekt av överenskommelsen mellan Trafikverket och LKAB i vilken LKAB bekostar väg E10:s dragning genom Kiruna.

DIVISION SPECIALPRODUKTER

Division Specialprodukter omfattar LKAB Minerals som säljer mineraler för industriell användning samt LKAB Wassara som säljer borrhäls tekniska system till gruv- och anläggningsindustrin.

MKR	2016	2015
Nettoomsättning	1 598	1 619
Rörelseresultat före reavinst vid försäljning av verksamhet	95	89
Rörelseresultat	95	137
Investeringar	14	31
Avskrivningar	-33	-36

För helåret 2016 var nettoomsättning och rörelseresultat före reavinst vid försäljning av verksamhet, högre än föregående år. För att möta utvecklingen med lägre priser har ett effektiviseringsprogram genomförts inom LKAB Minerals, vilket påverkat resultatet positivt. Under december tecknades ett större avtal om leveranser av MagnaDense till gasledningen Tuxpan mellan USA och Mexiko, vilket stärker positionen inom offshoremarknaden. LKAB Wassara erhöll under perioden en större order avseende leverans av borrhäls och pumputrustning till ombyggnationen av Slussen i Stockholm.

DIVISION SÖDRA

Divisionen producerar masugnspelletts och fines i gruvor och förädlingsverk i Malmberget och Svappavaara. De förädlade järnmalmsprodukterna transporteras på Malmbanan främst till hamnen i Luleå för utskeppning till europeiska stålverkskunder.

MKR	2016	2015
Nettoomsättning	7 162	5 998
Underliggande rörelseresultat ¹	1 293	479
Kostnader för avsättning till samhällsomvandling	-379	-260
Nedskrivning av anläggningstillgångar	-1 192	-3 495
Rörelseresultat	-278	-3 276
Investeringar	1 997	4 004
Avskrivningar	-782	-794
Leveranser järnmalmsprodukter, Mt	11,5	10,1
Pelletsandel leveranser, %	76	80
Produktion järnmalmsprodukter, Mt	11,7	10,7

¹ Underliggande rörelseresultat definieras i not 42, sidan 117.

För helåret 2016 ökade omsättningen som en effekt av högre leveransvolymerna samt något högre järnmalmspris än föregående år. Kostnaderna, exklusive avsättningar för samhällsomvandling och nedskrivning, var högre än föregående år. Ökade kostnader beror främst på högre produktions- och leveransvolymerna samt högre energipriser, vilket till viss del motverkades av kostnadseffektiviseringar. I november slöts ett avtal med Gällivare kommun om ersättning för kommunala verksamhetslokaler och mark i Malmberget. Bolagets styrelse beslutade i december 2016 att dagbrottsgruvan i Mertainen läggs i malpåse vilket resulterat i en nedskrivning av anläggningar med 1 192 Mkr.

ÖVRIGA SEGMENT

Koncerngemensamma funktioner och verksamheter som ingår i rörelsedrivande dotterbolag är samlade i segmentet Övrigt. Här ingår även den finansiella verksamheten inklusive de transaktioner och resultat som avser finansiella säkringar för järnmalmspris, valuta och inköp av el.

MKR	2016	2015
Nettoomsättning exkl säkringar	1 918	2 250
Nettoomsättning säkringar	-2 733	-146
Totalt nettoomsättning	-815	2 104
Rörelseresultat	-2 680	-195
Investeringar	447	1 061
Avskrivningar	-667	-638

För helåret 2016 påverkades nettoomsättning och rörelseresultat negativt med 2 733 Mkr avseende säkringsverksamheten. Nettoomsättning exklusive säkringar innefattar främst verksamheten inom LKAB Berg och Betong.

INNEHÅLL

FINANSIELLA RAPPORTER – KONCERNEN

76

Resultaträkning	76
Rapport över totalresultat	76
Rapport över finansiell ställning	77
Rapport över förändringar i eget kapital	78
Rapport över kassaflöden	79

FINANSIELLA RAPPORTER – MODERBOLAGET

80

Resultaträkning	80
Rapport över totalresultat	80
Balansräkning	81
Rapport över förändringar i eget kapital	83
Kassaflödesanalys	84

NOTER

85

Not 1	Väsentliga redovisningsprinciper	85
Not 2	Intäkternas fördelning	92
Not 3	Segmentsrapportering	92
Not 4	Övriga rörelseintäkter	94
Not 5	Övriga rörelsekostnader	94
Not 6	Anställda, personalkostnader och ledande befattningshavares ersättningar	94
Not 7	Arvode och kostnadsersättning till revisorer	96
Not 8	Rörelsens kostnader fördelade på kostnadsslag	96
Not 9	Nedskrivningar materiella tillgångar	96
Not 10	Finansnetto	97
Not 11	Bokslutsdispositioner	97
Not 12	Skatter	98
Not 13	Resultat per aktie	100
Not 14	Immateriella anläggningstillgångar	100
Not 15	Materiella anläggningstillgångar drift	101

Not 16	Materiella anläggningstillgångar samhällsomvandling	103
Not 17	Andelar i intresseföretag	103
Not 18	Innehav i gemensam verksamhet	103
Not 19	Fordringar hos koncernföretag och intresseföretag	103
Not 20	Finansiella placeringar	104
Not 21	Andra långfristiga värdepappersinnehav	104
Not 22	Långfristiga fordringar och övriga fordringar	104
Not 23	Varulager	104
Not 24	Kundfordringar	104
Not 25	Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	104
Not 26	Eget kapital	105
Not 27	Räntebärande skulder	105
Not 28	Skulder till kreditinstitut	105
Not 29	Pensioner	106
Not 30	Avsättningar	108
Not 31	Samhällsomvandling	109
Not 32	Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	110
Not 33	Värdering av finansiella tillgångar och skulder till verkligt värde samt kategoriindelning	110
Not 34	Finansiella risker och riskhantering	112
Not 35	Investeringsåtaganden	115
Not 36	Ställda säkerheter och eventalförpliktelser	115
Not 37	Närstående	115
Not 38	Koncernföretag	115
Not 39	Obeskattade reserver	116
Not 40	Specifikationer till rapport över kassaflöden	116
Not 41	Händelser efter balansdagen	117
Not 42	Förslag till disposition beträffande bolagets vinst	117
Not 43	Nyckeltal – upplysningar	117

RAPPORT ÖVER RESULTAT FÖR KONCERNEN

1 januari–31 december

Mkr	Not	2016	2015
	1		
Nettoomsättning	2,3	16 343	16 200
Kostnad för sålda varor	14,15,16,31	-17 116	-22 280
Bruttoresultat		-773	-6 080
Försäljningskostnader		-143	-165
Administrationskostnader		-464	-512
Forsknings- och utvecklingskostnader		-245	-365
Övriga rörelseintäkter	4	227	318
Övriga rörelsekostnader	5	-279	-354
Rörelseresultat	3,6,7,8,9	-1 677	-7 156
Finansiella intäkter		898	293
Finansiella kostnader		-285	-408
Finansnetto	10	613	-115
Resultat före skatt		-1 063	-7 271
Skatt	12	85	1 585
Årets resultat		-978	-5 686
Hänförligt till moderbolagets aktieägare	13	-978	-5 686
Resultat per aktie före och efter utspädning (kr)	13	-1 397	-8 122
Antal aktier		700 000	700 000

RAPPORT ÖVER TOTALRESULTAT FÖR KONCERNEN

Årets resultat		-978	-5 686
Övrigt totalresultat			
Poster som inte kan omföras till årets resultat			
Aktuariella vinster och förluster på förmånsbestämda pensionsplaner		-79	173
Skatt hänförlig till aktuariella vinster och förluster		17	-38
		-62	135
Poster som har omförts eller kan omföras till årets resultat			
Årets omräkningsdifferenser vid omräkning av utländska verksamheter	26	67	-85
Årets förändringar i verkligt värde på finansiella tillgångar som kan säljas	26	345	-284
Årets förändringar i verkligt värde på kassaflödessäkringar	26	-969	126
Förändringar i verkligt värde på kassaflödessäkringar överfört till årets resultat	26	-232	414
Skatt hänförlig till komponenter i kassaflödessäkringar	26	264	-119
Summa poster som återförs till årets resultat		-525	52
Övrigt totalresultat		-587	187
Årets totalresultat hänförligt till moderbolagets aktieägare:		-1 565	-5 499

RAPPORT ÖVER FINANSIELL STÄLLNING FÖR KONCERNEN

Per den 31 december

Mkr	Not	2016	2015
	1,33,34,37		
Tillgångar	18,35		
Anläggningstillgångar			
Immateriella anläggningstillgångar	14	212	215
Materiella anläggningstillgångar drift	15	32 076	32 462
Materiella anläggningstillgångar samhällsomvandling	16	2 009	2 235
Andelar i intresseföretag	17	38	45
Finansiella placeringar	20	1 096	581
Långfristiga fordringar	22	0	0
Uppskjutna skattefordringar	12	30	19
Summa anläggningstillgångar		35 461	35 558
Omsättningstillgångar			
Varulager	23	2 836	2 915
Kundfordringar	24	2 094	1 320
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	25	815	282
Övriga kortfristiga fordringar	22	2 525	1 392
Kortfristiga placeringar	20,40	11 271	10 225
Likvida medel	40	2 624	4 335
Summa omsättningstillgångar		22 164	20 470
Summa tillgångar		57 626	56 028
Eget kapital och skulder			
Eget kapital	26,42		
Aktiekapital		700	700
Reserver		-373	152
Balanserade vinstmedel inklusive årets resultat		30 224	31 264
Eget kapital hänförligt till moderbolagets aktieägare		30 551	32 116
Summa eget kapital		30 551	32 116
Långfristiga skulder			
Långfristiga räntebärande skulder	27	3 234	1 996
Övriga skulder		4	
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	29	1 877	1 860
Avsättningar Samhällsomvandling	30,31	9 914	10 951
Övriga avsättningar	30	1 198	1 178
Uppskjutna skatteskulder	12	1 512	1 915
Summa långfristiga skulder		17 740	17 900
Kortfristiga skulder			
Kortfristiga räntebärande skulder	27	1 871	1 000
Leverantörsskulder		1 283	1 573
Övriga kortfristiga skulder		1 343	443
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	32	1 559	1 560
Avsättningar Samhällsomvandling	30,31	3 148	1 283
Övriga avsättningar	30	131	152
Summa kortfristiga skulder		9 335	6 011
Summa skulder		27 075	23 911
Summa eget kapital och skulder		57 626	56 028

RAPPORT ÖVER FÖRÄNDRINGAR I EGET KAPITAL FÖR KONCERNEN

SE NOT 26		EGET KAPITAL HÄNFÖRLIGT TILL MODERBOLAGETS AKTIEÄGARE				
		Reserver				
Mkr	Aktiekapital	Omräknings-reserv	Verkligt värdereserv	Säkrings-reserv	Balanserade vinstmedel inkl årets resultat	Totalt eget kapital
Ingående eget kapital 2015-01-01	700	-65	481	-316	36 954	37 754
Årets resultat					-5 686	-5 686
Årets övrigt totalresultat		-85	-284	421	135	187
Årets totalresultat		-85	-284	421	-5 551	-5 499
Utdelning					-139	-139
Utgående eget kapital 2015-12-31	700	-150	197	105	31 264	32 116

SE NOT 26		EGET KAPITAL HÄNFÖRLIGT TILL MODERBOLAGETS AKTIEÄGARE				
		Reserver				
Mkr	Aktiekapital	Omräknings-reserv	Verkligt värdereserv	Säkrings-reserv	Balanserade vinstmedel inkl årets resultat	Totalt eget kapital
Ingående eget kapital 2016-01-01	700	-150	197	105	31 264	32 116
Årets resultat					-978	-978
Årets övrigt totalresultat		67	345	-937	-62	-587
Årets totalresultat		67	345	-937	-1 040	1 565
Utdelning						
Utgående eget kapital 2016-12-31	700	-83	542	-832	30 224	30 551

RAPPORT ÖVER KASSAFLÖDEN FÖR KONCERNEN

1 januari–31 december

Mkr	Not	2016	2015
	1,40		
Den löpande verksamheten			
Resultat före skatt		-1 063	-7 271
Justering för poster som inte ingår i kassaflödet		5 780	11 559
Betald inkomstskatt		-58	-315
Utbetalning samhällsomvandling	30,31	-1 035	-291
Utbetalning övriga avsättningar	30	-55	-10
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsekapital		3 569	3 672
Kassaflöde från förändringar i rörelsekapital			
Ökning (-)/Minskning (+) av varulager		79	-362
Ökning (-)/Minskning (+) av rörelsefordringar		-2 610	300
Ökning (+)/Minskning (-) av rörelseskulder		-511	224
Förändring av rörelsekapital		-3 043	162
Kassaflöde från den löpande verksamheten		526	3 834
Investeringsverksamheten			
Förvärv av materiella anläggningstillgångar		-3 341	-6 354
Avyttring av materiella anläggningstillgångar		53	150
Förändring av finansiella anläggningstillgångar		-113	78
Avyttringar/investeringar (netto) i kortfristiga placeringar		-1 046	1 279
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-4 447	-4 847
Finansieringsverksamheten			
Upplåning		2 114	204
Reglering av övriga avsättningar			-96
Utbetald utdelning till moderbolagets aktieägare			-139
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		2 114	-31
Årets kassaflöde		-1 807	-1 044
Likvida medel vid årets början		4 335	5 358
Valutakursdifferens i likvida medel		96	22
Likvida medel vid årets slut		2 624	4 335
Mkr		2016	2015
Koncernen – operativt kassaflöde			
Kassaflöde från den löpande verksamheten		526	3 834
Förvärv av materiella anläggningstillgångar		-3 341	-6 354
Avyttring av materiella anläggningstillgångar		53	150
Operativt kassaflöde (exklusive kortfristiga placeringar)		-2 762	-2 370
Förvärv/avyttring av finansiella tillgångar (netto)		-1 159	1 357
Kassaflöde efter investeringsverksamheten		-3 921	-1 013
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		2 114	-31
Årets kassaflöde		-1 807	-1 044

RESULTATRÄKNING FÖR MODERBOLAGET

1 januari–31 december

Mkr	Not	2016	2015
	1,37		
Nettoomsättning	2,3	14 904	14 770
Kostnad för sålda varor	15,16,31	-16 687	-20 675
Bruttoresultat		-1 784	-5 905
Försäljningskostnader		-38	-51
Administrationskostnader		-293	-343
Forsknings- och utvecklingskostnader		-278	-373
Övriga rörelseintäkter	4	15	36
Övriga rörelsekostnader	5	-10	-17
Rörelseresultat	6,7,8,9	-2 388	-6 654
Resultat från finansiella poster:			
Resultat från andelar i koncernföretag		255	2
Resultat från övriga värdepapper och fordringar som är anläggningstillgångar		49	51
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter		731	207
Räntekostnader och liknande resultatposter		-181	-313
Resultat efter finansiella poster	10	-1 534	-6 706
Bokslutsdispositioner	11	-752	1 645
Resultat före skatt		-2 285	-5 061
Skatt	12	421	1 082
Årets resultat		-1 865	-3 979

RAPPORT ÖVER TOTALRESULTAT FÖR MODERBOLAGET

Årets resultat		-1 865	-3 979
Övrigt totalresultat			
Årets totalresultat		-1 865	-3 979

BALANSRÄKNING FÖR MODERBOLAGET

Per den 31 december

Mkr	Not	2016	2015
	1,33,34		
Tillgångar	35		
Anläggningstillgångar			
Immateriella anläggningstillgångar	14	48	38
Materiella anläggningstillgångar drift	15	26 449	27 076
Materiella anläggningstillgångar samhällsomvandling	16	2 009	2 235
Finansiella anläggningstillgångar			
Andelar i koncernföretag	38	2 120	1 884
Andelar i intresseföretag	17	40	40
Fordringar hos koncernföretag	19,37	1 604	1 242
Andra långfristiga värdepappersinnehav	21	246	131
Andra långfristiga fordringar	22	110	107
Uppskjuten skattefordran	12	2 380	1 960
Summa finansiella anläggningstillgångar		6 501	5 365
Summa anläggningstillgångar		35 007	34 714
Omsättningstillgångar			
Varulager	23	2 333	2 277
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar	24	1 785	1 063
Fordringar hos koncernföretag	37	1 201	1 324
Övriga kortfristiga fordringar	22	2 414	961
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	25	769	296
Summa kortfristiga fordringar		6 170	3 645
Kortfristiga placeringar	40	11 115	11 800
Kassa och bank	40	2 124	2 338
Summa omsättningstillgångar		21 742	20 060
Summa tillgångar		56 748	54 774

BALANSRÄKNING FÖR MODERBOLAGET

Per den 31 december

Mkr	Not	2016	2015
Eget kapital och skulder	1,33,34		
Eget kapital	26		
Bundet eget kapital			
Aktiekapital (700 000 st)		700	700
Reservfond		697	697
Fritt eget kapital	42		
Balanserat resultat		16 025	20 003
Årets resultat		-1 865	-3 979
Summa eget kapital		15 557	17 422
Obeskattade reserver	39	17 663	16 624
Avsättningar			
Avsättningar Samhällsomvandling	30,31	9 914	10 951
Övriga avsättningar	29,30	1 486	1 526
Summa avsättningar		11 400	12 478
Långfristiga skulder			
Obligationslån	28	3 234	1 996
Övriga långfristiga skulder		4	
Summa långfristiga skulder		3 238	1 996
Kortfristiga skulder			
Skulder till kreditinstitut	28	1 871	1 000
Leverantörsskulder		929	1 099
Skulder till koncernföretag	37	1 298	1 170
Övriga kortfristiga skulder		109	204
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	32	1 403	1 346
Avsättningar Samhällsomvandling	30,31	3 148	1 283
Övriga avsättningar	30	131	152
Summa kortfristiga skulder		8 890	6 254
Summa eget kapital och skulder		56 748	54 774

RAPPORT ÖVER FÖRÄNDRINGAR I EGET KAPITAL FÖR MODERBOLAGET

SE NOT 26	BUNDET EGET KAPITAL		FRITT EGET KAPITAL		Totalt eget kapital	
	Mkr	Aktiekapital	Reservfond	Balanserat resultat		Årets resultat
Ingående eget kapital 2015-01-01		700	697	20 142		21 539
Årets totalresultat					-3 979	-3 979
Utdelning				-139		-139
Utgående eget kapital 2015-12-31		700	697	20 003	-3 979	17 422

SE NOT 26	BUNDET EGET KAPITAL		FRITT EGET KAPITAL		Totalt eget kapital	
	Mkr	Aktiekapital	Reservfond	Balanserat resultat		Årets resultat
Ingående eget kapital 2016-01-01		700	697	16 025		17 422
Årets totalresultat					-1 865	-1 865
Utdelning						
Utgående eget kapital 2016-12-31		700	697	16 025	-1 865	15 557

KASSAFLÖDESANALYS FÖR MODERBOLAGET

1 januari–31 december

Mkr	Not	2016	2015
	1,40		
Den löpande verksamheten			
Resultat efter finansiella poster		-1 534	-6 706
Justering för poster som inte ingår i kassaflödet		5 267	10 169
Betald inkomstskatt		-31	-288
Utbetalning samhällsomvandling	30,31	-1 035	-291
Utbetalning övriga avsättningar	30	-55	-10
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsekapital		2 612	2 874
Kassaflöde från förändringar i rörelsekapital			
Ökning (-)/Minskning (+) av varulager		-56	-337
Ökning (-)/Minskning (+) av rörelsefordringar		-2 373	607
Ökning (+)/Minskning (-) av rörelseskulder		-190	-36
Förändring av rörelsekapital		-2 619	234
Kassaflöde från den löpande verksamheten		-7	3 108
Investeringsverksamheten			
Förvärv av materiella anläggningstillgångar		-3 087	-5 817
Avyttring av materiella anläggningstillgångar		332	151
Lämnade aktieägartillskott		-261	-157
Förändring av finansiella anläggningstillgångar		-372	330
Avyttringar/investeringar (netto) i kortfristiga placeringar		-1 002	1 287
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-4 390	-4 206
Finansieringsverksamheten			
Upplåning		2 113	204
Erhållna koncernbidrag		287	125
Reglering av övriga avsättningar			-96
Utbetald utdelning			-139
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		2 400	94
Årets kassaflöde		-1 997	-1 004
Likvida medel vid årets början		4 126	5 108
Valutakursdifferens i likvida medel		95	22
Likvida medel vid årets slut		2 224	4 126

NOTER TILL DE FINANSIELLA RAPPORTERNA

NOT 1

VÄSENTLIGA REDOVISNINGSPRINCIPER

1 Överensstämmelse med normgivning och lag

Koncernredovisningen har upprättats i enlighet med International Financial Reporting Standards (IFRS) utgivna av International Accounting Standards Board (IASB) sådana de antagits av EU. Vidare har Rådet för finansiell rapporterings rekommendation RFR 1 Kompletterande redovisningsregler för koncerner tillämpats.

Moderbolaget tillämpar samma redovisningsprinciper som koncernen utom i de fall som anges nedan under avsnittet "Moderbolagets redovisningsprinciper".

Årsredovisningen och koncernredovisningen har godkänts för utfärdande av styrelsen och vd den 21 mars 2017. Koncernens rapport över resultat och övrigt totalresultat och rapport över finansiell ställning och moderbolagets resultat- och balansräkningar blir föremål för fastställelse på årsstämman den 27 april 2017.

2 Värderingsgrunder tillämpade vid upprättandet av de finansiella rapporterna

Tillgångar och skulder är redovisade till historiska anskaffningsvärden, förutom vissa finansiella tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde. Finansiella tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde består av derivatinstrument, finansiella tillgångar klassificerade som finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultatet eller finansiella tillgångar som kan säljas.

En förmånsbestämd pensionsskuld/tillgång redovisas till nettot av verkligt värde på förvaltningstillgångar och nuvärdet av den förmånsbestämda skulden, justerat för eventuella tillgångsbegränsningar.

3 Funktionell valuta och rapporteringsvaluta

Moderbolagets funktionella valuta är svenska kronor som även utgör rapporteringsvalutan för moderbolaget och för koncernen. Det innebär att de finansiella rapporterna presenteras i svenska kronor. Samtliga belopp är, om inte annat anges, avrundade till närmaste miljoner kronor.

4 Bedömningar och uppskattningar i de finansiella rapporterna

Att upprätta de finansiella rapporterna i enlighet med IFRS kräver att företagsledningen gör bedömningar och uppskattningar samt gör antaganden som påverkar tillämpningen av redovisningsprinciperna och de redovisade beloppen av tillgångar, skulder, intäkter och kostnader. Verkliga utfallet kan avvika från dessa uppskattningar och bedömningar.

Uppskattningarna och antagandena ses över regelbundet. Ändringar av uppskattningar redovisas i den period ändringen görs om ändringen endast påverkat denna period, eller i den period ändringen görs och framtida perioder om ändringen påverkar både aktuell period och framtida perioder.

Bedömningar gjorda av företagsledningen vid tillämpningen av IFRS som har en betydande inverkan på de finansiella rapporterna och gjorda uppskattningar som kan medföra väsentliga justeringar i det påföljande årets finansiella rapporter beskrivs närmare i avsnittet 28 Viktiga uppskattningar och bedömningar.

5 Väsentliga tillämpade redovisningsprinciper

De nedan angivna redovisningsprinciperna för koncernen har tillämpats konsekvent på samtliga perioder som presenteras i koncernens finansiella rapporter, om inte annat framgår. Koncernens redovisningsprinciper har tillämpats konsekvent på rapportering och konsolidering av moderbolag, dotterbolag och gemensam verksamhet.

6 Förändringar 2016

6.1 Ändrade redovisningsprinciper föranledda av nya eller ändrade IFRS

Nya eller ändrade standarder och nya tolkningar har inte haft någon väsentlig påverkan på koncernens finansiella rapporter för 2016.

7 Nya IFRS som ännu inte börjat tillämpas

Nedan sammanfattas de nya eller ändrade IFRS som träder ikraft först under kommande räkenskapsår och som bedöms kunna vara tillämpliga för LKAB. Förtidstillämpning har inte skett vid upprättandet av dessa finansiella rapporter.

Standarder	Tillämpas för räkenskapsår som börjar:
IFRS 9 Finansiella instrument	1 januari 2018 eller senare
IFRS 15 Intäkter från avtal med kunder, inklusive ändringar i IFRS 15: Tillämpningstidpunkt för IFRS 15	1 januari 2018 eller senare
Förtydliganden i IFRS 15 Intäkter från avtal med kunder ¹	
IFRS 16 Leases ¹	1 januari 2019 eller senare
Ändringar i IAS 7 Rapport över kassaflöden ("Disclosure Initiative")	1 januari 2017 eller senare
Ändringar i IAS 12 Inkomstskatter (Redovisning av uppskjutna skattefordringar på orealiserade förluster) ¹	1 januari 2017 eller senare
Årtliga förbättringar av IFRS (2014-2016) ¹	1 januari 2017 eller senare resp. 1 januari 2018 eller senare

¹ Ej godkända för tillämpning inom EU ännu.

Nya eller ändrade standarder som påverkar koncernens finansiella rapportering från och med 2017 och senare:

Nedan beskrivs de nya och ändrade standarder och tolkningar som bedöms få påverkan på koncernens finansiella rapporter den period de tillämpas för första gången.

IFRS 9 Finansiella instrument kommer att ersätta IAS 39 Finansiella instrument. Redovisning och värdering. IFRS 9 innehåller nya principer för hur finansiella tillgångar ska klassificeras och värderas. Avgörande för i vilken värderingskategori en finansiell tillgång hänförs sig till beror dels på företagets affärsmodell (syftet med innehavet av tillgången), dels den finansiella tillgångens kontraktensliga kassaflöden.

Den nya standarden innehåller även nya regler för nedskrivningsprövning av finansiella tillgångar som baseras på inträffade händelser/förluster.

Vad gäller säkringsredovisning kvarstår de tre typerna av säkringsredovisningsmodeller som idag finns i IAS 39. IFRS 9 medför dock högre flexibilitet för vilka transaktioner som säkringsredovisning kan tillämpas på. Standarden innebär utökade möjligheter att säkra riskkomponenter i icke-finansiella poster samt att fler typer av instrument kan ingå i en säkringsrelation. Vidare finns det kvantitativa kravet på effektivitet inte längre kvar.

Företagsledningens bedömning är att IFRS 9 kan påverka redovisade belopp i de finansiella rapporterna men att effekterna inte kommer att vara betydande. Någon detaljerad analys av effekterna vid tillämpning av IFRS 9 har ännu inte genomförts varför effekterna ännu inte kan kvantifieras.

IFRS 15 Intäkter från avtal med kunder kommer att ersätta existerande IFRS relaterade till intäktsredovisning. IFRS 15 baseras på att intäkt redovisas när kontroll över en vara eller tjänst överförs till kunden vilket skiljer sig från existerande bas i överföring av risker och förmåner. IFRS 15 inför också nya sätt att fastställa hur och när intäkter ska redovisas, vilket innebär nya tankesätt jämfört med hur intäkter redovisas idag.

Det finns betydligt mer vägledning i IFRS 15 för specifika områden och upplysningskraven är omfattande.

Företagsledningens bedömning är att IFRS 15 och förtydliganden av IFRS 15 kan påverka redovisade belopp i de finansiella rapporterna men att effekterna inte kommer att vara betydande. Någon detaljerad analys av effekterna vid tillämpning av IFRS 15 har ännu inte genomförts varför effekterna ännu inte kan kvantifieras. IFRS 15 innehåller utökade upplysningskrav avseende intäkter, vilket kommer att expandera innehållet i notoupplysningarna.

IFRS 16 Leases kommer att ersätta IAS 17 Leasingavtal. IFRS 16 innebär för leasetaagaren att i stort sett samtliga leasingavtal ska redovisas i rapporten över finansiell ställning. Klassificeringen i operationell och finansiell leasingavtal ska därför inte längre göras. Undantagna är leasingavtal med en leasingperiod som är 12 månader eller kortare samt leasingavtal där underliggande tillgång uppgår till lågt värde. I resultaträkningen redovisas avskrivningar på tillgången och räntekostnader på skulden. Den nya standarden innehåller mer omfattande upplysningskrav jämfört med nuvarande standard.

Företagsledningens bedömning är att IFRS 16 kan påverka redovisade belopp i de finansiella rapporterna men att effekterna inte kommer att vara betydande. Någon detaljerad analys av effekterna vid tillämpning av IFRS 16 har ännu inte genomförts varför effekterna ännu inte kan kvantifieras.

Övriga nya och ändrade standarder och tolkningar som inte har trätt ikraft bedöms av företagsledningen inte få någon väsentlig påverkan på koncernens finansiella rapporter när de tillämpas för första gången.

8 Klassificering m.m.

Änliggningstillgångar och långfristiga skulder består i allt väsentligt av belopp som förväntas återvinnas eller betalas efter mer än tolv månader räknat från balansdagen. Omsättningsstillgångar och kortfristiga skulder består i allt väsentligt av belopp som förväntas återvinnas eller betalas inom 12 månader räknat från balansdagen.

9 Rörelsesegmentrapportering

Ett rörelsesegment är en del av koncernen som bedriver affärsverksamhet från vilken den kan generera intäkter och ådrar sig kostnader och för vilka det finns fristående finansiell information tillgänglig. Ett rörelsesegments resultat följs vidare upp av företagets högste verkställande beslutsfattare, vilket är koncernledningen, för att utvärdera resultatet samt för att kunna allokera resurser till rörelsesegmentet. Tre rörelsesegment är identifierade inom LKAB koncernen: Division Norra, Division Södra och Division Specialprodukter. Se not 3 för ytterligare beskrivning av indelningen och presentationen av rörelsesegment.

10 Konsolideringsprinciper och rörelseförvärv

10.1 Dotterföretag

Dotterföretag är företag som står under ett bestämmande inflytande från moderbolaget. Bestämmande inflytande föreligger om moderbolaget har inflytande över investeringsobjektet, är exponerad för eller har rätt till rörlig avkastning från sitt engagemang samt kan använda sitt inflytande över investeringen till att påverka avkastningen. Vid bedömningen om ett bestämmande inflytande föreligger, beaktas potentiella röstberättigande aktier samt om de facto control föreligger.

Dotterföretag redovisas enligt förvärvsmetoden. Metoden innebär att förvärv av ett dotterföretag betraktas som en transaktion varigenom koncernen indirekt förvärv dotterföretagets tillgångar och övertar dess skulder. I förvärvsanalysen fastställs det verkliga värdet på förvärvsdagen av förvärvade identifierbara tillgångar och övertagna skulder samt eventuella innehav utan bestämmande inflytande.

Vid rörelseförvärv där överförd ersättning, eventuellt innehav utan bestämmande inflytande och verkligt värde på tidigare ägd andel (vid stegvisa förvärv) överstiger det verkliga värdet av förvärvade tillgångar och övertagna skulder, redovisas skillnaden som goodwill. När skillnaden är negativ, så kallade förvärv till lågt pris redovisas denna direkt i årets resultat.

10.2 Intresseföretag

Intresseföretag är företag över vilka koncernen har ett betydande, men inte ett bestämmande, inflytande över den driftsmässiga och finansiella styrningen, vanligtvis genom andelsinnehav mellan 20 och 50 % av röstetalet. Från och med den tidpunkt som det betydande inflytandet erhålls redovisas andelar i intresseföretag enligt kapitalandelsmetoden i koncernredovisningen. Kapitalandelsmetoden innebär att det i koncernen redovisade värdet på aktier i intresseföretag motsvaras av koncernens andel i intresseföretagets eget kapital. Koncernens andel i intresseföretags resultat redovisas i finansnettot. Dessa resultatandelar utgör förändringen av det redovisade värdet på andelar i intresseföretag.

10.3 Transaktioner som eliminerar vid konsolidering

Koncerninterna fordringar och skulder, intäkter eller kostnader och realiserade vinster eller förluster som uppkommer från koncerninterna transaktioner mellan koncernföretag, eliminerar i sin helhet vid upprättandet av koncernredovisningen.

11 Utländsk valuta

11.1 Transaktioner i utländsk valuta

Transaktioner i utländsk valuta omräknas till den funktionella valutan till den valutakurs som föreligger på transaktionsdagen. Funktionell valuta är valutan i de primära ekonomiska miljöer bolagen bedriver sin verksamhet. Monetära tillgångar och skulder i utländsk valuta räknas om till den funktionella valutan till den valutakurs som föreligger på balansdagen. Valutakursdifferenser som uppstår vid omräkningarna redovisas i årets resultat. Icke-monetära tillgångar och skulder som redovisas till historiska anskaffningsvärden omräknas till valutakurs vid transaktionstillfället. Icke-monetära tillgångar och skulder som redovisas till verkliga värden omräknas till den funktionella valutan till den kurs som råder vid tidpunkten för värdering till verkligt värde.

11.2 Utländska verksamheters finansiella rapporter

Tillgångar och skulder i utlandsverksamheter, inklusive goodwill och andra koncernmässiga över- och undervärden, omräknas från utlandsverksamhetens funktionella valuta till koncernens rapporteringsvaluta, svenska kronor, till den valutakurs som råder på balansdagen. Intäkter och kostnader i en utlandsverksamhet omräknas till svenska kronor till en genomsnittskurs som utgör en approximation av de valutakurser som föreligger vid respektive transaktionstidpunkt. Omräkningsdifferenser som uppstår vid valutaomräkning av utlandsverksamheter redovisas i övrigt totalresultat och ackumuleras i en separat komponent i eget kapital, benämnd omräkningsreserv.

När bestämmande inflytande upphör för en utlandsverksamhet realiserar de till verksamheten hänförliga ackumulerade omräkningsdifferenserna, varvid de omklassificeras från omräkningsreserven i eget kapital till årets resultat.

12 Intäkter

12.1 Försäljning av varor och utförande av tjänsteuppdrag

Intäkter för försäljning av varor redovisas i årets resultat när väsentliga risker och förmåner som är förknippade med varornas ägande har överförts till köparen. Intäkter från tjänsteuppdrag redovisas i årets resultat baserat på färdigställandegraden på balansdagen. Intäkter redovisas inte om det är sannolikt att de ekonomiska fördelarna inte kommer att tillfalla koncernen. Intäkterna redovisas till det verkliga värdet av vad som erhållits, eller förväntas komma att erhållas, med avdrag för lämnade rabatter.

12.1.1 Försäljning av järnmalm

Handeln med järnmalm sker i US-dollar. LKAB prissätter järnmalm enligt en rörlig prismodell med ett indexerat pris baserat på spotpriset.

Försäljning av järnmalm redovisas vid leverans till kund i enlighet med försäljningsvillkoren. Försäljningen redovisas med avdrag för mervärdesskatt och omräkning sker enligt gällande valutakurs. Om försäljningen är valutaterminssäkrad sker omräkning till terminssäkrad valutakurs.

I den rörliga prismodellen gäller kvartalspriser och priset bestäms i efterhand när kvartalet har passerat. Priset påverkas huvudsakligen av innevarande kvartals genomsnitt av 62%/65% sinterfines CFR i Kina. Detta innebär att intäkten under kvartalet baseras på ett preliminärt pris. Efter kvartalets slut sker en prisjustering som periodiseras till kvartalet. Intäkterna redovisas i nettoomsättningen.

12.1.2 Försäljning av industrimineraler

Minerals-koncernen bedriver handel med en rad olika mineraler, både mineraler i egen ägo, exempelvis magnetit, huntit och mica, men även externa mineraler som antingen processas vidare inom koncernen eller säljs vidare i oförändrat skick till slutkund. Handeln med industrimineraler sker antingen i landets lokala valuta eller i någon av de större valutorna, exempelvis USD och EUR.

Mineralen magnetit köps in från moderbolaget, priserna avtalas kvartalsvis och baseras på moderbolagets globala prisuppgörelse på järnmalmprodukter. Övriga egna mineraler prissätts internt, medan externa mineraler prissätts enligt prisuppgörelse med respektive leverantör och kan ske årsvis eller med kortare intervall.

Försäljningen av mineralerna redovisas till kund i enlighet med uppgjorda försäljningsvillkor. Försäljningen redovisas med avdrag för mervärdesskatt och omräkning sker enligt gällande valutakurs.

Fakturering sker vid leverans till kund enligt överenskommet pris och betalningsvillkor. Intäkterna redovisas i nettoomsättningen.

12.2 Hyresintäkter

Hyresintäkter från fastigheter redovisas linjärt i resultaträkningen baserat på villkoren i hyres- (leasing) avtalet. Intäkterna redovisas i övriga rörelseintäkter.

12.3 Statliga stöd

Statliga bidrag redovisas i rapport över finansiell ställning som upplupen intäkt när det föreligger rimlig säkerhet att bidraget kommer att erhållas och att koncernen kommer att uppfylla de villkor som är förknippade med bidraget. Bidrag periodiseras systematiskt i årets resultat på samma sätt och över samma perioder som de kostnader bidragen är avsedda att kompensera för. Statliga bidrag relaterade till tillgångar redovisas som en reduktion av tillgångens redovisade värde.

13 Leasing

Leasing klassificeras i koncernredovisningen antingen som finansiell eller operationell leasing. Finansiell leasing föreligger då de ekonomiska riskerna och förmånerna som är förknippade med ägandet i allt väsentligt är överförda till leasetagaren. Om så ej är fallet är det fråga om operationell leasing. Koncernens leasingavtal är i allt väsentligt operationella.

Operationell leasing innebär att leasingavgiften redovisas linjärt över leasingperioden. Vissa rörliga avgifter kostnadsförs dock vanligen löpande.

14 Finansiella intäkter och kostnader

Finansiella intäkter består av räntointäkter på investerade medel, utdelningsintäkter, vinst vid avyttring av finansiella tillgångar som kan säljas, vinst vid värdeförändring på finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultatet samt sådana vinster på säkringsinstrument som redovisas i årets resultat.

Räntointäkter på finansiella instrument redovisas enligt effektivräntemetoden (se nedan). Utdelningsintäkter redovisas när rätten till att erhålla utdelning fastställs. Resultatet från avyttring av ett finansiellt instrument redovisas då de risker och fördelar som är förknippade med ägandet av instrumentet överförts till köparen och koncernen inte längre har kontroll över instrumentet.

Finansiella kostnader består av räntekostnader på lån, räntekostnader på avsättningar, räntekostnader på förmånsbestämd pensionsförpliktelse, förlust vid värdeförändring på finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultatet, nedskrivning av finansiella tillgångar samt sådana förluster på säkringsinstrument som redovisas i årets resultat. Låneutgifter redovisas i resultatet med tillämpning av effektivräntemetoden.

Valutakursvinster och valutakursförluster redovisas netto.

Effektivräntan är den ränta som gör att nuvärdet av alla uppskattade framtida in- och utbetalningar under den förväntade räntebindingstiden blir lika med det redovisade värdet av fordran eller skulden. Beräkningen innefattar alla avgifter som erlagts eller erhållits av avtalsparterna som är en del av effektivräntan, transaktionskostnader och alla andra över- och underkurser.

15 Skatter

Inkomstskatter utgörs av aktuell skatt och uppskjuten skatt. Inkomstskatter redovisas i årets resultat utom då underliggande transaktion redovisats i övrigt totalresultat eller i eget kapital varvid tillhörande skatteeffekt redovisas i övrigt totalresultat eller i eget kapital.

Aktuell skatt är skatt som ska betalas eller erhållas avseende aktuellt år, med tillämpning av de skattesatser som är beslutade eller i praktiken beslutade per balansdagen, hit hör även justering av aktuell skatt hänförlig till tidigare perioder.

Uppskjuten skatt beräknas enligt balansräkningsmetoden med utgångspunkt i temporära skillnader mellan redovisade och skattemässiga värden på tillgångar och skulder.

Temporära skillnader beaktas inte i koncernmässig goodwill och inte heller för skillnad som uppkommit vid första redovisningen av tillgångar och skulder som inte är rörelseförvärv som vid tidpunkten för transaktionen inte påverkar vare sig redovisat eller skattepliktigt resultat. Vidare beaktas inte heller temporära skillnader hänförliga till andelar i dotter- och intresseföretag som inte förväntas bli återförda inom överskådlig framtid.

Värderingen av uppskjuten skatt baserar sig på hur redovisade värden på tillgångar eller skulder förväntas bli realiserade eller reglerade. Uppskjuten skatt beräknas med tillämpning av de skattesatser och skatteregler som är beslutade eller i praktiken beslutade per balansdagen.

Uppskjutna skattefordringar avseende avdragsgilla temporära skillnader och underskottsavdrag redovisas endast i den mån det är sannolikt att dessa kommer att kunna utnyttjas. Värdet på uppskjutna skattefordringar reduceras när det inte längre bedöms sannolikt att de kan utnyttjas.

Eventuellt tillkommande inkomstskatt som uppkommer vid utdelning redovisas vid samma tidpunkt som när utdelningen redovisas som en skuld.

16 Finansiella instrument

Finansiella instrument som redovisas i rapport över finansiell ställning inkluderar på tillgångssidan likvida medel, lånefordringar, kundfordringar, finansiella placeringar samt derivat. På skuldsidan återfinns leverantörsskulder, låneskulder samt derivat.

Till vilken kategori koncernens finansiella tillgångar och skulder hänförs framgår av not 34, Finansiella risker och riskhantering. Redovisningen av finansiella intäkter och kostnader behandlas även under princip 14 ovan.

16.1 Redovisning i och borttagande från rapporten över finansiell ställning

En finansiell tillgång eller finansiell skuld tas upp i rapport över finansiell ställning när bolaget blir part enligt instrumentets avtalsmässiga villkor. En fordran tas upp när bolaget presterat och avtalsenlig skyldighet föreligger för motparten att betala, även om fakturan ännu inte skickats. Kundfordringar tas upp i rapport över finansiell ställning när faktura har skickats. Skuld tas upp när motparten har presterat och avtalsenlig skyldighet föreligger att betala, även om faktura ännu inte mottagits. Leverantörsskulder tas upp när faktura mottagits.

En finansiell tillgång tas bort från rapport över finansiell ställning när rättigheterna i avtalet realiserats, förfaller eller bolaget förlorar kontrollen över den. Detsamma gäller för del av en finansiell tillgång. En finansiell skuld tas bort från rapport över finansiell ställning när förpliktelsen i avtalet fullgörs eller på annat sätt utsläcks. Detsamma gäller för del av en finansiell skuld.

En finansiell tillgång och en finansiell skuld kvittas och redovisas med ett nettobelopp i rapport över finansiell ställning endast när det föreligger en legal rätt att kvitta beloppen samt att det föreligger avsikt att reglera posterna med ett nettobelopp eller att samtidigt realisera tillgången och reglera skulden.

Förvärv och avyttring av finansiella tillgångar redovisas på affärsdagen, som utgör den dag då bolaget förbinder sig att förvärva eller avyttra tillgången.

16.2 Klassificering och värdering

Finansiella instrument som inte är derivat redovisas initialt till anskaffningsvärde motsvarande instrumentets verkliga värde med tillägg för transaktionskostnader. Detta gäller för alla finansiella instrument förutom de som tillhör kategorin finansiella tillgångar och skulder som redovisas till verkligt värde via resultatet, vilka redovisas till verkligt värde exklusive transaktionskostnader. Ett finansiellt instrument klassificeras vid första redovisningen utifrån i vilket syfte instrumentet förvärvades. Klassificeringen avgör hur det finansiella instrumentet värderas efter första redovisningstillfället såsom beskrivs nedan.

Derivatinstrument redovisas initialt till verkligt värde innebärande att transaktionskostnader belastar periodens resultat. Efter den initiala redovisningen redovisas derivatinstrument på sätt som beskrivs nedan.

Används derivatinstrument för säkringsredovisning och till den del denna är effektiv, redovisas värdeförändringar på derivatinstrumentet i resultaträkningen vid samma tidpunkt och på samma rad i resultaträkningen som den säkrade posten. Värdeförändringar på derivat redovisas som intäkter respektive kostnader inom rörelseresultatet eller inom finansnettot baserat på syftet med användningen av derivatinstrumentet och huruvida användningen relateras till en rörelsepost eller en finansiell post. Vid säkringsredovisning redovisas ineffektiv del på samma sätt som värdeförändringar på derivat som inte används för säkringsredovisning.

LKAB har valt att i enlighet med IAS 39 inte inkludera räntekomponenten i valuta-terminkontrakt i säkringsförhållandena vid tillämpning av säkringsredovisning i koncernen. Värdeförändringar på valutaterminer hänförliga till räntekomponenten redovisas istället som en finansiell intäkt eller en finansiell kostnad eftersom räntekomponenten anses vara finansiell till sin karaktär.

För optionsavtal identifieras endast optionens realvärde som ett säkringsinstrument. Förändringar av en options tidsvärde redovisas i resultaträkningen enligt beskrivning ovan.

Likvida medel består av kassamedel samt omedelbart tillgängliga tillgodohavanden hos banker och motsvarande institut samt kortfristiga likvida placeringar med en löptid understigande tre månader från anskaffningstidpunkten vilka är utsatta för endast en obetydlig risk för värdefluktuationer.

16.2.1 Värdering till verkligt värde

Upplysningar om finansiella tillgångar och skulder som är värderade till verkligt värde lämnas utifrån en verkligt värdehierarki i tre nivåer.

Nivå 1: Noterade priser (ojusterade) på aktiva marknader för identiska tillgångar eller skulder.

Nivå 2: Andra observerbara indata än noterade priser ingående i Nivå 1, antingen direkt (som prisnoteringar) eller indirekt (härledda från prisnoteringar).

Nivå 3: Indata för tillgången eller skulden som inte baseras på observerbara marknadsdata.

Räntebärande instrument

Räntebärande instrument värderas med marknadsdata från räntemarknaden, hämtad från Bloomberg.

Aktier och alternativa investeringar

Dessa placeringar värderas med marknadsdata från aktiemarknaden eller direkt från mäklare.

Derivat

Verkliga värden för derivatkontrakten är beräknade med utgångspunkt från officiella marknadsnoteringar hämtade från Bloomberg.

16.3 Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultatet

Denna kategori består av två undergrupper; finansiella tillgångar som innehas för handel och andra finansiella tillgångar som företaget initialt valt att placera i denna kategori (enligt den så kallade Fair Value Option). Finansiella instrument i denna kategori värderas löpande till verkligt värde med värdeförändringar redovisade i årets resultat. I den första undergruppen ingår derivat med positivt verkligt värde med undantag för derivat som är ett identifierat och effektivt säkringsinstrument. I kategorin Fair Value Option ingår de finansiella instrument som enligt företagsledningens strategi förvaltas och utvärderas baserat på verkliga värden.

16.4 Lånefordringar och kundfordringar

Lånefordringar och kundfordringar är finansiella tillgångar som inte är derivat, som har fastställda eller fastställbara betalningar och som inte är noterade på en aktiv marknad. Dessa tillgångar värderas till upplupet anskaffningsvärde. Upplupet anskaffningsvärde bestäms utifrån den effektivränta som beräknades vid anskaffningstidpunkten. Kundfordran redovisas till det belopp som beräknas inflyta, det vill säga efter avdrag för osäkra fordringar.

16.5 Finansiella tillgångar som kan säljas

I kategorin finansiella tillgångar som kan säljas ingår finansiella tillgångar som inte klassificerats i någon annan kategori eller finansiella tillgångar som företaget initialt valt att klassificera i denna kategori. Innehav av aktier och andelar som inte redovisas som dotterbolag eller intresseföretag redovisas här.

Tillgångar i denna kategori värderas löpande till verkligt värde med värdeförändringar redovisade i övrigt totalresultat och de ackumulerade värdeförändringarna i en särskild komponent av eget kapital. Värdeförändringar som beror på nedskrivningar, ränta på fordringsinstrument, utdelningsintäkter samt valutakursdifferenser på monetära poster redovisas dock i årets resultat. Vid avyttring av tillgången redovisas ackumulerad vinst/förlust, som tidigare redovisats i övrigt totalresultat, i årets resultat.

Noterade aktier där verkligt värde inte kan uppskattas tillförlitligt värderas till anskaffningsvärde med löpande prövning av om nedskrivningsbehov föreligger.

16.6 Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultatet

Denna kategori består av två undergrupper, finansiella skulder som innehas för handel och andra finansiella skulder som företaget valt att placera i denna kategori (den så kallade Fair Value Option), se beskrivning ovan under "Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultatet". I den första kategorin ingår koncernens derivat med negativt verkligt värde med undantag för derivat som är ett identifierat och effektivt säkringsinstrument. Förändringar i verkligt värde redovisas i årets resultat. Företaget har inga finansiella skulder i kategorin Fair Value Option.

16.7 Andra finansiella skulder

Lån samt övriga finansiella skulder, till exempel leverantörsskulder, ingår i denna kategori. Skulderna värderas till upplupet anskaffningsvärde.

17 Derivat och säkringsredovisning

Koncernens derivatinstrument har anskaffats för att ekonomiskt säkra de kassaflödesriskerna som koncernen är utsatt för; risker för valutakurs exponeringar, förändringar i järnmalmpriser samt förändringar i energipriser.

Derivat redovisas initialt till verkligt värde, vilket innebär att transaktionskostnader belastar periodens resultat. Efter den initiala redovisningen värderas derivatinstrument till verkligt värde och värdeförändringar redovisas på sätt som beskrivs nedan. Ett inbäddat derivat särredovisas om det inte är nära relaterat till värdekontraktet.

Säkringsredovisning tillämpas när kraven för säkringsredovisning är uppfyllda. Enligt IAS 39 krävs att det finns en entydig koppling till den säkrade posten. Vidare krävs att säkringen effektivt skyddar den säkrade posten, att säkringsdokumentation upprättats och att effektiviteten kan mätas.

Koncernens derivatinstrument som säkringsredovisas klassificeras som kassaflödessäkring av prognostiserade transaktioner. De säkrade flödena kan vara både kontrakterade och prognostiserade. Derivatinstrument som används för säkring av mycket sannolika framtida kassaflöden redovisas i rapport över finansiell ställning till verkligt värde. Periodens värdeförändringar redovisas i övrigt totalresultat och ackumulerade värdeförändringar i särskild komponent i eget kapital (säkringsreserv), tills dess att det säkrade flödet påverkar årets resultat, varvid säkringsinstrumentets ackumulerade värdeförändringar omklassificeras till årets resultat i samband med att den säkrade posten påverkar årets resultat. Detta innebär att vinster och förluster avseende säkringar redovisas i årets resultat vid samma tidpunkt som vinster och förluster för de poster som säkrats.

18 Materiella anläggningstillgångar

18.1 Ägda tillgångar

Materiella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde efter avdrag för ackumulerade avskrivningar och eventuella nedskrivningar. I anskaffningsvärdet ingår inköpspriset samt kostnader direkt hänförliga till tillgången för att bringa den på plats och i skick för att utnyttjas i enlighet med syftet med anskaffningen. Anskaffningsvärdet för egentillverkade anläggningstillgångar inkluderar utgifter för material, utgifter för ersättningar till anställda, om tillämpligt andra tillverkningskostnader som anses vara direkt hänförliga till anläggningstillgången.

Materiella anläggningstillgångar som består av delar med olika nyttjandeperioder behandlas som separata komponenter.

Det redovisade värdet för en materiell anläggningstillgång tas bort ur rapport över finansiell ställning vid utrangering eller avyttring. Vinst eller förlust som uppkommer vid avyttring eller utrangering av en tillgång utgörs av skillnaden mellan försäljningspriset och tillgångens redovisade värde med avdrag för direkta försäljningskostnader. Vinst och förlust redovisas som övrig rörelseintäkt/kostnad.

18.2 Prospekterings- och utvärderingsutgifter

Ökad kännedom om järnmalmfyndigheternas utvidgning är nödvändig för att ersätta utbrutna mängder och lägga grund för fortsatt utveckling av verksamheten. Genom undersökningsarbeten med borrhningar, främst från ortar i anknytning till malmkroppen, kartläggs och definieras järnmalmkroppen. Undersökningsarbeten av malmfyndigheterna såväl i befintliga områden som i framtida områden inom gruvorna kostnadsförs. Denna princip tillämpas även vid prospektering av områden utanför nuvarande gruvor.

Utvärderingsarbeten av befintliga mineraltillgångar sker i mindre omfattning, främst för att ta fram underlag till en så kallad brytningsplan för mineraltillgångarna, och dessa arbeten kostnadsförs.

18.3 Anläggningar under jord

Anläggningar under jord, varifrån järnmalm utvinns, kan indelas i gråbergsbrytning (utvecklingsfas) och järnmalmshövdning (produktionsfas).

Gråbergsbrytning utgörs dels av arbeten för att frilägga malmkroppen i samband med anläggandet av en ny huvudnivå, dels av anläggningar avseende transport- och underhållsfunktioner såsom järnvägar, vägar, ortar, schakt, snedbanor (ett system för bil- och busstrafik från markplanet till arbetsplatserna under jord) samt anläggningar för service och el- och luftdistribution. Dessa utgifter för anläggningar, som är avsedda att nyttjas under längre tid än ett år, aktiveras i rapport över finansiell ställning. Avskrivning sker på ett systematiskt sätt under aktuell huvudnivås livslängd.

Järnmalmshövdning utgörs i huvudsak av aktiviteterna tillredning, rasborrning, rastlastning, transport och uppföring av malmen. Utgifter för dessa aktiviteter har en nyttjandeperiod av högst ett år varför de kostnadsförs löpande.

18.4 Dagbrott

Järnmalmshövdning ovan jord sker i så kallade dagbrott. För att frilägga malmkroppen sker en jordavrymning där bland annat morän och sidoberg tas bort, så kallad sidobergsbrytning.

Under utvecklingsfasen aktiveras utgifterna som en del av anskaffningsvärdet för gruvan och avskrivning sker på ett systematiskt sätt under gruvans livslängd.

Utgifter för sidobergsbrytning under produktionsfasen som ger en förbättrad tillgång till malm för kommande brytning redovisas som tillgång och avskrivs enligt produktionsbaserad metod.

18.5 Efterbehandling

Framtida utgifter för nedmontering och bortforsling av tillgångar och återställande av plats eller område där dessa finns (efterbehandlingskostnader) avseende pågående verksamheter balanseras. Balanserat belopp utgörs av nuvärdesberäknade uppskattade utgifter som samtidigt redovisas som avsättning.

18.6 Tillkommande utgifter

Tillkommande utgifter läggs till anskaffningsvärdet endast om det är sannolikt att de framtida ekonomiska fördelar som är förknippade med tillgången kommer att komma företaget till del och anskaffningsvärdet kan beräknas på ett tillförlitligt sätt. Alla andra tillkommande utgifter redovisas som kostnad i den period de uppkommer.

En tillkommande utgift läggs till anskaffningsvärdet om utgiften avser utbyten av identifierade komponenter eller delar därav. Även i de fall ny komponent tillskaps läggs utgiften till anskaffningsvärdet. Eventuella oavskrivna redovisade värden på utbytta komponenter, eller delar av komponenter, utrangeras och kostnadsförs i samband med utbytet. Reparationer kostnadsförs löpande.

18.7 Avskrivningsprinciper

Avskrivning sker över tillgångens beräknade nyttjandeperiod, mark skrivs inte av. Koncernen tillämpar komponentavskrivning vilket innebär att komponenternas bedömda nyttjandeperiod ligger till grund för avskrivningen. Anläggningar och utrustningar som nyttjas i dagbrott skrivs normalt av över den lägsta av förväntad livslängd och livslängden på den gruva som de hänförs till.

Följande nyttjandeperioder tillämpas för materiella anläggningstillgångar inklusive framtida efterbehandlingskostnader;

Rörelsefastigheter, hyresfastigheter	15–100 år
Maskiner och andra tekniska anläggningar dagbrott	Produktionsbaserat
Övriga maskiner och andra tekniska anläggningar	5–20 år
Inventarier, verktyg och installationer	5–20 år
Anläggningar under jord	12–20 år
Dagbrottsanläggningar	I takt med malmutttag
Aktiverade efterbehandlingskostnader gråbergsupplag	I takt med ianspråktagen areal för upplag
Aktiverade efterbehandlingskostnader – övriga	Bedömd livslängd för nuvarande produktionsstruktur. Omprövas när nya huvudnivåer tas i bruk

Rörelsefastigheternas huvudindelning är byggnad, markanläggning och mark. Byggnader och markanläggningar består av flera komponenter vars indelningsgrund utgörs av funktion, till exempel vägar, beläggning, serviceanläggningar, förädlingsverk med mera.

Hyresfastigheterna består av ett antal komponenter med olika nyttjandeperioder. Huvudindelningen är byggnader och mark. Byggnaderna indelas i flera komponenter vars nyttjandeperioder varierar.

Följande huvudgrupper av komponenter har identifierats och ligger till grund för avskrivningen på hyresfastigheter.

Stommar, grund och innerväggar	100 år
Vatten, avlopp, el och värmesystem	50 år
Ytterfasad	40 år
Fönster	50 år
Ytskikt och vitvaror	15 år

Bedömning av avskrivningsmetoder, restvärden och nyttjandeperioder görs vid varje års slut och justering sker vid behov.

18.8 Samhällsomvandling

18.8.1 Förvärv av fastigheter

Vid förvärv av en fastighet inom ramen för samhällsomvandlingen uppdelas anskaffningsvärdet i byggnadskomponent och gruvkomponent. Uppdelningen bygger på antagandet att byggnaden kan användas för tillfällig uthyrning under en begränsad period från förväret fram till utrymning. Byggnadskomponenten beräknas som nuvärdet av nettokassaflöden från uthyrningen. Gruvkomponenten definieras som fastighetens totala anskaffningsvärde med avdrag för byggnadskomponenten.

Byggnadskomponenten kostnadsförs under den period som byggnaden bedöms kunna nyttjas.

Gruvkomponenten kostnadsförs omedelbart vid förvärv av fastighet innanför påverkanslinjen då LKAB redan har konsumerat de ekonomiska fördelarna av fastigheten. Vid förvärv av fastighet utanför påverkanslinjen och i ett område för framtida brytning gäller i stället att gruvkomponenten kostnadsförs när påverkanslinjen tangerar fastigheten i fråga för att matcha underliggande produktion/konsumtion av de ekonomiska fördelarna.

För ytterligare beskrivning av redovisningsprinciper för samhällsomvandling hänvisas till princip 28.1.1.

18.8.2 Gruvtillgång

Gruvtillgång avseende framtida brytning redovisas för Kiruna. I de fall som det finns ett avtal eller tydlig informell förpliktelse som definierar ett åtagande avseende framtida påverkansområde, redovisas avsättning i enlighet med en avtalslinje.

Området mellan avtalslinjen och påverkanslinjen utgör en gruvttillgång för framtida brytning. Gruvtillgången kostnadsförs i enlighet med påverkanslinjens förflyttning, det vill säga när fastigheter, infrastruktur tangeras av påverkanslinjen.

18.8.3 Ersättningsfastigheter

Till ägare av hyreshus och småhus erbjuds två ersättningsalternativ, en ersättningsfastighet som är likvärdig befintlig fastighet eller en ekonomisk ersättning. För de som väljer alternativet ersättningsfastighet redovisas samtliga utgifter för uppförande av ersättningsfastigheten som materiell anläggningstillgång. När fastigheten överlämnas sker avräkning mot avsättning för åtagandet, se även not 31. För de som väljer alternativet ekonomisk ersättning avräknas ersättningen mot avsättning för åtagandet.

19 Immateriella tillgångar

19.1 Goodwill

Goodwill värderas till anskaffningsvärde med avdrag för eventuella ackumulerade nedskrivningar. Goodwill fördelas till kassagenererande enheter och prövas årligen för nedskrivningsbehov, se redovisningsprincip i kapitel 21.1.

19.2 Brytningsrättigheter

Brytningsrättigheter värderas till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerade avskrivningar och eventuella nedskrivningar.

19.3 Forskning och utveckling

Utgifter för forskning som syftar till att erhålla ny vetenskaplig eller teknisk kunskap redovisas som kostnad då de uppkommer.

Utgifter för utveckling, där forskningsresultatet eller annan kunskap tillämpas för att åstadkomma nya eller förbättrade produkter eller processer, redovisas som tillgång i rapport över finansiell ställning, om produkten eller processen är tekniskt och kommersiellt användbar och företaget har tillräckliga resurser att fullfölja utvecklingen och därefter använda eller sälja den immateriella tillgången. I värdet inkluderas direkt hänförliga utgifter, exempelvis varor och tjänster samt ersättningar till anställda. Om inte ovanstående kriterier är uppfyllda ska utgifterna kostnadsföras. Hittills har inga utvecklingsutgifter uppfyllt kriterierna ovan varför LKAB kostnadsfört samtliga utgifter för utveckling när de uppstått.

19.4 Övriga immateriella tillgångar

Övriga immateriella tillgångar, bland annat programvaror, som förvärfvas av koncernen redovisas till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerade avskrivningar (se nedan) och eventuella nedskrivningar.

19.4.1 Utsläppsrätter

LKAB deltar i EU:s system för handel av utsläppsrätter, som avser rättighet att göra utsläpp av koldioxid. Allokering av rätter sker över den europeiska marknaden. Vid tilldelning redovisas tilldelade utsläppsrätter som immateriell tillgång och förutbetalad intäkt, då företaget inte har tjänat in några rätter vid tilldelningen.

Intjänandet görs i samma takt som faktiska utsläpp, då också en skuld att leverera utsläppsrätter uppstår. Omföring sker från förutbetalda intäkter till avsättning för utsläppsrätter. Skulderna värderas till anskaffningsvärde för tilldelade utsläppsrätter. Intäkten periodiseras mot den kostnad den avser att täcka.

När utsläppsrätten rapporteras ska motsvarande antal utsläppsrätter levereras in. Därmed förbrukas den immateriella anläggningstillgången och avsättningen för gjorda utsläpp regleras. Om skulden att leverera utsläppsrätter överstiger kvarvarande tilldelning av utsläppsrätter skuldförs överskjutande belopp, värderat till aktuellt marknadsvärde för det antal utsläppsrätter som krävs för att kunna reglera åtagandet. För information om belopp se not 30.

19.5 Tillkommande utgifter

Tillkommande utgifter för aktiverade immateriella tillgångar redovisas som en tillgång i rapport över finansiell ställning endast då de ökar de framtida ekonomiska fördelarna för den specifika tillgången till vilka de hänför sig. Alla andra utgifter kostnadsförs när de uppkommer.

19.6 Avskrivningsprinciper

Avskrivningar redovisas i resultaträkningen linjärt över immateriella tillgångars beräknade nyttjandeperioder. Avskrivningsbara immateriella tillgångar skrivs av från det datum då de är tillgängliga för användning. De beräknade nyttjandeperioderna är:

Brytningsrättigheter	30–50 år
Kundorienterade immateriella tillgångar	3–5 år
Programvaror	5 år

Bedömning av en tillgångs restvärde och nyttjandeperiod prövas vid varje rapportperiods slut och justeras vid behov.

20 Varulager

Varulager värderas till det lägsta av anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet. Anskaffningsvärdet för varulager beräknas genom tillämpning av först in, först ut-metoden (FIFO) och inkluderar utgifter som uppkommit vid förvärvet av lagertillgångarna och transport av dem till deras nuvarande plats och skick. För tillverkade varor och pågående arbete inkluderar anskaffningsvärdet en rimlig andel av indirekta kostnader baserad på en normal kapacitet.

Nettoförsäljningsvärdet är det uppskattade försäljningspriset i den löpande verksamheten, efter avdrag för uppskattade kostnader för färdigställande och för att åstadkomma en försäljning.

21 Nedskrivningar

Koncernens redovisade tillgångar bedöms vid varje balansdag för att avgöra om det finns indikation på nedskrivningsbehov. IAS 36 tillämpas avseende nedskrivningar av tillgångar som inte behandlas i annan IAS-standard.

21.1 Nedskrivning av materiella och immateriella tillgångar samt andelar i dotterbolag

Om indikation på nedskrivningsbehov finns, beräknas tillgångens återvinningsvärde. För goodwill beräknas återvinningsvärdet dessutom årligen. Om det inte går att fastställa väsentligen oberoende kassaflöden till en enskild tillgång grupperas tillgångarna till den lägsta nivå där det går att identifiera väsentligen oberoende kassaflöden – en så kallad kassagenererande enhet.

Återvinningsvärdet är det högsta av verkligt värde med avdrag för försäljningskostnader och nyttjandevärde. Vid beräkning av nyttjandevärdet diskonteras framtida kassaflöden med en diskonteringsfaktor som beaktar riskfri ränta och den risk som är förknippad med den specifika tillgången.

En nedskrivning redovisas när en tillgångs eller kassagenererande enhets redovisade värde överstiger återvinningsvärdet. En nedskrivning belastar resultaträkningen. Då nedskrivningsbehov identifierats för en kassagenererande enhet fördelas nedskrivningsbeloppet i första hand till goodwill. Därefter görs en proportionell nedskrivning av övriga tillgångar som ingår i enheten.

21.2 Nedskrivning av finansiella tillgångar

Vid varje rapporttillfälle utvärderar företaget om det finns objektiva bevis på att en finansiell tillgång eller grupp av tillgångar är i behov av nedskrivning. Objektiva bevis utgörs dels av observerbara förhållanden som inträffat och som har en negativ inverkan på möjligheten att återvinna anskaffningsvärdet, dels av betydande eller utdragen minskning av det verkliga värdet för en investering i en finansiell placering klassificerad som en finansiell tillgång som kan säljas.

Fordringarnas nedskrivningsbehov fastställs utifrån historiska erfarenheter av kundförluster på liknande fordringar. Kundfordringar med nedskrivningsbehov redovisas till nuvärdet av förväntade framtida kassaflöden. Fordringar med kort löptid diskonteras dock inte.

Vid nedskrivning av ett eget kapitalinstrument, som är klassificerat som en finansiell tillgång som kan säljas, omklassificeras tidigare redovisad ackumulerad vinst eller förlust i eget kapital via övrigt totalresultat till årets resultat. Beloppet på den ackumulerade förlust som omklassificeras från eget kapital via övrigt totalresultat till årets resultat utgörs av skillnaden mellan förvärvskostnaden och aktuellt verkligt värde, efter avdrag för eventuell nedskrivning på den finansiella tillgången som redan tidigare redovisats i årets resultat.

Nedskrivningar på finansiella tillgångar som kan säljas redovisas i årets resultat i finansnettot.

21.3 Återföring av nedskrivningar

En nedskrivning av tillgångar som ingår i IAS 36 tillämpningsområde återförs om det både finns indikation på att nedskrivningsbehovet inte längre föreligger och det har skett en förändring i de antaganden som låg till grund för beräkningen av återvinningsvärdet när tillgången skrevs ned. Nedskrivning av goodwill återförs dock aldrig. En återföring görs endast i den utsträckning som tillgångens redovisade värde efter återföring inte överstiger det redovisade värde som skulle ha redovisats, med avdrag för avskrivning där så är aktuellt, om ingen nedskrivning gjorts.

Nedskrivningar av lånefordringar och kundfordringar återförs om de tidigare skälen till nedskrivningar inte längre föreligger och att full betalning från kunden förväntas erhållas.

Nedskrivningar av eget kapitalinstrument som är klassificerade som finansiella tillgångar som kan säljas och tidigare redovisats i årets resultat återförs inte via årets resultat utan i övrigt totalresultat. Det nedskrivna värdet är det värde från vilket efterföljande omvärderingar görs, vilka redovisas i övrigt totalresultat.

22 Utbetalning av kapital till ägarna

22.1 Utdelningar

Utdelningar redovisas som skuld efter det att årsstämman godkänt utdelningen.

23 Resultat per aktie

Beräkningen av resultat per aktie baseras på årets resultat i koncernen hänförligt till moderbolagets aktieägare och på det vägda genomsnittliga antalet aktier utestående under året.

24 Ersättningar till anställda

24.1 Avgiftsbestämda pensionsplaner

Som avgiftsbestämda pensionsplaner klassificeras de planer där företagets förpliktelse är begränsad till de avgifter företaget åtagit sig att betala. I sådant fall beror storleken på den anställdes pension på de avgifter som företaget betalar till planen eller till ett försäkringsbolag och den kapitalavkastning som avgifterna ger. Följaktligen är det den anställda som bär den aktuariella risken (att ersättningen blir lägre än förväntat) och investeringsrisken (att de investerade tillgångarna kommer att vara otillräckliga för att ge de förväntade ersättningarna). Företagets förpliktelser avseende avgifter till avgiftsbestämda planer redovisas som en kostnad i årets resultat i den takt de intjänas genom att de anställda utfört tjänster åt företaget under en period.

24.2 Förmånsbestämda pensionsplaner

Förmånsbestämda planer är andra planer för ersättningar efter avslutad anställning än avgiftsbestämda planer. Koncernens nettoförpliktelse avseende förmånsbestämda pensionsplaner beräknas separat för varje plan genom en uppskattning av den framtida ersättning som de anställda intjänat genom sin anställning i både innevarande och tidigare perioder. Denna ersättning diskonteras till ett nuvärde. Diskonteringsräntan är räntan på balansdagen på en förstklassig företagsobligation, inklusive bostadsobligation, med en löptid som motsvarar koncernens pensionsförpliktelser. När det inte finns en fungerande marknad för sådana företagsobligationer används istället marknadsräntan på statsobligationer med en motsvarande löptid. Beräkningen utförs av en kvalificerad aktuarie med användande av den så kallade Projected Unit Credit Method. Vidare beräknas det verkliga värdet av eventuella förvaltningstillgångar per rapportdagen.

Koncernens nettoförpliktelse utgörs av nuvärdet av förpliktelsen, med avdrag för verkligt värde på förvaltningstillgångarna justerat för eventuella tillgångsbegränsningar. Omvärderingseffekt utgörs av aktuariella vinster och förluster, skillnad mellan faktisk avkastning på förvaltningstillgångar och den summa som inkluderas i räntenettot och eventuella ändringar av effekter för tillgångsbegränsningar (exklusive ränta som inkluderas i räntenettot). Aktuariella vinster och förluster uppkommer antingen genom att verkligt utfall avviker från tidigare gjorda antagande eller genom att antagandena ändras. Omvärderingseffekterna redovisas i övrigt totalresultat.

När beräkningen leder till en tillgång för koncernen begränsas det redovisade värdet på tillgången till det lägsta av överskottet i planen och tillgångsbegränsningen beräknad med hjälp av diskonteringsräntan. Tillgångsbegränsningen utgörs av nuvärdet av de framtida ekonomiska fördelarna i form av minskade framtida avgifter eller kontant återbetalning. Vid beräkning av nuvärdet av framtida återbetalningar eller inbetalningar beaktas eventuella krav på minimifondering.

Ändringar eller reduceringar av en förmånsbestämd plan redovisas vid den tidigaste av följande tidpunkter; a) när ändringen i planen eller reduceringen inträffar eller b) när företaget redovisar relaterade omstruktureringkostnader och ersättningar vid uppsägning. Ändringarna/reduceringarna redovisas direkt i årets resultat.

Den särskilda löneskatten utgör en del av de aktuariella antagandena. Särskild löneskatt avseende skillnad mellan hur pensionsförpliktelsen fastställs i juridisk person och koncern redovisas som en del av nettoförpliktelsen. Avsättningen eller fordran nuvärdesberäknas ej. Den del av särskild löneskatt som är beräknad utifrån tryggandelagen i juridisk person redovisas av förenklingskäl som upplupen kostnad istället för som del av nettoförpliktelsen/-tillgången.

Räntekostnaden/intäkten netto på den förmånsbestämda förpliktelsen/tillgången redovisas i årets resultat under finansnettot. Räntenettot är baserat på den ränta som uppkommer vid diskontering av nettoförpliktelsen, det vill säga ränta på förpliktelsen, förvaltningstillgångar och ränta på effekt av eventuella tillgångsbegränsningar. Övriga komponenter redovisas i rörelseresultatet.

24.3 Kortfristiga ersättningar

Kortfristiga ersättningar till anställda beräknas utan diskontering och redovisas som kostnad när de relaterade tjänsterna erhålls.

En kortfristig skuld redovisas för den förväntade kostnaden för vinstandels- och bonusbetalningar när koncernen har en gällande rättslig eller informell förpliktelse att göra sådana betalningar till följd av att tjänster erhållits från anställda och förpliktelsen kan beräknas tillförlitligt.

24.4 Ersättningar vid uppsägning

En kostnad för ersättningar i samband med uppsägningar av personal redovisas vid den tidigaste tidpunkten av när företaget inte längre kan dra tillbaka erbjudandet till de anställda eller när företaget redovisar kostnader för omstrukturering.

25 Avsättningar

En avsättning skiljer sig från andra skulder genom att det råder ovisshet om betalnings-tidpunkt eller beloppets storlek för att reglera avsättningen. En avsättning redovisas i rapporten över finansiell ställning när det finns en befintlig legal eller informell förpliktelse som en följd av en inträffad händelse, och det är troligt att ett utflöde av ekonomiska resurser kommer att krävas för att reglera förpliktelsen samt en tillförlitlig uppskattning av beloppet kan göras.

Avsättningar görs med det belopp som är den bästa uppskattningen av det som krävs för att reglera den befintliga förpliktelsen på balansdagen. Där effekten av när i tiden betalning sker är väsentlig, beräknas avsättningar genom diskontering av det förväntade framtida kassaflödet till en räntesats före skatt som återspeglar aktuella marknadsbedömningar av pengars tidvärde och, om det är tillämpligt, de risker som är förknippade med skulden.

25.1 Avsättningar för samhällsomvandling

Se punkt 28.1.1 nedan.

25.2 Avsättningar för efterbehandling

Se punkt 28.1.2 nedan.

26 Eventualförpliktelser

Upplysning om eventualförpliktelse lämnas när det finns ett möjligt åtagande som härrör från inträffade händelser och vars förekomst bekräftas endast av en eller flera osäkra framtida händelser utom koncernens kontroll eller när det finns ett åtagande som inte redovisas som en skuld eller avsättning på grund av det inte är troligt att ett utflöde av resurser kommer att krävas eller inte kan beräknas med tillräcklig tillförlitlighet.

27 Moderbolagets redovisningsprinciper

Moderbolaget har upprättat sin årsredovisning enligt årsredovisningslagen (1995:1554) och Rådet för finansiell rapporterings rekommendation RFR 2 Redovisning för juridiska personer. Även av Rådet för finansiell rapporterings utgivna uttalanden gällande för noterade företag tillämpas. RFR 2 innebär att moderbolaget i årsredovisningen för den juridiska personen ska tillämpa samtliga av EU antagna IFRS och uttalanden så långt detta är möjligt inom ramen för årsredovisningslagen, tryggandelagen och med hänsyn till sambandet mellan redovisning och beskattning. Rekommendationen anger vilka undantag från och tillägg till IFRS som skall göras.

27.1 Skillnader mellan koncernens och moderbolagets redovisningsprinciper

Skillnaderna mellan koncernens och moderbolagets redovisningsprinciper framgår nedan. De angivna redovisningsprinciperna för moderbolaget har tillämpats konsekvent på samtliga perioder och presenteras i moderbolagets finansiella rapporter.

27.2 Ändrade redovisningsprinciper 2016

Ändringar i RFR 2 har inte haft någon väsentlig påverkan på moderföretagets finansiella rapporter 2016.

Om inte annat anges nedan har moderbolagets redovisningsprinciper under 2016 förändrats i enlighet med vad som anges ovan för koncernen.

27.3 Ändringar i RFR 2 som ännu inte börjat tillämpas

Företagsledningen bedömer att ändringar i RFR 2, som ännu inte har trätt i kraft, inte väntas få någon väsentlig påverkan på moderföretagets finansiella rapporter när de tillämpas för första gången.

27.4 Klassificering och uppställningsformer

För moderbolaget används benämningarna resultaträkning, balansräkning respektive kassaflödesanalys för de rapporter som i koncernen har titlarna rapport över resultat, rapport över finansiell ställning respektive rapport över kassaflöden. Resultaträkning och balansräkning är för moderbolaget uppställda enligt årsredovisningslagens schema, medan motsvarande rapporter för koncernen baseras på IAS 1 Utformning av finansiella rapporter respektive IAS 7 Rapport över kassaflöden. De väsentligaste skillnaderna mot koncernens rapporter avser främst redovisning av finansiella intäkter och kostnader, finansiella anläggningstillgångar, eget kapital samt att avsättningar redovisas som egen rubrik i balansräkningen.

27.5 Dotterbolag och intresseföretag

Andelar i dotterbolag och intresseföretag redovisas i moderbolaget enligt anskaffningsvärdemetoden. Detta innebär att transaktionsutgifter inkluderas i det redovisade värdet för innehav i dotterbolag och intresseföretag.

27.6 Finansiella instrument och säkringsredovisning

Med anledning av sambandet mellan redovisning och beskattning, tillämpas inte reglerna om finansiella instrument och säkringsredovisning i IAS 39 i moderbolaget som juridisk person.

I moderbolaget värderas finansiella anläggningstillgångar till anskaffningsvärde med avdrag för eventuell nedskrivning, och finansiella omsättningstillgångar enligt lägsta värdets princip.

Finansiella omsättningstillgångar värderas enligt lägsta värdets princip. Värderingen av räntebärande värdepapper respektive aktier och alternativa investeringar görs på portföljnivå. Det innebär att för instrument som ingår i samma portfölj avräknas realiserade vinster mot realiserade förluster. Överskjutande förlust redovisas som minskning av ränteutäktarna på raden "Övriga ränteutäkt och liknande poster". Överskjutande vinst redovisas inte.

Skulder värderas till upplupet anskaffningsvärde.

Derivatinstrument för säkring av prognostiserade kassaflöden för vilka säkringsredovisning tillämpas tas inte upp i balansräkningen. Värdeförändringar på derivaten redovisas i samma period som det säkrade flödet.

Derivatinstrument med negativt värde och för vilka säkringsredovisning inte tillämpas redovisas som finansiella skulder (övriga kortfristiga skulder) och värderas till det belopp som för företaget är mest förmånligt om förpliktelsen regleras eller överläts på balansdagen.

Vid valutasäkring av fordringar i utländsk valuta med hjälp av terminskontrakt används avistakursen den dag då valutasäkringen görs för att värdera säkrad fordran. Skillnaden mellan terminskursen och avistakursen vid kontraktets ingående (terminspremier) periodiseras över terminskontraktets löptid. Periodiserad terminspremie redovisas som ränteutäkt respektive räntekostnad.

27.7 Finansiella garantier

Moderbolagets finansiella garantiavtal består i huvudsak av borgensförbindelser till förmån för dotterbolag. Finansiella garantier innebär att bolaget har ett åtagande att ersätta innehavaren av ett skuldinstrument för förluster som denne ådrar sig på grund av att en angiven gäldenär inte fullgör betalning vid förfall enligt avtalsvillkoren. För redovisning av finansiella garantiavtal tillämpar moderbolaget en av Rådet för finansiell rapportering tillåten lätttnadsregel jämfört med reglerna i IAS 39 när det gäller finansiella garantiavtal utställda till förmån för dotterbolag. Moderbolaget redovisar finansiella garantiavtal som avsättning i balansräkningen när bolaget har ett åtagande för vilket betalning sannolikt erfordras för att reglera åtagandet.

27.8 Anticiperade utdelningar

Anticiperad utdelning från dotterbolag redovisas i de fall moderföretaget ensamt har rätt att besluta om utdelningens storlek och moderföretaget har fattat beslut om utdelningens storlek innan moderföretaget publicerat sina finansiella rapporter.

27.9 Rörelsesegment

Moderbolaget redovisar inte segment enligt samma fördelning och samma omfattning som koncernen, utan upplyser om nettoomsättningens fördelning på moderbolagets verksamhetsgrenar.

27.10 Materiella anläggningstillgångar

Med hänvisning till RFR 2 IAS 16 p 4 aktiveras inte beräknade framtida utgifter för nedmontering och bortforsling av tillgångarna och återställande av plats eller område där dessa finns (efterbehandlingskostnader) i juridisk person. Avsättningen för dessa utgifter görs i stället successivt över nyttjandeperioden.

27.11 Immateriella anläggningstillgångar

27.11.1 Forskning och utveckling

I moderföretaget redovisas samtliga utgifter för forskning och utveckling som kostnad i resultaträkningen.

27.12 Ersättningar till anställda

27.12.1 Förmånsbestämda planer

Moderbolaget redovisar förmånsbestämd plan som en avgiftsbestämd plan, i det fall en pensionspremie betalas till ett försäkringsbolag.

I moderbolaget tillämpas andra grunder för beräkning av förmånsbestämda planer än de som anges i IAS 19. Moderbolaget följer tryggandelagens bestämmelser och Finansinspektionens föreskrifter eftersom detta är en förutsättning för skattemässig avdragsrätt. De väsentligaste skillnaderna jämfört med reglerna i IAS 19 är hur diskontingsräntan fastställs, att beräkning av den förmånsbestämda förpliktelsen sker utifrån nuvarande lönenivå utan antagande om framtida löneökningar, och att alla aktuariella vinster och förluster redovisas i resultaträkningen.

Pensionsförpliktelser som tryggats genom överföring av medel till en pensionsstiftelse redovisas som avsättning i moderbolaget endast om stiftelsens förmögenhet värderad till marknadsvärde understiger förpliktelsen. Överstiger stiftelsens förmögenhet förpliktelsen redovisas inte någon tillgång. Värdet på företagets förpliktelser att i framtiden utbetala pension ska beräknas i enlighet med stycke 2 ovan.

27.13 Skatter

I moderbolaget redovisas i balansräkningen obeskattade reserver utan uppdelning på eget kapital och uppskjuten skatteskuld, till skillnad mot i koncernen. I resultaträkningen görs i moderbolaget på motsvarande sätt ingen fördelning av del av bokslutsdispositioner till uppskjuten skatt.

27.14 Koncernbidrag och aktieägartillskott

Koncernbidrag redovisas som bokslutsdisposition.

Lämnade aktieägartillskott redovisas som en ökning av posten andelar i koncernföretag hos givaren. Hos mottagaren redovisas aktieägartillskott direkt mot fritt eget kapital.

28 Viktiga uppskattningar och bedömningar

Vid upprättande av de finansiella rapporterna måste företagsledningen och styrelsen göra bedömningar och antaganden som påverkar redovisade tillgångar, skulder, intäkter och kostnader samt övrig lämnad information, exempelvis eventualförpliktelser.

Nedan redogörs för de uppskattningar och bedömningar som bedöms vara de viktigaste för en förståelse av de finansiella rapporterna. Förutsättningar för LKAB:s verksamhet ändras successivt vilket medför att dessa bedömningar förändras.

28.1 Avsättningar till följd av gruvsdrift

28.1.1 Avsättningar för samhällsomvandling

LKAB har utvunnit järnmalm i mer än 120 år i Norrbotten. Den teknik som används vid malmbyggnad i underjordsgruvor leder till deformationer i form av sprickbildning av den mark där byggnaden bedrivs. Deformationerna är redan eller kommer att bli så pass omfattande att det är nödvändigt att successivt flytta delar av Kiruna och Malmberget.

Även om det finns stora likheter mellan förhållandena i Kiruna och Malmberget skiljer sig de geologiska förutsättningarna åt. I Kiruna sker en successiv spridning av deformationerna med fortlöpande sprickbildning medan det i Malmberget sker en långtgående underminering av marken där samhällets centrala del är belägen. Deformationerna är en direkt följd av den bedrivna gruvsdriften. För Malmberget kan konstateras att påverkansområdet från gruvsdriften från flera olika malmkroppar i stort sett har ringat in Malmbergets centrum, vilket innebär att Malmbergets centrala delar inte längre är ett fullt fungerande samhälle.

LKAB har haft, och kommer att ha, betydande utgifter med anledning av denna samhällsomvandling. Bland annat kommer LKAB att ha utgifter för att förvärva fastigheter samt kommunal infrastruktur såsom el, vatten och avlopp i berörda områden. Utgifterna beror på att LKAB enligt lag är skyldigt att ersätta skada som uppkommer genom gruvsdriften.

Avsättning för de skador som deformationerna förorsakar görs för redan uppkomna konstaterade skador samt skador som ännu inte konstaterats, men som kommer att uppstå med något års fördröjning till följd av brytningen.

LKAB redovisar en avsättning när:

1. det finns en befintlig legal eller informell förpliktelse gentemot extern part,
2. till följd av inträffade händelser,
3. som förväntas medföra ett utflöde av ekonomiska resurser från bolaget vid reglering
4. och en tillförlitlig uppskattning av beloppet kan göras.

I de fall som det finns ett avtal eller tydlig informell förpliktelse som definierar ett åtagande avseende framtida påverkansområde, redovisas avsättning i enlighet med en avtalslinje. I övriga fall redovisas ett åtagande först när den så kallade påverkanslinjen tangerar den berörda fastighetsgränsen eller infrastrukturen. Påverkanslinjen är den gräns för ersättningsgrundande påverkan av hittillsvarande brytning som har definierats av LKAB.

I Kiruna är utgångspunkten för påverkanslinjen den existerande miljövillkorlinjen enligt dom från miljödomstolen. Tillägg görs för säkerhetszon, motsvarande två år, för rörelser som förväntas tillkomma även om brytningen skulle upphöra. Vidare görs tillägg för så kallad gruvstadspark vilket motsvarar cirka sju års konverteringstid från stadsbyggelse, via gruvstadspark till industriområde.

Påverkanslinjen förflyttas årligen för att motsvara utbredningen av markdeformationerna. Förflyttningen av påverkanslinjen kopplas till deformationsprognoser för att hantera effekten av att markdeformationerna inte sker kontinuerligt. Prognostiserad rörelse enligt aktuell deformationsprognos fördelas lika över den period som prognosen omfattar. Avstämning görs mot uppdaterade prognoser över markdeformationer.

Avsättningens storlek beräknas utifrån objektiva värderingsmetoder för respektive tillgångsslag (bostadsfastigheter, mark-områden, infrastruktur etc.) och åsätts ett nuvärde.

För de avsättningar som redovisas enligt avtalslinjen definieras området mellan avtalslinjen och påverkanslinjen som en gruvutgång avseende framtida brytning.

Samtliga skador/ersättningsanspråk som ligger inom det område som avgränsas av påverkanslinjen beräknas och redovisas som kostnad i resultaträkningen, detta mot bakgrund av att LKAB konsumerat de ekonomiska fördelar som gruvsdriften genererar. För varje år sker kostnadsföring motsvarande påverkanslinjens förflyttning, antingen genom kostnadsföring av gruvutgången eller ökning av avsättningar.

Vad gäller Malmberget har miljövillkoren prövats av mark- och miljödomstolen men har inte vunnit laga kraft. En ny deformationsprognos har framtagits vilket har inneburit tillkommande avsättning avseende östra Malmberget, utöver tidigare avsättningar.

Påverkan kommer att ske under en lång följd av år, där osäkerhet kommer att råda bland annat kring de geologiska konsekvenserna, antaganden om bland annat marknadsvärden och rivnings- och deponiutgifter med mera.

Den osäkerhet som finns i hittills gjorda beräkningar kommer att minska i takt med att vunna erfarenheter beaktas i kommande beräkningar.

Avsättningar för samhällsomvandlingen uppgår vid årets slut till 13 062 (12 234) Mkr.

28.1.2 Avsättningar för efterbehandling

Förpliktelser för efterbehandling, nedmontering eller miljösanering som gruvsdriften skapar uppkommer huvudsakligen till följd av legala krav inom miljöområdet. Koncernen redovisar avsättningar för efterbehandlingskostnader för samtliga legala och informella förpliktelser.

Framtida utgifter för efterbehandling avser dels utgifter till följd av avslutade verksamheter, dels för pågående verksamheter. Samverkan sker med tillsynsmyndigheten för att utforma långsiktiga planer för efterbehandling av gruvområdena. För pågående verksamheter baseras avsättningen på dessa efterbehandlingsplaner.

Avsättningens storlek beräknas utifrån arealer och en bedömning av framtida utgifter med utgångspunkt i dagens teknik och förutsättningar i övrigt. Avsättningen åsätts ett nuvärde. Framtida utgifter för avslutade verksamheter kostnadsförs för att matcha underliggande produktion/konsumtion av de ekonomiska fördelarna. Framtida utgifter för pågående verksamheter aktiveras och avskrivs under nyttjandeperioden.

Omprövning och uppdatering av avsättningarna görs vid behov när gruvutgångarnas bedömda nyttjandeperiod, kostnader, tekniska förutsättningar, regelverk eller andra förutsättningar förändras.

Den osäkerhet som finns i hittills gjorda beräkningar kommer att minska i takt med att vunna erfarenheter beaktas i kommande beräkningar.

Avsättningar för efterbehandling uppgår vid årets slut till 1 276 (1 254) Mkr.

28.2 Prövning av nedskrivningsbehov för materiella anläggningstillgångar.

Koncernen redovisar betydande värden i balansräkningen avseende materiella anläggningstillgångar. Dessa testas för nedskrivningsbehov i enlighet med de redovisningsprinciper som beskrivs i avsnitt 21.1 ovan.

Återvinningsvärden för kassagenererande enheter fastställs genom beräkning av nyttjandevärden. De kassaflödesprognoser på vilka nyttjandevärdena beräknas baseras på uppskattningar avseende framtida kassaflöden och antaganden om bland annat långsiktiga järnmalmpriser, USD/SEK valutakurs och investeringsnivåer. Nyttjandevärdesberäkningen visar på stor känslighet för förändringar i antagandena.

Koncernen har för 2016 redovisat nedskrivningar på 1 192 (7 136) Mkr, se ytterligare beskrivning i Not 9 Nedskrivningar materiella anläggningstillgångar.

28.3 Nyttjandeperiod och avskrivningsmetod avseende materiella anläggningstillgångar

Avskrivningstider på huvudnivåer, anläggningar och utrustningar i gruvor är beroende av framtida malmuttag och gruvans livslängd. Det är väsentligt att förändringar i produktion och malmbas avspeglas i tillämpad avskrivningsmetod och nyttjandeperiod, vilket är av särskild vikt vid beslut om nya huvudnivåer. För att uppnå detta sker kontinuerligt ombedömning av nyttjandeperioder och avskrivningsmetoder. Ändrade bedömningar kan ha en väsentlig påverkan på koncernens resultat och finansiella ställning.

Vid årets utgång uppgår redovisat värde för materiella anläggningstillgångar drift till 32 076 (32 462) Mkr. Årets avskrivningar uppgår till 2 746 (2 800) Mkr.

28.4 Pensionsförmåner

Ett flertal antaganden är viktiga inslag i de aktuariella metoder som används för att beräkna pensionsåtaganden som kan ha en väsentlig inverkan på redovisad nettoförpliktelse och den årliga pensionskostnaden. Diskonteringsräntan och den förväntade avkastningen på förvaltningstillgångar är två kritiska antaganden som används i beräkningen av årets pensionskostnad samt nuvärdet av pensionsförpliktelserna. Dessa antaganden bedöms varje år för varje pensionsplan i respektive land.

Diskonteringsräntan gör det möjligt att mäta framtida kassautflöden till nuvärde vid måttidpunkten. Denna ränta ska motsvara avkastningen på förstklassiga företagsobligationslån inklusive bostadsobligation eller, om en fungerande marknad för sådana inte finns, statsobligationer. En sänkt diskonteringsränta ökar nuvärdet av pensionskulden och den årliga kostnaden.

För att bestämma den förväntade avkastningen på förvaltningstillgångarna tar LKAB i beaktande tillgångarnas nuvarande och förväntade kategorifördelning och historisk såväl som förväntad avkastning på de olika kategorierna av tillgångar.

Ett flertal faktorer ändras inte lika ofta, exempelvis personalomsättning och pensionsålder. Det verkliga utfallet avviker ofta från de aktuariella antagandena av ekonomiska och andra orsaker.

Avsättningar för pensioner uppgår vid årets slut till 1 877 (1 607) Mkr.

28.5 Skatter

Väsentliga bedömningar görs för att bestämma aktuella skattefordringar och -skulder, likväl som uppskjutna skattefordringar och -skulder. LKAB måste bedöma sannolikheten för att de uppskjutna skattefordringarna kommer att utnyttjas för avräkning mot framtida beskattningsbara vinster. Det verkliga utfallet kan avvika från bedömningarna, bland annat genom ändrade skatteregler eller utfallet av myndigheters eller skattedomstolarnas ännu ej slutförda granskningar av lämnade deklARATIONER.

Vid årets utgång redovisas en uppskjuten skatteskuld (netto) på -1 482 (-1 896) Mkr. Motsvarande belopp för aktuell skatt är en skattefordran netto på 63 (62) Mkr.

28.6 Tvister

LKAB är involverat i ett antal tvister och rättsliga förfaranden inom ramen för den löpande verksamheten. Ledningen rådgör med juridisk expertis i frågor rörande rättstvister och med andra experter såväl inom som utanför bolaget i frågor rörande den löpande affärsverksamheten. Enligt bästa bedömning är varken moderbolaget eller något dotterbolag för närvarande involverat i något rättsligt förfarande eller skiljeförfarande som bedöms komma att ha någon väsentlig effekt på verksamheten, den finansiella ställningen eller resultatet av verksamheten.

NOT 2

INTÄKTERNAS FÖRDELNING

Mkr	Koncernen		Moderbolaget	
	2016	2015	2016	2015
Nettoomsättning:				
Varuförsäljning – järnmalm	17 386	14 313	17 386	14 494
Varuförsäljning – industrimineraler	1 521	1 533		
Nettoomsättning säkringar järnmalm	-2 733	-146	-2 754	-157
Övrigt	169	500	272	433
Totalt	16 343	16 200	14 904	14 770

NOT 3

SEGMENTSRAPPORTERING

Segmentinformation

Koncernens verksamhet delas upp i rörelsesegment baserat på vilka delar av verksamheten företaget högste verkställande beslutsfattare följer upp, så kallad "management approach" eller företagsledningsperspektiv. Koncernledningen följer upp verksamhetens resultat och beslutar om resursfördelning utifrån de produkter koncernen tillverkar och säljer och dessa verksamheter utgör koncernens rörelsesegment. Varje rörelsesegment har en chef som är ansvarig för den dagliga verksamheten och som regelbundet rapporterar utfallet av rörelsesegmentets prestationer samt behov av resurser till koncernledningen. Koncernens interna rapportering är uppbyggd så att koncernledningen kan följa upp rörelsesegmentens prestationer och resultat.

I rörelsesegmentens resultat, tillgångar och skulder har inkluderats direkt hänförliga poster samt poster som kan fördelas på segmenten på ett rimligt och tillförlitligt sätt.

Internpris mellan koncernens olika segment är satta utifrån principen om "armslängds avstånd" det vill säga mellan parter som är oberoende av varandra, välinformerade och med ett intresse av att transaktionerna genomförs.

I resultaträkningen har samtliga poster förutom finansnetto och skattekostnader fördelats på rörelsesegment. Tillgångar som har fördelats ut avser materiella anläggningstillgångar medan övriga tillgångar inte har fördelats. Vad gäller skulder har avsättningar för samhällsomvandling och efterbehandling fördelats och övriga skulder har inte fördelats. I segmentens investeringar i materiella anläggningstillgångar ingår samtliga materiella investeringar.

Koncernen består av följande rörelsesegment:

Division Norra. Division Norra bryter och förädlar järnmalmprodukter i Kiruna.

Divisionen producerar både masugnspelletts och pelletts för ståttillverkning via direktreduktion, DR-pelletts.

Division Södra. Division Södra bryter och förädlar järnmalmprodukter i Malmberget och Svappavaara. Divisionen tillverkar masugnspelletts och fines.

Division Specialprodukter. Division Specialprodukter omfattar LKAB Minerals som säljer mineraler för industriell användning samt LKAB Wassara som säljer borrhysystem till gruv- och anläggningsindustrin.

Övriga segment. Övriga segment innefattar stödjande verksamheter som koncernstabers (koncernfunktioner inom HR, kommunikation, ekonomi samt strategisk FoU och prospektering) och verksamheter som ingår i vissa dotterbolag såsom LKAB Berg och Betong. I övriga rörelsesegment ingår även den finansiella verksamheten inklusive de transaktioner och resultat som avser finansiella säkringar för järnmalmpris, valuta och inköp av el.

Ovanstående nya koncernstruktur och indelning i rörelsesegment har implementerats under 2016. Från och med fjärde kvartalet 2016 sker styrning och uppföljning av verksamheten enligt den nya strukturen. Jämförelsesiffrorna för 2015 har omräknats i enlighet med den nya segmentsindelningen.

NOT 3

SEGMENTSRAPPORTERING FORTS.

Rörelsesegment Koncernen	Norra		Södra		Special- produkter		Övrigt		Totalt		Koncernmässiga justeringar och elimineringar		Koncernen	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Mkr														
Externa intäkter	10 301	8 519	6 998	5 860	1 542	1 556	-2 559	265	16 282	16 200	61		16 343	16 200
Interna intäkter	75	87	164	138	56	63	1 744	1 839	2 039	2 127	-2 039	-2 127		
Totala intäkter	10 376	8 606	7 162	5 998	1 598	1 619	-815	2 104	18 321	18 327	-1 978	-2 127	16 343	16 200
Rörelseresultat	1 164	-3 947	-278	-3 276	95	137	-2 680	-195	-1 699	-7 281	22	125	-1 677	-7 156
Finansnetto													613	-115
Resultat före skatt													-1 063	-7 271
Skatt													85	1 585
Årets resultat													-978	-5 686
Väsentliga icke kassaflödespåverkande poster														
Avskrivningar materiella anläggningstillgångar	-1 264	-1 332	-782	-794	-33	-36	-667	-638	-2 746	-2 800			-2 746	-2 800
Nedskrivningar materiella anl tillgångar		-3 641	-1 192	-3 495					-1 192	-7 136			-1 192	-7 136
Kostnad för avsättning samhällsomvandling	-1 727	-1 308	-379	-260					-2 106	-1 568			-2 106	-1 568
Tillgångar	16 234	16 983	10 266	10 091	172	199	7 413	7 424	34 085	34 697			34 085	34 697
Ofördelade tillgångar													23 541	21 331
Summa tillgångar													57 626	56 028
Investeringar i materiella anl tillgångar	884	1 258	1 997	4 004	14	31	446	1 061	3 341	6 354			3 341	6 354
Skulder	8 441	7 700	5 594	5 453			303	306	14 338	13 459			14 338	13 459
Ofördelade skulder													12 737	10 452
Summa skulder													27 075	23 911

¹ Avser koncerninterna transaktioner och koncernmässiga justeringar, som bland annat avser justering av koncernens pensionsskuld enligt IAS 19 och internvinster.

Geografiska områden

Koncernens försäljning sker i all väsentlighet från Sverige och därmed de svenska bolagen. Tillverkning av koncernens produkter har skett nästan uteslutande i Sverige. Investeringar har huvudsakligen genomförts i Sverige. Redovisat värde på tillgångarna per land/region sker efter var tillgångarna är belägna och intäkterna för koncernen redovisas med utgångspunkt varifrån försäljning, produktion, leverans och fakturering sker oavsett var kunderna är lokaliserade.

Koncernen	Sverige		Övriga Europa		Mellanöstern & Asien		Övriga världen	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Mkr								
Externa intäkter	14 929	14 766	753	829	485	469	176	136
Materiella anläggningstillgångar	30 836	31 758	3 235	2 923	13	15	1	1
Investeringar i materiella anläggningstillgångar	3 053	5 824	286	529	2	1		

Information om större kunder

Enligt IFRS 8 ska företag ange information om större kunder. LKAB-koncernen har fem större kunder som var och en står för mer än tio procent av koncernens omsättning. Omsättningen för dessa kunder uppgick till 28 (28)%, 19 (16)%, 16 (12)%, 13 (11)% samt 11 (10)% och redovisas i rörelsesegmenten Division Norra och Division Södra.

Moderbolaget	Division Norra		Division Södra		Övriga segment		Totalt Moderbolaget	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Mkr								
Nettoomsättning	10 376	8 606	7 162	5 998	-2 634	166	14 904	14 770
Moderbolaget	Europa		Mellanöstern & Asien		Övriga världen		Moderbolaget	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Mkr								
Nettoomsättning per geografisk marknad	9 983	10 301	4 252	3 862	669	607	14 904	14 770

NOT 4

ÖVRIGA RÖRELSEINTÄKTER

Mkr	Koncernen		Moderbolaget	
	2016	2015	2016	2015
Hysesintäkter fastigheter	179	184		
Vinst vid försäljning av anläggningstillgångar	9	68		
Kursvinster på fordringar/skulder av rörelsekaraktär	21	34	5	18
Försäkringsersättning	1	5		
Hyses- och arrendeintäkter		1		
Övrigt	17	26	10	18
	227	318	15	36

NOT 5

ÖVRIGA RÖRELSEKOSTNADER

Mkr	Koncernen		Moderbolaget	
	2016	2015	2016	2015
Fastighetskostnader	133	143		
Förlust vid försäljning av anläggningstillgångar	6	9	2	
Kursförlust på fordringar/skulder av rörelsekaraktär	22	23	8	11
Försäkringskostnader	59	145		
Övrigt	59	34		6
	279	354	10	17

NOT 6

ANSTÄLLDA, PERSONALKOSTNADER OCH LEDANDE BEFATTNINGSHAVARES ERSÄTTNINGAR

Medelantalet anställda Moderbolaget	2016	varav		2015	varav	
		kvinnor	män		kvinnor	män
Sverige	3 219	20%	80%	3 366	20%	80%
Totalt moderbolaget	3 219	20%	80%	3 366	20%	80%
Dotterbolag						
Sverige	515	20%	80%	553	18%	82%
Kina	36	36%	64%	38	32%	68%
Nederländerna	28	32%	68%	29	28%	72%
Norge	185	10%	90%	207	10%	90%
Storbritannien	156	26%	74%	184	24%	76%
Tyskland	19	47%	53%	20	50%	50%
Övriga länder	66	17%	83%	66	20%	80%
Totalt i dotterbolag	1 005	20%	80%	1 097	19%	81%
Koncernen totalt	4 224	20%	80%	4 463	20%	80%

Könsfördelning i företagsledningen per den 31 december

Moderbolaget	2016		2015	
	Andel kvinnor	Andel män	Andel kvinnor	Andel män
Styrelsen	27%	73%	27%	73%
Övriga ledande befattningshavare	25%	75%	33%	67%

Löner och andra ersättningar fördelade mellan ledande befattningshavare och övriga anställda samt sociala kostnader i moderbolaget

Moderbolaget	2016			2015		
	Ledande befattningshavare (19 personer)	Övriga anställda	Summa	Ledande befattningshavare (22 personer)	Övriga anställda	Summa
Mkr						
Löner och andra ersättningar						
Sverige	22	1 700	1 722	65	1 737	1 802
Moderbolaget totalt	22	1 700	1 722	65	1 737	1 802
Sociala kostnader ¹			877			923
¹ varav pensionskostnader			347			392

Ledande befattningshavares ersättningar

Ledande befattningshavare

Med ledande befattningshavare avses styrelseledamöter, verkställande direktören och andra ledande befattningshavare. Med andra ledande befattningshavare avses de tjänstemän som ingår i koncernledningen tillsammans med verkställande direktören.

Riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare

Till styrelsens ordförande och ledamöter utgår arvode enligt årsstämans beslut. Därutöver utgår särskilt arvode för utskottsarbete.

För ersättningar till koncernledningen har årsstämman beslutat att regeringens vid var tid gällande riktlinjer för anställningsvillkor för personer i företagsledande ställning och för incitamentsprogram för anställda i statligt bolag ska tillämpas. Under 2016 har regeringens riktlinjer från april 2009 gällt. Nya riktlinjer är antagna i december 2016. Avtal ingångna före årsstämman den 27 april 2017 har vid var tid följt regeringens riktlinjer.

Berednings- och beslutsprocess vid fastställande av ersättningar till ledande befattningshavare

Ersättningsvillkoren för verkställande direktören och lönesättningsprinciperna för personerna i bolagets koncernledning bereds i ett ersättningsutskott som utses av styrelsen. Utskottet består av fyra styrelseledamöter. Styrelsen fattar beslut på förslag av utskottet. För övriga personer i koncernledningen bekräftas den årliga lönerrevisionen av styrelsens ordförande.

Principer för ersättningar till ledande befattningshavare

Till verkställande direktören samt övriga personer i koncernledningen utgår fast ersättning. Ersättningen är pensionsgrundande.

Vd Jan Moströms ersättning har varit 434.500 kr per månad. Pensionsålder för vd är 65 år. Vd:s pensionslösning är premiebestämd där LKAB årligen avsätter 30 procent av vd:s aktuella fasta lön per år till ett pensionsarrangemang, valt av vd, vilket kan inkludera ITP-planen. Den del av premieutrymmet som inte åtgår för att täcka premier till ITP-planen kan vd använda för en kompletterande pensionslösning.

För övriga ledande befattningshavare är pensionsåldern 65 år. Premien är avgiftsbestämd där LKAB avsätter årligen 30 procent av aktuell fast lön per år.

För gruppen ledande befattningshavare gäller en uppsägningstid av sex månader för båda parter. Vid uppsägning från företaget sida utgår därutöver ett avgångsvederlag om 18 månadslöner. För ytterligare information, se tabell "Ersättningar och övriga förmåner till ledamöter i koncernledningen under 2016".

Ersättningar och övriga förmåner till styrelsen

Tkr	2016	2015
	Styrelsearvode	Styrelsearvode
Styrelsens ordförande Sten Jakobsson	600	570
Styrelseledamot Leif Darner	263	167
Styrelseledamot Maija Liisa Friman	263	250
Styrelseledamot Eva Hamilton	263	167
Styrelseledamot Lars-Åke Helgesson ¹	343	330
Styrelseledamot Hanna Lagercrantz ²		
Styrelseledamot Bjarne Moltke Hansen	180	
Styrelseledamot Ola Salmén ¹	220	
Styrelseledamot Hans Biörck	103	310
Styrelseledamot Lars Pettersson	83	250
Styrelseledamot Maud Olofsson		83
Summa	2 320	2 127

¹ I arvodet ingår även ersättning för arbete i styrelsens revisionsutskott samt finansutskott.

² För representant från näringsdepartementet utgår inget styrelsearvode.

Ersättningar och övriga förmåner till ledamöter i koncernledningen under 2016

Tkr		Grundlön	Övriga	Pensions-	Summa
			förmåner ¹	kostnad	
Vd	Jan Moström	5 307	90	1 604	7 001
Direktör	Magnus Arnkvist	2 788	80	866	3 734
Direktör	Leif Boström	2 428	95	753	3 276
Direktör	Peter Hansson ²	1 862	95	574	2 531
Direktör	Markus Petäjaniemi	2 747	129	843	3 719
Direktör	Stefan Romedahl ³	2 263	166	735	3 164
Direktör	Grete Solvang Stoltz	2 174	93	658	2 926
Direktör	Åsa Sundqvist	2 679	11	798	3 488
Summa		22 248	759	6 831	29 838

¹ I övriga förmåner ingår bil-, kost- och livförsäkringsförmåner.

² Från 2016-04-01

³ Från 2016-03-01

Ersättningar och övriga förmåner till ledamöter i koncernledningen under 2015

Tkr		Grundlön	Uppsägningsslön och avgångs- ersättning ¹	Övriga förmåner ²	Pensions- kostnad ³	Summa
Vd	Jan Moström ⁴	1 940		35	697	2 672
Direktör	Monica Bellgran	2 238	4 657	97	667	7 659
Direktör	Anders Furbeck	2 314	4 668	35	735	7 752
Direktör	Frank Hojem	1 653	3 469	84	518	5 724
Direktör	Katarina Holmgren	2 387	5 096	97	728	8 308
Direktör	Per-Erik Lindvall	2 697	5 593	98	827	9 215
Direktör	Markus Petäjaniemi	2 715		115	837	3 667
Direktör	Grete Solvang Stoltz	1 988		84	623	2 695
Direktör	Peter Schmid	2 391	5 081	175	732	8 379
Fd vd	Lars-Eric Aaro ⁵	3 080	7 323	44	916	11 363
Fd Direktör	Anders Kitok ⁶	1 377	4 113	27	469	5 986
Summa		24 780	40 000	891	7 749	73 420

¹ Uppsägningsslön, avgångsersättning, andra premier och pensionskostnad kopplad till avgången.

² I övriga förmåner ingår bil-, kost- och livförsäkringsförmåner.

³ Pensionskostnad exklusive särskild löneskatt.

⁴ Från 2015-08-15

⁵ Till 2015-08-15

⁶ Till 2015-08-15

För information om bland annat ersättningar till anställda efter avslutad anställning, se not 29 Pensioner.

NOT 7

ARVODE OCH KOSTNADERSÄTTNING TILL REVISORER

Mkr	Koncernen		Moderbolaget	
	2016	2015	2016	2015
Deloitte				
Revisionsuppdrag	7	7	4	4
Revision utöver revisionsuppdrag	0	0		
Skatterådgivning	1	1	1	1
Övriga tjänster	0	2	0	2
Övriga revisorer				
Revisionsuppdrag	0	0		

Med revisionsuppdrag avses lagstadgad revision av års- och koncernredovisningen och bokföringen samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning samt revision och annan granskning utförd i enlighet med överenskommelse eller avtal.

Detta inkluderar övriga arbetsuppgifter som det ankommer på bolagets revisor att utföra samt rådgivning eller annat biträde som föränsas vid sådana granskning eller genomförandet av sådana övriga arbetsuppgifter.

NOT 8

RÖRELSENS KOSTNADER FÖRDELADE PÅ KOSTNADSSLAG

Mkr	Koncernen		Moderbolaget	
	2016	2015	2016	2015
Personalkostnader	3 342	3 530	2 645	2 781
Material m.m.	3 379	3 147	2 578	2 394
Energi	1 470	1 328	1 241	1 121
Transporter	530	473	1 568	1 551
Avsättningar för samhälls- vandling	2 106	1 568	2 106	1 568
Av- och nedskrivningar	3 947	9 953	3 397	8 247
Övriga rörelsekostnader	3 473	3 677	3 771	3 797
	18 247	23 676	17 306	21 459

NOT 9

NEDSKRIVNINGAR MATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR

Nedskrivningar av materiella anläggningstillgångar fördelas på kassagenererande enheter enligt nedan i Division Norra och Södra. Övriga segment berörs inte av nedskrivningar.

Mkr	Koncernen		Moderbolaget	
	2016	2015	2016	2015
Kiruna		-3 642		-3 086
Malmberget		-1 725		-1 517
Svappavaara	-1 192	-1 769	-1 184	-1 493
Rörelseresultat-effekt	-1 192	-7 136	-1 184	-6 096
Skatteeffekt	262	1 570	260	1 341
Årets resultat-effekt	-930	-5 566	-924	-4 755

Fördelningen per tillgångsslag inom materiella anläggningstillgångar framgår av noterna 15 och 16.

LKAB:s tillgångar är föremål för test om nedskrivningsbehov föreligger, eller närhelst det finns en indikation på att tillgångarna minskat i värde. På grund av beslutet om att lägga dagbrottsgruvan i Mertainen som ingår i Division Södra i malpåse har de enskilda tillgångarna för denna gruva avskilts från den kassagenererande enhetens övriga tillgångar och skrivits ned till det verkliga värdet minus försäljningskostnader. De tillgångar som berörs avser främst produktionstillgångar såsom krossar och gruvmaskiner.

Beräkning av verkligt värde:

Den metod och antaganden som använts för att fastställa verkligt värde är indata som inte baseras på observerbara marknadsdata (nivå 3). Värderingen till det verkliga värdet har baserats på bedömningar av marknadsvärden på aktuella produktionstillgångar. Dessa värden kan påverkas av hur järnmalmensmarknaden utvecklas framöver.

NOT 10

FINANSNETTO

Koncernen	2016	2015
Mkr		
Finansiella intäkter		
Tillgångar värderade till verkligt värde (fair value option)		
- Räntebärande värdepapper – nettovinst	163	68
- Aktier och alternativa investeringar – nettovinst	142	143
Tillgångar värderade till verkligt värde (innehas för handel)		
- Derivat	215	8
Avkastning på förvaltningsstillgångar	63	67
Övriga ränteintäkter	8	6
Andelar i intresseföretags resultat		1
Valutakursförändringar inklusive valutaderivat (netto)	307	
Summa finansiella intäkter	898	293
Finansiella kostnader		
Skulder värderade till verkligt värde (innehas för handel)		
- Derivat		-93
Valutaterminskontrakt - räntekomponent	-49	-4
Räntekostnader		
- Räntebärande skulder	-30	-22
- Avsättning efterbehandlingskostnader	-33	-33
- Förmånsbestämd pensionsförpliktelse	-98	-111
- Övriga	-17	-2
Avgifter lånefacilitet	-16	-17
Övriga finansiella kostnader	-35	-29
Andelar i intresseföretags resultat	-7	
Valutakursförändringar inklusive valutaderivat (netto)		-97
Summa finansiella kostnader	-285	-408
Finansnetto	613	-115

Valutakursförändringar avser främst omvärdering av fordringar i utländsk valuta. Övriga finansiella kostnader avser främst av transaktionskostnader derivat samt bank- och förvaltningskostnader.

Moderbolaget	Resultat från andelar i koncernföretag	
Mkr	2016	2015
Utdelning	255	0
Realisationsresultat vid avyttring av andelar		2
	255	2

Resultat från övriga värdepapper och fordringar som är anläggningstillgångar

Moderbolaget	Resultat från övriga värdepapper och fordringar som är anläggningstillgångar		Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter	
Mkr	2016	2015	2016	2015
Ränteintäkter, koncernföretag	49	51	22	21
Ränteintäkter, övriga			171	71
Avkastning aktier och alternativa investeringar			-2	115
Intäkter optioner (netto)			221	
Valutakursförändringar inklusive valutaderivat (netto)			319	
	49	51	731	207

Utdelning på aktier som är finansiella anläggningstillgångar avser innehavet i SSAB. I Ränteintäkter och liknande resultatposter ingår avkastning på räntebärande värdepapper med 163 (68) Mkr.

Moderbolaget	Räntekostnader och liknande resultatposter	
Mkr	2016	2015
Räntekostnader, koncernföretag	-1	-1
Räntekostnader räntebärande skulder	-30	-22
Räntekostnader efterbehandlingskostnader	-26	-23
Räntekostnader övriga	-17	-2
Räntekostnad, valutaterminsavdrag	-57	-8
Kostnader optioner (netto)		-86
Avgifter lånefacilitet	-16	-17
Övriga finansiella kostnader	-34	-29
Valutakursförändringar inklusive valutaderivat (netto)		-125
	-181	-313

Valutakursförändringar avser främst omvärdering av fordringar i utländsk valuta. Övriga finansiella kostnader avser främst av transaktionskostnader derivat samt bank- och förvaltningskostnader.

NOT 11

BOKSLUTSDISPOSITIONER

Moderbolaget	2016	2015
Mkr		
Skillnad mellan redovisad avskrivning och avskrivning enligt plan:		
Byggnader och mark		1
Maskiner och inventarier	-1 039	1 519
Koncernbidrag, erhållna	318	230
Koncernbidrag, lämnade	-31	-105
Summa	-752	1 645

Uppskjuten skatt på bokslutsdispositioner (exklusive koncernbidrag) uppgår till -229 (334) Mkr. Den uppskjutna skatten på bokslutsdispositioner redovisas endast i koncernens resultaträkning.

NOT 12

SKATTER

Redovisad i resultaträkningen

Koncernen	2016	2015
Mkr		
Aktuell skattekostnad (-)		
Årets skattekostnad	-54	-47
Justering av skatt hänförlig till tidigare år	-3	-8
	-57	-55
Uppskjuten skatteintäkt (+)		
Uppskjuten skatt avseende temporära skillnader	142	1 640
	142	1 640
Totalt redovisad skatt i koncernen	85	1 585

Moderbolaget	2016	2015
Mkr		
Aktuell skattekostnad (-)		
Årets skattekostnad		
Justering av skatt hänförlig till tidigare år	0	-6
	0	-6
Uppskjuten skatteintäkt (+)		
Uppskjuten skatt avseende temporära skillnader	420	1 088
	420	1 088
Totalt redovisad skatt i moderbolaget	420	1 082

Avstämning av effektiv skatt

Koncernen	2016 (%)	2016	2015 (%)	2015
Mkr				
Resultat före skatt		-1 063		-7 271
Skatt enligt gällande skattesats för moderbolaget	22,0%	234	22,0%	1 600
Ej avdragsgilla kostnader	-0,3%	-3	-0,1%	-8
Ej skattepliktiga intäkter	0,2%	2	0,0%	3
Skatt hänförlig till tidigare år	-0,3%	-3	-0,1%	-8
Schablonränta på periodiseringsfond	-0,9%	-9	-0,3%	-24
Skatteeffekt omklassificering nedskrivningar	-12,2%	-130		
Övrigt	-0,5%	-6	0,3%	22
Redovisad effektiv skatt	8,0%	85	21,8%	1 585

Moderbolaget	2016 (%)	2016	2015 (%)	2015
Mkr				
Resultat före skatt		-2 285		-5 061
Skatt enligt gällande skattesats för moderbolaget	22,0%	503	22,0%	1 113
Ej avdragsgilla kostnader	0,1%	2	0,0%	0
Ej skattepliktiga intäkter	2,5%	57	0,0%	0
Skatt hänförlig till tidigare år	0,0%	0	-0,1%	-6
Schablonränta på periodiseringsfond	-0,4%	-9	-0,5%	-24
Skatteeffekt omklassificering nedskrivningar	-5,7%	-130		
Övrigt	-0,1%	-3	0,0%	-1
Redovisad effektiv skatt	18,4%	420	21,4%	1 082

Skatt hänförlig till övrigt totalresultat

Koncernen	2016	2015
Mkr		
Kassaflödessäkringar	264	-119
Aktuariella vinster/förluster	17	-38
	281	-157

Redovisad i rapport över finansiell ställning och balansräkningen

Redovisade uppskjutna skattefordringar och -skulder

Uppskjutna skattefordringar och -skulder hänförlig till följande:

Koncernen	Uppskjuten skattefordran		Uppskjuten skatteskuld		Netto	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Mkr						
Materiella anläggningstillgångar	764	825	-2 365	-2 152	-1 601	-1 327
Kortfristiga placeringar			-59	-14	-59	-14
Periodiseringsfonder	3	3	-1 994	-1 994	-1 991	-1 991
Säkerhetsreserv			-85	-85	-85	-85
Pensionsavsättningar	348	347	-27	-20	321	327
Avsättningar samhällsomvandling	1 124	991			1 124	991
Övriga avsättningar	72	70			72	70
Kassaflödessäkringar	239	32	-7	-64	232	-32
Underskottsavdrag	494	162			494	162
Övrigt	14	7	-3	-4	11	3
Skattefordringar/-skulder	3 058	2 437	-4 540	-4 333	-1 482	-1 896
Kvitting	-3 028	-2 418	3 028	2 418		
Skattefordringar/-skulder, netto	30	19	-1 512	-1 915	-1 482	-1 896

Underskottsavdragen avser i sin helhet moderbolaget. Det finns inga tidsmässiga begränsningar i utnyttjandet av underskottsavdragen.

Moderbolaget	Uppskjuten skattefordran		Uppskjuten skatteskuld		Netto	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Mkr						
Materiella anläggningstillgångar	565	607			565	607
Pensionsavsättningar	142	153			142	153
Avsättningar samhällsomvandling	1 124	991			1 124	991
Underskottsavdrag	494	163			494	163
Övrigt	55	46			55	46
Skattefordringar/-skulder	2 380	1 960			2 380	1 960

Förändring av uppskjuten skatt i temporära skillnader och underskottsavdrag

Koncernen	Balans per 1 jan 2015	Redovisat över resultaträkningen	Redovisat mot övrigt totalresultat	Övriga förändringar	Balans per 31 dec 2015
Mkr					
Materiella anläggningstillgångar	-2 505	1 178			-1 327
Kortfristiga placeringar	-7	-7			-14
Periodiseringsfonder	-1 991				-1 991
Säkerhetsreserv	-93	8			-85
Pensionsavsättningar	352	13	-38		327
Avsättningar samhällsomvandling	689	302			991
Övriga avsättningar	50	20			70
Kassaflödessäkringar	85	2	-119		-32
Underskottsavdrag	26	136			162
Övrigt	15	-12			3
	-3 379	1 640	-157		-1 896

Koncernen	Balans per 1 jan 2016	Redovisat över resultaträkningen	Redovisat mot övrigt totalresultat	Övriga förändringar	Balans per 31 dec 2016
Mkr					
Materiella anläggningstillgångar	-1 327	-274			-1 601
Kortfristiga placeringar	-14	-45			-59
Periodiseringsfonder	-1 991				-1 991
Säkerhetsreserv	-85				-85
Pensionsavsättningar	327	-23	17		321
Avsättningar samhällsomvandling	991	133			1 124
Övriga avsättningar	70	2			72
Kassaflödessäkringar	-32		264		232
Underskottsavdrag	162	332			494
Övrigt	3	17		-9	11
	-1 896	142	281	-9	-1 482

Moderbolaget	Balans per 1 jan 2015	Redovisat över resultaträkningen	Balans per 31 dec 2015
Mkr			
Materiella anläggningstillgångar	-6	613	607
Pensionsavsättningar	149	4	153
Avsättningar samhällsomvandling	689	302	991
Underskottsavdrag		163	163
Övrigt	40	6	46
	872	1 088	1 960

Moderbolaget	Balans per 1 jan 2016	Redovisat över resultaträkningen	Balans per 31 dec 2016
Mkr			
Materiella anläggningstillgångar	607	-42	565
Pensionsavsättningar	153	-11	142
Avsättningar samhällsomvandling	991	133	1 124
Underskottsavdrag	163	331	494
Övrigt	46	9	55
	1 960	420	2 380

NOT 13

RESULTAT PER AKTIE

Antalet aktier uppgår till 700 000 stycken för året 2016 respektive 2015. Resultat hänförligt till moderbolagets aktieägare uppgår till -978 (-5 686) Mkr. Resultat per aktie blir därmed -1 397 (-8 123) kronor per aktie. Inga optioner eller potentiella stamaktier finns, varför ingen utspädning återfinns.

NOT 14

IMMATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR

Samtliga immateriella anläggningstillgångar i koncernen är förvärvade.

Koncernen Mkr	Goodwill	Brytnings- rättigheter	Övrigt	Totalt
Anskaffningsvärden				
Ingående balans 2015-01-01	228	277	76	581
Förändring av utsläppsrätter			2	2
Avyttringar och utrangeringar	-16		-3	-19
Valutakursdifferenser		-3	1	-2
Utgående balans 2015-12-31	212	274	76	562
Ingående balans 2016-01-01	212	274	76	562
Förändring av utsläppsrätter			10	10
Valutakursdifferenser	-9	-2		-11
Utgående balans 2016-12-31	203	272	86	561
Avskrivningar				
Ingående balans 2015-01-01	-5	-168	-40	-213
Årets avskrivning		-1		-1
Valutakursdifferenser	1	1	2	4
Utgående balans 2015-12-31	-4	-168	-36	-208
Ingående balans 2016-01-01	-4	-168	-36	-208
Årets avskrivning		-1		-1
Avyttringar och utrangeringar				
Valutakursdifferenser		1		1
Utgående balans 2016-12-31	-4	-168	-36	-208
Nedskrivningar				
Ingående balans 2015-01-01	-47	-93		-140
Valutakursdifferenser	1			1
Utgående balans 2015-12-31	-46	-93		-139
Ingående balans 2016-01-01	-46	-93		-139
Valutakursdifferenser	-2			-2
Utgående balans 2016-12-31	-48	-93		-141
Redovisade värden				
Per 2015-01-01	176	16	36	228
Per 2015-12-31	162	13	40	215
Per 2016-01-01	162	13	40	215
Per 2016-12-31	151	11	50	212

Av- och nedskrivningar ingår i följande rader i resultaträkningen

Koncernen Mkr	2016	2015
Kostnad sålda varor	-1	-1
<i>Varav nedskrivningar</i>		
	-1	-1

Moderbolaget Mkr	Brytnings- rättigheter	Övrigt	Totalt
Anskaffningsvärden			
Ingående balans 2015-01-01	161	49	210
Förändring av utsläppsrätter		2	2
Utgående balans 2015-12-31	161	51	212

Ingående balans 2016-01-01	161	51	212
Förändring av utsläppsrätter		10	10
Utgående balans 2016-12-31	161	61	222

Avskrivningar			
Ingående balans 2015-01-01	-161	-13	-174
Utgående balans 2015-12-31	-161	-13	-174

Ingående balans 2016-01-01	-161	-13	-174
Utgående balans 2016-12-31	-161	-13	-174

Redovisade värden			
Per 2015-01-01		36	36
Per 2015-12-31		38	38
Per 2016-01-01		38	38
Per 2016-12-31		48	48

Nedskrivningsprövningar för kassagenererande enheter innehållande goodwill

Den kassagenererande enheten LKAB Minerals Ltd, som utgör delar av Division Specialprodukter, har betydande redovisade goodwillvärden i förhållande till koncernens totala redovisade goodwillvärden.

Mkr	2016	2015
LKAB Minerals Ltd	104	116
Enheter utan betydande goodwillvärden, sammantagna	47	46
	151	162

De kassagenererande enheternas återvinningsvärden baseras på samma viktiga antaganden.

Nedskrivningsprövningen baseras på beräkning av nyttjandevärde. Detta värde bygger på kassaflödesprognoser där de tre första åren baseras på den treåriga affärsplan som fastställts av företagsledningen för Division Specialprodukter. Prognosperiodens totala längd motsvarar nyttjandeperioden för enheternas viktigaste tillgångar. De kassaflöden som prognostiserats efter de första tre åren har baserats på en årlig tillväxttakt på 2-3 (2-3) %, vilket motsvarar den långsiktiga tillväxttakt på enheternas marknader. De prognostiserade kassaflödena har nuvärdesberäknats med en individuell diskonteringsränta (WACC). Antaganden som är viktiga i den treåriga affärsplanen beskrivs nedan.

Viktiga variabler Metod för att skatta värden

Marknadstillväxt	Efterfrågan på dessa produkter har historiskt följt konjunkturutvecklingen. Förväntad marknadstillväxt baseras på en övergång från rådande konjunktursituation till den förväntade långsiktiga tillväxten.
Personalkostnader	Prognosen för personalkostnader baseras på förväntad inflation och viss reallöneökning. Prognosen överensstämmer med tidigare erfarenheter.

Återvinningsvärdet för den kassagenererande enheten LKAB Minerals Ltd överstiger det redovisade värdet med 4 Mkr. Diskonteringsräntan före skatt uppgår till 12,95 (12,15)%.

NOT 15

MATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR DRIFT

Koncernen Mkr	Byggnader och mark	Anläggningar under jord	Maskiner och andra tekniska anläggningar	Inventarier, verktyg och installationer	Pågående nyanläggningar	Totalt
Anskaffningsvärden						
Ingående balans 1 januari 2015	8 963	6 478	31 485	7 055	10 028	64 009
Förvärv	103	11	40	24	6 176	6 354
Aktivering efterbehandling	8					8
Omklassificeringar	232	1 132	-292	117	-1 184	5
Avyttringar och utrangeringar	-61		-12	-18	-419	-510
Valutakursdifferenser	-183		-78	-14	-109	-384
Utgående balans 31 december 2015	9 062	7 621	31 143	7 164	14 492	69 482
Ingående balans 1 januari 2016	9 062	7 621	31 143	7 164	14 492	69 482
Förvärv	94	2	172	8	3 065	3 341
Aktivering efterbehandling	27					27
Omklassificeringar	1 047	-229	8 529	174	-9 529	-8
Avyttringar och utrangeringar	-51	-23	-253	-74	-9	-410
Valutakursdifferenser	139		60	12	115	326
Utgående balans 31 december 2016	10 318	7 371	39 651	7 284	8 134	72 758
Avskrivningar						
Ingående balans 1 januari 2015	-3 370	-3 964	-15 317	-3 549		-26 200
Årets avskrivningar	-364	-313	-1 622	-501		-2 800
Omklassificeringar	-18	26	-13			-5
Avyttringar och utrangeringar	13		23	24		60
Valutakursdifferenser	77		41	9		127
Utgående balans 31 december 2015	-3 662	-4 251	-16 888	-4 017		-28 818
Ingående balans 1 januari 2016	-3 662	-4 251	-16 888	-4 017		-28 818
Årets avskrivningar	-353	-204	-1 757	-432		-2 746
Omklassificeringar	139	36	-79	72		168
Avyttringar och utrangeringar	11	23	227	73		334
Valutakursdifferenser	-37		-31	-8		-76
Utgående balans 31 december 2016	-3 902	-4 396	-18 528	-4 312		-31 138
Nedskrivningar						
Ingående balans 1 januari 2015	-544	-399	-497	-10	-158	-1 608
Årets nedskrivningar	-824	-490	-2 511	-551	-2 388	-6 764
Avyttringar och utrangeringar					170	170
Utgående balans 31 december 2015	-1 368	-889	-3 008	-561	-2 376	-8 202
Ingående balans 1 januari 2016	-1 368	-889	-3 008	-561	-2 376	-8 202
Årets nedskrivningar	-8				-1 184	-1 192 ¹
Omklassificeringar	-226	37	-843	-18	900	-150
Utgående balans 31 december 2016	-1 602	-852	-3 851	-579	-2 660	-9 544
Redovisade värden						
1 januari 2015	5 049	2 115	15 671	3 496	9 870	36 201
31 december 2015	4 032	2 481	11 247	2 586	12 116	32 462
1 januari 2016	4 032	2 481	11 247	2 586	12 116	32 462
31 december 2016	4 814	2 123	17 272	2 393	5 474	32 076

¹ Nedskrivningar i koncernen uppgår till 1 192 Mkr, vilket avser nedskrivning av Mertainens dagbrottsgruva.

Aktiverade efterbehandlingskostnader uppgår till 813 (785) Mkr, ackumulerade av- och nedskrivningar uppgår till -597 (-575) Mkr. Av nettobeloppet 216 (210) Mkr redovisas 179 (171) Mkr som Byggnader och mark och 37 (39) Mkr som Maskiner och andra tekniska anläggningar.

Av- och nedskrivningar fördelar sig på nedanstående rader i resultaträkningen

Koncernen	2016	2015
Mkr		
Kostnad för sålda varor	-3 909	-9 489
Varav nedskrivningar	-1 192	-6 731
Försäljningskostnader		-5
Administrationskostnader	-13	-16
Varav nedskrivningar		-3
Forskning och utveckling	-8	-47
Varav nedskrivningar		-30
Övriga rörelsekostnader	-8	-7
	-3 938	-9 564

Moderbolaget	Byggnader och mark	Anläggningar under jord	Maskiner och andra tekniska anläggningar	Inventarier, verktyg och installationer	Pågående nyanläggningar	Totalt
Mkr						
Anskaffningsvärden						
Ingående balans 1 januari 2015	5 823	6 478	29 936	1 215	9 172	52 624
Förvärv	131	11	15	9	5 651	5 817
Omklassificeringar	118	1 132	-321	68	-1 001	-4
Avyttringar och utrangeringar			-3	-3	-517	-523
Utgående balans 31 december 2015	6 072	7 621	29 627	1 289	13 305	57 914
Ingående balans 1 januari 2016	6 072	7 621	29 627	1 289	13 305	57 914
Förvärv	87	2	167	1	2 830	3 087
Omklassificeringar	984	-229	8 442	79	-9 272	4
Avyttringar och utrangeringar	-3	-23	-173	-4	-333	-536
Utgående balans 31 december 2016	7 140	7 371	38 063	1 365	6 530	60 469
Avskrivningar						
Ingående balans 1 januari 2015	-2 274	-3 964	-14 443	-853		-21 534
Årets avskrivningar	-222	-313	-1 512	-104		-2 151
Omklassificeringar	-18	26	-8			
Avyttringar och utrangeringar			2	4		6
Utgående balans 31 december 2015	-2 514	-4 251	-15 961	-953		-23 679
Ingående balans 1 januari 2016	-2 514	-4 251	-15 961	-953		-23 679
Årets avskrivningar	-251	-204	-1 666	-92		-2 213
Omklassificeringar	136	36	-9	4		167
Avyttringar och utrangeringar	2	23	171	4		200
Utgående balans 31 december 2016	-2 627	-4 396	-17 465	-1 037		-25 525
Nedskrivningar						
Ingående balans 1 januari 2015	-543	-399	-496	-9	-158	-1 605
Årets nedskrivningar	-552	-490	-2 431	-58	-2 193	-5 724
Avyttringar och utrangeringar					170	170
Utgående balans 31 december 2015	-1 095	-889	-2 927	-67	-2 181	-7 159
Ingående balans 1 januari 2016	-1 095	-889	-2 927	-67	-2 181	-7 159
Årets nedskrivningar					-1 184	-1 184
Omklassificeringar	-222	37	-840	-16	889	-152
Utgående balans 31 december 2016	-1 317	-852	-3 767	-83	-2 476	-8 495
Redovisade värden						
1 januari 2015	3 006	2 115	14 997	353	9 014	29 485
31 december 2015	2 463	2 481	10 739	269	11 124	27 076
1 januari 2016	2 463	2 481	10 739	269	11 124	27 076
31 december 2016	3 196	2 123	16 831	245	4 054	26 449

Totala nedskrivningar i moderbolaget uppgår till 1 184 Mkr, vilket avser nedskrivning av Mertainenes dagbrottsgruva.

Av- och nedskrivningar fördelar sig på nedanstående rader i resultaträkningen

Moderbolaget	2016	2015
Mkr		
Kostnad för sålda varor	-3 385	-7 823
Varav nedskrivningar	-1 184	-5 691
Administrationskostnader	-4	-5
Varav nedskrivningar		-3
Forskning och utveckling	-8	-47
Varav nedskrivningar		-30
	-3 397	-7 875

NOT 16

MATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR SAMHÄLLSOMVANDLING

Koncernen och moderbolaget	Byggnader och mark	Pågående nyanläggningar	Totalt
Mkr			
Anskaffningsvärden			
Ingående balans 1 januari 2015	3 303	169	3 472
Aktivering gruvtillgång	175		175
Ombedomningar gruvtillgång	-392		-392
Omklassificeringar	173	10	183
Utgående balans 31 december 2015	3 259	179	3 438

Ingående balans 1 januari 2016	3 259	179	3 438
Aktivering gruvtillgång	208		208
Förvärv		285	285
Omklassificeringar	-6	39	33
Utgående balans 31 december 2016	3 461	503	3 964

Kostnadsföringar			
Ingående balans 1 januari 2015	-144		-144
Kostnadsföring gruvtillgång och gruvkomponent	-687		-687
Utgående balans 31 december 2015	-831		-831

Ingående balans 1 januari 2016	-831		-831
Kostnadsföring gruvtillgång och gruvkomponent	-740		-740
Utgående balans 31 december 2016	-1 571		-1 571

Nedskrivningar			
Ingående balans 1 januari 2015			
Årets nedskrivning	-372		-372
Utgående balans 31 december 2015	-372		-372

Ingående balans 1 januari 2016	-372		-372
Omklassificering	-12		-12
Utgående balans 31 december 2016	-384		-384

Redovisade värden			
1 januari 2015	3 159	169	3 328
31 december 2015	2 056	179	2 235

1 januari 2016	2 056	179	2 235
31 december 2016	1 506	503	2 009

Kostnadsföringar och nedskrivningar fördelar sig på nedanstående rad i resultaträkningen

Koncernen och moderbolaget	2016	2015
Mkr		
Kostnad för sålda varor	-740	-1 059
Varav nedskrivningar		-372
	-740	-1 059

I balansposten ingår följande tillgångar:

Koncernen och moderbolaget	2016-12-31	2015-12-31
Mkr		
Gruvtillgång	1 092	1 896
Ersättningsfastigheter	503	179
Övriga fastighetsförvärv	414	160
	2 009	2 235

Beträffande redovisning av ersättningsfastigheter hänvisas till Not 1, princip 18.8.3. Se även Not 31 för en samlad bild av poster avseende samhällsomvandlingen.

NOT 17

ANDELAR I INTRESSEFÖRETAG

Koncernen

Nedan specificeras finansiell information i sammandrag för ej väsentliga innehav i intresseföretag baserat på de belopp som ingår i koncernredovisningen.

Mkr	2016-12-31	2015-12-31
Redovisat värde	38	45
Koncernens andel av:		
Resultat för kvarvarande verksamheter	-7	1
Summa totalresultat	-7	1

Moderbolaget

Mkr	2016-12-31	2015-12-31
Redovisat värde	40	40

Innehavet avser Norrskenet AB, org nr 556537-7065, med säte i Kiruna. Antalet andelar uppgår till 2 500 med en röst- och ägarandel på 33,3%.

NOT 18

INNEHAV I GEMENSAM VERKSAMHET

Koncernen

Koncernen har ett 50-procentigt samägande i företaget Likya Minerals med dotterbolaget Likya Minerals Export, vars huvudprodukter är mineraler med flamskyddande egenskaper (UltraCarb). Likyas verksamhet bedrivs i Turkiet.

Likya är ett separat företag men samägandet bedöms ändå vara en gemensam verksamhet. Bedömningen grundar sig på att samägarna har ett åtagande att köpa samtliga tjänster som Likya utför och finansierar därigenom hela Likyas verksamhet för att reglera dess skulder.

80 procent av Likyas försäljning avser bolag inom LKAB-koncernen.

NOT 19

FORDRINGAR HOS KONCERNFÖRETAG OCH INTRESSEFÖRETAG

Moderbolaget	2016-12-31	2015-12-31
Mkr		
Akkumulerade anskaffningsvärden		
Ingående balans 1 januari	1 395	1 698
Utlåning	442	
Amortering	-185	-192
Omvandling av fordran till ovillkorat aktieägar-tillskott	-153	
Valutakursförändring	105	-111
Utgående balans 31 december	1 604	1 395

Akkumulerade nedskrivningar		
Vid årets början	-153	-153
Återförd nedskrivning	153	
Utgående balans 31 december	0	-153
Redovisat värde vid årets slut	1 604	1 242

NOT 20

FINANSIELLA PLACERINGAR

Koncernen Mkr	2016-12-31	2015-12-31
Finansiella placeringar som är anläggningstillgångar		
Aktier och andelar – tillgångar som kan säljas	788	328
Finansiella tillgångar avseende fonderade pensionsförpliktelser	308	253
	1 096	581
Finansiella placeringar som är omsättnings-tillgångar		
Räntebärande värdepapper – initialt värderade till verkligt värde	7 775	7 111
Aktier och alternativa investeringar – initialt värderade till verkligt värde	3 496	3 014
Räntebärande värdepapper – hålles till förfall		100
	11 271	10 225

Aktier och andelar avser till största del aktier i SSAB. Det redovisade värdet för SSAB-aktierna överstiger väsentligt anskaffningsvärdet. Värdeförändring under året redovisas direkt mot övrigt totalresultat.

NOT 21

ANDRA LÅNGFRISTIGA VÄRDEPAPPERSINNEHAV

Moderbolaget Mkr	2016-12-31	2015-12-31
Akkumulerade anskaffningsvärden		
Vid årets början	131	129
Förvärv	115	2
Utgående balans 31 december	246	131

Moderbolaget Mkr	2016-12-31		2015-12-31	
Specifikation av andra långfristiga värdepappersinnehav	Börsvärde eller motsv.	Redovisat värde	Börsvärde eller motsv.	Redovisat värde
SSAB	738	196	279	83
Övriga innehav	50	50	48	48
	788	246	327	131

Övriga innehav avser främst VindIn AB.

NOT 22

LÅNGFRISTIGA FORDRINGAR OCH ÖVRIGA FORDRINGAR

Koncernen Mkr	2016-12-31	2015-12-31
Övriga fordringar som är omsättningstillgångar		
Fordringar säkerhet derivat	1 326	
Fordringar kreditinstitut	869	536
Skattefordran	97	77
Momsfordran	53	283
Derivat	35	348
Fordringar på beställare	26	28
Skattekonto	21	85
PRI-saldo	18	21
Övrigt	80	14
	2 525	1 392

Moderbolaget Mkr	2016-12-31	2015-12-31
Långfristiga fordringar		
Företagsägda kapitalförsäkringar	110	107
	110	107
Övriga fordringar (kortfristiga)		
Fordringar säkerheter derivat	1 326	
Fordringar kreditinstitut	868	536
Skattefordran	102	71
Momsfordran	38	246
PRI-saldo	17	21
Skattekonto	0	82
Övrigt	63	5
	2 414	961

Moderbolaget Mkr	2016-12-31	2015-12-31
Långfristiga fordringar		
Akkumulerade anskaffningsvärden		
Vid årets början	107	134
Amortering		-42
Förändring värde kapitalförsäkring	3	15
Utgående balans 31 december	110	107

NOT 23

VARULAGER

Koncernen Mkr	2016-12-31	2015-12-31
Råvaror och förnödenheter	1 802	1 907
Varor under tillverkning	4	5
Färdiga varor och handelsvaror	1 030	1 003
	2 836	2 915

Moderbolaget Mkr	2016-12-31	2015-12-31
Råvaror och förnödenheter	1 615	1 681
Färdiga varor	718	596
	2 333	2 277

NOT 24

KUNDFORDRINGAR

Kundfordringar redovisas efter hänsyn tagen till under året uppkomna kundförluster i koncernen som uppgick till 13 (4) Mkr. Beträffande kreditrisker i kundfordringar hänvisas till Not 34.

NOT 25

FÖRUTBETALDA KOSTNADER OCH UPPLUPNA INTÄKTER

Mkr	Koncernen		Moderbolaget	
	2016-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2015-12-31
Förutbetalda försäkringspremier	21	39	16	34
Förutbetalda optionspremier			2	48
Förutbetalda kostnader marknadsvärden derivat	663		663	
Upplupna intäkter järnmalmsderivat	44	167	44	167
Övriga förutbetalda kostnader	76	59	43	39
Övriga upplupna intäkter	11	17	1	8
	815	282	769	296

NOT 26

EGET KAPITAL

Specifikation av eget kapitalposten reserver

Mkr	2016	2015
Omräkningsreserv		
Ingående omräkningsreserv	-150	-65
Årets omräkningsdifferenser	67	-85
Utgående omräkningsreserv	-83	-150
Verkligtvärdereserv		
Ingående verkligtvärdereserv	197	481
Finansiella tillgångar som kan säljas:		
Omvärderingar redovisade direkt mot övrigt totalresultat	345	-284
Utgående verkligtvärdereserv	542	197
Säkringsreserv		
Ingående säkringsreserv	105	-316
Kassaflödessäkringar		
Redovisad direkt mot övrigt totalresultat	-969	126
Uplöst mot resultaträkningen	-232	414
Skatt hänförlig till årets omvärderingar	264	-119
Utgående säkringsreserv	-832	105
Summa reserver		
Ingående reserver	152	100
Årets förändring av reserver:		
Omräkningsreserv	67	-85
Verkligtvärdereserv	345	-284
Säkringsreserv	-937	421
Utgående reserver	-373	152

Aktiekapital

Per den 31 december 2016 omfattade det registrerade aktiekapitalet 700 000 (700 000) stamaktier. Aktiekapitalet består endast av ett aktieslag och alla aktier har lika rätt i bolaget.

Innehavaren av stamaktierna är berättigad till utdelning som fastställs efter hand och aktieinnehavet berättigar till rösträtt vid bolagsstämman med en röst per aktie. Kvotvärde uppgår till 1 000 kr/aktie.

Omräkningsreserv

Omräkningsreserven innefattar alla valutakursdifferenser som uppstår vid omräkning av finansiella rapporter från utländska verksamheter som har upprättat sina finansiella rapporter i en annan valuta än den valuta som koncernens finansiella rapporter presenteras i. Moderbolaget och koncernen presenterar sina finansiella rapporter i svenska kronor.

Verkligtvärdereserv

Finansiella tillgångar som kan säljas

Verkligtvärdereserv inkluderar den ackumulerade nettoförändringen av verkligt värde på finansiella tillgångar som kan säljas fram till dess att tillgången bokas bort från rapport över finansiell ställning. Eventuell nedskrivning redovisas i resultaträkningen.

Säkringsreserv

Säkringsreserven innefattar den effektiva andelen av den ackumulerade nettoförändringen av verkligt värde på ett kassaflödessäkringsinstrument hänförligt till säkringstransaktioner som ännu inte har inträffat.

Utdelning

Styrelsen föreslår årsstämman att ingen utdelning lämnas till ägaren. Årsstämman hålls den 27 april 2017.

Föreslagen utdelning av styrelsen har överensstämmt med beslut på årsstämman de senaste två åren.

Moderbolag

Bundna fonder

Bundna fonder får inte minskas genom vinstutdelning.

Reservfond

Syftet med reservfonden är att spara en del av nettovinsten, som inte går åt för täckning av balanserad förlust.

Fritt eget kapital

Balanserade vinstmedel

Utgörs av föregående års fria egna kapital efter att en eventuell vinstutdelning lämnats. Utgör tillsammans med årets resultat fritt eget kapital, det vill säga det belopp som finns tillgängligt för utdelning till aktieägarna.

NOT 27

RÄNTEBÄRANDE SKULDER

Koncernen	2016	2015
Mkr		
Långfristiga skulder		
Emitterade företagsobligationer	2 984	1 996
Övrig obligationsfinansiering	250	
	3 234	1 996
Kortfristiga skulder		
Emitterade företagscertifikat	800	1 000
Skuld återköpsavtal	1 071	
	1 871	1 000

Villkor och återbetalningstider

Mkr	Förfall	Ränta	2016		2015	
			Nom. värde	Redov. värde	Nom. värde	Redov. värde
Obligationer – fast ränta	2019	1,125%	1 600	1 597	1 600	1 596
	2021	1,60%	1 000	996		
	2022	1,1425%	250	250		
Obligationer – rörlig ränta	2019	3-månader STIBOR	391	391	400	400
Företagscertifikat	2016	-0,10 – -0,15%	800	800	1 000	1 000
Skuld återköpsavtal	2017		1 071	1 071		
Totala räntebärande skulder			5 112	5 105	3 000	2 996

De finansiella skulderna klassificeras som Andra finansiella skulder och värderas till upplupet anskaffningsvärde enligt effektivräntemetoden.

För mer information om företagets exponering för ränterisk hänvisas till Not 34.

NOT 28

SKULDER TILL KREDITINSTITUT

Moderbolaget	2016	2015
Mkr		
Långfristiga skulder		
Emitterade företagsobligationer	2 984	1 996
Övrig obligationsfinansiering	250	
	3 234	1 996
Kortfristiga skulder		
Emitterade företagscertifikat	800	1 000
Skuld återköpsavtal	1 071	
	1 871	1 000

Av skulder förfaller 250 Mkr till betalning senare än fem år efter balansdagen.

NOT 29

PENSIONER

Förmånsbestämda pensionsplaner

Koncernen Mkr	2016	2015
Nuvärdet av ofonderade förpliktelser	710	716
Nuvärdet av helt eller delvis fonderade förpliktelser	3 416	3 267
Totalt nuvärde av förpliktelser	4 126	3 983
Verkligt värde på förvaltningstillgångar	-2 557	-2 376
Nuvärdet av nettoförpliktelser	1 569	1 607
Effekt av begränsningsregel för nettotillgångar		
Nettobelopp i rapport över finansiell ställning	1 569	1 607
Nettobeloppet redovisas i följande poster i rapport över finansiell ställning:		
Finansiella placeringar	-308	-253
Avsättningar för pensioner, långfristig skuld	1 877	1 860
Nettobelopp i rapport över finansiell ställning	1 569	1 607

Förmånsbestämda pensionsplaner

Huvuddelen av LKAB:s pensionsplaner för anställda i Sverige är förmånsbestämda, vilket innebär att LKAB garanterar en procentuell andel av lönen i pension. Pensionsåtagandena i Sverige tryggas genom bokföringsmässiga avsättningar i egen regi, varav den större delen kreditförsäkras i FPG (Försäkringsbolaget PRI Pensionsgaranti). Under 2013 startades en företagsegen pensionsstiftelse för förmånsbestämda pensionsplaner som är oantastbara. Löften om kommande pensionering före 65 år är till viss del villkorade av underjordsarbete och säkerställs genom bokföringsmässiga avsättningar i egen regi utan kreditförsäkring.

Åtaganden för ålderspension och familjepension för tjänstemän i Sverige tryggas genom försäkring i Alecta. Enligt ett uttalande från Rådet för finansiell rapportering, UFR 10, är detta en förmånsbestämd plan som omfattar flera arbetsgivare. För denna plan har bolaget inte haft tillgång till sådan information som gör det möjligt att redovisa åtagandet som en förmånsbestämd plan. Pensionsplanen ITP 2 som tryggas genom försäkring i Alecta redovisas därför som en avgiftsbestämd plan. Premien för den förmånsbestämda ålders- och familjepensionen är individuellt beräknad och är bland annat beroende av lön, tidigare intjänad pension och förväntad återstående tjänstgöringstid. Alectas överskott kan fördelas till försäkringstagarna och/eller de försäkrade. Vid utgången av 2016 uppgick Alectas överskott i form av den kollektiva konsolideringsnivån till 148 (153) procent, vilket är i det normalintervall på 125-155 procent som anges i Alectas konsolideringspolicy för dessa försäkringar.

Premien till Alecta fastställs genom antaganden om ränta, livslängd, driftskostnader och avkastningsskatt och är beräknad så att betalning av konstant premie till pensions-tidpunkten räcker för hela målförmånen, som baseras på den försäkrades nuvarande pensionsmedförande lön, då ska vara intjänad.

Det saknas ett fastställt regelverk för hur underskott som kan uppkomma ska hanteras, men i första hand ska förluster täckas av Alectas kollektiva konsolideringskapital, och leder således inte till ökade kostnader genom höjda avtalade premier. Det saknas även regelverk för hur eventuella överskott eller underskott ska fördelas vid avveckling av planen eller företags utträde ur planen.

I Norge, Storbritannien och Tyskland har LKAB förmånsbestämda pensionsplaner som komplement till lokal socialförsäkring. I Storbritannien är pensionerna tryggade genom en företagsegen pensionsstiftelse, i Tyskland genom bokföringsmässiga avsättningar i egen regi kombinerat med kreditförsäkring. I Norge tryggas pensionen dels genom företagsegen pensionskassa, dels genom bokföringsmässiga avsättningar i egen regi kombinerat med kreditförsäkring.

Förändringar av nuvärdet av förpliktelser för förmånsbestämda planer

Koncernen Mkr	2016	2015
Förpliktelse för förmånsbestämda planer per den 1 januari	3 983	4 183
Utbetalda ersättningar	-212	-212
Kostnad för tjänstgöring innevarande period	91	119
Kostnad för tjänstgöring tidigare perioder	-45	-
Räntekostnad	98	111
Omvärderingar:		
- Aktuariella vinster och förluster på ändrade demografiska antaganden	0	-
- Aktuariella vinster och förluster på ändrade finansiella antaganden	255	-130
- Aktuariella vinster och förluster på erfarenhetsbaserade justeringar	-76	-31
Övriga förändringar	39	-23
Valutakursdifferenser på förpliktelse och redovisad aktuariell förlust	-7	-34
Förpliktelser för förmånsbestämda planer per den 31 december	4 126	3 983

Nuvärdet av förpliktelserna, den svenska delen, fördelar sig på planens/planernas medlemmar enligt följande:

- Aktiva medlemmar 50 (55) %
- Fribrevsinnehavare 9(7) %
- Pensionärer 41 (38) %

Förändringar av förvaltningstillgångarnas verkliga värde

Koncernen Mkr	2016	2015
Förvaltningstillgångarnas verkliga värde den 1 januari	2 376	2 317
Tillskjutna medel	38	61
Utbetalda ersättningar	-47	-54
Avkastning	63	67
Aktuariell vinst (+)/förlust (-)	101	14
Övrigt		-2
Valutakursdifferenser på förpliktelse och redovisad aktuariell förlust	26	-27
Förvaltningstillgångarnas verkliga värde den 31 december	2 557	2 376

Förvaltningstillgångarna består av följande

Koncernen Mkr	2016	2015
Aktier	801	678
Räntebärande tillgångar inklusive obligationer	1 143	1 095
Alternativa placeringar	613	603
	2 557	2 376

Kostnad redovisad i årets resultat

Koncernen Mkr	2016	2015
Kostnad avseende tjänstgöring innevarande period	91	119
Kostnad avseende tjänstgöring tidigare perioder	-45	-
Räntekostnad på förpliktelser	98	111
Avkastning på förvaltningstillgångar	-63	-67
Summa nettokostnad i resultaträkningen	81	163

Kostnaden redovisas på följande rader i resultaträkningen:

Koncernen	2016	2015
Mkr		
Kostnad för sålda varor	46	118
Finansiella intäkter (redovisas mot finansnettot)	-63	-67
Finansiella kostnader (redovisas mot finansnettot)	98	111
	81	162

Kostnad redovisad i övrigt totalresultat

Koncernen	2016	2015
Mkr		
Omvärderingar:		
Aktuariella vinster (-) och förluster (+)	179	-160
Skilnad mellan faktisk avkastning och avkastning enligt diskonteringsräntan på förvaltningstillgångarna	-101	-14
Netto redovisat i övrigt totalresultat	78	-174

Antaganden för förmånsbestämda förpliktelser. De väsentligaste aktuariella antagandena per balansdagen bedömda för respektive land men uttryckt som ett vägt genomsnitt framgår nedan.

Koncernen	2016	2015
Procent		
Diskonteringsränta per den 31 december	2,2	2,7
Avkastning på förvaltningstillgångar per den 31 december	2,2	2,7
Framtida löneökning	2,6	2,7
Personalomsättning	3,5	3,5
Framtida ökning av pensioner	2,0	2,1

Antaganden om framtida dödlighet baseras på publicerad statistik och dödlighetstal. Den genomsnittliga återstående livslängden för en individ som går i pension vid 65 års ålder är 23 år för män och 25 år för kvinnor.

Den faktiska avkastningen på förvaltningstillgångarna för år 2016 blev 6,4 (3,4) procent.

Känslighetsanalys

I nedanstående tabell presenteras möjliga förändringar av aktuariella antaganden per bokslutstidpunkten, övriga antaganden oförändrade, och hur dessa skulle påverka den förmånsbestämda förpliktelsen. I beräkningen av förändringen av pensionsutfästelserna ingår enbart de svenska utfästelserna vilka utgör ca 50 procent av koncernens utfästelser.

Koncernen	Ökning av antaganden	Minskning av antaganden
Mkr		
+ (minskning)/- (ökning) av skuld		
Diskonteringsränta (0,5 % enhets förändring)	137	-122
Förväntad dödlighet (1 års förändring)	-50	50
Framtida löneökning (0,5 % enhets förändring)	-84	72
Framtida ökning av pensioner (0,5 % enhets förändring)	-80	73

Per 2016-12-31 uppgick den vägda genomsnittliga löptiden för förpliktelsen till 16,4 (16,4) år.

Historisk information

Koncernen	2016	2015	2014	2013	2012
Mkr					
Nuvärde av förmånsbestämda förpliktelser	4 126	3 983	4 183	3 791	3 822
Verkligt värde på förvaltningstillgångar	-2 557	-2 376	-2 317	-2 181	-1 101
Nettoförligheter	1 569	1 607	1 866	1 610	2 721

Koncernen uppskattar att 43 Mkr blir betalda under 2017 till fonderade och ofonderade förmånsbestämda planer och 26 Mkr uppskattas bli betalda under 2017 till de förmånsbestämda planer som redovisas som avgiftsbestämda.

Nettoskuld i balansräkningen

Moderbolaget	2016-12-31	2015-12-31
Mkr		
+ Förpliktelsens nuvärde (beräknade enligt svenska principer) avseende helt eller delvis fonderade pensionsplaner	1 082	1 055
- Verkligt värde vid utgången av perioden avseende särskilt avskilda tillgångar (i pensionsstiftelser och motsvarande)	- 1 117	-1 046
= Överskott i pensionsstiftelse eller motsvarande (-)/Nettoförligheter (+)	-35	9
Varav redovisat i moderbolagets balansräkning	27	26
+ Förpliktelsernas nuvärde (beräknade enligt svenska principer) avseende ofonderade pensionsplaner	510	561
= Netto redovisat avseende pensionsförpliktelser	537	587

Förändringar i nettoskulden

Moderbolaget	2016-12-31	2015-12-31
Mkr		
Nettoskuld vid årets början avseende pensionsåtaganden	587	587
+ I resultaträkningen redovisad kostnad för pensionering i egen regi exklusive skatter	77	110
- Pensionsutbetalningar	-127	-109
+/- Övrigt		-1
	537	587

Verkligt värde för tillgångar i stiftelse per huvudkategori

Moderbolaget	2016-12-31	2015-12-31
Mkr		
Aktier	300	283
Obligationer	423	410
Övriga räntebärande tillgångar	394	329
Övriga tillgångar		24
	1 117	1 046

Kostnader avseende pensioner

Moderbolaget	2016	2015
Mkr		
Pensionering i egen regi		
Kostnad	77	110
Kostnad för pensionering i egen regi	77	110
Pensionering genom försäkring		
Försäkringspremier	190	225
Delsumma	267	335
Särskild löneskatt på pensionskostnader	79	89
Kostnad för kreditförsäkring, förvaltningskostnader, övrigt	1	6
Redovisad nettokostnad hänförligt till pensioner	347	430

Redovisad nettokostnad pensioner redovisas på följande rader i resultaträkningen:

Moderbolaget	2016	2015
Mkr		
Kostnad såld vara	347	430
	347	430

Antaganden för förmånsbestämda förpliktelser. De väsentligaste aktuariella antaganden per balansdagen (uttryckta som vägda genomsnitt)

Moderbolaget	2016	2015
Procent		
Diskonteringsränta per den 31 december	3,8	3,8

Avgiftsbestämda pensionsplaner

I Sverige har koncernen avgiftsbestämda pensionsplaner för arbetare som helt bekostas av företagen.

I utlandet finns avgiftsbestämda planer vilka till del bekostas av dotterbolagen och delvis täcks genom avgifter som de anställda betalar.

Betalning till dessa planer sker löpande enligt reglerna i respektive plan.

Mkr	Koncernen		Moderbolaget	
	2016	2015	2016	2015
Kostnader för avgiftsbestämda pensionsplaner	224	264	187	224

Under 2016 har avgångslösningar skett genom utbetalning i försäkring till ett belopp av - (24) Mkr.

Koncernen	Samhällsomvandling	Utsläppsrätter	Efterbehandlingskostnader	Övriga avsättningar	Totalt
Mkr					
Ingående balans 1 januari 2015	11 683	37	1 127	141	12 988
Årets avsättningar	656		94		750
Omvärdering av tidigare års avsättningar	-51			-14	-65
lanspråktaga avsättningar	-291			-95	-386
Årets ränteuppräknings skuld			33		33
Årets uppräknings inflation	58				58
Omklassificering	179				179
Årets utsläpp		46			46
Reglering föregående års utsläpp		-39			-39
Utgående balans 31 december 2015	12 234	44	1 254	32	13 564
Avgår: utbetalningar ersättningsfastigheter	-179				-179
Utgående balans 31 december 2015 (netto)	12 055	44	1 254	32	13 385
Varav utbetalas under 2016	1 283	44	89	19	1 435
Varav utbetalas under 2017-2023	7 956		327	13	8 296
Varav utbetalas efter 2023	2 816		838		3 654
Ingående balans 1 januari 2016	12 234	44	1 254	32	13 564
Årets avsättningar	989		28		1 017
Omvärdering av tidigare års avsättningar	520				520
lanspråktaga avsättningar	-750		-39	-16	-805
Årets ränteuppräknings skuld			33		33
Årets uppräknings inflation	69				69
Årets utsläpp		34			34
Reglering föregående års utsläpp		-41			-41
Utgående balans 31 december 2016	13 062	37	1 276	16	14 391
Avgår: utbetalningar ersättningsfastigheter	-503				-503
Utgående balans 31 december 2016 (netto)	12 559	37	1 276	16	13 888
Varav utbetalas under 2017	3 148	37	94		3 279
Varav utbetalas under 2018-2024	9 411		296	16	9 723
Varav utbetalas efter 2024			886		886

Utbetalningar ersättningsfastigheter avser nedlagda utgifter som redovisas som materiell anläggningstillgång, se Not 16. Avsättning och materiell anläggningstillgång avräknas när ersättningsfastigheten överlämnas. För en samlad bild av poster avseende samhällsomvandlingen hänvisas till Not 31.

NOT 30

AVSÄTTNINGAR

Koncernen	2016-12-31	2015-12-31
Mkr		
Avsättningar		
Samhällsomvandling	13 062	12 234
Utsläppsrätter för koldioxid	37	44
Efterbehandlingskostnader	1 276	1 254
Övrigt	16	32
Totalt	14 391	13 564

Moderbolaget	2016-12-31	2015-12-31
Mkr		
Avsättningar		
Samhällsomvandling	13 062	12 234
Utsläppsrätter för koldioxid	37	44
Efterbehandlingskostnader	933	924
Övrigt		17
Totalt	14 032	13 219

Moderbolaget	Samhällsomvandling	Utsläppsrätter	Efterbehandlingskostnader	Övriga avsättningar	Totalt
Mkr					
Ingående balans 1 januari 2015	11 683	37	800	112	12 632
Årets avsättningar	656		101		757
Omvärdering av tidigare års avsättningar	-51				-51
lanspråktaga avsättningar	-291			-95	-386
Årets ränteuppräknings skuld			23		23
Årets uppräknings inflation	58				58
Omklassificering	179				179
Årets utsläpp		46			46
Reglering föregående års utsläpp		-39			-39
Utgående balans 31 december 2015	12 234	44	924	17	13 219
Avgår: utbetalningar ersättningsfastigheter	-179				-179
Utgående balans 31 december 2015 (netto)	12 055	44	924	17	13 040
Varav utbetalas under 2016	1 283	44	89	17	1 433
Varav utbetalas under 2017-2023	7 956		260		8 216
Varav utbetalas efter 2023	2 816		575		3 391
Ingående balans 1 januari 2016	12 234	44	924	17	13 219
Årets avsättningar	989		22		1 011
Omvärdering av tidigare års avsättningar	520				520
lanspråktaga avsättningar	-750		-39	-17	-806
Årets ränteuppräknings skuld			26		26
Årets uppräknings inflation	69				69
Årets utsläpp		34			34
Reglering föregående års utsläpp		-41			-41
Utgående balans 31 december 2016	13 062	37	933		14 032
Avgår: utbetalningar ersättningsfastigheter	-503				-503
Utgående balans 31 december 2016 (netto)	12 559	37	933		13 529
Varav utbetalas under 2017	3 148	37	94		3 279
Varav utbetalas under 2018-2024	9411		233		9 644
Varav utbetalas efter 2024			606		606

NOT 31

SAMHÄLLSOMVANDLING

LKAB har haft och kommer att ha betydande kostnader med anledning av samhällsomvandlingen. Avsättningar för samhällsomvandling redovisas i enlighet med kriterierna i IAS 37.

För att finansiera framtida utbetalningar för samhällsomvandlingen allokeras medel i enlighet med en för var tid av styrelsen fastställd finanspolicy. Syftet med sådan kapitalförvaltning är att säkerställa LKAB:s betalningsförmåga och att avkastningen på allokerade medel ska täcka inflation över tiden.

Nettokostnad för samhällsomvandlingen

Bolagets nettokostnad består av följande komponenter:

Koncernen och moderbolaget	2016	2015
Mkr		
Kostnader för samhällsomvandling innevarande period	-1 578	-1 218
Effekt av ändrade antaganden och bedömningar	-528	-350
Nedskrivning av gruvtillgång		-372
	-2 106	-1 940

På grund av rådande ränteläge görs ingen diskontering av avsättningar för samhällsomvandling, vilket innebär att räntekostnad inte redovisas.

Nettokostnad för samhällsomvandling redovisas på följande rad i resultaträkningen:

Koncernen och moderbolaget	2016	2015
Mkr		
Kostnad för sålda varor	-2 106	-1 940
	-2 106	-1 940

Avsättningar för samhällsomvandlingen

Avsättningar redovisas på följande rader i balansräkningen:

Koncernen och moderbolaget	2016-12-31	2015-12-31
Mkr		
Kortfristiga skulder	3 148	1 283
Långfristiga skulder	9 914	10 951
	13 062	12 234

LKAB har sedan 2006 utbetalat 4 621 Mkr avseende tidigare års avsättningar. Utbetalningar under 2016 uppgår till 1 035 Mkr.

Därutöver tillkommer även framtida krav till följd av den framtida gruvbrytningen. LKAB gör löpande bedömningar av sådana framtida krav. Dessa bedömningar är behäftade med betydande osäkerhet. På balansdagen gör LKAB bedömningen att koncernens reella kapitalåtagande på kort och lång sikt för samhällsomvandlingen uppgår till betydande belopp.

Redovisad avsättning för samhällsomvandling omfattar inte LKAB:s behov av att ersätta bolagets egna fastigheter som berörs av samhällsomvandlingen. För att ersätta bolagets egna fastigheter har beslut fattats om nyinvesteringar och flytt av befintliga fastigheter till ett belopp av 670 Mkr.

Materiella anläggningstillgångar samhällsomvandling

I balansposten ingår följande tillgångar:

Koncernen och moderbolaget	2016-12-31	2015-12-31
Mkr		
Gruvtillgång	1 092	1 896
Ersättningsfastigheter	503	179
Övriga fastighetsförvärv	414	160
	2 009	2 235

Ersättningsfastigheter avser utgifter för uppförande av ersättningsfastigheter, till de sakägare som valt detta alternativ. Åtagande för ersättningsfastigheter redovisas som avsättning fram till dess att ersättningsfastigheten överlämnas. Då avräknas avsättningen mot nedlagda utgifter för ersättningsfastigheten.

NOT 32

UPPLUPNA KOSTNADER OCH FÖRUTBETALDA INTÄKTER

Mkr	Koncernen		Moderbolaget	
	2016-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2015-12-31
Elkraft	9	58		49
Löne- och personalkostnader	539	684	463	601
Valutaterminskontrakt-ränteavdrag			22	7
Upplupna leverantörsskulder	349	282	294	226
Förutbetalda intäkter järnmalmsderivat	554		554	
Förutbetald intäkt marknadsvärden derivat		433		433
Övrigt	108	103	70	30
	1 559	1 560	1 403	1 346

NOT 33

VÄRDERING AV FINANSIELLA TILLGÅNGAR OCH SKULDER TILL VERKLIGT VÄRDE SAMT KATEGORIINDELNING

Klassificering och verkligt värde samt nivå i värderingshierarkin

Nedan redovisas en sammanställning över verkliga värdena för koncernens finansiella tillgångar och skulder, med uppdelning per värderingskategori. Upplupna intäkter och kostnader lämnas också om vilken nivå inom verkligt värde som respektive finansiella tillgångar och skulder tillhör.

Koncernen 2016 Mkr	Not	Redovisat värde					Verkligt värde				
		Innehav för handelsändamål	Initialt identifierade till verkligt värde	Säkringsinstrument	Låne- och kundfordringar	Finansiella tillgångar som kan säljas	Övriga skulder	Total	Nivå 1	Nivå 2	Total
Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde											
Aktier, finansiella anl tillgångar	20					738	738	738		738	
Aktier och alternativa investeringar, kortfr innehav	20		3 496				3 496		3 496	3 496	
Räntebärande, kortfr innehav	20		7 775				7 775		7 775	7 775	
Räntebärande (likvida medel)	40		100				100		100	100	
Derivat för säkring	22	36					36		36	36	
		36	11 371			738	12 145				
Finansiella tillgångar som inte redovisas till verkligt värde											
Aktier, finansiella anl. tillgångar	20					50	50				
Kundfordringar					2 094		2 094				
Övriga fordringar	22				2 318		2 318				
Upplupna intäkter	25				54		54				
Kassa och bank (likvida medel)	40				2 524		2 524				
					6 990	50	7 040				
Finansiella skulder värderade till verkligt värde											
Övriga derivat för säkring		17		1 136			1 153	911	242	1 153	
		17		1 136			1 153				
Finansiella skulder som inte redovisas till verkligt värde											
Emitterade företagscertifikat	27					800	800				
Skuld återköpsavtal	27					1 071	1 071				
Emitterade obligationslån	27					2 984	2 984		3 007	3 007	
Övrig obligationsfinansiering	27					250	250				
Leverantörsskulder						1 283	1 283				
Övriga skulder						87	87				
Upplupna kostnader	32					1 335	1 335				
						7 810	7 810				

Koncernen 2015 Mkr	Not	Redovisat värde						Verkligt värde			
		Innehav för handelsändamål	Initialt identifierade till verkligt värde	Säkringsinstrument	Investeringar som hålls till förfall	Låne- och kundfordringar	Finansiella tillgångar som kan säljas	Övriga skulder	Total	Nivå 1	Nivå 2
Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde											
Aktier, finansiella anl tillgångar	20					279		279	279		279
Aktier och alternativa investeringar, kortfr innehav	20		3 014					3 014		3 014	3 014
Räntebärande, kortfr innehav	20		7 111					7 111		7 111	7 111
Räntebärande (likvida medel)	40		1 787					1 787		1 787	1 787
Derivat för säkring	22	54		294				348	244	104	348
		54	11 912	294		279		12 539			
Finansiella tillgångar som inte redovisas till verkligt värde											
Aktier, finansiella anl. tillgångar	20						49	49			
Räntebärande, kortfr. innehav	20				100			100		100	100
Lånefordringar	22					0		0			
Kundfordringar						1 320		1 320			
Övriga fordringar	22					599		599			
Upplupna intäkter	25					184		184			
Kassa och bank (likvida medel)	40					2 548		2 548			
					100	4 651	49	4 800			
Finansiella skulder värderade till verkligt värde											
Övriga derivat för säkring		27		147				174		174	174
		27		147				174			
Finansiella skulder som inte redovisas till verkligt värde											
Emitterade företagscertifikat	27							1 000		1 000	
Emitterade obligationslån	27							1 996		1 996	1 960 1960
Leverantörsskulder								1 573		1 573	
Övriga skulder								121		121	
Upplupna kostnader	32							1 324		1 324	
								6 014		6 014	

Aktier, finansiella anläggningstillgångar som inte redovisas till verkligt värde avser onoterade innehav, främst innehavet i VindIn AB. Verkligt värde kan inte uppskattas tillförlitligt då det inte finns något noterat marknadspris på en aktiv marknad. Aktierna värderas i stället till anskaffningsvärde med löpande prövning av om nedskrivningsbehov föreligger.

För emitterade företagscertifikat och skuld repor utgör redovisat värde en rimlig approximation av verkligt värde på grund av kort löptid.

Redovisat värde på kundfordringar, övriga fordringar, upplupna intäkter, likvida medel, leverantörsskulder, övriga skulder och upplupna kostnader utgör en rimlig approximation av verkligt värde.

Inga överföringar har skett mellan nivå 1 och 2.

Moderbolaget

I nedanstående tabell lämnas upplysning om finansiella tillgångar och skulder i moderbolaget där det föreligger skillnader mellan verkligt värde och anskaffningsvärde. För övriga tillgångar och skulder i moderbolaget bedöms redovisat värde utgöra en rimlig approximation av verkligt värde, se även upplysningar om koncernen ovan.

Vad gäller värdering till verkligt värde hänvisas till beskrivning ovan för koncernen.

	Redovisat värde					Verkligt värde				
	Innehav för handelsändamål	Initialt identifierade till verkligt värde	Säkringsinstrument	Låne- och kundfordringar	Finansiella tillgångar som kan säljas	Övriga skulder	Total	Nivå 1	Nivå 2	Total
Moderbolaget 2016										
Mkr										
Aktier, finansiella anläggningstillgångar					196	196	738		738	
Kortfristiga placeringar		11 114				11 114		11 371	11 371	
Valutaterminer för säkring ¹			-22	-59		-81		-187	-187	
Övriga derivat ²	-16					-16	-911	-19	-930	
Emitterade obligationslån						-2 984			-3 007	-3 007
	-16	11 114	-22	-59	196	-2 984		8 239		

	Redovisat värde					Verkligt värde				
	Innehav för handelsändamål	Initialt identifierade till verkligt värde	Säkringsinstrument	Låne- och kundfordringar	Finansiella tillgångar som kan säljas	Övriga skulder	Total	Nivå 1	Nivå 2	Total
Moderbolaget 2015										
Mkr										
Aktier, finansiella anläggningstillgångar					82	82	279		279	
Kortfristiga placeringar		11 800				11 800		11 912	11 912	
Valutaterminer för säkring ¹			-7	16		9		41	41	
Övriga derivat ²	17		3			20	244	-111	133	
Emitterade obligationslån						-1 996			-1 960	-1 960
	17	11 800	-4	16	82	-1 996		9 915		

¹ Redovisat värde avser periodiserad terminspremie samt värdering av kundfordringar till terminskurs.

² Redovisat värde avser periodiserad optionspremie samt negativa värden för derivat som inte säkringsredovisas.

NOT 34

FINANSIELLA RISKER OCH RISKHANTERING

Ramverk för finansiell riskhantering

Koncernen är genom sin verksamhet exponerad för olika slag av finansiella risker. LKAB:s hantering av finansiella risker regleras i en finanspolicy fastställd av styrelsen. Finanspolicyen bildar ett ramverk av riktlinjer och regler i form av riskmandat och limiter för finansverksamheten. Den centrala finansfunktionen LKAB Treasury Centre hanterar koncernens samlade finansiella risker och är också koncernens internbank. Styrelsens finansutskott ansvarar för att löpande följa upp hanteringen av finansiella risker, mål för riskexponering, förvaltning, kreditgränser, limiter och rapporteringsrutiner samt att stämma av att detta sker i enlighet med finanspolicyen.

Koncernens målsättning är att finansverksamheten vid var tid ska stödja beslutad affärsplan samt säkerställa att finansiella risker identifieras, kvantifieras och hanteras.

I februari 2017 beslutades om en reviderad finanspolicy. Nedanstående beskrivning avser den finanspolicy som har gällt under 2016.

Kassaflödesrisk i SEK

LKAB-koncernen är exponerad för en rad olika kassaflödesrisker som både kan samvariera och motvariera. LKAB:s huvudsakliga kassaflödesrisk i SEK är relaterad till järnmalmsproduktförsäljning i moderbolaget. Kassaflödesrisken innebär att fluktuationer i det globala järnmalmspriset och valutakurs USD/SEK sammantaget kan ha en negativ inverkan på företagets resultaträkning, balansräkning och/eller kassaflöde. En annan väsentlig kassaflödesrisk är prisrisk energi.

Finanspolicyen beskriver rutiner och regelverk för att identifiera och rapportera koncernens totala kassaflödesrisk samt inom vilka ramar som säkringar av kassaflödesrisker ska respektive får ske. Samtliga marknadsprisutsatta kassaflödesexponeringar beaktas och hänsyn tas även till historisk samvariation mellan olika exponeringar.

I finanspolicyen fastställs ram för säkring av kassaflödesrisk, som omfattar säkringsperiod samt maximal säkringsgrad under perioden. Normalt säkras flöden mot en rullande prognos 12-18 månader fram i tiden med maximal säkringsgrad från 100 ned till 60 procent. Det är möjligt att säkra för längre perioder efter särskilda beslut. Säkring sker genom en kombination av säkringsstrategier, avtal och finansiella kontrakt.

Koncernen klassificerar sina derivat som används för kassaflödesriskavseende av prognostiserade transaktioner i enlighet med regelverket i IAS 39. Säkringsredovisning tillämpas när kraven för säkringsredovisning är uppfyllda, se vidare Not 1 Väsentliga redovisningsprinciper, princip 17 Derivat och säkringsredovisning. Per 2016-12-31 var 18 (31) procent av den totala kassaflödesprognosen i SEK för 2017 (2016) säkrad.

För känslighetsanalyser beträffande kassaflödesrisker hänvisas till förvaltningsberättelsen.

Prisrisk järnmalmsprodukter

Prissvängningar på den globala järnmalmsmarknaden ger kraftiga förändringar i LKAB:s priser på såväl lång som kort sikt. Priset på järnmalmsprodukter i USD är beroende av framtida förväntat pris på LKAB:s produkter som i sin tur är beroende av det globala råvarupriset och den globala prismekanismen för järnmalms.

Säkring av prisrisk järnmalmsprodukter sker med normalt förekommande råvaruderivat.

Det verkliga värdet på derivat avseende prisrisk järnmalmsprodukter uppgick netto till -889 (282) Mkr per 2016-12-31, varav redovisas som tillgångar 22 (306) Mkr och som skulder -911 (24) Mkr. Säkringsredovisning tillämpas för derivat med ett värde på -911 (253) Mkr. Under 2016 överfördes -253 (26) Mkr från säkringsreserven via övrigt totalresultat till årets resultat som en del av nettoomsättningen.

Derivatens verkliga värde förväntas redovisas i årets resultat för 2017.

Valutarisker

Koncernen är exponerad för olika typer av valutarisker. Den främsta exponeringen härrör från koncernens försäljning av järnmalm där marknadsprissättningen sker i USD. Denna valutarisk i prognosticerade och kontrakterade betalningsflöden benämns transaktionsexponering.

Valutarisker finns också i omräkningen av utländska dotterföretags tillgångar och skulder till moderbolagets funktionella valuta, så kallad omräkningsexponering.

Transaktionsexponering

Finanspolicyen reglerar ram för säkring, se avsnitt Prisrisk järnmalmsprodukter ovan. Säkring av transaktionsexponeringen i USD sker med på valutamarknaden normalt förekommande derivatkontrakt, främst terminskontrakt.

Koncernens transaktionsexponering i USD under 2016 uppgick till 1 860 (1 759) MUSD.

Det verkliga värdet på terminskontrakten uppgick till -187 (41) Mkr per den 31 december 2016. Under 2016 överfördes -29 (387) Mkr från säkringsreserven via övrigt totalresultat till årets resultat som en del av nettoomsättningen.

Valutaderivatens verkliga värde förväntas redovisas i årets resultat under 2017.

För övriga bolag inom koncernen uppstår transaktionsexponeringen främst genom inköp av råvaror i främmande valutor. Varje dotterbolag ansvarar för sin valutaexponering och all terminssäkring sker mot LKAB Treasury Centre.

Koncernens transaktionsexponering i övriga valutor uppgår till 330 (478) MNOK, 64 (85) MEUR och 17 (30) MCNY.

Omräkningsexponering

LKAB säkrar normalt sett inte sin omräkningsexponering. De utländska dotterföretagen inom koncernen verkar främst i sina lokala valutor och såväl investeringar som finansieringar görs huvudsakligen i den lokala valutan i syfte att reducera omräkningsexponeringen.

Utländska nettotillgångar i koncernen fördelar sig på följande valutor (miljoner i lokal valuta).

Valuta	2016	2015
EUR	9	11
GBP	31	36
USD	5	3
DKK	225	223
NOK	943	884
CNY	18	17
HKD	27	95
TRL	18	15

I årets resultat för koncernen ingår valutakursdifferenser med -193 (-602) Mkr i rörelse-resultatet och med 307 (-97) Mkr i finansnettot.

Prisrisk energi

Med råvaruprisrisk avses förändringen i priset på insatsvaror och dess påverkan på resultatet. För LKAB-koncernen är det främst förändringar av energipriser som utgör en stor råvaruprisrisk. Koncernens energikostnader motsvarar 8 (8) procent av rörelsens kostnader före nedskrivningar.

Säkring av elpriser sker genom indexerat pris samt genom relevanta finansiella kontrakt på elmarknaden för inköp till rörligt pris.

Det verkliga värdet på derivat avseende prisrisk el uppgick till -38 (-147) Mkr per 2016-12-31. Under 2016 överfördes 50 (1) Mkr från säkringsreserven via övrigt totalresultat till årets resultat som en del av rörelsens kostnader.

Derivatens verkliga värden förväntas redovisas i årets resultat med 11 Mkr under 2017 och -49 Mkr under åren 2018-2020.

Ränterisk och aktieprisrisk

Med ränterisk menas hur avkastningen på en räntebärande tillgång påverkas av en förändring av räntan. Storleken på ränterisken påverkas av räntornas utveckling och av tillgångens räntekänslighet - duration. LKAB är främst exponerat för ränterisker vad gäller placeringar av kortfristiga placeringar och likvida medel.

LKAB-koncernens samlade tillgångar fördelas på tre portföljer; likviditetsportfölj, samhällsomvandlingsportfölj och pensionsportfölj. I finanspolicyen regleras vad den genomsnittliga durationen maximalt får uppgå till i respektive tillgångsportfölj. Ramarna sätts i relation till respektive portföljs åtagande eller syfte samt i relation till ett urval av riskmått och restriktioner.

Per den sista december 2016 uppgick moderbolagets räntebärande placeringar till 7 875 (8 898) Mkr. Den genomsnittliga durationen uppgick till 938 (587) dagar.

I koncernens policy finns också riktlinjer/direktiv för skuldförvaltningen där durationsmålen är relaterade till direktiv för nettoskuldssättningsgrad. Koncernens upplåning per 2016-12-31 uppgick till 4 034 (2 996) Mkr. Räntebindningen för de finansiella skulderna uppgår till 1 059 (797) dagar.

Kreditrisk

LKAB:s kreditrisker är främst förknippade med kundfordringar, derivat och kortfristiga placeringar.

Maximal kreditriskexponering

Mkr	2016	2015
Derivat	36	348
Räntebärande instrument, kortfristigt innehav	7 775	7 211
Räntebärande instrument, kortfristigt innehav (del av likvida medel)	100	1 787
Kundfordringar och övriga kortfristiga fordringar	4 412	1 919
Upplupna intäkter	54	184
Summa	12 377	11 449

Kreditrisk i finansiell verksamhet

Den finansiella verksamheten i koncernen medför exponering för kreditrisker. Det är främst motpartsrisiker i samband med fordringar på banker och andra motparter som uppstår vid köp av finansiella placeringar.

Finanspolicyen innehåller ett särskilt motpartsreglemente i vilket maximal kreditexponering för olika motparter och för respektive tillgångsportfölj anges. ISDAs (International Swaps and Derivatives Association) ramavtal används med alla motparter i derivatransaktioner.

Koncernen har inga tillgångar som har förfallit till betalning eller nedskrivning som resulterat i kreditförluster. LKAB har inte haft några kreditförluster i kortfristiga placeringar under de senaste fem åren.

Kreditrisk i kundfordringar

Kommersiella kreditrisker är en naturlig del av LKAB-koncernens verksamhet och uppstår normalt vid försäljning av varor och tjänster. De kommersiella kreditriskerna består av kundens eller motpartens betalningsförmåga det vill säga kreditvärdighet, storlek på beviljad kredit och kredittid.

Koncernens finanspolicy innehåller ett regelverk för kreditbedömning som definierar kriterier för att värdera nya och existerande kunder ur ett kreditriskperspektiv. Regelverket omfattar bland annat godkännandeprocesser, kreditgränser och bevakningsrutiner. Varje kund är riskklassificerad ur såväl ekonomisk- som hållbarhetsperspektiv.

Under 2016 har den genomsnittliga kredittiden på kundfordringarna legat på 31 (33) dagar.

Utifrån historisk data gör LKAB bedömningen att ingen nedskrivning av kundfordringar som ännu inte är förfallna är nödvändig per balansdag. Merparten av utestående kundfordringar utgörs av för koncernen tidigare kända kunder med god kreditvärdighet.

Kvittningsavtal och liknande avtal

Motpartsrisik i derivatkontrakt reduceras genom avtal om nettning, det vill säga nettning av positiva och negativa värden i alla derivatkontrakt med en och samma motpart. För börshandlade derivat finns clearingavtal som inkluderar nettning. För samtliga övriga motparter i derivatransaktioner finns Nettningsavtal (ISDA) kompletterat med avtal om ställande av säkerhet för nettoexponeringar (CSA-avtal).

Clearingavtalen och ISDA-avtalen uppfyller inte kriterierna för kvittning i rapport över finansiell ställning. Parterna får enligt ramavtalen endast reglera sina exponeringar netto (det vill säga fordringar kvittas mot skulder) i fall av allvarig kredithändelse.

Upplysningarna i nedanstående tabell visar finansiella tillgångar och skulder som omfattas av ett rättsligt bindande ramavtal om nettning eller ett liknande avtal som inte kvittas i balansräkningen.

Relaterade belopp som inte kvittas

Koncernen 2016 Mkr	Finansiella tillgångar/skulder brutto	Kvittade belopp	Nettobelopp i rapport över finansiell ställning	Finansiella instrument som inte kvittas	Lämnade säkerheter	Nettobelopp
Finansiella tillgångar						
Derivat	61	-25	36	-36		0
Finansiella skulder						
Derivat	-1 178	25	-1 153	36	1 461	348
Totalt	-1 117	0	-1 117	0	1 461	348

Relaterade belopp som inte kvittas

Koncernen 2015 Mkr	Finansiella tillgångar/skulder brutto	Kvittade belopp	Nettobelopp i rapport över finansiell ställning	Finansiella instrument som inte kvittas	Lämnade säkerheter	Nettobelopp
Finansiella tillgångar						
Derivat	419	-71	348	-33		315
Finansiella skulder						
Derivat	-245	71	-174	33	461	320
Totalt	174	0	174	0	461	635

Likviditetsrisker

Med likviditetsrisk avses risken att LKAB-koncernen inte kan möta sina åtaganden på grund av brist på likviditet eller oförmåga att ta upp externa lån för löpande verksamhet. Gruvlagstiftning och därav följande krav på samhällsomvandling i Malmfälten ställer speciella krav på likviditet. I koncernens finanspolicy definieras likviditetsmål för att hantera koncernens kort- och långsiktiga åtaganden.

Tillgängliga medel per 2016-12-31 framgår nedan. Samtliga kreditfaciliteter är behäftade med 100 procent ägarförbehåll.

Kreditfaciliteter	Utnyttjat		
	Nominellt	(nominellt)	Tillgängligt
Certifikatprogram, förfall 2017	5 000	800	4 200
Obligationsprogram	7 000		4 009
Förfall 2019		1 991	
Förfall 2021		1 000	
Övrig obligationsfinansiering	250	250	
Kreditfacilitet	5 000		5 000
Summa	17 250	4 041	13 209
Likvida medel (exklusive ställda säkerheter)			2 503
Totalt tillgängliga medel			15 712

Förfallostruktur finansiella skulder - odiskonterade kassaflöden.

Koncern Mkr	2016						2015					
	Totalt	< 1 mån	1-3 mån	3 mån -1 år	1-5 år	> 5 år	Totalt	< 1 mån	1-3 mån	3 mån -1 år	1-5 år	> 5 år
Certifikat	800	200	600				1 000	600	400			
Skuld återköpsavtal	1 071	1 071										
Obligationslån	3 234				2 984	250	1 996				1 996	
Derivat	1 153	266	434	404	49		174	5	21	51	97	
Leverantörsskulder	852	726	10	116			1 131	941	6	184		
Övriga skulder och upplupna kostnader	1 188	699	155	334			754	272	100	382		
Summa	8 298	2 962	1 199	854	3 033	250	5 055	1 818	527	617	2 093	

Koncernens förfallostruktur avseende leverantörsskulder, övriga skulder och upplupna kostnader bedöms likna moderbolagets i allt väsentligt. Uppgifterna ovan är hämtade från moderbolaget.

Förfallostruktur finansiella tillgångar - odiskonterade kassaflöden

Koncern Mkr	2016						2015					
	Totalt	< 1 mån	1-3 mån	3 mån -1 år	1-5 år	> 5 år	Totalt	< 1 mån	1-3 mån	3 mån -1 år	1-5 år	> 5 år
Räntebärande värdepapper	7 875		781	348	6 635	111	8 898	1 564	600	2 131	4 366	237
Derivat	36	26	10				348	24	118	206		
Kundfordringar	2 586	1 931	655				1 320	934	386			
Totalt	10 497	1 957	1 446	348	6 635	111	10 566	2 522	1 104	2 337	4 366	237

Koncernens förfallostruktur bedöms likna moderbolaget i allt väsentligt. Uppgifterna i förfallostrukturen för räntebärande värdepapper avser moderbolaget.

Kapitalhantering

LKAB:s hantering av finansiella risker regleras i en finanspolicy godkänd av styrelsen. Styrelsens finansutskott ansvarar för att löpande följa upp hanteringen av finansiella risker, mål för riskexponering, förvaltning, kreditgränser, limiter och rapporteringsrutiner samt att stämma av att detta sker i enlighet med finanspolicyen.

LKAB definierar sitt förvaldade kapital som eget kapital i koncernen exklusive orealiserade värdeförändringar på derivat som redovisas direkt i eget kapital. Förvaltad kapital uppgick till 31,4 (32,0) Mrd per balansdagen.

Enligt styrelsens finanspolicy är koncernens finansiella målsättning att ha en god kapitalstruktur samt finansiell stabilitet och därigenom utgöra en grund för fortsatt utveckling av affärsverksamheten och kommande samhällsförändringar. Styrelsens ambition är att bibehålla en balans mellan hög avkastning och fördelarna och tryggheten som en sund kapitalstruktur erbjuder.

Målet för kapitalstrukturen är en nettoskuld-sättningsgrad på 0-20 procent. Nettoskuld-sättningsgraden definieras som nettot av räntebärande skulder och avsättningar samt räntebärande tillgångar dividerat med eget kapital. Per balansdagen var nettoskuld-sättningsgraden 20,7 (10,0) procent.

Koncernens lönsamhetsmål är en avkastning på eget kapital på 12 procent. För 2016 var avkastningen negativ (negativ).

LKAB har en utdelningspolicy innebärande att utdelning till ägaren långsiktigt skall utgöra 30 till 50 procent av resultat efter skatt och anpassas till en genomsnittlig resultatnivå över en konjunkturcykel. För räkenskapsåret 2016 föreslås ingen utdelning.

Under året har ingen förändring skett i koncernens kapitalhantering.

LKAB Försäkring AB har som enda bolag i koncernen ett lagstadgat kapitalkrav om 3 200 000 Euro, vilket motsvarar 31 (29) Mkr på balansdagen.

NOT 35

INVESTERINGSÅTAGANDEN

Vid årets slut hade koncernen avtalsenliga åtaganden om att förvärva materiella anläggningstillgångar. Åtagandena prognostiseras till 1 521 (2 461) Mkr, varav 960 (2 380) Mkr förväntas bli reglerade under det följande räkenskapsåret. Större projekt avser kapacitetsökning i Svappavaara och ny huvudnivå i Kiruna, KUJ 1365.

Moderbolagets åtaganden prognostiseras till 1 426 (2 219) Mkr, varav 865 (2 138) förväntas regleras under 2017.

NOT 36

STÄLLDA SÄKERHETER OCH EVENTUALFÖRPLIKTELSE

Mkr	Koncernen		Moderbolaget	
	2016-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2015-12-31
Ställda säkerheter				
<i>I form av ställda säkerheter för egna skulder och avsättningar</i>				
Företagsägda kapitalförsäkringar	110	107	110	107
Deposition av likvida medel	121	159	121	159
Lämnade säkerheter derivat	1 465	461	1 465	461
Ställda säkerheter obligationer	1 071		1 071	
Summa ställda säkerheter	2 767	727	2 767	727
Eventualförpliktelser				
Garantiåtaganden, FPG/PRI	17	15	14	14
Garantiåtaganden, GP-planen	6	7	5	4
Garantiåtaganden Skatteverket	76	76	76	76
Borgensförbindelser till förmån för dotterbolag			49	57
Säkerhet efterbehandling	47	54	72	88
Övrigt	3	40		
Summa eventualförpliktelser	149	192	216	240

Företagsägda kapitalförsäkringar avser att täcka pensionsutfästelser för vd, tidigare vd och koncernledningsmedlemmar enligt det gamla förmånsbestämda pensionsavtalet. Värdet av kapitalförsäkringarna förändras i takt med inbetalning av premier/pensionsutbetalningar och förändringar i marknadsvärdet.

Depositionen av likvida medel avser att täcka framtida utgifter för efterbehandlingsåtgärder och andra återställande åtgärder vid gruvorna den dag gruvverksamheten upphör.

Lämnade säkerheter derivat avser ställda säkerheter för utestående säkringspositioner, främst säkringar av järnmalmpris.

Ställda säkerheter obligationer avser säkerheter för kortfristig finansiering i form av återköpsavtal.

Garantiåtaganden för PRI Pensionstjänst och Gruvplanen motsvaras av 2 procent av utfästelserna på balansdagen. Utfästelsen i PRI avser ITP2-premier för tjänstemännen och i gruvplanen oantastbara utfästelser för kollektivt anslutna medarbetare.

NOT 37

NÄRSTÅENDE

Närstående relationer

Koncernen står under ett bestämmande inflytande från svenska staten. Utöver de närstående relationer som moderbolaget har över sina dotterbolag (se Not 38) har koncernen även en närstående relation med Vattenfall AB och Trafikverket.

Moderbolaget
Närstående relation

Mkr	År	Försäljning av varor till närstående	Ränta och utdelning (netto)	Inköp av varor från närstående	Skuld till närstående 31 december	Fordran på närstående 31 december
Dotterbolag	2016	209	326	3 492	1 298	2 805
Dotterbolag	2015	227	71	3 517	1 170	2 566

Transaktionerna med närstående är prissatta på marknadsmässiga villkor. Av fordran på närstående avser 1 604 (1 242) lånefordran.

LKAB:s gruvbrytning har påverkat de befintliga järnvägsanläggningarna och omöjliggjort att anläggningar ligger kvar i sitt nuvarande läge. LKAB ersätter Trafikverket för utgifter som uppkommer i samband med uppförandet av de nya järnvägsanläggningarna. Inköp från Trafikverket uppgick till 55 (53) Mkr.

För ersättning till styrelse och ledning, se Not 6.

NOT 38

KONCERNFÖRETAG

Moderbolaget	2016-12-31	2015-12-31
Mkr		
Ackumulerade anskaffningsvärden		
Vid årets början	1 892	1 781
Omklassificering	-25	-45
Avyttring		-1
Kapitaltillskott	261	157
Utgående balans 31 december	2 128	1 892
Ackumulerade nedskrivningar		
Vid årets början	-8	-13
Omklassificering		5
Utgående balans 31 december	-8	-8
Redovisat värde vid årets slut	2 120	1 884

Omklassificering 2016 avser anskaffningsvärde avseende mark som omklassificerats till Byggnader och mark vid överlåtelse av fastigheterna till moderbolaget. Omklassificering 2015 avser att andelar i Norrskenet AB omklassificerades till Andelar i intresseföretag.

Specifikation av moderbolagets och koncernens innehav av andelar i koncernföretag
I nedanstående tabell ingår inte vilande koncernföretag.

Dotterbolag / Organisationsnummer / Säte	Antal andelar	Andel i % 2016	Andel i % 2015	2016-12-31 Redovisat värde	2015-12-31 Redovisat värde
Svenska dotterbolag					
Gällivare Mark AB/556917-5333/Gällivare	500	100	100	0	25
LKAB Fastigheter AB/556009-8849/ Kiruna	5 000	100	100	57	44
LKAB Wassara AB /556331-8566/ Stockholm	20 000	100	100	19	19
LKAB Berg & Betong AB/556074-8237 /Kiruna	24 000	100	100	469	281
LKAB Nät AB /556059-9796/ Kiruna	10	100	100	7	5
LKAB Minerals AB /556223-1786 /Luleå	1 600 000	100	100	382	382
LKAB Försäkring AB /516406-0187 / Luleå	10 000	100	100	159	100
LKAB Malmtrafik AB /556031-4808 / Kiruna	208 000	100	100	252	252
Utländska dotterbolag					
LKAB Norge AS /918 400 184/ Narvik, Norge	300 000	100	100	763	763
LKAB S.A. /403 455 761/ Bryssel	100	100	100	0	0
LKAB Schwedenerz GmbH /HRB 718/ Essen / Tyskland	100	100	100	2	2
LKAB Trading (Shanghai) Co., Ltd. / Shanghai / Kina		100	100	10	10
Indirekt innehav via dotterbolaget LKAB Minerals AB					
LKAB Minerals B.V. /24236591/ Breda, Nederländerna		100	100		
LKAB Minerals Inc /02-0551509/ Cincinnati, USA		100	100		
LKAB Minerals GmbH /HRB 16692/ Essen, Tyskland		100	100		
LKAB Minerals Asia Pacific Ltd /876455/ Hong Kong, Hong Kong		100	100		
LKAB Minerals OY /1934671-4/ Helsingfors, Finland		100	100		
LKAB Minerals AS/A/S277716/Nuuk, Grönland		100	100		
LKAB Minerals Tianjin Minerals Co / 70051551-5 / Dongli District Tianjin, Kina		100	100		
LKAB Minerals Limited / 04621769/ Derby, Storbritannien		100	100		
LKAB Minerals Richmond Ltd /03057111/ Derby, Storbritannien		100	100		
Indirekt innehav via dotterbolaget LKAB Berg & Betong AB					
LKAB Mekaniska AB /556013-3059/ Kiruna		100	100		
LKAB Kimit AB /556190-6115/ Kiruna		100	100		
Indirekt innehav via dotterbolaget LKAB Malmtrafik AB					
LKAB Malmtrafik AS /974 644 991/ Narvik, Norge		100	100		
Totalt moderbolaget				2 120	1 884

NOT 39

OBESKATTADE RESERVER

Moderbolaget	2016-12-31	2015-12-31
Mkr		
Accumulerade avskrivningar utöver plan:		
Byggnader och mark		
Ingående balans 1 januari	3	4
Upplösning överavskrivningar		-1
Utgående balans 31 december	3	3
Maskiner och inventarier		
Ingående balans 1 januari	7 553	9 072
Årets upplösning/avskrivning utöver plan	1 039	-1 519
Utgående balans 31 december	8 592	7 553
Periodiseringsfonder		
Avsatt vid taxering 2012	3 600	3 600
Avsatt vid taxering 2013	2 960	2 960
Avsatt vid taxering 2014	1 858	1 858
Avsatt vid taxering 2015	650	650
Utgående balans 31 december	9 068	9 068
Summa obeskattade reserver	17 663	16 624

NOT 40

SPECIFIKATIONER TILL RAPPORT ÖVER KASSAFLÖDEN

Likvida medel – koncernen	2016-12-31	2015-12-31
Mkr		
<i>Följande delkomponenter ingår i likvida medel:</i>		
Kassa och bank	2 524	2 548
Kortfristiga placeringar, jämställda med likvida medel ¹	100	1 787
Summa enligt rapport över finansiell ställning och rapport över kassaflöden	2 624	4 335
Likvida medel – moderbolaget		
Mkr	2016-12-31	2015-12-31
<i>Följande delkomponenter ingår i likvida medel:</i>		
Kassa och bank	2 124	2 338
Kortfristiga placeringar, jämställda med likvida medel ¹	100	1 787
Summa enligt balansräkning och kassaflödesanalys	2 224	4 126

¹ likvida medel ingår kortfristiga placeringar (räntebärande placeringar) som har klassificerats som likvida medel enligt följande utgångspunkter:

- De har en obetydlig risk för värdefluktuationer
- De kan lätt omvandlas till kassamedel
- De har en löptid om högst tre månader från anskaffningstidpunkten.

Aktier och alternativa investeringar

Mkr	2016-12-31	2015-12-31
Ingående balans	2 902	2 090
Förvärv	1 404	1 823
Avyttring	-1 067	-1 011
	3 239	2 902

Betalda räntor och erhållen utdelning

Mkr	Koncernen		Moderbolaget	
	2016	2015	2016	2015
Erhållen utdelning			256	0
Erhållna räntor	8	6	78	77
Erlagd ränta	-47	-24	-48	-25
	-39	-18	286	52

Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet

Mkr	Koncernen		Moderbolaget	
	2016	2015	2016	2015
Avskrivningar	2 746	2 800	2 213	2 151
Nedskrivningar	1 192	7 136	1 184	6 096
Valutadifferenser	-274	131	-201	-22
Resultat vid försäljning och utrangering av materiella anläggningstillgångar	-3	129	2	196
Förändring av övrig fordran/skulder derivat	83	-231	-10	28
Avsättningar för pensioner	-115	-101	-47	25
Avsättning samhälls- omvandling	2 106	1 568	2 106	1 568
Övriga avsättningar	26	113	41	132
Andra ej likviditets- påverkande poster	19	14	-21	-5
	5 780	11 559	5 267	10 169

Förändring i rörelsekapitalet

Rörelsekapitalet 2016 påverkades negativt av ökad kapitalbindning för ställda säkerheter för utestående säkringspositioner och för kundfordringar. Rörelsekapitalet i koncernen har påverkats med 653 (-527) Mkr som avser förändringen av säkringsreserv som redovisas mot koncernens eget kapital samt 83 (-231) som avser derivat. Beloppen har inte påverkat koncernens kassaflöde och ingår därför inte i rörelsekapitalets förändring i rapport över kassaflöden.

Mkr	Koncernen		Moderbolaget	
	2016	2015	2016	2015
Betald skatt				
Skattekostnad enligt resultaträkningen	85	1 585	421	1 082
Förändring av skattefordringar/skulder	-1	-260	-31	-282
Justering för uppskjuten skatt	-142	-1 640	-421	-1 088
	-58	-315	-31	-288

NOT 41

HÄNDELSE EFTER BALANSDAGEN

Några väsentliga händelser efter balansdagen finns inte att rapportera.

NOT 42

FÖRSLAG TILL DISPOSITION BETRÄFFANDE BOLAGETS VINST

Styrelsen och verkställande direktören föreslår att till förfogande stående vinstmedel 14 160 Mkr, varav 1 865 Mkr utgör årets resultat, disponeras enligt följande:

Balanseras i ny räkning	14 160 Mkr
Summa	14 160 Mkr

NOT 43

NYCKELTAL - UPPLYSNINGAR

Alternativa nyckeltal

Bolaget presenterar även vissa icke-IFRS finansiella mått och nyckeltal i delårsrapporten. Ledningen anser att dessa är viktiga i syfte att ge mottagaren av denna rapport kompletterande information för att få en förståelse för bolagets finansiella ställning och utveckling.

Definitioner

Avkastning på eget kapital:	Resultat efter skatt i procent av genomsnittligt eget kapital (beräknat på rullande 12 månader).
Underliggande rörelseresultat:	Rörelseresultat exklusive kostnader för avsättning till samhällsomvandling och nedskrivning av materiella anläggningstillgångar.
Operativt kassaflöde:	Kassaflöde från den löpande verksamheten och investeringsverksamheten för materiella anläggningstillgångar.
Finansiell nettoskuld:	Räntebärande skulder minus räntebärande tillgångar.
Nettoskudsättningsgrad:	Finansiell nettoskuld dividerat med eget kapital.
Operativa tillgångar:	Immateriella och materiella anläggningstillgångar, Varulager, Kundfordringar och Övriga fordringar.
Tillväxt av nettoomsättning:	Förändring av nettoomsättningen i procent av föregående års nettoomsättning.
Rörelsemarginal:	Rörelseresultatet i procent av nettoomsättningen.
Vinstmarginal:	Resultat av finansiella poster i procent av årets nettoomsättning.
Avkastning på totalt kapital	Resultat efter finansiella poster + finansiella kostnader i procent av nettoomsättningen
Avkastning på operativa tillgångar:	Rörelseresultatet i procent av genomsnittliga operativa tillgångar.
Soliditet:	Eget kapital i procent av summa tillgångar.

Avstämning

Underliggande rörelseresultat

Mkr	2016	2015
Rörelseresultat	-1 677	-7 156
Avgår:		
Kostnad för avsättning till samhällsomvandling	2 106	1 568
Nedskrivning av materiella anläggningstillgångar	1 192	7 136
Underliggande rörelseresultat	1 621	1 548

Operativt kassaflöde

Avstämning av operativt kassaflöde framgår av rapport över kassaflöden koncernen på sid 79.

STYRELSENS INTYGANDE

Styrelsen och verkställande direktören försäkrar att årsredovisningen har upprättats i enlighet med god redovisningssed i Sverige och att koncernredovisningen har upprättats i enlighet med de internationella redovisningsstandarder som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 av den 19 juli 2002 om tillämpning av internationella redovisningsstandarder. Årsredovisningen respektive koncernredovisningen ger en rättvisande bild av moderbolagets och koncernens ställning och resultat. Förvaltningsberättelsen för moderbolaget respektive koncernen ger en rättvisande översikt över utvecklingen av

moderbolagets och koncernens verksamhet, ställning och resultat samt beskriver väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer som moderbolaget och de företag som ingår i koncernen står inför.

Förslag till disposition beträffande bolagets vinst

Styrelsen och verkställande direktören föreslår att till förfogande stående vinstmedel 14 160 Mkr, varav 1 865 Mkr utgör årets resultat, disponeras enligt följande:

Balanseras i ny räkning	14 160 Mkr
Summa	14 160 Mkr

Luleå den 21 mars 2017

Sten Jakobsson
Ordförande

Ola Salmén
Styrelseledamot

Leif Darner
Styrelseledamot

Maija-Liisa Friman
Styrelseledamot

Eva Hamilton
Styrelseledamot

Lars-Åke Helgesson
Styrelseledamot

Hanna Lagercrantz
Styrelseledamot

Bjarne Moltke Hansen
Styrelseledamot

Stefan Fagerkull
Arbetsagarrepresentant

Tomas Strömberg
Arbetsagarrepresentant

Jan Thelin
Arbetsagarrepresentant

Jan Moström
Vd och koncernchef

Årsredovisningen, koncernredovisningen och hållbarhetsredovisningen har, som framgår ovan, godkänts för utfärdande av styrelsen den 21 mars 2017. Koncernens rapport över resultat och övrigt totalresultat och rapport över finansiell ställning och moderbolagets resultat- och balansräkningar blir föremål för fastställelse på årsstämman den 27 april 2017.

Vår revisionsberättelse har lämnats den 21 mars 2017.

Deloitte AB

Peter Ekberg
Auktoriserad revisor

REVISIONSBERÄTTELSE

Till bolagsstämman i Luossavaara-Kiirunavaara AB (publ)
organisationsnummer 556001-5835

RAPPORT OM ÅRSREDOVISNINGEN OCH KONCERNREDOVISNINGEN

Vi har utfört en revision av årsredovisningen och koncernredovisningen för Luossavaara-Kiirunavaara AB (publ) för räkenskapsåret 2016-01-01 - 2016-12-31. Bolagets årsredovisning och koncernredovisning ingår på sidorna 2-3, 20-21, 38-40, 44-47, 50-54 samt 72-118 i detta dokument.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av moderbolagets finansiella ställning per den 31 december 2016 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen. Koncernredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av koncernens finansiella ställning per den 31 december 2016 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt International Financial Reporting Standards (IFRS), såsom de antagits av EU, och årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens och koncernredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för moderbolaget och koncernen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Särskilt betydelsefulla områden

Särskilt betydelsefulla områden för revisionen är de områden som enligt vår professionella bedömning var de mest betydelsefulla för revisionen av årsredovisningen och koncernredovisningen för den aktuella perioden. Dessa områden behandlades inom ramen för revisionen av, och i vårt ställningstagande till, årsredovisningen och koncernredovisningen som helhet, men vi gör inga separata uttalanden om dessa områden.

Redovisning av intäkter från försäljning av järnmalmprodukter till rätt pris och i rätt period

Koncernens försäljning av järnmalmprodukter prissätts i stor utsträckning i USD. Prissättning sker dessutom enligt en rörlig modell baserat på spotpriset för järnmalm där ett kvartalspris bestäms i efterhand. Detta innebär att intäkterna under ett kvartal baseras på ett preliminärt pris som slutjusteras vid kvartalets utgång. De kontrakterade priserna säkras för variationer i järnmalmspriser och valutakurser. Detta sammantaget ställer krav på goda rutiner för att säkerställa att intäkter redovisas till kontrakterade priser justerade för effekter från gjorda säkringar samt att intäkterna redovisas i rätt period.

I Not 1, avsnitt 12.1.1 lämnar koncernen en beskrivning av vilka principer som tillämpas för redovisning av intäkter för järnmalm. I Not 3 finns en redogörelse för hur intäkterna fördelar sig på olika segment och i Not 2 beskrivs koncernens olika intäkttyper.

Vår revision omfattade, men begränsades inte till:

- utvärdering koncernens principer för intäktsredovisning och efterlevnad av IFRS
- utvärdering och granskning interna kontroller för redovisning av intäkter till rätt pris och i rätt period
- granskning av försäljningsintäkter på stickprovsbasis mot avtal, fakturor och leveransdokument för att säkerställa att intäkter redovisats till rätt pris och i rätt period.

Värdering av immateriella och materiella anläggningstillgångar

Koncernen redovisar betydande immateriella och materiella anläggningstillgångar. Nedskrivningsprövningar för dessa tillgångar baserar sig på produktionsplaner som i sin tur bygger på antaganden om bland annat framtida järnmalmspriser, valutakursen USD/SEK och investeringsnivåer. Förändringar i framförallt järnmalmspriset och valutakursen USD/SEK har stor påverkan på koncernens framtida kassaflöden och därigenom på bedömt återvinningsvärde på immateriella och materiella anläggningstillgångar och eventuella nedskrivningsbehov. Under året fattade styrelsen beslut om att lägga dagbrottsgruvan i Mertainen i malpåse. Prövning av materiella anläggningstillgångar hänförliga till Mertainen har skett mot verkligt värde minus försäljningskostnader.

Koncernens principer för upprättande av nedskrivningsprövningar för immateriella och materiella anläggningstillgångar finns beskrivna i Not 1, avsnitt 21.1. Väsentliga antaganden som tillämpats i årets nedskrivningsprövning finns beskrivna i Not 9.

Vår revision omfattade, men begränsades inte till:

- utvärdering av koncernens process och principer för upprättande av nedskrivningsprövningar för förenlighet med IFRS,
- utvärdering av väsentliga antaganden såsom bedömda livslängder på gruvor, produktionsplaner, järnmalmspris, valutakurs USD/SEK samt känsligheten för förändringar i något av dessa antaganden,
- granskning av modell för diskontering av framtida kassaflöden för aritmetisk korrekthet och
- utvärdering av väsentliga antaganden för att bedöma verkligt värde minus försäljningskostnader för tillgångar hänförliga till dagbrottsgruvan i Mertainen.

Avsättningar för samhällsomvandling

Koncernen har betydande förpliktelser med anledning av de markdeformationer som gruvbrytningen orsakar. Deformationerna är eller kommer att bli så omfattande att det är nödvändigt att flytta delar av Kiruna och MalMBERGET. Koncernen är enligt lag skyldig att ersätta den skada som uppkommer genom gruvdriften. Koncernen redovisar därför betydande avsättningar för samhällsomvandling i Kiruna och MalMBERGET i takt med att åtaganden uppstår. Avsättningarna för dessa åtaganden är bland annat beroende av markdeformationernas utbredning, uppskattningar av skada och ersättningsanspråk från sakägare, framtida inflation och diskonteringsräntor. Förändringar i dessa antaganden och bedömningar kan få betydande påverkan på koncernens resultat och finansiella ställning.

För koncernens principer för redovisning av avsättningar för samhällsomvandling se Not 1, avsnitt 28.1.1 och Not 30 och 31 för koncernens avsättningar för samhällsomvandling.

Vår revision omfattade, men begränsades inte till:

- granskning att koncernen har fastställt principer och riktlinjer för ersättning till sakägare och att dessa tillämpas enhetligt och konsekvent över tid,
- granskning att koncernen har ett tydligt ramverk för utbetalning av ersättning till sakägare inklusive kontroller för godkännande och att dessa följs och redovisas korrekt,
- granskning av koncernens rutiner för att identifiera förpliktelser och uppskatta omfattning av åtagande inklusive de antaganden som görs och
- granskning av koncernens principer och beräkningar för redovisning av avsättningar för samhällsomvandling för förenlighet med IFRS.

Redovisning och värdering av finansiella instrument

Koncernen är bland annat exponerad för förändringar i järnmalmspriset, valutakurser, energipriser och räntor. För att minska sin exponering i kontrakterade försäljningsåtaganden använder koncernen olika typer av säkringsinstrument, bland annat derivat.

Redovisningen av säkringsinstrument är komplex och kan få betydande påverkan på koncernens resultat och finansiella ställning.

För koncernens finansiella risker och hantering av dessa se sidorna 53-54, Not 34 samt Not 1 avsnitt 15 och 16 för koncernens principer för värdering av finansiella instrument inklusive derivat och säkringsredovisning.

Vår revision omfattade, men begränsades inte till:

- granskning av koncernens finanspolicy och säkringsstrategier,
- granskning av koncernens kontroller inom finans- och säkringsverksamheten
- granskning av säkringstransaktioner på stickprovsbasis för att säkerställa att dessa blivit behörigt godkända och redovisats i enlighet med IFRS och
- granskning av värderingen av finansiella instrument för ändamålsenliga värderingsmodeller och marknadsdata.

Annan information än årsredovisningen och koncernredovisningen

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för den andra informationen. Den andra informationen består av sidorna 4-37, 41-43, 48-49, 55-71 men innefattar inte årsredovisningen, koncernredovisningen och vår revisionsberättelse avseende dessa.

Vårt uttalande avseende årsredovisningen och koncernredovisningen omfattar inte denna information och vi gör inget uttalande med bestyrkande avseende denna andra information.

I samband med vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen är det vårt ansvar att läsa den information som identifieras ovan och överväga om informationen i väsentlig utsträckning är oförenlig med årsredovisningen och koncernredovisningen. Vid denna genomgång beaktar vi även den kunskap vi i övrigt inhämtat under revisionen samt bedömer om informationen i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter.

Om vi, baserat på det arbete som har utförts avseende denna information, drar slutsatsen att den andra informationen innehåller en väsentlig felaktighet, är vi skyldiga att rapportera detta. Vi har inget att rapportera i det avseendet.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen och koncernredovisningen upprättas och att de ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen och, vad gäller koncernredovisningen, enligt IFRS såsom de antagits av EU. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning och koncernredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets och koncernens förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen och koncernredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen och koncernredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen och koncernredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av bolagets interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och verkställande direktören använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor

som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om bolagets och koncernens förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen och koncernredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen och koncernredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att ett bolag och en koncern inte längre kan fortsätta verksamheten.

- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen och koncernredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen och koncernredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.
- inhämtar vi tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis avseende den finansiella informationen för enheterna eller affärsaktiviteterna inom koncernen för att göra ett uttalande avseende koncernredovisningen. Vi ansvarar för styrning, övervakning och utförande av koncernrevisionen. Vi är ensamt ansvariga för våra uttalanden.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

RAPPORT OM ANDRA KRAV ENLIGT LAGAR OCH ANDRA FÖRFATTNINGAR

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för Luossavaara-Kiirunavaara AB (publ) för räkenskapsåret 2016-01-01 - 2016-12-31 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten i enlighet med förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionsred i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorsred i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets och koncernens verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av

moderbolagets och koncernens egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöppande bedöma bolagets och koncernens ekonomiska situation och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Den verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningskyldighet mot bolaget, eller
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionsred i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

Som en del av en revision enligt god revisionsred i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för bolagets situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet. Som underlag för vårt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har vi granskat om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Stockholm 21 mars 2017

Deloitte AB

Peter Ekberg
Auktoriserad revisor

MINERALRESERVER OCH MINERALTILLGÅNGAR

” Mineralreserver och mineraltillgångar är grunden för ett gruvföretags verksamhet och kräver framgångsrik prospektering. Förutom prospektering är brytningskostnad och malmpris viktiga faktorer som påverkar mineraltillgångens och mineralreservens storlek.

Med flyggeofysiska mätningar kan stora ytor med potentiella mineraliseringar kartläggas på kort tid.

Prospektering sker i anslutning till befintliga gruvor och i nya områden. LKAB:s satsning på prospektering under de senaste tio åren har lett till en betydande ökning av både mineraltillgång och mineralreserv, framförallt i Svappavaarafältets operativa dagbrottsgruvor. Fokus framöver är att förbättra underlag för produktionsplaneringen samt öka kunskap och kännedom om mineraltillgångarna i befintliga dagbrott och underjordsgruvor inför beslut om kommande huvudnivåer.

MINERALRESERVER OCH MINERALTILLGÅNGAR 2016

LKAB gör en årlig sammanställning av sina mineraltillgångar och mineralreserver. Beräkning och sammanställning sker enligt rekommendationer från svenska branschföreningen SveMin.

Kiruna

Bearbetningskoncessionen Kiirunavaara K nr 5 har beviljats och 70 Mton tidigare känd eller indikerad mineraltillgång har därför uppgraderats till bevisad mineralreserv. Mineraltillgången har minskat efter en kritisk genomgång av tidigare bedömningar.

Malmberget

Små förändringar i mineralreserv och mineraltillgång. De första malmberäkningarna efter undersökningsborrning mot större djup har gjorts och hålavstånden medger enbart antagen mineraltillgång.

Gruvberget magnetit

Mineralreserven minskar i takt med brytningen och under 2017 bryts dagbrottet ut. Mineraltillgången består dels av mineralisering åtkomlig med en förlängning av nuvarande dagbrottet söderut och dels av mineralisering under dagbrottet. Vid uppskattning av mineraltillgången har skivrasbrytning under jord antagits.

Leveäniemi

Geologisk modell, blockmodell och produktionsblockmodell är genomarbetade under året. Detta har resulterat i små förändringar av både mineralreserv och mineraltillgång samt i halter som överensstämmer bättre med utfall.

Mertainen

Beslut att lägga Mertainen i malpåse har fattats. Därför redovisas ingen mineralreserv. Ytterligare kompletterande kärnbörning och efterföljande modelleringsarbete har medfört ökning av mineraltillgången.

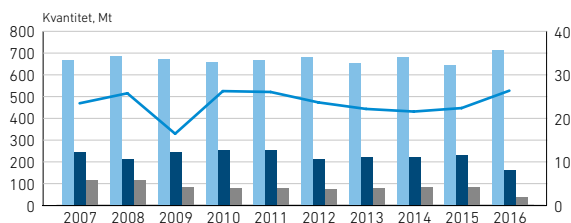
Gruvberget hematit

Inget arbete med mineralreserv eller -tillgång har bedrivits under året. En realistisk förädlingsprocess saknas.

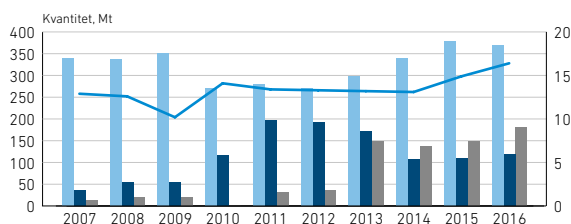
Sammanfattning

LKAB:s mineralreserv om en dryg miljard ton har vuxit med drygt en årsproduktion under året. Mineraltillgången har vuxit med ungefär lika mycket.

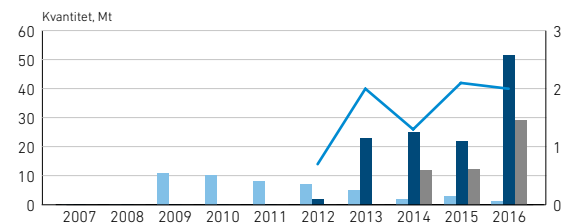
Kiruna

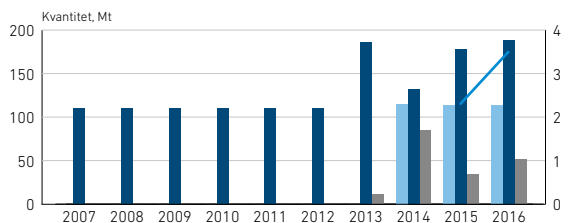
Malmberget

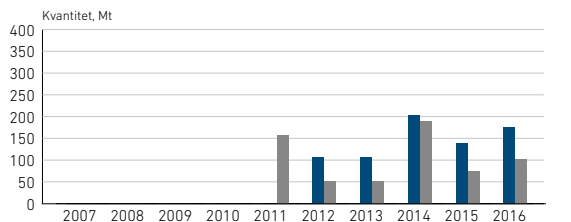
Gruvberget

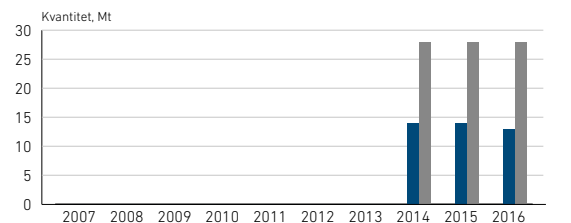
Leveäniemi

Mertainen

Gruvberget hematit

MINERALRESERVER

PER 31 DECEMBER 2016 (INGÅENDE SOVRINGSVERK)

	Kvantitet, Mt		Procent Fe	
	2016	2015	2016	2015
Kiruna				
Bevisad	620	491	46,2	47,1
Sannolik	94	153	42,6	44,5
Malmberget				
Bevisad	335	346	42,6	42,5
Sannolik	34	32	42,2	41,4
Gruvberget				
Bevisad	1	3	55,2	50,3
Sannolik	0	–	53,9	–
Leveäniemi				
Bevisad	93	89	47,0	48,5
Sannolik	21	24	36,0	43,0

MINERALTILLGÅNGAR UTÖVER MINERALRESERVER

PER 31 DECEMBER 2016 (INGÅENDE SOVRINGSVERK)

	Kvantitet, Mt		Procent Fe	
	2016	2015	2016	2015
Kiruna				
Känd	2	12	41,4	48,3
Indikerad	159	217	45,4	45,8
Antagen	37	83	40,3	44,2
Malmberget				
Känd	6	–	42,8	–
Indikerad	112	109	42,6	43,2
Antagen	180	149	43,1	42,7
Gruvberget magnetit				
Känd	25	12	44,2	55,0
Indikerad	27	10	43,3	53,3
Antagen	29	12	41,5	50,9
Leveäniemi				
Känd	114	91	45,4	46,3
Indikerad	75	87	41,8	40,8
Antagen	51	34	37,1	38,7
Mertainen				
Känd	66	38	35,1	36,8
Indikerad	111	101	37,5	37,4
Antagen	103	75	33,2	32,0
Gruvberget hematit				
Känd	9	9	55,0	55,0
Indikerad	5	5	52,6	52,6
Antagen	28	28	53,9	53,9

DEFINITIONER

Om klassificeringen

Mineraltillgångar och mineralreserver beräknas separat och indelas i olika kategorier. LKAB:s mineralreserver är inte delmängder av mineraltillgångarna. Vid uppgradering av mineraltillgång till mineralreserv tas kvantiteten bort från mineraltillgången.

Mineraltillgångar är en koncentration av mineraler i berggrunden i en sådan form, kvalitet och kvantitet att det finns rimliga möjligheter till eventuell ekonomisk utvinning. Mineralreserver räknas av från de delar av känd eller indikerad mineraltillgång som kan brytas och förädlas efter att företagets lönsamhetskrav vägts in, med hänsyn tagen till faktorer som gråbergsinblandning, malmförluster och processutbyten.

Antagen mineraltillgång

Antagen mineraltillgång är en mineraltillgång för vilken tonnage, form, halter och mineralinnehåll kan uppskattas med låg säkerhet. Den indikeras av geologi, provtagning och förväntad men inte verifierad kontinuitet i geologi och/eller halt. Den är baserad på information vunen genom prospektering, provtagning och testning utförd enligt lämplig teknik. Informationen är begränsad eller av osäker kvalitet och tillförlitlighet.

Indikerad mineraltillgång

Indikerad mineraltillgång är en mineraltillgång för vilken tonnage, form, halter och mineralinnehåll kan uppskattas med rimlig säkerhet. Den indikeras av geologi, provtagning och förväntad men inte verifierad kontinuitet i geologi och/eller halt. Den är baserad på information vunen genom prospektering, provtagning och testning utförd med lämplig teknik. Informationspunkterna är dock för glesa eller olämpligt fördelade för att säkerställa kontinuiteten i geologi och/eller halt.

Känd mineraltillgång

Känd mineraltillgång är en mineraltillgång för vilken tonnage, form, halter och mineralinnehåll kan uppskattas med hög säkerhet. Den är baserad på information vunen genom detaljerad och tillförlitlig prospektering, provtagning och testning utförd enligt lämplig teknik. Informationspunkterna är tillräckligt täta för att påvisa kontinuitet i geologi och/eller halt.

Sannolik mineralreserv

Sannolik mineralreserv räknas av från de delar av indikerad och under vissa omständigheter känd mineraltillgång där brytningsteknisk undersökning och lönsamhetsstudie visar att det tekniskt och ekonomiskt går att bryta och förädla fyndigheten utifrån företagets lönsamhetskrav.

Bevisad mineralreserv

Bevisad mineralreserv räknas av från den delen av känd mineraltillgång där brytningsteknisk undersökning och lönsamhetsstudie visar att det tekniskt och ekonomiskt går att bryta och förädla fyndigheten utifrån företagets lönsamhetskrav.

Borrkärnor från prospektering i Printzsköld, Malmberget, på 1250 meters avvägning.

Grunden för beräkningarna

LKAB har nödvändiga miljötillstånd och bearbetningskoncessioner för samtliga gruvor som är i drift. Mineraltillgångarna är skyddade med bearbetningskoncessioner eller undersökningstillstånd. Beräkningarna görs utifrån följande grundläggande faktorer:

Metallpriser

Mineraltillgångar och mineralreserver är grunden för företagets långsiktiga planering och skall brytas under lång tid framöver. Därför används planeringspris, som är ett förväntat medelpris för järnmalm och valutor över den kommande konjunkturcykeln.

Densitet

För järnmalm, som utgör LKAB:s mineraltillgångar och mineralreserver, används en formel som är baserad på de ingående halterna. Formeln är verifierad med densitetsmätningar. I övriga fall görs mätningar för de olika malmer eller bergarter som påverkar densiteten.

Gråbergsinblandning

Vid brytning medföljer oftast en inblandning av gråberg som varierar beroende på brytningsmetod, malmens geometri och andra geologiska faktorer. LKAB följer systematiskt upp gråbergsinblandningen i brytning och med erfarenheter från detta ingår gråbergsinblandning i alla mineralreservsberäkningar.

Malmförluster

Beroende på brytningsmetod, malmens geometri och andra tekniska faktorer måste ibland partier lämnas kvar i gruvan.

I mineralreservsberäkningarna har hänsyn tagits till dessa faktorer baserat på antagna brytningsmetoder och den kännedom som råder vid beräkningstillfället.

Regelverk, koder och rekommendationer

LKAB:s mineralreserver och mineraltillgångar har beräknats och sammanställts i enlighet med rekommendationerna från svenska branschföreningen för gruv och metallföretag SveMin, den så kallade FRB-standarden. Det är ett självständigt regelverk, men baserat på "The International Template for the public reporting of exploration results, mineral resources and mineral reserves, July 2006", framtagen av Committee for Mineral Reserves International Reporting Standards (CRIRSCO) i syfte att harmonisera till internationell praxis. FRB-standarden är därför i överensstämmelse med internationella regelverk som Australasian Institute of Mining and Metallurgy's Jorc code och "Cim Standards on Mineral Resources and Mineral Reserves, Definitions and Guidelines" som utgör den del av Ontario Securities Comissions (Osc) regelverk National Instrument 43-101, som reglerar hur mineralreserver och mineraltillgångar ska redovisas.

Mineraltillgångarna och mineralreserverna som sammanställs och presenteras i denna rapport har granskats och godkänts av Håkan Selldén, Specialist Mineralrättigheter, LKAB, som är av SveMin registrerad som "Kvalificerad Person".

Mars 2017

Håkan Selldén
Kvalificerad Person SveMin

TIOÅRSÖVERSIKT

	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
RESULTATRÄKNINGAR (MKR)										
Nettoomsättning	16 343	16 200	20 615	23 873	26 971	31 122	28 533	11 558	23 128	16 385
Kostnad såld vara	-17 116	-22 280	-18 781	-14 994	-15 183	-15 190	-15 276	-10 029	-12 166	-9 509
Bruttoresultat	-773	-6 080	1 834	8 879	11 788	15 932	13 257	1 529	10 962	6 876
Försäljningskostnader	-143	-165	-152	-148	-249	-223	-213	-202	-200	-178
Administrationskostnader	-464	-512	-596	-648	-608	-640	-451	-377	-448	-344
FoU kostnader	-245	-365	-451	-360	-283	-328	-213	-237	-258	-217
Övr rörelseintäkter/kostnader	-52	-35	-66	-84	-59	-35	-68	-54	271	11
Rörelseresultat	-1 677	-7 156	570	7 639	10 589	14 705	12 312	659	10 327	6 148
Finansiella intäkter	898	293	519	611	733	503	418	705	575	572
Finansiella kostnader	-285	-408	-495	-482	-345	-407	-349	-172	-513	-376
Resultat före skatt	-1 063	-7 271	594	7 768	10 977	14 801	12 381	1 192	10 389	6 344
Skatt	85	1 585	-247	-1 736	-2 224	-3 842	-3 275	-473	-2 748	-1 665
Årets resultat	-978	-5 686	347	6 032	8 753	10 960	9 106	719	7 641	4 679
Hänförligt till:										
Moderbolagets aktieägare	-978	-5 686	347	6 032	8 753	10 960	9 106	719	7 641	4 679
Planenliga avskrivningar på materiella anläggningstillgångar	2 746	2 800	2 865	2 432	1 952	1 891	1 821	1 812	1 452	1 168
BALANSRÄKNINGAR (MKR)										
Immateriella anläggningstillgångar	212	215	229	257	277	269	321	310	428	329
Materiella anläggningstillgångar	34 085	34 697	39 529	33 759	30 315	26 285	23 087	21 551	19 893	16 702
Finansiella anläggningstillgångar	1 164	646	1 018	1 197	1 120	1 124	1 675	1 827	1 094	2 416
Summa Anläggningstillgångar	35 461	35 558	40 775	35 213	31 712	27 679	25 083	23 688	21 415	19 447
Varulager	2 836	2 915	2 253	2 611	2 493	2 449	2 074	2 301	2 715	1 635
Kundfordringar	2 094	1 320	1 908	3 291	3 060	4 593	3 395	2 276	1 946	1 922
Övriga fordringar	3 340	1 674	1 037	1 210	2 007	808	1 515	1 095	612	685
Likvida medel och kortfristiga placeringar	13 895	14 561	16 861	15 497	18 672	18 201	14 562	6 195	9 643	5 991
Summa Omsättningstillgångar	22 165	20 470	22 359	22 609	26 232	26 051	21 546	11 867	14 916	10 233
Summa Tillgångar	57 626	56 028	63 133	57 822	57 944	53 730	46 629	35 555	36 331	29 680
Summa operativa tillgångar	42 567	40 820	45 254	41 128	38 151	34 405	30 392	27 533	25 594	21 273
Eget kapital ¹	30 551	32 116	37 756	41 472	41 085	37 335	32 951	25 375	25 218	22 251
Långfristiga skulder	17 740	17 900	18 402	11 670	12 485	11 933	9 555	7 512	6 836	4 963
Kortfristiga skulder	9 335	6 011	6 976	4 680	4 374	4 462	4 123	2 668	4 275	2 466
Summa Eget kapital och skulder	57 626	56 028	63 135	57 822	57 944	53 730	46 629	35 555	36 329	29 680
KASSAFLÖDESANALYSER										
Kassaflöde före utbetalning av samhällsomvandling och pensionsstiftelse och förändring av rörelsekapital	4 659	3 995	7 265	10 599	10 700	14 038	13 951	2 931	11 545	7 200
Utbetalning Samhällsomvandling ²	-1 035	-291	-1 354	-295	-407	-382	NA	NA	NA	NA
Utbetalning övriga avsättningar	-55	-10		-881						
Förändring av rörelsekapital	-3 043	162	1 624	-866	980	92	-1 184	-43	-1 201	-124
Kassaflöde från den löpande verksamheten	526	3 856	7 535	8 557	11 273	13 748	12 767	2 888	10 344	7 076
Investeringar i befintliga verksamheter	-3 341	-6 354	-5 491	-6 141	-5 808	-5 126	-3 973	-3 543	-4 682	-5 968
Avyttringar	53	150	28	18	6	17	97	73	6	14
Operativt kassaflöde	-2 762	-2 348	2 072	2 434	5 471	8 639	8 891	-582	5 668	1 122
Förvärv av verksamhet och immateriella tillgångar				-17			-13	0	-16	-35
Förvärv/avyttring av kortfristiga placeringar	-1 046	1 279	-703	2 434	-3 729	-2 990	-2 952	308	296	-381
Förändring finansiella anläggningstillgångar	-113	78		-92			-11	-66		178
Kassaflöde efter investeringar	-3921	-991	1 369	4 759	1 742	5 649	5 915	-340	5 948	884
Upplåning/utlåning/reglering	2 114	108	2 793							-43
Utdelning		-139	-3 500	-5 500	-5 000	-5 000	-500	-2 800	-2 000	-2 000
Årets kassaflöde	-1 807	-1 022	662	-741	-3 258	649	5 415	-3 140	3 948	-1 159
Leveranser, Mt	27,0	24,2	26,0	25,5	26,3	25,7	26,0	18,7	22,7	25,1
Leveranser pellets, %	84,0	83,9	83,2	82,8	83,6	81,7	80,1	76,5	79,0	71,3
KONCERNENS NYCKELTAL										
Nettoomsättning, Mkr	16 343	16 200	20 615	23 873	26 971	31 122	28 533	11 558	23 128	16 385
Tillväxt av nettoomsättning, %	0,9	-21,4	-13,6	-11,5	-13,3	9,1	146,9	-50,0	41,2	12,1
Rörelsemarginal, %	-10,3	-44,2	2,8	32,0	39,3	47,2	43,2	5,7	44,7	37,5
Vinstmarginal, %	-6,5	-44,9	2,9	32,5	40,7	47,6	43,3	10,3	44,9	38,7
Avkastning på totalt kapital, %	-1,4	-11,5	1,8	14,3	20,3	30,3	31,0	3,8	33,0	24,2
Avkastning på eget kapital, %	-3,1	-16,3	0,9	14,7	22,2	30,9	31,5	2,8	32,2	22,6
Avkastning på operativa tillgångar, %	-4,0	-16,6	1,4	19,3	29,2	45,4	42,4	2,5	49	32
Soliditet, %	53,0	57,3	59,8	71,7	70,9	69,5	70,7	71,4	69,4	75,0
Antal anställda (medelantal)	4 224	4 463	4 539	4 427	4 357	4 191	4 030	3 778	4 086	3 885

¹ Justering 2011 för ändrad redovisning (netto) av efterbehandlingskostnader.

² Redovisas på egen rad i kassaflödesanalysen från 2011.

Definitioner

Operativa tillgångar: Immateriella och materiella anläggningstillgångar, Varulager, Kundfordringar, Övriga fordringar. Ej Finansiella tillgångar, Likvida medel och kortfristiga placeringar.

Operativa skulder: Totala skulder - Uppskjuten skatt i obeskattade reserver - Uppskjuten skatteskuld - Långfristiga skulder.

Tillväxt av nettoomsättning: Förändring av nettoomsättningen i procent av föregående års nettoomsättning.

Rörelsemarginal: Rörelseresultatet i procent av nettoomsättningen.

Vinstmarginal: Resultat efter finansiella poster i procent av årets nettoomsättning.

Avkastning på totalt kapital: Resultat efter finansiella poster + finansiella kostnader i procent av genomsnittlig balansomslutning.

Avkastning på eget kapital: Årets resultat enligt resultaträkningen i procent av genomsnittligt eget kapital.

Avkastning på operativa tillgångar: Rörelseresultatet i procent av genomsnittliga operativa tillgångar.

Soliditet: Eget kapital i procent av summa tillgångar.

TERMER OCH DEFINITIONER

ANRIKNING: Rening av finmald malm genom separering till ett järnmalmskoncentrat med mycket hög renhet, så kallad slig.

DEFORMATIONSOMRÅDE: Område som berörs av deformationer på grund av gruvbrytning, där mätinstrument ger utslag.

DEPONERINGSOMRÅDE: Område där överblivet material från gruvbrytningen slutförvaras.

DIREKTREDUKTIONSPELLETS: DR-pellets, järnmalmspelletts anpassad för att reduceras med naturgas till DRI, som används för att göra stål i en elektrostålugn.

DRI, DIRECT REDUCED IRON: Insatsråvara för stålproduktion i elektrostålugn, så kallad järnsvamp.

EGENMÄKTIGT FÖRFARANDE: Fall där anställd erhållit arbetsrättsliga konsekvenser på grund av att personen brutit mot anställningsavtalet.

GRÅBERG: Gråberg är en ekonomisk term och samlingsnamn för det bergarter som inte är malm.

GRI: Global Reporting Initiative, internationellt ramverk för hållbarhetsredovisning.

HUVUDNIVÅ: Transportnivå i underjordsgruvorna, från vilken malmen transporteras via malmhissar (skippar) upp till marknivån.

INDIKATORER: Mätbara nyckeltal enligt ramverket GRI för hållbarhetsredovisning.

KORRUPTION: Fall där anställd utnyttjar sin position i företaget för egen vinnings skull.

MALM: Ekonomisk term för mineral som bedöms lönsam att bryta.

MALMUTBYTE: Den procentuella skillnaden mellan den brutna råmalmen och den teoretiska malmmängden.

MASUGNSPELLETS: Järnmalmspelletts som används i stålverkens masugnar, där de reduceras till råjärn.

PALLBRYTNING: Metod för att bryta malm i dagbrottsgruvor.

PELLETISERING/KULSINTRING: Process där slig blandas med tillsats- och bindemedel, rullas till kulor och sintras i pelletsverk.

PERFORMANCE IN IRONMAKING: LKAB:s kundlöfte.

RÅGODS: Benämning på järnmalm från gruvorna för vidareförädling.

RÅMALM: Se rågods.

RÅJÄRN: Smält järn från masugn som vidareförädlas i stålverk.

SEISMISK HÄNDELSE: Bergrörelse, skalv.

SIDBERG: Sidoberg, bergarter som inte är malm, synonymt med gråberg.

SINTRING: Finkorning malm (fines) som under hög temperatur sammafogas till större stycken (sinter).

STORSKALIG SKIVRASBRYTNING: Kostnadseffektiv metod för att bryta malm under jord.

SOVRING: Grovsortering, krossning och siktning som skiljer ut gråberget och ökar malmens järnhalt.

VARMVALSAT STÅL (HRC): En av de vanligaste platta handelsstålprodukterna, som tillverkas i stora volymer samt varierande tjocklek och bredd.

VERKSAMHETSAVFALL: Material som deponeras, vilket i LKAB:s fall till största delen utgörs av bergarter som inte är malm.

VÄRDERINGAR: LKAB:s värderingar; Engagerad – Nyttänkande – Ansvar.

MINERALER

GLIMMER: Mineral som har ett brett användningsområde, bland annat som förstärkning och värmeskydd i plaster och som dekorativa inslag i keramiska material.

HEMATIT: Mineral, järnmalm (Fe_2O_3), även kallad blodstensmalm och saknar magnetiska egenskaper.

HUNTIT: Mineral som används exempelvis som halogenfri, brandskyddande tillsats i plaster och kablar.

MAGNETIT: Mineral, ferrimagnetisk järnmalm (Fe_3O_4), även kallad svartmalm, som i förädlad form används för järn- och ståltilverkning. Andra användningsområden för magnetit är exempelvis vattenrening, ljud- och vibrationsdämpning samt som ballast i tung betong.

OLIVIN: Mineral som används som tillsatsmedel vid produktion av masugnspletts.

ENHETER OCH FÖRKORTNINGAR

g: Gram

GWh: Gigawatt timme

kg: Kilogram

kt: Kilo ton

kWh: Kilowatt timme

m³: Kubikmeter

mg: Milligram

mg/m³ ntg: Milligram per normal kubikmeter torr gas

Mkr: Miljoner kronor

Mt: Miljoner ton

TJ: Terajoule

TWh: Terawatt timme

INFORMATION

ÅRSSTÄMMA

DATUM

LKAB:s årsstämma hålls torsdagen den 27 april 2017, klockan 15.00 i Luleå.

DELTAGANDE

Årsstämman är öppen för allmänheten.

KALLELSE

Kallelse till årsstämman, ekonomisk information och övrig information finns på lkab.com.

Tryckt ekonomisk information kan beställas via e-postadress info@lkab.com.

Tryckt version av LKAB:s års- och hållbarhetsredovisning 2016 finns tillgänglig den 27 april 2017.

FINANSIELL INFORMATION

DELÅRSRAPPORTER

27 april
Delårsrapport kvartal 1, 2017

15 augusti
Delårsrapport kvartal 2, 2017

27 oktober
Delårsrapport kvartal 3, 2017

Februari 2018
Delårsrapport kvartal 4, 2017
tillika Bokslutskommuniké

KONTAKTPERSONER

Frågor angående innehållet i LKAB:s ekonomiska information kan ställas till Peter Hansson, direktör Ekonomi och finans eller Jan Moström, vd och koncernchef.

Frågor angående innehållet i hållbarhetsredovisningen kan ställas till Grete Solvang Stoltz, direktör HR och hållbarhet.

LKAB ADRESSER

LKAB

Koncernkontoret
Box 952
SE-971 28 Luleå
Tel +46 771 760 000
Fax +46 771 760 001
info@lkab.com
Jan Moström, vd och koncernchef

Övriga adresser finns på lkab.com

A man with a beard and glasses, wearing a red hard hat with a headlamp and a blue and red work jacket, is holding a handful of grey iron ore pellets in his gloved hands. He is standing in front of a blurred industrial background under a blue sky.

” LKAB:s konkurrenskraft bygger på
vår förmåga att leverera högkvalitativa
järnmalmsprodukter till kunder med
höga produktkrav.

Projektchef Björn Åström.

LKAB, BOX 952, SE-971 28 LULEÅ | TEL +46 771 760 000 | WWW.LKAB.COM